

**SYSSELMANNEN
PÅ SVALBARD**

Rapportserie
Nr. 1/2015

Forvaltningsplan for Nordaust-Svalbard og Sørøst- Svalbard naturreservater

NATURRESERVAT

2015 - 2023

Adresse Sysselmannen på Svalbard, Pb. 633, 9171 Longyearbyen		Telefon 79 02 43 00 Telefaks 79 02 11 66 E-post firmapost@sysselmannen.no		Internett www.sysselmannen.no	
Tilgjengelighet Internett: www.sysselmannen.no			ISBN: 978-82-91850-41-2 (pdf-rapport)		
Utgiver Sysselmannen på Svalbard, miljøvernavdelinga			Årstall: 2015 Sider: 100 + vedlegg		
Forfattere Halvard R. Pedersen, Elin M. Lien, Hilde Arna Tokle Yri, Stein Tore Pedersen, Espen Stokke og Gunhild Lutnæs, samt bidrag fra øvrige ansatte hos Sysselmannen.					
Tittel Forvaltningsplan for Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater, 2015 – 2023.			Title Management plan for Northeast-Svalbard and Southeast-Svalbard nature reserves, 2015 – 2023.		
Referanse Forvaltningsplan for Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater, 2014 - 2023. Rapportserie Nr. 1/2015. 145 sider. Tilgjengelig på internett: www.sysselmannen.no					
Sammendrag/bakgrunn Forvaltningsplanen er laget på bestilling fra Klima- og miljødirektoratet, og gir en oversikt over miljøverdier og brukerinteresser i de to naturreservatene på Øst-Svalbard. Forvaltningsplanen gir videre rammer og retningslinjer for forvaltningen, og er ment som et verktøy for saksbehandlere hos Sysselmannen. Videre gis det en oversikt over planlagte tiltak og kunnskapsbehov som grunnlag for forvaltning av verneområdene.					
Emneord norsk Forvaltningsplan verneområder Nordaust-Svalbard naturreservat Sørøst-Svalbard naturreservat Miljøverdier Brukerinteresser Svalbard			Keywords English Management plan Protected areas Northeast-Svalbard nature reserve Southeast-Svalbard nature reserve Environmental values User interests Svalbard		
Forside Sabinemåke; fotograf: Espen Stokke/ Sysselmannen.					

Forord

Svalbardtraktaten gir Norge både plikt og rett til å ta vare på den unike og sårbare Svalbardnaturen for framtida. I 1973 ble Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater opprettet ved kongelig resolusjon. Områdene har både lokal, nasjonal og global verdi og har Norges strengeste verneform.

Forvaltningsplanen for Øst-Svalbard skal være forvaltningsmyndighetenes verktøy i praktiseringen av verneforskriften, og den skal beskrive konkrete tiltak for å bevare verneverdiene.

På bakgrunn av oppdrag fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) ble arbeidet satt i gang i november 2010. Sysselmannen har lagt vekt på å gjennomføre en prosess som ga alle brukerinteresser mulighet til aktiv deltagelse. Målet har vært å finne løsninger som ivaretar brukerinteressene innenfor rammen av verneforskriften. Den tette dialogen og innspill fra aktørene har gitt et godt grunnlag for å finne balansen.

Forvaltningsplanen er basert på dagens status når det gjelder klimatiske forhold, miljøverdier og bruk av områdene til ulike formål. Et viktig tiltak i planen er derfor å følge utviklingen nøye og fange opp eventuelle endringer som krever justeringer.

Samtidig må vi erkjenne at de forventede klimaendringene vil kunne gi omfattende miljøendringer som forvaltningstiltak ikke vil kunne kompensere for. Økt utnyttelse av marine ressurser og energiutvinning vil også kunne gi miljøkonsekvenser av en helt annen størrelsesorden enn dagens aktivitet.

Sysselmannen takker for alle innspill og bidrag til arbeidet, og inviterer til et fortsatt konstruktivt samarbeid om bevaringen av Øst-Svalbard for framtida.

Knut Fossum
miljøvernsjef

INNHOOLD

Sammendrag	5
1 Innledning	7
1.1 Vernets historie	7
1.2 Forvaltningsplan	7
1.2.1 Hva er en forvaltningsplan?	7
1.2.2 Arbeidsform	8
1.3 Sentrale begreper	9
1.4 Lovgrunnlag	11
1.5 Overordnet målsetning og formål med vernet	11
2 Områdebeskrivelse og verneverdier	13
2.1 Landskap og geologi	16
2.2 Planteliv	18
2.3 Dyreliv	21
2.3.1 Fugler	21
2.3.2 Pattedyr	22
2.3.3 Røye	22
2.3.4 Virvelløse dyr	23
2.3.5 Marin virvelløs fauna	23
2.3.6 Marin flora	23
2.3.7 Saltvannsfisk	23
2.4 Marine områder	25
2.5 Kulturhistorie	27
2.6 Klimaendringer	30
3 Saksbehandling	32
3.1 Forholdet til annet lovverk	32
3.2 Nasjonale og internasjonale retningslinjer for forvaltning av reservatene	33
3.3 Mål for forvaltningen (overordnede føringer og hovedutfordringer)	34
3.4 Retningslinjer for bruk av verneforskriften	35
3.5 Regulering av ferdsel	38
3.5.1 Reglene for ferdsel på Øst-Svalbard	38
3.5.2 Retningslinjer for aktsom ferdsel	39
3.6 Saksbehandling etter enkeltbestemmelsene	43
3.6.1 § 15 Forbud mot motorferdsel	43
3.6.2 § 16 Krav til skipstrafikk	44
3.6.3 § 17 Ferdselforbud på Kong Karls Land (sone E)	44
3.6.4 § 18 Kulturminnelokaliteter med ferdselforbud (sone D)	45
3.6.5 § 19 Særskilt viktige områder for ivaretagelse av referanseverdier (sone A)	45
3.6.6 § 20 Tidsavgrenset ferdselforbud (sone B)	48
3.6.7 § 21 Krav til organisert turopplegg i sone C	49
3.6.8 § 22 Regulering av ferdsel	51
3.6.9 § 23 Vern mot inngrep	51
3.6.10 § 24 Forbud mot forurensning	51
3.6.11 § 25 Vern av dyrelivet	53
3.6.12 § 26 Vern av plantelivet og fossiler	53
3.6.13 § 27 Forbud mot ervervelse av bergrettigheter	53
3.6.14 § 28 Dispensasjon	54
4 Brukerinteresser	56
4.1 Forskning og miljøovervåking	56
4.2 Reiseliv	60
4.3 Fiskeri	66
4.4 Friluftsliv/ekspedisjoner og lokal bruk	69
4.5 Øvrig skipstrafikk, sjøsikkerhet og sjøkartlegging	71
4.6 Petroleumsaktivitet og geologisk ressurskartlegging	73
4.7 Tekniske inngrep	75
4.8 Drivstoffdepoter	77
4.9 Dokumentasjon og formidling (film/foto/lyd)	79
5 Forvaltningsoppgaver og tiltak	81
5.1 Oppsyn, tilsyn, tilstedeværelse og redningstjeneste	81
5.2 Informasjon	84
5.3 Tilrettelegging for allmennheten	87
5.4 Kulturminner	88
5.5 Forvaltningsmyndighetens egen miljøovervåking	92
5.6 Forurensning	95
6 Kilder	97
7 Vedlegg	100
Vedlegg 1. Tiltaksplan	101
Vedlegg 2. Temakart 1-23	109
Vedlegg 3 Oppdragsbrev	133

Sammendrag

Nordaut-Svalbard og Søraut-Svalbard naturreservater er Norges to største naturvernområder. Reservatene ble opprettet i 1973 og dekker 51 % av Svalbards land og sjø innenfor territorialgrensa. Dette tilsvarer en og en halv gang arealet av alle verneområdene på fastlandet. Sysselmannen er forvaltningsmyndighet.

Forskriftene for naturreservatene gir rom for et visst skjønn. Forvaltningsplanen gjelder for begge reservatene og utdyper og konkretiserer verneforskriftene for den praktiske og daglige forvaltningen. Planen gir oversikt over dagens kunnskap om verneverdier og brukerinteresser. Den beskriver forvaltningsmål, regler for ferdsel, retningslinjer for Sysselmannens saksbehandling og tiltak for å fremme verneformålet. Planen skal legge til rette for en forutsigbar og kunnskapsbasert forvaltning.

Vernebestemmelsene

Fredningsbestemmelsene angir hva som er tillatt og hva som er forbudt i naturreservatet. Disse er strenge og har vært det siden reservatene ble etablert i 1973. Bestemmelsene vil fortsatt bli praktisert strengt, men fortsatt med mulighet for å få tillatelse til bl.a. forskning og overvåking. Tillatelse forutsetter at tiltak ikke er i strid med verneformålet og at aktiviteten ikke kan foregå utenfor verneområdene.

Det vil som hovedregel ikke bli gitt tillatelse til forskning som kan foregå andre steder på Svalbard, eksperimentell forskning med varig virkning på miljøet, eller annen forskning som ikke er knyttet til områdenes referanseverdi. Vernebestemmelsene tillater ikke oppføring av hytter eller annen bebyggelse, bortsett fra hus som er nødvendig som nødstasjon eller tilsynsbu, etter søknad. Permanente installasjoner for terrestriske navigasjonsmidler er også tillatt. Det tillates ikke boring etter olje/gass eller annet fossilt brensel innenfor naturreservatene. Heller ikke jakt, fiske og egganking er tillatt.

Regler for ferdsel

Forvaltningsplanen beskriver regler for akseptabel ferdsel ved alle typer tilstedeværelse, også for forvaltningsmyndigheten selv, basert på vurderinger av dagens aktivitetsnivå. Ferdselsreglene på Øst-Svalbard skal ivareta de unike og sårbare natur- og kulturkvalitetene nevnt i verneformålet og verneområdenes referanseverdi for dagens og fremtidens klima- og miljøforskning. Samtidig er det lagt vekt på å ikke regulere ferdselen strengere enn nødvendig for å ivareta verneformålet.

I naturreservatene på Øst-Svalbard skal all ferdsel foregå (se kapittel 3.5):

1. etter 11 retningslinjer for aktsom ferdsel
2. etter melding og med rapporteringsplikt i to særskilt viktige områder for ivaretagelse av referanseverdien (sone A):
Østlige del av Nordautlandet og sentrale og østlige deler av Edgeøya.
3. utenom vestsida av Lågøya og Tusenøyane i hekketiden 15.5-15.8 (sone B).
4. etter stedsspesifikke retningslinjer på fem særlig sårbare lokaliteter med betydelig besøk (sone C):
Nord på Storøya, to steder på Kvitøya (Andréeneset og Kræmerpynten) og to steder på Edgeøya (Dolerittneset/Kapp Lee og på Andréetangen).
5. utenom gjeldende ferdselsforbud ved fire kulturminnelokaliteter (sone D):
Halvmåneøya øst for Edgeøya, Zieglerøya, Delitschøya og Spekkholmen ved Andréetangen på Edgeøya, i Habenichtbukta på Edgeøya og rundt bygningene på Haudegen på Nordautlandet.
6. utenom sonen med generelt ferdselsforbud på Kong Karls Land (sone E)
Ferdselsforbudet på Kong Karls Land fra 1985 videreføres.

Cruiseturister og individuelle reisende kan ellers ferdes stort sett som før i reservatene, selv om tre tidligere benyttede ilandstigningssteder er omfattet av soneringen. Dette er Purchasneset på Lågøya, og Ækongen og Bölscheøya i Tusenøyane. I referanseområdene for forskning er det lagt opp til at også

cruiseoperatører og individuelle reisende kan ferdes, dersom dette meldes i forkant, og det leveres rapportering i etterkant. Hensikten med å innføre et særlig melderegime med rapportering i etterkant, er å få en god oversikt over virkningen av den lokale påvirkningen i referanseområdene. Graden av konflikt ut fra tidligere bruk av områdene er vurdert som begrenset.

Begrunnelse for ferdselsreglene

Forvaltningsplanen skal gi et regime for all ferdsel i områdene fremover. Grunnlaget er blant annet:

- fagrapporter og utredninger om alle kjente miljøverdier (se kapittel 2)
- fagkunnskap om artenes sårbarhet for forstyrrelse av ferdsel (til fots, til sjøs og med luftfartøy)
- sammenstillinger av alle bruksinteresser og rapporter fra egne arbeidsgrupper (se kapittel 1.2.2)
- kunnskap og statistikk om ferdselen i områdene
- undersøkelser og vurderinger av slitastjen (vegetasjon og kulturminner) og påvirkning på dyreliv på de mest besøkte stedene

Naturreservatene på Øst-Svalbard er svært store og har unike miljøverdier. Det er etablert noen mindre inngrep for forskning og værobservasjon. Det er lite spor etter ferdsel, selv i områder som er mye besøkt gjennom cruisesesongen. Dette kan tyde på at reiselivet opererer på en forsvarlig måte. Med et slikt utgangspunkt, legger Sysselmannen vekt på at ferdselsreglene ikke skal være strengere enn nødvendig for å ivareta naturverdiene. På bakgrunn av en samlet vurdering, legger vi derfor til grunn et regime som i stor grad baserer seg på aktsom ferdsel fremfor stenging av større områder. Likevel er det to mindre områder hvor ferdselen vil ha andre begrensninger enn i dag. Disse utgjør 1,5 % av det totale land- og sjøarealet på 77 000 km². Disse sonene er knyttet til spesielt sårbare naturområder/verdier. Sysselmannen foreslår også avbøtende tiltak som tilsyn med tillatelser, og oppsyn med ferdsel og regelverk på Øst-Svalbard.

Restriksjonsnivået og forvaltningen med sonering i naturreservatene følger IUCNs retningslinjer for *strict nature reserves* (kategori 1a), med kontroll av og begrensninger på bruk og påvirkning i området. Ferdselen er liten, og forvaltningsmyndighetene har god oversikt over ferdsel i området. Hele området er omfattet av meldeplikt, og Sysselmannen har anledning til å stille krav om endring av turopplegg etter en nærmere vurdering, og å oppstille vilkår eller nedlegge forbud mot turopplegget. Ved en uønsket utvikling i ferdselen vil myndigheten ha mulighet til å sette inn tiltak for å begrense denne. I sone E er ferdsel forbudt jf. verneforskriftens § 17, med strenge vilkår for å få tillatelse til ferdsel og tiltak (se kapittel 3.2). I tillegg kan Miljødirektoratet ved forskrift regulerer/forby ferdsel i hele eller deler av området jf. § 22.

Klimatilpasning

Forvaltningsplanen er primært et verktøy for forvaltningen selv, den skal være et oppslagsverk i hvordan ulike typer søknader og saker skal behandles. Forvaltningsmyndighetens virkemidler er begrensede når det gjelder de trusler som klimaendringene representerer for naturverdiene på Øst-Svalbard. Det vil mest sannsynlig bli effekter av klimaendringer på dyreliv og natur selv om man når 2-gradersmålet, men klimaeffektene på naturmiljø vil øke med økende temperatur og havforsuring. Naturreservatene er opprettet for å begrense den lokale påvirkningen, og dette er også viktig i forhold til klimaendringer, slik at verneområdet er best mulig i stand til å tilpasse seg endringene som skjer. Det er også viktig for forskningen at man i størst mulig grad bevarer verneområdenes referanseverdi, slik at man kan studere effektene av klimaendringer uten for stor lokal påvirkning.

1 Innledning

Ved opprettelse av et naturvernområde blir det vedtatt en *verneforskrift* og en avgrensning på kart som bestemmelsene i forskriften gjelder for. Forskriften er juridisk bindende og gjør rede for formålet med vernet og hvilke regler som gjelder. Den opplyser også om hvilke tiltak og aktiviteter som krever skriftlig tillatelse. Sysselmannen er forvaltningsmyndighet for alle verneområdene på Svalbard.

1.1 Vernets historie

Svalbardtraktaten av 1920 gir Norge rett og plikt til å bevare Svalbardnaturen. Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater ble vernet som to atskilte naturreservater av Kongen i statsråd i 1973 (Kongelig resolusjon 1. juni 1973). Forskriften om opprettelse av fuglereservater og større naturvernområder på Svalbard ble første gang fastsatt med hjemmel i lov om Svalbard av 17. juli 1925 § 4. Fredningen av de to store naturreservatene på Øst-Svalbard, femten fuglereservater på Vest-Spitsbergen og to store nasjonalparker på henholdsvis Sør- og Nord-Spitsbergen innebar en tydelig markering av Norges ansvar for miljøvernet på øygruppen.

Siden opprettelsen i 1973, har det vært foretatt noen mindre justeringer og endringer i forskriften. De vesentligste endringer ble gjort i forbindelse med innføringen av lov om miljøvern på Svalbard av 15. juni 2001 (svalbardmiljøloven). I all hovedsak var forskriften fra 1973 utformet slik at den også kunne hjemles i den nye svalbardmiljøloven. Denne loven satte krav om at alle verneforskrifter skal ha et verneformål, og det var derfor nødvendig å vedta dette også for forskriften fra 1973. Dermed ble det utformet og vedtatt egne verneformål for de to naturreservatene, se kapittel 1.5.

Innføringen av verneformålet medførte ikke endringer i forskriftens kapittel V punkt II *Bestemmelser om fredning m.v.* Formålet skal legges til grunn ved tolkning av fredningsbestemmelsene for det aktuelle verneområdet, og for forvaltningens skjønnsutøvelse i medhold av de fullmakter forskriften gir, jf. kgl.res. av 28. juni 2002. I tillegg til innføring av et verneformål, ble også forskriftens straffebestemmelse skjerpet for å bringe denne samsvar med svalbardmiljølovens straffebud.

De viktigste endringer foretatt etter 2001 er forbudet mot bruk og transport av tungolje og en øvre begrensning i antallet passasjerer som kan være om bord på skip som anløper reservatene (maksimum 200), jf. forskrift av 1. juni 2007. I tillegg til dette, er det innført ferdsselsforbud ved i alt fire automatisk fredete kulturminnelokaliteter (Habenichtbukta, Zieglerøya /Delitschøya/Spekkholmen, Haudegen og Halvmåneøya), jf. forskrift av 4. september 2009. Utover dette kan og nevnes at det i forbindelse med utvidelsen av territorialfarvannet fra fire til tolv nautiske mil ble presisert at dette ikke medførte endringer i den eksisterende fangst av ikke stedegne sjøpattedyr som reguleres i henhold til forskrifter gitt av Fiskeri- og kystdepartementet, jf. forskrift av 12. desember 2008. Ferdsselsforbudet på Kong Karls Land ble fastsatt i egen forskrift ved kgl.res 16. desember 1983, og trådte i kraft 1. juni 1985. 4. april 2014 ble det vedtatt en endret verneforskrift, med ny og moderne struktur, og ny tittel «Forskrift om større naturvernområder og fuglereservater på Svalbard videreført fra 1973». Endringene kom som følge av prosessen med å utarbeide forvaltningsplanen for naturreservatene på Øst-Svalbard. Bestemmelser om sonering, utslipp fra skip og inkludering av ferdsselsforbudet på Kong Karls Land ble innlemmet i verneforskriften.

1.2 Forvaltningsplan

1.2.1 Hva er en forvaltningsplan?

Verneforskriften gir et visst rom for skjønn. I den praktiske og daglige forvaltningen av verneområdene er det derfor behov for en *forvaltningsplan* som utdyper og konkretiserer verneforskriften. En

forvaltningsplan gir både forvaltningen og brukerne forutsigbarhet og klargjøring av rammene for ulike aktiviteter.

Forvaltningsplanen skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer for bruk av området, og informasjon om ivaretagelse av kulturminner og saksbehandling.

Forvaltningsplanen skal:

- være et hjelpemiddel for å ivareta og fremme formålet med vernet av naturreservatene
- presisere og utdype verneforskriften (både verneformålet og enkeltbestemmelser)
- dokumentere tilstand for natur, kulturminner og brukerinteresser
- definere forvaltningsmål, herunder bevaringsmål, ut fra punktene over
- gi oversikt over nødvendige eller ønskede tiltak og oppgaver (oppsyn, skilting, informasjon, tilrettelegging, opprydding mv.) med ansvarsfordeling og myndighet
- gi retningslinjer for dispensasjonspraksis og bruk av området
- gi rutiner for behandling av saker etter verneforskriften

En forvaltningsplan som er godkjent av Miljødirektoratet er retningsgivende for forvaltningen av verneområdene. Den er bare juridisk bindende i tilfeller der forskriften henviser til den. En forvaltningsplan kan også inneholde en plan for overvåking og/eller forskning.

Det er viktig å merke seg at forvaltningsplanen ikke kan åpne opp for tiltak eller aktiviteter ut over rammene som verneforskriftene setter. Forvaltningsplanen kan heller ikke innføre strengere restriksjoner enn det verneforskriftene tilsier.

Forvaltningsplanen skal ha et langsiktig perspektiv slik at kvalitetene som er sikret gjennom vernet blir opprettholdt for fremtiden og områdene fremstår som like verdifulle for våre etterkommere.

Forvaltningsplanen bør oppdateres hvert 10. år, eller tidligere ved behov og dersom miljøforholdene eller bruks- og ferdselsmønster endrer seg.

1.2.2 Arbeidsform

Som det framgår av figur 1 ble arbeidet organisert slik at fagmiljøer og interesseorganisasjoner ble løpende involvert i hele prosessen. Tre arbeidsgrupper og referansegruppa har gitt innspill om brukerinteresser. Sentrale fagmiljøer har utarbeidet det faglige grunnlaget. Planforslaget har blitt utviklet gjennom dialog med aktørene i møter og skriftlige prosesser.

Figur 1. Organisering av arbeidet med forvaltningsplanen.

Prosjektgruppa har bestått av saksbehandlere hos Sysselmannen, og prosjektgruppa har benyttet ressurspersoner i forvaltningen og fagmiljøet i arbeidet med forvaltningsplanen. Saksbehandlere hos Sysselmannen har vært sekretærer for de tre arbeidsgruppene.

<p><i>Deltakere i referansegruppa:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sysselmannen (leder og sekretær) 2. Longyearbyen lokalstyre 3. Svalbard reiselivsråd 4. Association of Arctic Expedition Cruise Operators (AECO) 5. Norges forskningsråd 6. Svalbard Science Forum (SSF) 7. Norsk Polarinstitut 8. Universitetsenteret på Svalbard (UNIS) 9. Fiskebåtredernes Forbund 10. Statens Kartverk Sjø 11. WWF-Norge (til mai 2011) <p><i>Observatører i referansegruppa:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Miljødirektoratet 2. Riksantikvaren 3. Kystverket 4. Fiskeridirektoratet 5. Oljedirektoratet 6. Sjøfartsdirektoratet 	<p><i>Arbeidsgruppe Reiseliv:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pole Position Spitsbergen (leder) 2. Svalbards reiselivsråd 3. AECO 4. SY Arctica 5. Jason Roberts Production <p><i>Arbeidsgruppe Forskning/utdanning:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Norsk Polarinstitut (leder) 2. Universitetet i Tromsø 3. Havforskningsinstituttet 4. Norges forskningsråd (og SIOS) 5. Akvaplan-niva AS 6. Longyearbyen Science and Education Forum (LySEF) 7. Ny-Ålesund Science Managers Committee (NySmac) 8. UNIS 9. SSF <p><i>Arbeidsgruppe Lokal bruk:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Longyearbyen lokalstyre 2. Longyearbyen Jeger- og Fiskerforening 3. Longyearbyen Røde Korps Hjelpekorps
--	--

1.3 Sentrale begreper

Forvaltning av verneområder omfatter:

- *utøving av forvaltningsmyndighet* i form av saksbehandling etter verneforskriften og planlegging og gjennomføring av forvaltningstiltak.
- *praktisk forvaltning* som informasjon, overvåking, registrering og gjennomføring av tiltak som er nødvendig for å ivareta eller fremme verneformålet
- *tilsyn* med verneområdene

Sysselmannen er tillagt **forvaltningsmyndigheten** for alle verneområdene på Svalbard.

De sentrale forvaltningsorganene for Øst-Svalbard er Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet. I tillegg er Riksantikvaren overordnet kulturminnemyndighet. Kystverket er myndighet ved akutt forurensning og etter havne- og farvannsloven (sjøsikkerhet og eventuelt farledstiltak), Sjøfartdirektoratet stiller krav til fartøy, Fiskeridirektoratet er myndighet etter fiskerilovgivningen og Oljedirektoratet er myndighet for petroleumsaktivitet i Barentshavet. Statens Kartverk Sjø har kartansvaret til sjøs og Norsk Polarinstitut har kartansvaret på land.

Forskriften og vernekartet for verneområdene gir rammene for forvaltningsmyndighetens handlingsrom på Øst-Svalbard.

Forvaltningsmål er et samlebegrep for alle målsettinger knyttet til et verneområde. Dette kan for eksempel være verdier/kvaliteter knyttet til areal, naturmangfold og naturtyper, kulturminner, eller interesser knyttet til friluftsliv, brukerinteresser og næringsinteresser.

Naturkvalitet er naturtyper, arter, geologi og landskap som skal bevares i et verneområde. Noen av de viktigste naturkvalitetene for Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater er svalbardrøye, isbjørn, hvalross, sjøfuglkolonier, ringgås, svalbardrein og store isbreer. Det kan være

nødvendig å definere naturkvaliteter utover verneformålet ettersom tiden går, forholdene endrer seg og kunnskapen blir bedre.

Referanseområde for forskning er listet som et av formålene med vernet i verneforskriften., Norsk institutt for naturforskning utarbeidet i 1995 et notat om referanseområder (NINA 1995), og i dette notatet beskrives «referanseområder» som et begrep knyttet til forskning og overvåkning. Et referanseområde etableres i følge NINA for sammenlikningens skyld, og brukes til å sammenlikne med et forsøks- eller overvåkingsområde. Fra Sysselmannens side anses det som lite aktuelt å etablere forsøksområder der man manipulerer naturmiljøet på Svalbard i større skala, også utenfor verneområdene, og sammenlikning med forsøksområder anses derfor å være lite relevant for Svalbard. Å sammenlikne øvrige områder på Svalbard (og andre steder i Arktis) i overvåkningssammenheng med områder innenfor naturreservatene vurderes derimot som en aktuell tilnærming i fremtiden, selv om dette ikke gjennomføres på en systematisk måte i dag. Samlet sett vurderes NINAs tilnærming til en definisjon av referanseområder for forskning til å ikke beskrive situasjonen på Svalbard på en presis måte, blant annet fordi man mangler grunnleggende kunnskap om naturverdiene i naturreservatene, en såkalt «baseline». Arbeidsgruppen for forskning/utdanning har derfor utarbeidet en alternativ definisjon, som ble vurdert til å treffe de lokale forhold bedre: *”Et referanseområde er et område som er mest mulig uberørt av lokal menneskelig aktivitet, og som derfor kan brukes til overvåkning av ulike parametere som skal fange opp konsekvenser av storskala prosesser; klimaendringer, forurensning eller nye og ukjente problemstillinger.”* Denne definisjonen er benyttet for referanseområde for forskning i denne forvaltningsplanen. Se også kapittel 4.1

Rammer og retningslinjer for forvaltningen er laget med utgangspunkt i, og i tråd med bestemmelsene i verneforskriften. De utdyper og presiserer begreper, slår fast og presiserer hva som er forbudt, avklarer hvilke tiltak som er tillatt uten videre og hvilke tiltak og aktiviteter som Sysselmannen kan gi tillatelse til etter søknad.

Differensiert forvaltning vil si at forvaltningspraksisen er forskjellig og tilpasses verneverdiene og brukerinteressene i ulike deler av verneområdene og eventuelt til ulike tider på året, for eksempel ved sonering.

I en situasjon der både lokal aktivitet og ytre påvirkning øker, har to sentrale prinsipper en særlig betydning:

Føre-var-prinsippet: Dersom man er i tvil om aktivitet/tiltak får negative konsekvenser for naturmiljø eller kulturminner i verneområdene, skal tiltaket som utgangspunkt ikke gjennomføres. Utgangspunktet er at forvaltningen skal bygge sine beslutninger på så god kunnskap som mulig. Når det likevel er usikkerhet om konsekvensene for miljøet, skal myndigheten utøves med sikte på å unngå mulige skadevirkninger. Føre-var-prinsippet kommer til uttrykk gjennom Rio-erklæringen fra 1992 og er lovfestet i svalbardmiljøloven § 7, både som retningslinje ved offentlig myndighetsutøving og som et generelt miljørettslig prinsipp ved anvendelse av svalbardmiljøloven og andre lover.

Prinsippet om **samlet belastning** er lovfestet i svalbardmiljøloven § 8 og skal motvirke at naturverdier gradvis forringes fordi hvert enkelt inngrep vurderes isolert og ikke samlet. All virksomhet som iverksettes skal vurderes ut fra den samlede belastningen som naturmiljøet og kulturminnene da vil bli utsatt for.

”Omvendt bevisbyrde:” Det er den som ønsker tiltaket gjennomført (tiltakshaver) som må sørge for nødvendig beslutningsgrunnlag om at tiltaket ikke kan være til skade for miljøet. Det er ikke forvaltningen som skal dokumentere at et tiltak eller en aktivitet vil være skadelig for å kunne si nei til den.

1.4 Lovgrunnlag

Nasjonalt er det et mål å sikre truede arter og naturtyper, og å ta vare på et representativt utvalg av norsk natur for ettertida. For Svalbard er det også Norges plikt å “fastsette passende forholdsregler til å sikre bevarelsen og – om nødvendig – gjenopprettelsen av dyre- og plantelivet innen de områder eller deres territoriale farvann...” (Svalbardtraktaten).

Svalbard har en streng miljøvernlovgivning som regulerer det meste av aktiviteten på øygruppa. Svalbardmiljøloven og annet miljøregelverk er det viktigste virkemidlet for å sikre at tilstedeværelse og aktivitet er innenfor de rammer hensynet til øygruppas særegne villmarksnatur setter.

Naturreservat er den strengeste formen for områdevern på Svalbard, slik det også er etter naturmangfoldloven på fastlandet. Forskriften for Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater ble fastsatt i 1973 og er i dag hjemlet i svalbardmiljøloven § 17:

Svalbardmiljøloven § 17. (naturreservater)

Som naturreservat kan fredes områder som er uberørt eller tilnærmet uberørt, og

- a) som inneholder særegne eller sårbare økosystemer,
- b) som utgjør en spesiell naturtype eller spesielle geologiske forekomster,
- c) som for øvrig har særlig betydning for flora eller fauna, eller
- d) som har særskilt naturvitenskapelig verdi

Svalbardmiljøloven og *forskriften* for verneområdene gir rammen for hvilke aktiviteter og tiltak som er tillatt. De to viktigste delene av forskriften er *formålet med vernet* og vernebestemmelsene. Bestemmelsene er felles for begge naturreservatene.

1.5 Overordnet målsetning og formål med vernet

I St. meld. nr. 22, 2008-2009, kapittel 7.2 fastsettes følgende målsetninger for miljøvernet på Svalbard:

- Svalbard skal være et av verdens best forvaltede villmarksområder
- miljøhensyn skal veie tyngst ved konflikt med andre interesser
- omfanget av villmarkspregede områder skal opprettholdes
- flora, fauna og verneverdige kulturminner skal bevares tilnærmet uberørt
- de naturlige økologiske prosessene og det biologiske mangfoldet skal få utvikle seg tilnærmet upåvirket av aktivitet på Svalbard
- det skal finnes store, og i det vesentlige urørte naturområder på Svalbard som dekker behovet for referanseområder for klima- og miljøforskning

Den overordnede målsettingen for forvaltningen av Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater er å ivareta verneverdiene og bevare naturmiljøet for framtida i tråd med verneformålet.

Verneformål

§ 14. Formålet med naturreservatene

Formålet med fredningen er å bevare store, sammenhengende og i det vesentlige urørte naturområder på land og i sjøen med intakte naturtyper, økosystemer, arter, naturlige økologiske prosesser, landskap, kulturminner og kulturmiljøer som referanseområde for forskning.

Nordaust-Svalbard skal særlig sikre

-et område med storslagent landskap, karakterisert av de største isbreene på Svalbard og en rekke større og mindre fjorder og halvøy
-flere mindre hekkelokaliteter for sjøfugl betegnet fuglefjell, hekkeområder for ringgås, ligge- og kasteområder for hvalross og leveområder for isbjørn.
-mange vann med svalbardrøye, og særlig stasjonær røye
-viktige kulturminner fra hvalfangsttida, overvintringsfangst, polekspedisjoner, forskning og annen verdenskrig.

Søraust-Svalbard skal særlig sikre

-to store øyer med karakteristisk platålandskap og småøyene Tusenøyane
-hekkelokaliteter for sjøfugl betegnet fuglefjell, hekkeområder for ringgås, ligge- og kasteområder for hvalross og leveområder for isbjørn
-leveområder for store bestander av svalbardrein
-viktige kulturminner og kulturmiljøer fra hvalfangsttida og overvintringsfangst.

Reservatene skal skjermes mot inngrep og aktiviteter som kan ødelegge eller forringe naturverdiene angitt i verneformålet. Plante- og dyrelivet er vernet mot all skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelse. Områdene er også vernet mot ethvert tiltak som kan endre naturmiljøet. Det er knyttet strenge restriksjoner til aktiviteter i naturreservatene. Vernet skal også bidra til å opprettholde referanseverdien, særlig for miljø- og klimaforskning. Verneforskriften definerer reservatene i sin helhet som referanseområder. Forvaltningsmyndigheten skal sørge for å ivareta naturmiljøet ved å styre den lokale menneskelige påvirkningen i områdene og ved eventuelt kanalisering av ferdsel.

Hovedutfordringen i forvaltningen av verneområdene er å utøve en praksis som tar vare på naturkvalitetene og kulturminnene i Nordaust-Svalbard og Søraust-Svalbard naturreservater, samtidig som området brukes til forskning innenfor rammene av verneformålet. Det er viktig at en i all saksbehandling gjør en samlet vurdering av tiltakets virkning på alle typer verneverdier og forholdet til forskning.

Faglige utfordringer med hensyn til verneformålet

I Nordaust-Svalbard og Søraust-Svalbard naturreservater vil følgende tema være særlig aktuelle:

- klimaendringer og klimatilpasninger
- aktivitet knyttet til vitenskapelige undersøkelser og ulike overvåkingsprosjekt
- aktiviteter knyttet til organisert virksomhet
- aktivitet og ferdsel som kan forstyrre naturverdiene
- aktivitet og ferdsel som kan redusere områdenes verdi som referanse for dagens og fremtidens miljø- og klimaforskning
- innhenting av kunnskapsgrunnlag for overvåking av utviklingen i områdene, uten at denne kunnskapsinnhenting blir en belastning i seg selv
- omfanget av motorisert ferdsel i lufta og til sjøs (det er svært lite skuterferdsel og få seilbåter/kajakpadlere)
- tilstedeværelse av ekspedisjoner og fare for isbjørnkonfrontasjoner
- overvåking av artene nevnt i verneformålet og registrering av rødlistearter
- utslipp til vann og luft
- forsøpling, strandrydding og avfallshåndtering
- dokumentasjon, overvåking og vedlikehold av kulturminner

2 Områdebeskrivelse og verneverdier

Dette kapitlet beskriver områdene som er omfattet av naturvernet på Øst-Svalbard med landskap, geologi, planteliv, dyreliv, marine forekomster og kulturminner.

Figur 2. Forvaltningsplanen gjelder Nordaust-Svalbard og Sør-Svalbard naturreservater, de to største verneområdene på Svalbard. Kartgrunnlag: Norsk Polarinstitutt

Svalbard er Europas største villmarksområde med unike natur- og kulturminneverdier. Nordaust-Svalbard og Sør-Svalbard naturreservater dekker til sammen 41 % av Svalbards totale landareal

og 58 % av territorialfarvannet som omslutter øygruppa ut til 12 nautiske mil ut fra land. Samlet er dette over 51 % av Svalbards land- og havområder. 1.650 av Svalbards ca. 7.900 øyer og holmer ligger i naturreservatene på Øst-Svalbard.

Tabell 1. Arealstatistikk for verneområdene på Svalbard (utarbeidet på bakgrunn av kartgrunnlag fra Norsk polarinstitutt).

Arealstatistikk (km ²)	Land	andel	Sjø	andel	Land+sjø	andel
Svalbard med 7900 øyer	61 020	100,0	89 980	100,0	151 000	100,0
7 nasjonalparker	14 500	23,8	19 900	22,1	34 400	22,8
21 naturreservat	25 300	41,5	58 100	64,6	83 400	55,2
1 geotopvernområde	14	0,0	3	0,0	17	0,0
Vernet	39 814	65,3	78 003	86,7	117 817	78,0
Ikke vernet	21 206	34,7	11 977	13,3	33 183	22,0
Nordaut-Svalbard NR	18663	30,6	36691	40,8	55354	36,7
Søraut-Svalbard NR	6400	10,5	15426	17,1	21826	14,5
Øst-Svalbard	25063	41,1	52117	57,9	77180	51,1

Nordaut-Svalbard naturreservat omfatter Kvitøya, Kong Karls Land og Nordautlandet med omliggende øyer og territorialfarvann, samt landet på vestsiden av Hinlopenstredet. Til sammen er det ca. 1050 øyer i naturreservatet.

Søraut-Svalbard naturreservat omfatter Barentsøya og Edgeøya med omliggende øyer og territorialfarvann, herunder Kükenthalvøya, Ryke Yseøyane, Halvmåneøya og Tusenøyane. Til sammen er det ca. 600 øyer i naturreservatet. Grunnen i naturreservatene er i sin helhet eid av den norske staten.

Øst-Svalbards størrelse i nasjonal målestokk

Sammenliknet med naturvernet på fastlandet, utgjør landarealet i de to naturreservatene på Øst-Svalbard 49 % av alt vernet landareal på fastlandet (80 % av alle nasjonalparkene). Tar vi med land og sjø i naturreservatene, er dette 1,5 ganger arealet av alle verneområdene på fastlandet (2,5 ganger arealet av alle nasjonalparkene).

Klimaforhold og naturmiljø

Naturmiljøet på Øst-Svalbard er både hardført og robust, med ekstreme forhold store deler av året. Samtidig er det sårbart når artene og bestandene er på grensen av sine utbredelsesområder og er avhengige av hårfine økologiske balanser mellom livet i havet og på land og et stabilt, men ekstremt klima.

Beskrivelse av Svalbards natur og klimaforhold fra NOU 1999:21 *Lov om miljøvern på Svalbard* KP. 3.1.1:

Det polare klimaet er den viktigste årsaken til at naturen på Svalbard i utgangspunktet skiller seg klart fra det norske fastlandet. De grunnleggende faktorene er lave temperaturer og lysforhold som spenner fra mørketid til midnattssol. Permafrost, havis og et landskap som fortsatt blir formet av aktive breer, preger øygruppen som helhet. Lave temperaturer, lite nedbør og kort vekstsesong gjør at den biologiske produksjonen på land er beskjeden, og begrenset til de isfrie lavlandsområdene.

Det fysiske miljøet i Arktis representerer en yttergrense for hva biologiske organismer kan tåle, og det er forholdsvis få arter som har klart å tilpasse seg dette miljøet. Næringskjedene

er som i andre arktiske områder relativt korte og arts mangfoldet er lavt sammenliknet med tempererte områder. Til gjengjeld er det ofte store bestander av de enkelte artene.

Det biologiske mangfoldet på og rundt Svalbard er sterkt knyttet til det produktive marine økosystemet i Barentshavet. Tilførselen sørfra av varmt atlantehavsvann langs Svalbards vestkyst bidrar til et mildere klima og en større biologisk rikdom på Svalbard enn på tilsvarende breddegrader andre steder i Arktis. Både de store sjøfuglbestandene og pattedyr som isbjørn og polarrev henter i hovedsak sin næring fra de marine næringskjedene. Av høyere dyrearter er det bare rein og rype som gjennomlever svalbardvinteren med vegetasjonen på land som eneste næringsgrunnlag. Noen trekkende fuglearter utnytter også sommerproduksjonen på land. Dette gjelder de tre gåseartene, snøspurv og noen andre småfugl som årlig trekker oppover fra Nord-Europa.

Svalbard har tundraklima med et sterkt maritimt preg. Golfstrømmen kommer oppover Norskehavet med forgreninger til Barentshavet og vestsiden av Svalbard og gir mildere klima i sørvest enn på Nordaustlandet og de andre øyene øst for Spitsbergen. Varmen i strømmen holder vestkysten av Spitsbergen åpen for skipsfart i sommersesongen og gjør dette til det nordligste isfrie området i verden. Longyearbyen har årsmiddeltemperatur på -4°C , $+6^{\circ}\text{C}$ som gjennomsnitt om sommeren og med svært lite nedbør (ca. 200 mm i året). Øst-Svalbard er påvirket av kaldere vannmasser fra Polhavet og Barentshavet. Temperaturen er lavere hele året, og nedbøren noe høyere. Om sommeren gir fuktig luft fra havet ofte tåke og lett duskregn.

2.1 Landskap og geologi

Kilder: [Melding om oppstart. Forvaltningsplan for naturreservatene på Øst-Svalbard](#), Sysselmannen (2010), [Geologiske forhold og lokaliteter på Øst-Svalbard](#), Norsk Polarinstitutt (2010).

Forvaltningsmål

- Omfanget av villmarkspregede områder skal opprettholdes

Status

Nordaut-Svalbard naturreservat er den mest høgarktiske delen av Svalbard med Nordautlandet, Kvitøya og Kong Karls Land. Området representerer det mest urørte og de klimatiske mest ekstreme delene av Svalbard. Fjordene er islagte, og drivisen omkranser øyene store deler av året. Isbreer dekker 73 % av landområdene.

Austfonna og Vestfonna på Nordautlandet er Norges to største isbreer. Austfonna alene dekker ca. 58 % av Nordautlandet. Den er til sammen på ca. 8 450 km², dvs. mer enn tre ganger Vestfold fylke og 17 ganger større enn Jostedalbreen. Vestfonna er til sammenligning 2 445 km². Austfonna har trukket seg noe tilbake de siste tiårene og blottstilt nye områder med tørt land på de få oddene som finnes, blant annet Isispynnten. Bråsvellbreen på østsiden av Nordautlandet er en utløper av Austfonna. Med sine 230 km er den Europas lengste brefront. Bråsvellbreen har sitt navn fra et av de største brefremrykk (surge) som er kjent på Svalbard i 1937-38. Da rykket den 20 km frem og ut i sjøen over en 30 km bred front.

Landskapet ellers i reservatet er preget av store platåbreer. Topografien er sterkt påvirket av innlandsis under tidligere istider og er derfor mer preget av slake viddelandskap og avrundede fjellformer enn de mer alpine områdene på Vest- og Sentral-Spitsbergen. De høyeste og spisseste fjellene ligger i nord og strekker seg til vel 600 moh. Nordøstkysten av Spitsbergen mot Hinlopenstredet er preget av breer som ender i havet, og det er få isfrie landområder.

Søraust-Svalbard naturreservat med Edgeøya og Barentsøya har typiske store vegetasjonsdekte strandflater i vest som ligger i den nordlige arktiske tundrasone, og de skrinne områdene med store isbreer i øst. Edgeøya har store, isfrie daler som minner om enkelte deler av sentral-Spitsbergen. Men fjellmassivene er lavere, med sletter og platåbreer. Nordøst på Edgeøya finner vi velutviklede strandvollavsetninger.

De omkringliggende havområdene er nesten ikke påvirket av Golfstrømmen, og det er drivis her store deler av året. Den vestlige delen av reservatet har det mest gunstige klimaet, og vestkysten av Edgeøya er relativt vegetasjonsrik. Det finnes noen spor i terrenget etter oljeleting, blant annet to oljebrønner som ble boret i 1972.

Geologi

Det er ingen kjente steder med sårbare kvartære landformer som varme kilder og dryppsteinsgrotter i naturreservatene på Øst-Svalbard. Det er heller ikke kjent sjeldne fossiltyper som virveldyrskjeletter eller spesielle mineralforekomster. Det er imidlertid tidligere funnet virveldyrskjeletter på Edgeøya og Kong Karls Land, og disse er tatt ut. Det er også en god mulighet for at flere vil bli funnet i bergartene fra de geologiske tidsalderne trias, jura og kritt, men det er ikke mulig å avgrense lokaliteter nærmere.

Det er beskrevet 29 steder med spesiell geologi som er en viktig del av naturarven og som gir grunnlag for kunnskap og opplevelse.

Generelt er geologiske forekomster meget lite sårbare overfor den type slitasje som forekommer på Svalbard, hvor det ikke er aktuelt med masseforflytninger, sprengninger, tildekking med asfalt eller betong.

Se også temakart 1, Geologiske lokaliteter med spesiell interesse på Øst-Svalbard. Beskrivelse av de enkelte lokalitetene finnes i rapporten [*"Geologiske forhold og lokaliteter på Øst-Svalbard"*](#), Norsk Polarinstitut (2010).

2.2 Planteliv

Kilder: [Nordaust-Svalbard og Søraust-Svalbard naturreservater, kunnskapsstatus for flora og vegetasjon](#), NINA rapport 554 (2010), [Tilleggsoppdrag på ”Kunnskapsstatus for vegetasjon og flora i Nordaust-Svalbard og Søraust-Svalbard naturreservater](#), NINA Minirapport 315 (2011), Redlisted vascular plants recorded in the protected areas of Eastern Svalbard, Ecofact (2011) og [Sårbarhetsvurderinger ved ilandstigningssteder på Øst-Svalbard](#), NINA Minirapport 347 (2011).

Forvaltningsmål

- Ferdsel og aktivitet skal ikke gi nevneverdige slitasjeskader på vegetasjon eller tap av forekomster av rødlistearter eller høyarktiske arter som Norge har et spesielt ansvar for.

Status

Botanikere fra en rekke land har besøkt Øst-Svalbard ved flere anledninger de siste 150 årene. Kunnskap foreligger som pressede eksemplarer i norske herbarier og som artslistor i en rekke rapporter publisert i etterkant av ekspedisjoner. Det er utført flest registreringer av karplanter og færre av moser og lav. Det er mye gamle og usikre data om plantelivet i verneområdene. Dataene er i mange tilfeller så dårlig stedfestet at de har liten verdi når man skal utforme forvaltningstiltak.

I *Nordaust-Svalbard naturreservat* er det registrert 102 karplanter. Det er til sammen registrert arter fra 248 lokaliteter i naturreservatet. Mesteparten av Nordaust-Svalbard naturreservat har et tydelig preg av polarørkenklima, og store deler av området er uten vegetasjonsdekke. Enkelte mindre områder skiller seg ut som frodigere, deriblant Sjuøyane og indre deler av Murchisonfjorden. Det best undersøkte området er Murchisonfjorden, med 61 lokaliteter. Her finnes det noen frodige, artsrike lokaliteter, som f.eks. Floraberget. Det finnes et vegetasjonskart fra et mindre område av Laponiahavøya i Brennevinsfjorden. Bare 11 % av Nordaustlandet har vegetasjon.

I *Søraust-Svalbard naturreservat* er det registrert 103 karplanter. På Edgeøya er det registrert artsforekomster fra 95 lokaliteter, mens på Barentsøya er det data fra 29 lokaliteter. For Edgeøya finnes et landskapsøkologisk kart med grove inndelinger i plantesamfunn. I sammenheng med den nederlandske reinsdyr-ekspedisjonen i 1977 (Dutch Reindeer Environment Expedition Svalbard, REES) ble det laget et vegetasjonskart over Edgeøya basert på feltarbeid og flyfototolkning. Kartet er scannet og vektorisert. Et mer detaljert vegetasjonskart er også laget over Rosenbergdalen. Fra den nordlige delen av Barentsøya finnes det relativt detaljerte beskrivelser av vegetasjonstyper, med to vegetasjonskart fra mindre geografiske områder.

Øyene i Søraust-Svalbard naturreservatet har større flater med plantedekke og frodigere og mer artsrik vegetasjon enn lenger nord. Den vestlige delen har det mest gunstige klimaet, og vestkysten av Edgeøya er relativt planterik med store vegetasjonsdekte områder. I øst er det skrinne områder med store isbreer. Her er også godt gjødsla fuglefjellvegetasjon og heisamfunn, men øyene er likevel dominert av marginale og lavproduktive vegetasjonstyper som polarørken og oppfrysingsmark.

Rødlistearter,¹ høyarktiske arter og rødlista naturtyper²

Det er funnet fire naturlig sjeldne plantearter på Svalbard (belegg i museene som er gjennomgått og der navnssetting av arter og funn ikke gjør funnene usikre). Dette gjelder russegras, lidstarr, ullbakkestjerne og issolleie. I tillegg er det syv høyarktiske arter i kategorien nært truet som er ganske vanlige, men som vil få det vanskeligere ved et varmere klima. Disse artene finnes det flere registreringer av på andre deler av Spitsbergen.

¹ I henhold til Artsdatabankens rødliste for arter 2010.

² I henhold til Artsdatabankens rødliste for naturtyper 2011.

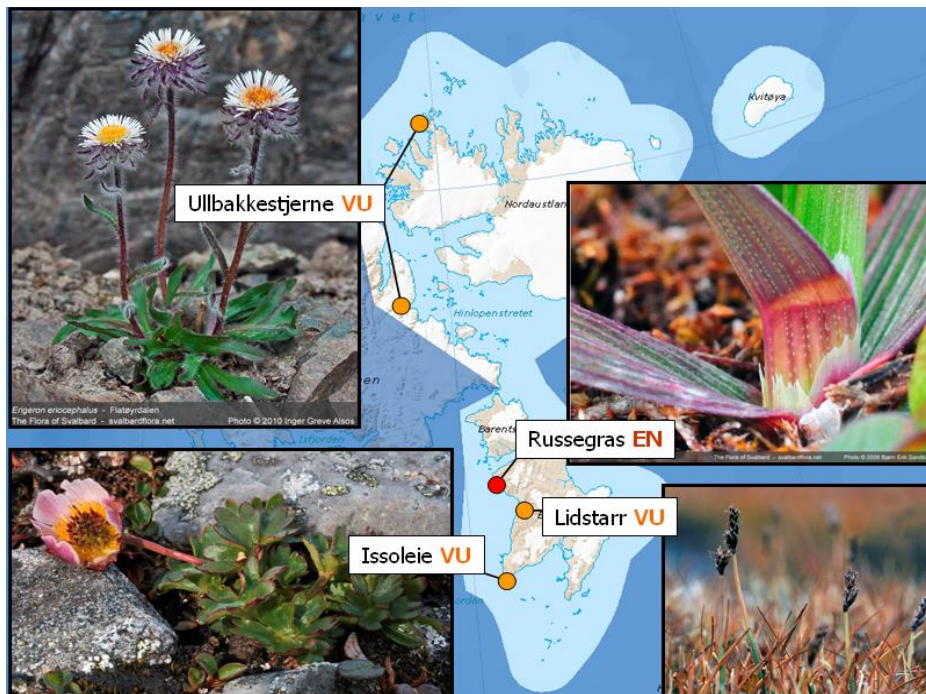
Tabell 2. Registreringer av rødlistearter på Øst-Svalbard, med status på Svalbard og trusler (Ecofact 2011).

Navn	Vit.navn	Rødlistekategori	Status på Øst-Svalbard	Status ellers på Svalbard	Trusler
Russegras	<i>Arctagrostis latifolia</i>	EN – truet (fastlandet: NT)	To observasjoner ved Kapp Lee, Edgeøya (1936, 1965).	Flere funn på Spitsbergen, blant annet i Isfjorden, Wijdefjorden, Kongsfjorden og ved Hornsund.	Slitasje/arealbruk (liten populasjon).
Lidstarr	<i>Carex lidii</i>	VU - sårbar	To registreringer på forskjellig sted i Guladalen, Edgeøya (1965). Bare kjent fra Svalbard og Grønland.	Noen forekomster på Sentral-Spitsbergen (Van Keulenfjorden, Tempelfjorden og på nordsiden av Isfjorden).	Slitasje/arealbruk (lite areal), men ingen særlig ferdsel i området.
Ullbakkestjerne	<i>Erigeron eriocephalus</i>	VU - sårbar (fastlandet: NT)	Fire registreringer ved to lokaliteter i Brennevinsfjorden, Nordaustlandet: Depotodden (1936 og 1965) og nunatak ved Chydeniusbreen (1963).	Noen forekomster langs Wijdefjorden, på nordsiden av Isfjorden og ved Kongsfjorden.	Klimaendringer og slitasje/arealbruk (liten populasjon).
Issoleie	<i>Beckwithia glacialis</i>	VU – sårbar (fastlandet: ikke rødlistet)	En registrering: Kvalpynten, Edgeøya (1889).	Flere registreringer på Sørkapp og vest på Sørkapp Land.	Slitasje/arealbruk (liten populasjon).
Polarrubloom	<i>Draba micropetala</i>	NT - nært truet	Rapportert fra de fleste besøkte steder.	Mange registreringer på Spitsbergen.	Klimaendringer.
Tundrarubloom	<i>Draba pauciflora</i>	NT - nært truet	Spredte forekomster på de fleste øyene.	Mange registreringer på Spitsbergen.	Klimaendringer.
Polarsvingel	<i>Festuca hyperborea</i>	NT - nært truet	Tre forekomster: Lom-fjorden, Frankenhavøya, Barentsøya (1977) og Wahlenbergfjorden, Nordaustlandet (1965).	Flere registreringer på Sentral-Spitsbergen (Nordenskiöld Land), Woodfjorden.	Klimaendringer.
Putearve	<i>Minuartia rossi</i>	NT - nært truet	To forekomster registrert i Wahlenbergfjorden (1869 og 1931), tre i Lomfjorden.	Flere registreringer i alle de store fjordene på Spitsbergen.	Klimaendringer.
Svalbardrapp	<i>Poa pratensis ssp. colpodea</i>	NT - nært truet	Rapportert fra de fleste besøkte stedene.	Mange registreringer på Spitsbergen.	Klimaendringer.
Fimbulgras	<i>Puccinellia vahliana</i>	NT - nært truet	Spredt på Edgeøya, i Lomfjorden og mange registreringer i Murchisonfjorden. Ikke registrert på nordsiden av Nordaustlandet.	Mange registreringer i fjordene på Spitsbergen.	Klimaendringer.
Svalbardgras	<i>Puccinellia vacillans</i>	NT - nært truet	Spredt på Edgeøya, Barentsøya, vest på Nordaustlandet og i Lomfjorden. Registrert innerst i Rippfjorden.	Flere registreringer ved fjordene på Spitsbergen.	Klimaendringer.

På Svalbard er det ikke gjennomført systematiske naturtyperegistreringer for hele øygruppen. Grunnlaget for evalueringen som er gjort i rødlista for naturtyper (2011) bygger på personlige erfaringer og detaljstudier av godt kjente områder med vegetasjonskart som deretter er ekstrapolert til andre deler av Svalbard ut fra kunnskap om f.eks. klima og berggrunn. Det er identifisert tre vanlige naturtyper som allikevel er rødlistet på grunn av trusselen om temperaturøkning i forbindelse med klimaendringene: arktisk permafrost-våtmark (NT), polarørken (NT) og fuglefjell (NT). Alle disse tre naturtypene finnes i naturreservatene på Øst-Svalbard. Polarørken finnes over store deler av naturreservatene, og er særlig utbredt på Nordaustlandet og i områdene rundt Hinlopen. Fuglefjell er vegetasjon som er påvirket av fuglegjødelse, og finnes mange steder i de to naturreservatene. Arktisk permafrost-våtmark finner man for eksempel i de store dalbunnene på Edgeøya.

I tillegg er tre svært sjeldne naturtyper med svært få lokaliteter inkludert på rødlista: varm kilde (VU), fattigmyr (NT) og avblåst, normal, arktisk steppe (VU). Disse lokalitetene ligger alle i nasjonalparker på Spitsbergen.

På grunn av forventet dårlig bufferkapasitet mot temperaturendringer, anbefales det i rødlista å overvåke naturtypene arktisk permafrost-våtmark og polarørken i tillegg til de sårbare naturtypene avblåst, normal, arktisk steppe og varme kilder.

Figur 3. De mest sjeldne planteartene registrert på Øst-Svalbard. Foto hentet fra www.svalbardflora.net. Kartgrunnlag: Norsk Polarinstitutt og Sysselmannen på Svalbard.

Vedlegg: Se temakart 2, Oversikt over hvor det er registrert rødlistearter (planter) på Øst-Svalbard.

Planlagte tiltak

- Klargjøre hvilke kunnskapsbehov som kan dekkes av Norsk polarinstitutt.
Ansvarlig: Sysselmannen
- Spille inn behovet for overvåkning av rødlistede naturtyper i relevante fora.
Ansvarlig: Sysselmannen

Kunnskapsbehov

- Kartlegge utbredelsen på Øst-Svalbard av rødlistede naturtyper for Svalbard.
- Definere en forvaltningsrettet kartlegging/nyregistrering med innsamling av belegg på lokaliteter der det tidligere er registrert sjeldne arter (og eventuelt nært truede høyarktiske arter) etter tabellen over. Kartlegging av moser og lav kan foregå samtidig på de samme lokalitetene.

2.3 Dyreliv

Kilder: [Faunaregistreringer og sårbarhetsvurderinger i Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater](#), Norsk polarinstitutt (2011), [St. meld. nr. 22 Svalbard](#), 2008-2009, www.npolar.no (fjellrev)

Forvaltningsmål

- Ferdsel og aktivitet skal ikke påvirke hvalrossens bruk av liggeplasser. Hvalross på faste liggeplasser skal ikke skremmes på sjøen.
- Bestanden av isbjørn skal ikke påvirkes av lokal menneskelig aktivitet.
- Hekkelokaliteter for sjøfugl og bakkehekkende fugl, særlig lokaliteter med rødlistearter og større antall fugl, skal ikke påvirkes av lokal menneskelig aktivitet.
- Ringgås skal ikke forstyrres.
- Bestanden av svalbardrein skal ikke påvirkes av lokal menneskelig aktivitet.

Status

Norsk Polarinstitutt's faunaregistreringer og sårbarhetsvurderinger for Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater er lagt til grunn for beskrivelsen av dyrelivet i forvaltningsplanen. Faunaregistreringene baserer seg på systematiske kartlegginger av i hovedsak sjøfugl og marine pattedyr, men også andre faunaregistreringer som foretas i området. Det foreligger ikke systematisert stedfestet informasjon om ande- og sjøfuglkoloniens utstrekning og avgrensning. I tillegg er forekomstene av sjøfugl i høy grad dynamiske. Det vil være store variasjoner mellom år og mellom områder for samme art. Dersom klimautviklingen i fremtiden blir som prognosene tilsier, vil dette kunne medføre endrede miljøforhold med hensyn til vegetasjon, isutbredelse, sjøtemperatur, tilgang til næring mv. Dette vil medføre konsekvenser for utbredelsen av mange fugle- og pattedyrarter. Noen arter vil kunne profitere på dette, mens andre vil møte større utfordringer.

Bestandene av arter som svalbardrein, hvalross og isbjørn, samt ærfugl og gjess, er bygd opp igjen eller er i vekst etter tidligere tiders overutnyttelse. Det er ingen tegn til langsiktige endringer i fjellrevbestandene på Svalbard, og man antar at bestandene er levedyktige. Ringgås har fortsatt en sterkt redusert bestand. Nivåene av miljøgifter er foruroligende høye i enkelte arter.

2.3.1 Fugler

Naturreservatene i øst har stort mangfold av økologiske funksjonsområder for en rekke fuglearter. Ferskvannsdammer, våtmarksområder, brakkevannsdammer, laguner og grunne sjøområder er noen av disse viktige områdene, både som hekkehabitat, rasteplasser, næringsområder og myteområder. Det er registrert bakkelevende fugl som ringgås, kortnebbgås og hvitkinngås, smålom, havelle, ærfugl, praktærfugl, rødnebbterne, storjo, tyvjo, polarjo, svalbardrype, snøspurv, samt fjæreplytt og andre vadefugler. I tillegg finnes sjøfugl som lomvi, polarlomvi, teist, alkekonge, lunde, krykke og polarmåke.

Ismåke bruker hekkeplasser uregelmessig og kan således sies å være en flyktig hekkefugl. Alle hekkelokaliteter, registrerte og uregistrerte, er derfor potensielle fremtidige hekkeplasser. I alt er 36 hekkelokaliteter for ismåke registrert på Øst-Svalbard. Arten er klassifisert som VU (sårbar) i rødlista for Svalbard.

Sabinemåke hekker fåtallig og er svært følsom for forstyrrelse. Kun sju hekkelokaliteter innenfor naturreservatene på Øst-Svalbard er kjent. Arten er nedgradert fra CR (kritisk truet) til EN (sterkt truet) på rødlista for Svalbard, på grunn av vekst i bestanden på Grønland.

Det er registrert hekking av ringgås på Tusenøyane og i Murchisonfjorden. Det hefter likevel noe usikkerhet ved dataene siden registreringene er gamle. Arten har vært fredet siden 1955 og er fortsatt kategorisert som NT (nær truet) på rødlista.

Det gjennomføres mye internasjonal forskning på sjøfugl, og Norge samarbeider med mange andre land om kunnskap om artenes bestandsutvikling i et samlet årsleveområde.

2.3.2 Pattedyr

Ringsel kaster i huler på fastisen i fjorder og foran breer, mens storkobbe kaster på isflak utenfor fastisen. Kastingen er jevnt spredt over hele Svalbard. Hvalrossens liggeplasser anses å være relativt faste, og det er registrert hunner og kalver på flere av liggeplassene i østområdene de siste årene. Liggeplassene benyttes i den isfrie perioden, fra omtrent månedsskiftet juni-juli og til isen legger seg igjen. Bestanden av hvalross er i økning, og arten har vendt tilbake til flere av de tradisjonelle liggeplassene.

Siden 1972 er det utført registreringer av hiområder for isbjørn. Kong Karls Land, nordre deler av Nordaustlandet og nord og øst på Edgeøya peker seg ut som spesielt viktige områder, men også andre områder i naturreservatene kan ha betydning for isbjørnreproduksjon.

Flere hvalarter oppholder seg jevnlig på østsiden av Svalbard, og mange av observasjonene rapporteres i Marine Mammal Sighting Database. Norsk Polarinstitutt (2011) har laget eget kart som viser viktige oppholdsområder for hvithval i Svalbards østområder.

Det er gjort tellinger av svalbardrein på Øst-Svalbard gjennom mange år, men ikke en systematisk kartlegging. Arten har en stor utbredelse innenfor begge reservatene, selv om tettheten varierer betydelig. Svenskøya på Kong Karls land har den høyeste registrerte tettheten av svalbardrein i øst. Her gjør Sysselmannen årlige tellinger. Svalbardrein er nevnt i verneformålet for Sørøst-Svalbard naturreservat.

Fjellrev finnes i likhet med rein spredt over begge reservatene, men også her mangler en systematisk kartlegging. Det foreligger likevel mye kunnskap om fjellrevens biologi gjennom flere forskningsprosjekter fra Spitsbergen.

Tabell 3. Registrerte rødlistede fugle- og pattedyrarter på Øst-Svalbard

Artsnavn	Rødlistestatus
Sabinemåke	EN ^o (Sterkt truet)
Hvalross	VU (Sårbar)
Isbjørn	VU (Sårbar)
Lomvi	VU (Sårbar)
Sandløper	VU (Sårbar)
Ismåke	VU (Sårbar)
Polarmåke	NT (Nær truet)
Polarlomvi	NT (Nær truet)
Ringgås	NT (Nær truet)
Krykkje	NT (Nær truet)
Praktærfugl	NT (Nær truet)
Polarsvømmesnipe	NT (Nær truet)

2.3.3 Røye

Røye på Svalbard finnes i både anadrom (sjøvandrende) og stasjonær form. Røye forekommer både i de nordvestlige og nordøstlige deler av Nordaustlandet, men er også registrert innenfor Sørøst-Svalbard naturreservat. De østlige og nordøstlige røyevannene på Svalbard er sannsynligvis blant verdens mest ekstreme og upåvirkede ferskvannøkosystemer med fisk (røye) og virvelløse dyr. Disse

innsjøene er interessante forskningslokaliteter for å studere arters tilpasninger til et endret klima. Det foreligger ikke nok kunnskap i dag til å identifisere bestander som er spesielt sårbare eller genetisk viktige.

2.3.4 Virvelløse dyr

Det er gjort få studier av den virvelløse faunaen på de østlige delene av Svalbard, og mye av regionen er ennå ikke kartlagt med henblikk på biodiversitet av virvelløse dyr. Det finnes noe kunnskap om hjuldyr og spretthaler, og disse dataene indikerer tilstedeværelse av et eget samfunn av virvelløse dyr på Edgeøya, til forskjell fra den vestlige kysten av Svalbard, muligens også med arter som kun finnes her. Mange av artene av spretthaler som finnes på Øst-Svalbard, har en utbredelse som strekker seg inn i Øst-Europa og Russland. Dette er i motsetning til vestkysten av Svalbard, som synes å være dominert av atlantiske og vesteuropeiske arter, noe som indikerer ulike innvandringsruter mellom kystene. De virvelløse dyrene er viktige i næringscyklusen og i prosessene ved dannelse av jordsmonnet.

2.3.5 Marin virvelløs fauna

Den marine fauna i fjordene på Nordaustlandet er ulik faunaen i de vestlige fjordene på Spitsbergen. Forskjellene i faunaen er først og fremst knyttet til forskjeller i hydrografi og klima, der fjordene på Nordaustlandet er mye mer påvirket av arktiske vannmasser og et mer vedvarende isdekke enn de på Spitsbergen. Fjordene på Nordaustlandet, spesielt de indre delene, er også karakterisert av at de inneholder et større antall arktiske arter av virvelløse dyr innen de ulike krepsdyrgruppene, enn fjordene langs vestkysten av Spitsbergen.

Hinlopenstredet er et overgangsområde hvor atlantisk vann fra sør møter kaldere arktisk vann fra nord. Området inneholder også habitater som er sjeldne andre steder på Svalbard, for eksempel bratte fjellvegger og trange sund med fauna tilpasset sterke tidevannsstrømmer.

2.3.6 Marin flora

De kystnære områdene rundt øyene på Øst-Svalbard er i liten grad kartlagt med hensyn til makroalger. Kunnskapen om hva som finnes og hvor er derfor mangelfull. Isskuring i øvre del av litteralsonen hindrer vekst av flerårige makroalger, i stedet dominerer ettårige arter - ofte ulike typer av grønnalger. Rike taresamfunn er funnet ved Tommeløya i Hinlopen og Rossøya lengst nord i Sjuøyane. I Hinlopen finnes vertikale vegger med stor biomasse av marin flora. Både i Rippfjorden og ved Ryke Yse øyane er det funnet arktiske endemiske makroalger. Økt havtemperatur sammen med andre endrete miljøbetingelser, vil kunne påvirke både mikro- og makroalgers artssammensetning og totale produksjon.

2.3.7 Saltvannsfisk

I havområdene som omgir Øst-Svalbard finnes et stort antall arter saltvannsfisk. De fleste artene er ikke-kommersielle. Gjennom Havforskningens årlige økosystemtokt har en skaffet seg god kunnskap. Torsken observeres i hele det nordlige Barentshavet. Større forekomster finnes i Olgastretet og opp til Kvitøya og videre østover. Hyse finnes, men i mindre mengder. Forekomsten av unge årsklasser av blåkveite er gode. Det samme gjelder gapeflyndre. Vanlig uer og snabeluer er vanlig forekommende. De tre arter steinbit (grå-, flekk- og blåsteinbit) finnes på flere lokaliteter. Det drives kommersielt fiske etter torsk, hyse og steinbit ved Øst-Svalbard.

Lodde og polartorsk er nøkkelarter i den arktiske marine næringskjede, der polartorsk er føde for ringsel, hvithval, narhval, polarlomvi, teist og havhest og lodde er føde for torsk, sjøfugl og hval. Lodda har viktige beiteområder om sommeren på strekningen Edgeøya- Kvitøya. Polartorsk har stor

utbredelse i nordlige farvann. Viktige gyteområder antas å være stretene på ovenfor nevnte strekning. Økt havtemperatur sammen med andre endrete miljøbetingelser, vil kunne påvirke både de ulike fiskearters utbredelse og bestandsstørrelser.

Vedlegg: se temakart

3. Oversikt over hvalrossliggeplasser på Øst-Svalbard
4. Tetthet av svalbardrein basert på tellinger i ulike områder på Øst-Svalbard
5. Oversikt over hiområder for isbjørn på Øst-Svalbard
6. Oversikt over hekkelokaliteter for ringgås på Øst-Svalbard
7. Oversikt over røyevann og – vassdrag på Øst-Svalbard
8. Aggregert oversikt over antall rødlistede sjøfuglarter på Øst-Svalbard

Rapporten [Faunaregistreringer og sårbarhetsvurderinger i Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater](#), Norsk polarinstitutt (2011), har i tillegg kartframstillinger av utbredelsesområder med mer for mange ulike arter på Øst-Svalbard.

Planlagte tiltak

- Gjennomgå status for dyreliv/naturmiljø basert på gjeldende kunnskap og overvåkningsdata, med spesielt fokus på sårbarhet for fugleliv på ilandstigningspunktene. Gjennomføres innen neste planrevisjon.

Ansvarlig: Norsk Polarinstitutt på oppdrag fra Sysselemannen

Kunnskapsbehov

- Skaffe bedre kunnskap om sårbarhet og effekter av båttrafikk nært opp til fuglefjell.

2.4 Marine områder

Kilde: [Assessment of benthic macrofauna oil spill vulnerability and valuable areas on Svalbard. Akvaplan-niva report 5285-1 \(2011\).](#)

Forvaltningsmål

- Menneskelig aktivitet skal ikke påvirke fiskebestander og annet marint biologisk mangfold på en slik måte at næringsgrunnet for sjøfugl og andre arter, svekkes (jf. kapittel 4.3).

Hvalross i Murchinsonfjorden, Nordaustlandet. Foto: Espen Stokke/ Syssemmannen

Status

Akvaplan-nivas rapport om sårbarhet for oljeutslipp og oversikt over sårbare marine områder på Svalbard er lagt til grunn for beskrivelsen av marine områder i forvaltningsplanen. Sørlige deler av Edgeøya med Tusenøyane, Heleysundet, Freemansundet, Hinlopen-området og nordsiden av Nordaustlandet er områder innenfor naturreservatene som utpekes som særlig sårbare for et oljeutslipp. Videre peker rapporten på noen spesielle områder med høy biologisk diversitet. Dette er maërlområdene (koraller) i Rjipfjorden og Duvefjorden og tareskogene ved Tommeløya i Hinlopen og ved Rossøya lengst nord på Svalbard. På grunn av de raske tidevannsstrømmene i Heleysundet og Frimannsundet har disse områdene en helt unik biologisk diversitet. Fjordområdene på nordsiden av Nordaustlandet, der møtet mellom kalde polare havstrømmer og varmt Atlantisk vann muliggjør også et unikt og potensielt svært variert miljø for bunnlevende organismer.

Oljeutslipp og fiske med bunntål er to potensielle trusler for de marine områdene i naturreservatene. Siden det ikke er tillatt for skip å medbringe eller bruke annet enn marin diesel innenfor naturreservatene er sannsynligheten for oljeutslipp lav. Fiske med bunntål er forbudt, men Fiskeridirektoratet mener at ulovlig virksomhet på dette området kan ha forekommet innenfor naturreservatene. Se kapittel 4.3. Utslipp av gråvann og kloakk fra skip kan påvirke de marine områdene fordi slike utslipp kan inneholde kjemikalier og miljøgifter. Dette er bakgrunnen for at slike utslipp fra skip er forbudt i Rjipfjorden der det er høy forskningsaktivitet, samt at det generelt er forbudt med slike utslipp fra skip nærmere land enn 500 meter i reservatene. Se kapittel 3.6.10.

Utslipp av ballastvann kan føre til spredning av fremmede arter, som kan ha store konsekvenser for det lokale etablerte økosystemet. Det finnes en egen internasjonal konvensjon, Ballastvannkonvensjonen (BWG), som omhandler denne problematikken.

I 2014 utarbeidet Kystverket en beredskapsanalyse for hele Svalbard. Analysen er basert på miljørisiko knyttet til utslipp fra skipstrafikk, og tar for seg håndtering av store utslipp og oljevern i isfylte farvann. Rapporten kan hentes fra Kystverkets nettsider: www.kystverket.no.

Vedlegg: Se temakart 9, Spesielle marine områder.

Detaljene om områdene er beskrevet i rapporten [Assessment of benthic macrofaunal oil spill vulnerability and valuable areas on Svalbard](#), Akvaplan-niva report 5285-1 (2011). Merk at kartet ikke gir en uttømmende oversikt over tareskogområder på Øst-Svalbard, slike finnes for eksempel også ved Klypa i Rijpfjorden og ved Ryke Yse.

Kunnskapsbehov

- Innhente stedfestet informasjon om naturtyper/arter/verdi/sårbarhet i marint miljø som grunnlag for saksbehandling etter svalbardmiljøloven.
- Beskrive kunnskapsstatus og avklare videre behov for forskning/overvåkning av de marine områdene som omfattes av forvaltningsplanen.
- Kartlegging av marine naturtyper som kan påvirkes negativt av aktivitet (fiskeri, petroleumsaktivitet, utbygging) og klimaendringer.
- Kartlegging av skipstrafikkens bevegelser, i form av bearbeiding av data fra AIS-systemet.

2.5 Kulturhistorie

Kilde: [Melding om oppstart. Forvaltningsplan for naturreservatene på Øst-Svalbard](#), Sysselmannen (2010), [Kulturminner i naturreservatene på Øst-Svalbard](#), Sysselmannen (2011).

Forvaltningsmål

- Det årlige tapet av automatisk fredete kulturminner og verneverdige kulturminner som følge av menneskelig påvirkning skal ikke overstige 0,1 prosent².
- Forvaltningen skal være i henhold til og bidra til å oppfylle målene i "Kulturminneplan for Svalbard".
- Kulturminnene skal ikke påvirkes av menneskelig ferdsel og aktivitet.
- Kulturminner skal dokumenteres før de går tapt.

Russe Kors på Krossøya, Murchinsonfjorden, Nordaustlandet. Foto: Irene Skauen Sandodden/ Sysselmannen

Status

Hvalfangst

Den vesteuropeiske hvalfangsten i Svalbards østlige farvann startet tidlig på 1600-tallet. Fram til om lag 1660 ble landbaserte stasjoner brukt. Fra denne aktiviteten finner vi fremdeles godt bevarte tufter etter ulike bygninger, store teltringer, beinrester på slakteplasser for hvalross og hval, spekkovner hvor spekket ble kokt til tran, og løse gjenstander. I øst ble stasjonene lagt til de sørlige områdene slik som for eksempel Habenichtbukta og øyene Ziegler-, Delitchøya og Spekkholmen. Nord for Edgeøya finner vi ikke spor etter tidlig vesteuropeisk hvalfangst. Etter 1660 ble det mer vanlig med koking av spekk om bord i båtene, noe som ga mindre aktivitet og dermed færre spor på land

Russisk overvintringsfangst

Pomorene drev overvintringsfangst på pelsdyr, hvitfisk og hvalross både i nordlige og sørlige deler av området fra om lag 1700 - 1850. Eksempler er Langåra på Tusenøyane, Ekrollhamna på Edgeøya og Murchisonfjorden på Nordaustlandet. Kulturminnene fra denne aktiviteten er både store og mindre anlegg med bl.a. hustuffer, graver, slakteplasser for hvalross og ulike gjenstander. I Murchisonfjorden finner vi også de to eneste bevarte russekorsene på Svalbard.

Norsk overvintringsfangst

Den norske overvintringsfangsten fordelte seg ut over Svalbard. Østsida ble tatt i bruk allerede i 1894, men hadde langt færre overvintringer enn i områdene på Vest-Spitsbergen. Dette skyldes mer is og høyere risiko for ikke å komme til eller fra fangstområdet og at naturgrunnlaget trolig ga færre dyr å fangste. Områdene fra nord på Edgeøya, Barentsøya, Lomfjorden, og Nordaustlandet er lite brukt til fangst.³ Det er først og fremst Negerpynten i

² Kilde: Teknisk industrielle kulturminner i Longyearbyen og omegn, verneverdi og forvaltning. Sysselmannens rapportserie 1/2010.

sør som har hatt mange overvintre og de beste fangstutbytterne. Området har vært i bruk siden 1898 fram til 1970, få år før isbjørnen ble fredet. Også nabofeltet Kvalpynten var i bruk jamt, fra 1894 til 1947. Vi finner både hovedstasjoner, bistasjoner, graver, fangstinnretninger som revefeller og selvskudd for isbjørn, båter og båttopptrekk, og ulike gjenstander.

Vitenskapelige og polare ekspedisjoner

Østsida av Svalbard har vært viktig for oppdagelse og forskning fra 1800-tallet og fram til i dag. En viktig del av arbeidet har vært kartlegging av ukjente områder, meteorologi, biologi og geologi. Disse aktivitetene har gitt kulturminner som Andréas leir på Kvitøya fra 1897, den svensk-russiske gradmålingsstasjonen fra 1899-1901 på Crozierpynten i Sorgfjorden (Heclahamna), Oxford-hytta på Depotodden etter den engelske forskningsekspedisjonen i 1935, den svensk/finsk/sveitsiske stasjonen i Kinnvika, Würzburgerhytta på Barentsøya ble bygd av en tysk ekspedisjon ledet av den tyske geografen Julius Büdel 1959, og Ymerhyttene på Storøya og Glenhalvøya fra 1980. Norsk polarinstitutt har også satt opp flere små hytter i forbindelse med forskning.

Mange steder finner vi varder og andre spor etter kartografenes kartlegging av øyriket. Flere av disse er ikke registrerte i det nasjonale registeret over fredete kulturminner, Askeladden.

Petroleumsboring

Det er ikke drevet gruvedrift på Øst-Svalbard, men Finagruppen og Caltex-gruppen foretok oljeboringer på Edgeøya i 1972. Finagruppen boret i Plurdalen, mens Caltexgruppen boret i Raddedalen. Boringen krevde mye utstyr. Anleggsbrakker, boretårn, beltevogner, beltetraktorer osv. Norske myndigheter satte imidlertid krav til at virksomheten ikke skulle skade naturen, og at det skulle ryddes opp etter avsluttet arbeid. Få kulturminner er igjen fra perioden. Ei hytte i Discobukta er trolig fra Caltex virksomhet.

Andre kulturminner

På Chermisideøya er navn, årstall og symboler formet med stein på stranden. Det eldste er fra 1898, det yngste hakekorset fra 1939. Kulturminnet er et særegent fysisk spor etter ekspedisjonsaktiviteten i østområdene.

Den norske stat bygde fire hytter for å markere norsk myndighet i området. Under bergmester Merkolls ekspedisjon til østområdene i 1936 ble hyttene satt opp til bruk som nødly og i

Fangsthytta (hovedstasjon) ved Mollbukta på Lågøya. Opprinnelig bygd av Sverdrup Zakariassen i 1908. Benyttet av Meyer Olsens ekspedisjon i 1923-24. Gjenoppbygd av Karl Bengtssen i 1928. Foto: Elin M. Lien/Syssemmannen

³ Fangsthyttene nord for Edgeøya har kun vært i bruk fra en til seks sesonger. Kilde: Rossnes: Norsk overvintringsfangst på Svalbard 1895 – 1940, Norsk polarinstitutt meddelelser nr 127, Oslo 1993. Odd Lønø: Norske fangstmenns overvintringer, Polarboken

fangst. Svalbards nordligste hytte, Isflakbukta, er blant disse. De tre andre ligger på Kong Karls Land og Heimland på Barentsøya. Under andre verdenskrig hadde tyskerne værstasjoner flere steder på Svalbard. Den eneste stasjonen som fremdeles har stående bygninger er Haudegen i Rijpfjorden. Etter krigen har det vært drevet sommerfangst på hvithval i østområdene, blant annet i Lomfjorden.

Ikke-materielle kulturminner

Navn er immaterielle kulturminner som kan fortelle mye om virksomheten i områdene. Mange av navnene er knyttet til landskapet, mens andre viser til hendelser eller personer som har vært i området. Sorgfjorden har fått navnet etter en dramatisk historie der franske skip angrep hollandske hvalfangere i et sjøslag i 1693. Andre eksempler er Sjuøyane der svært mange navn er navn etter de engelsk nordpolekspedisjonene ledet av John Pippes i 1773 og William Perry i 1827. Pippes skulle nå Nordpolen med båt og hadde som mål å finne ut om det gikk an å seile over Nordpolen. De ble stengt inne av isen ved Sjuøyane. Perry skulle nå Nordpolen med sledebåter trukket av tamrein. De kom til 81 grader nord, og satte da lengst mot nord rekord.

Ferdselsforbud ved utvalgte kulturminner

I 2010 ble det innført ferdselsforbud rundt hvalfangstlokaliteter på Zieglerøya, Delitschøya og Spekkholmen samt i Habenichtbukta vest på Edgeøya, ved norsk overvintringsfangst på Halvmåneøya øst for Edgeøya og rundt krigsminnet Haudegen.

Vedlegg: Se temakart 10, registrerte kulturminner i databasen Askeladden per april 2011.

Planlagte tiltak

- Se kapittel [5.4](#) om kulturminner og hytter for liste over planlagte tiltak.

2.6 Klimaendringer

Kilde: [St. meld. nr. 22 Svalbard](#) (2008-2009), [Klimaendringer på Øst-Svalbard](#), Notat, Norsk polarinstitutt (2011), innspill fra WWF, [NorACIA-RCM](#) (klimamodell for Svalbard og Nord-Norge), NOU 1999:21 om Lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven)

Forvaltningsmål

- Teknikk som gir minst mulig belastning på miljøet, også for utslipp som kan påvirke klimaet, skal brukes.

St. meld. nr. 22 Svalbard (2008-2009):

«Svalbard er et av de stedene i verden der klimaendringene forventes å bli størst. Etter hvert som temperaturen stiger og havisen trekker seg tilbake, må man regne med store økologiske endringer som gjør det stadig vanskeligere for arter som er tilpasset dagens klima å overleve.»

NOU 2010:10 *Tilpassing til eit klima i endring. Samfunnet si sårbarheit og behov for tilpassing til konsekvensar av klimaendringane:*

«Etter utvalet si meining er nordområda og høgjellet dei større geografiske områda i landet som skil seg ut ved at dei venteleg blir meir utsette for klimaendringar enn andre. I nordområda vil omfanget og farten på klimaendringane vere så store at uansett kunnskap, prioritering og ressursar vil konsekvensane vere betydelege. Temperaturauken vil føre til at sjøisen i Arktis smeltar i raskt tempo, at permafrosten på Svalbard smeltar, at leveområda for dyre- og planteliv blir reduserte og at grunnlaget for samisk kultur og levesett blir sett under press. Klimaendringane i nordområda vil kunne utgjere eit potensial for ny økonomisk verdiskaping, samtidig som klimaendringane også vil true sårbare miljø og naturverdiar. Petroleumsutvinning og skipsfart kan skape dilemma mellom ønsket om næringsutvikling og føresetnadene for at arter og økosystem skal kunne tilpasse seg. Utvalet si vurdering er difor at omsynet til klimatilpassing for å ta vare på naturmiljøet i større grad bør leggje premissar for utviklinga av næringsverksemd.»

Polarområdene spiller en viktig rolle i det globale klimasystemet, og endringer i viktige polare prosesser vil få ringvirkninger for resten av verden. I FNs Klimapanels femte hovedrapport (IPCC AR5), blir det slått fast at det allerede er observert effekter av klimaendringer i Arktis på havisutbredelse, snødekke, permafrost og isbreer. Basert på globale klimamodeller kan man få en temperaturøkning i Arktis på mellom 3 og 4 °C mot slutten av dette århundret hvis man følger en ambisiøs utviklingsbane med mål om å holde den gjennomsnittlige globale temperaturøkningen under 2 °C. Hvis man følger samme utvikling som i dag kan man få en temperaturøkning i Arktis mot slutten av århundret på mellom 7 og 11 °C. Havisen i Arktis vil fortsatt reduseres og snødekket på land vil minke i løpet av det neste århundret. Området med overflatepermafrost kan reduseres med inntil 80 % avhengig av utviklingsbane og isbreer kan miste mellom 15-85 % av massen innen utgangen av århundret. Havtemperaturen vil fortsette å stige, og i tillegg fører havets opptak av CO₂ til forsuring av havet. Klimapanelets rapport viser at verdenshavene har blitt rundt 26 % surere siden 1750, og blant annet siden kaldt vann har høyere opptak av CO₂, vil havforsuringen skje raskest i polare områder.

Regionale modellresultater

Det ble utført en nedskalering for Svalbard (NorACIA-RCM) for slutten av århundret med utviklingsbane B2 (middels ambisiøst) fra FNs Klimapanels fjerde hovedrapport (IPCC AR4) i 2008. Nye nedskaleringer er i gang basert på utviklingsbanene brukt i FNs klimapanels femte hovedrapport, og er forventet å komme våren 2016.

Det er vanskelig å beregne framtidsutsiktene for Arktis, fordi man ikke har lange nok måleserier å sammenligne med. Dessuten vet vi at naturlige variasjoner i luft- og havsirkulasjon spiller en viktig rolle i dette området, og at slike svingninger både er uforutsigbare og kan vare i mange år. De globale klimamodellene har også en del begrensninger i forhold til å beskrive høy- og lavtrykk, i tillegg til den historiske utviklingen i havisen. Både lavtrykks-baner og havis har betydelig innvirkning for klimaet i Arktis. Det forventes ikke å kunne trekke en konklusjon fra en enkelt nedskalert utviklingsbane, selv for en perfekt klimamodell. Det må derfor analyseres mange modeller som på hver sin måte gir ulikt bilde av de naturlige svingningene.

Man kan likevel bruke en enkelt nedskalering som et eksempel på en mulig fremtidig utvikling for Svalbard. Den regionale nedskaleringen fra 2008 antyder at et varmere klima vil kunne gi store endringer i naturmiljøet og økosystemene i havet og på land. Endringene vil gi et nytt risikobilde forbundet med været, og vi må også forvente mer uforutsigbare værtyper. De viktigste forutsigbare endringene det neste hundreåret basert på nedskaleringen er:

- varmere klima og at det sannsynligvis vil bli flere dager med temperatur over frysepunktet om vinteren
- mer nedbør (10-40 % økning i forhold til den relativt lave nedbøren dag)
- flere nedbørstunge dager
- fare for mer regn-på-snø hendelser.

Ifølge Norsk Polarinstitutt er det viktig å fortsette langsiktige klima- og miljøstudier over hele Svalbard. På Svalbard kan man studere effekter av klimaendringer i et relativt uberørt område, og det er viktig å sikre at området fortsetter å være uberørt av lokal påvirkning, for eksempel gjennom skipstrafikk. Slik kan forandringer i prosesser, effekter og artsutbredelse som observeres på Øst-Svalbard sikrere kunne relateres til de globale endringene, og dermed ivareta områdenes referanseverdi for forskning.

Vedlegg: Kart 11. Temperaturendringer fra 1961-90 og 2071-2100

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

Klimaendringer i arktiske områder påvirkes i hovedsak av utslipp langt unna. Aktiviteten lokalt har likevel en påvirkning, både som et tillegg til annen forurensning globalt og som en direkte effekt på miljøverdiene i området.

Naturreservatene er opprettet for å begrense den lokale påvirkningen mest mulig. Sysselmannen vil styre aktiviteten og utviklingen gjennom forvaltningsplanen slik at verneformålet ivaretas. Dette innebærer å skjerme områder for lokal påvirkning for å sikre områdenes funksjon som referanseverdi også knyttet til klimaendringer.

3 Saksbehandling

Dette kapitlet gir retningslinjer for tolkning og bruk av enkeltbestemmelser i verneforskriften. Se også bakgrunn for naturvernet på Svalbard fra Svalbardtraktaten og frem til vernebestemmelsene etter svalbardmiljøloven, forskriftene og formålet med vernet i kapittel 1.4 - 1.5. Det gir også oversikt over roller til involverte aktører, retningslinjer for behandling av saker og bruk av vilkår ved tillatelse etc.

3.1 Forholdet til annet lovverk

Det er viktig å ikke glemme at svalbardmiljøloven gjelder i tillegg til verneforskriften. For å lande med helikopter vil man for eksempel både behøve tillatelse etter verneforskriften og tillatelse etter svalbardmiljøloven. Verneforskriften går foran øvrige lover eller forskrifter hvis det er motstrid mellom disse. Enkelte tiltak vil kunne kreve tillatelse etter svalbardmiljøloven, selv om de ikke reguleres av verneforskriften.

Svalbardmiljøloven inneholder overordnede regler som gjelder for hele Svalbard. I tillegg til dette oppstiller verneforskriftene egne og mer detaljerte regler for det aktuelle verneområdet. Verneforskriftene er hjemlet i svalbardmiljølovens bestemmelser om opprettelse av verneområder (§§ 11-22), og vil på visse områder være strengere enn lovens mer generelle regler vedrørende aktivitet i Svalbards natur. Det er derfor naturlig at en søknad om dispensasjon i første omgang blir behandlet etter verneforskriften.

Utgangspunktet er nå at lover og forskrifter omfatter Svalbard bare dersom det eksplisitt står dette i regelverket. Fra 01.01.2010 ble [havne- og farvannsloven](#) gjort gjeldende for Svalbard. Denne loven gir muligheter til å gjennomføre farledstiltak som har betydning også når det gjelder å redusere risikoen for akutt oljeforurensning. Det er foreløpig ikke iverksatt tiltak på Øst-Svalbard etter denne loven. Alle tiltak som kan påvirke sikkerhet og fremkommelighet på sjøen (også dersom tiltaket finner sted på land) skal også ha tillatelse fra Kystverket i henhold til havne- og farvannsloven § 27.

[Forskrift om miljømessig sikkerhet for skip og flyttbare innretninger](#) trådte i kraft 01.07.2012, og gjelder også på Svalbard. Denne forskriften angir regler for utslipp til vann og luft fra skip.

I henhold til [forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere](#) § 16, kreves det tillatelse for å innføre jordprøver fra Svalbard til fastlands-Norge, og eventuelt videre til andre land. Dette kan være relevant å opplyse om i forbindelse med forskningssøknader. Mattilsynet er myndighet for dette regelverket.

For å foreta en lovlig landing med helikopter i terrenget, kreves både en landingstillatelse etter svalbardmiljøloven og verneforskriften. I tillegg må helikopterselskapet ha konsesjon fra Luftfartstilsynet. Av de lokale operatørene har Lufttransport og Airlift konsesjon, mens Conversavia har konsesjon begrenset til Trust Artikugols gruverelaterte virksomhet (per 2015).

Instrumentering av dyr krever tillatelse fra Forsøksdyrutvalget.

Det finnes også annet lovverk som er gjort gjeldende på Svalbard, og som kan være relevant å opplyse om i forbindelse med forskningssøknader, som for eksempel regelverket om bioprospektering ([kapittel VII i naturmangfoldloven](#)), dyrevelferd, med mer. I tilknytning til disse reglene må også reglene i kapittel VIII-IX om tilsyn, håndheving og sanksjoner mv. gjelde på Svalbard, selv om det ikke er sagt uttrykkelig.

3.2 Nasjonale og internasjonale retningslinjer for forvaltning av reservatene

Naturreservat er den strengeste formen for områdevern når det gjelder beskyttelse mot menneskeskapt lokal påvirkning og forstyrrelser av alle slag. Det er laget nasjonale retningslinjer for forvaltning av naturreservater i Norge (tidligere *DN-håndbok 17-2001 Områdevern og forvaltning, kapittel 1.2.1*).

- *Naturvernområdene må forvaltes i et nasjonalt og internasjonalt helhetsperspektiv.*
- *Forvaltningen av våre naturvernområder skal ha et langsiktig perspektiv slik at de kvaliteter som sikres gjennom vern skal opprettholdes for fremtiden og fremstå som like verdifulle for våre etterkommere.*
- *Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.*
- *"Føre var"-prinsippet. Prinsippet innebærer at dersom man er i tvil om et tiltak får negative konsekvenser for miljøet i et verneområde, skal tiltaket som utgangspunkt ikke gjennomføres.*
- *Prinsippet om samlet belastning skal motvirke at naturverdier gradvis forringes fordi hvert enkelt inngrep vurderes isolert og ikke samlet.*

St.meld. nr. 22 (2008-2009) *Svalbard* sier overordnet om miljøvern på Svalbard at *bevaring av Svalbards særegne villmarksnatur et av hovedmålene for norsk svalbardpolitikk, og det er norsk politikk at miljøhensyn skal veie tyngst ved konflikt med andre interesser. De tilnærmet uberørte naturområdene har stor egenverdi og er viktige for bevaring av det sårbare biologiske mangfoldet som finnes her. Samtidig har området stor verdi som kilde til kunnskap og naturopplevelse (kapittel 7.1).*

IUCN (International Union for Conservation of Nature)

Restriksjonsnivået og forvaltningen med sonering i naturreservatene følger IUCNs retningslinjer for *strict nature reserves* (kategori 1a), med kontroll av og begrensninger på bruk og påvirkning i området. Ferdsele er liten, og forvaltningsmyndighetene har god oversikt over ferdsel i området. Ved en uønsket utvikling i ferdselen vil myndigheten ha mulighet til å sette inn tiltak for å begrense denne. I sone E er ferdsel forbudt, med strenge vilkår for å få tillatelse til ferdsel og tiltak (se 3.6.3). Soneringen sikrer soner med begrenset lokal påvirkning, og stedsspesifikke retningslinjer og generelle retningslinjer for ferdsel sikrer at all ferdsel i reservatene skal være aktsom og ivareta miljøverdiene. Annen aktivitet og tiltak er strengt regulert.

Category Ia: Strict nature reserve

Category Ia are strictly protected areas set aside to protect biodiversity and also possibly geological/geomorphological features, where human visitation, use and impacts are strictly controlled and limited to ensure protection of the conservation values. Such protected areas can serve as indispensable reference areas for scientific research and monitoring.

Before choosing a category, check first that the site meets the definition of a protected area (page 8).

Primary objective

- To conserve regionally, nationally or globally outstanding ecosystems, species (occurrences or aggregations) and/or geodiversity features: these attributes will have been formed mostly or entirely by non-human forces and will be degraded or destroyed when subjected to all but very light human impact.

Other objectives

- To preserve ecosystems, species and geodiversity features in a state as undisturbed by recent human activity as possible;
- To secure examples of the natural environment for scientific studies, environmental monitoring and education, including baseline areas from which all avoidable access is excluded;
- To minimize disturbance through careful planning and implementation of research and other approved activities;
- To conserve cultural and spiritual values associated with nature.

Category Ib: Wilderness area

Category Ib protected areas are usually large unmodified or slightly modified areas, retaining their natural character and influence, without permanent or significant human habitation, which are protected and managed so as to preserve their natural condition.

Before choosing a category, check first that the site meets the definition of a protected area (page 8).

Primary objective

- To protect the long-term ecological integrity of natural areas that are undisturbed by significant human activity, free of modern infrastructure and where natural forces and processes predominate, so that current and future generations have the opportunity to experience such areas.

Other objectives

- To provide for public access at levels and of a type which will maintain the wilderness qualities of the area for present and future generations;
- To enable indigenous communities to maintain their traditional wilderness-based lifestyle and customs, living at low density and using the available resources in ways compatible with the conservation objectives;
- To protect the relevant cultural and spiritual values and non-material benefits to indigenous or non-indigenous populations, such as solitude, respect for sacred sites, respect for ancestors etc.;
- To allow for low-impact minimally invasive educational and scientific research activities, when such activities cannot be conducted outside the wilderness area.

Utdrag fra IUCNs Guidelines for Applying Protected Area Management Categories (Dudley 2008), s. 13 og 14.

3.3 Mål for forvaltningen (overordnede føringer og hovedutfordringer)

Sysselmannens viktigste oppgaver i naturreservatene på Øst-Svalbard:

- ivareta verneformålet og verneverdiene
- forebygge miljøkriminalitet
- føre tilsyn med at lover, forskrifter og tillatelser blir fulgt
- veilede og informere
- registrere, dokumentere og overvåke
- holde oversikt over status for naturkvalitetene

Mål for forvaltningen av naturreservatene på Øst-Svalbard:

- så langt det er rimelig, bygge beslutninger på kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, kulturminners tålegrense, samt effekten av påvirkninger.
- sikre viktige funksjonsområder for dyrelivet i sårbare perioder
- sikre gode referanseområder for forskning
- legge vekt på informasjon og holdningsskapende arbeid
- legge vekt på samarbeid med forskningsmiljøer, turistaktører, andre brukere, Kystvakta, Kystverket, og andre berørte parter

- ta initiativ til tiltak der det trengs for å ivareta verneformålet
- kreve bruk av best tilgjengelig teknologi
- legge prinsipper om ”føre-var” og ”samlet belastning” og til grunn i all forvaltning av verneområdene
- overvåke naturmiljøet i verneområdene for å følge utviklingen over tid
- begrense samlet lokal belastning av ferdsel, aktiviteter og redusere den samlede belastningen for naturmiljøet og/eller kulturminnene når klimaet endrer seg

Avveininger mellom bruk og vern

Disse overordnede føringene følger av svalbardmiljøloven og St.meld. nr. 22 (2008-2009) og gjelder ved avveining mellom bruk og vern:

- ved konflikt skal miljøhensyn veie tyngst
- forskning og inngrep/tiltak/ferdsel bør som hovedregel foregå utenfor verneområdene, særlig naturreservatene på Øst-Svalbard
- områdenes verdi som referanseområder for forskning er en del av verneformålet, ikke nødvendigvis forskningen i seg selv
- prinsippet om å vurdere samlet belastning
- omfanget av villmark skal opprettholdes
- ansvaret for å dokumentere at omsøkt aktivitet ikke gir negative miljøvirkninger og er i strid med verneformålet (eller er av større omfang enn nødvendig, og med forslag til avbøtende tiltak) ligger hos søker og skal følge søknaden

3.4 Retningslinjer for bruk av verneforskriften

Det viktigste virkemiddelet for å ta vare på naturverdiene i de enkelte verneområdene er verneforskriften, som ble vedtatt i forbindelse med opprettelsen av verneområdene.

Sysselmannen har som forvaltningsmyndighet ansvar for at verneforskriftene blir anvendt på en slik måte at verneverdiene i Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater ikke forringes. Sysselmannen skal behandle og avgjøre alle søknader om tiltak og aktiviteter i verneområdene. Eventuelle klager på vedtak skal sendes via Sysselmannen og sluttbehandles av Miljødirektoratet.

Verneforskriften setter grenser for hva som i utgangspunktet er forbudt, hva som normalt uten videre kan gjennomføres, og hva som krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten (Sysselmannen) for å gjennomføres. Slik kan ett og samme tiltak være regulert over flere avsnitt i forskriften; det er derfor viktig å lese verneforskriftene i sammenheng.

Generelle retningslinjer for saksbehandling:

1. Alle søknader om tiltak eller aktiviteter som krever tillatelse/dispensasjon etter verneforskriften sendes Sysselmannen (brev, faks, e-post eller elektronisk søknad).
2. Normalt vil verneforskriften ha strengere bestemmelser enn det som gjelder etter annet lovverk. Søknader vurderes derfor først etter verneforskriften før de eventuelt vurderes etter annet lovverk. Avslag etter verneforskriften kan ikke overstyres av annet lovverk.
3. Nærmere retningslinjer for saksbehandling er gitt under beskrivelse av de enkelte bestemmelsene i forskriften (kapittel 3.6) og under de ulike brukerinteressene (kapittel 4).

4. Miljødirektoratet skal ha kopi av alle vedtak. I saker som omhandler kulturminner, skal Riksantikvaren ha kopi av vedtaket.
5. Miljødirektoratet er klageinstans for alle saker etter verneforskriften. Eventuell klage på Sysselmannens vedtak sendes Miljødirektoratet via Sysselmannen innen 3 uker etter at vedtaket er mottatt, jf. forvaltningsloven § 29. Sysselmannen vurderer om det framkommer nye saksopplysninger eller andre forhold som gjør at vedtaket kan omgjøres. Om Sysselmannen opprettholder sitt vedtak, oversendes klagen Miljødirektoratet for endelig behandling og vedtak i tråd med forvaltningsloven kap. VI. Klage i saker som berører kulturminner i verneområdene sendes i kopi til Riksantikvaren.
6. Dersom Sysselmannen som forvaltningsmyndighet for verneområdene ser behov for tiltak i terrenget, må tiltaket søknadsbehandles på vanlig måte etter gjeldende regelverk. For tiltak på/ved freda kulturminner, skal Sysselmannen også innhente tillatelse fra Riksantikvaren.

De miljørettslige prinsippene

I henhold til svalbardmiljøloven § 6, skal retningslinjene i §§ 7-10 legges til grunn ved myndighetsutøvelse etter svalbardmiljøloven og forskriftene som er gitt med hjemmel i svalbardmiljøloven. Verneforskriften for Øst-Svalbard er en slik forskrift.

Svalbardmiljøloven

§ 6. (prinsipper for myndighetsutøving etter loven)

Ved myndighetsutøving etter denne lov skal retningslinjene i §§ 7-10 legges til grunn. Myndighetene skal særlig påse at myndighetsutøvingen etter loven og etter den enkelte bestemmelse samlet sett er i samsvar med disse retningslinjene.

§ 7. (føre vår-prinsippet)

Når et forvaltningsorgan mangler tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger et tiltak kan ha på naturmiljø eller kulturminner, skal myndighet etter denne lov utøves med sikte på å unngå mulige skadevirkninger på miljøet.

§ 8. (samlet belastning)

Enhver virksomhet som iverksettes på Svalbard, skal vurderes ut fra den samlede belastning som naturmiljø og kulturminner da vil bli utsatt for.

§ 9. (miljøpåvirkeren skal betale)

Kostnadene ved å hindre eller begrense skade på natur eller kulturminner skal dekkes av den som er eller ville være årsak til skaden. På samme måte skal kostnadene ved å hindre eller begrense forurensning og avfallsproblemer dekkes av den som er eller ville være årsak.

§ 10. (miljømessige teknikker og innsatsfaktorer)

I virksomhet på Svalbard skal anvendes den teknikk som gir minst mulig belastning på miljøet, om ikke vesentlige økonomiske hensyn til igangværende virksomhet tilsier at en annen teknikk blir brukt, og dette er forsvarlig etter en samlet miljømessig vurdering.

I virksomhet på Svalbard skal kjemiske og bioteknologiske produkter som kan volde skade eller ulempe for miljøet, erstattes med produkter som etter en samlet miljømessig vurdering gir mindre risiko for miljøet, dersom ikke vesentlige økonomiske hensyn til igangværende virksomhet tilsier noe annet.

Paragrafene 6 – 10 i svalbardmiljøloven har mye til felles med §§ 7-12 i naturmangfoldloven som gjelder på fastlandet. En forskjell er at i henhold til naturmangfoldlovens § 7 skal vurderingen etter miljørettsprinsippene fremkomme i selve vedtaket. Det er likevel ønskelig at det i vedtak etter verneforskriften fremkommer hvordan prinsippene i svalbardmiljøloven §§ 7-10 er vurdert. Dette er også i tråd med forvaltningslovens § 25 der det heter at *de hovedhensyn som har vært avgjørende ved utøving av forvaltningsmessig skjønn bør nevnes.*

Føre vår-prinsippet (§ 7)

Bruk av føre vår-prinsippet er tett knyttet til hvilket kunnskapsgrunnlag miljøvernmyndigheten har som beslutningsgrunnlag når søknader om tiltak skal behandles. Prinsippet er mest relevant når vi vet lite om miljøverdiene og effektene av det omsøkte tiltaket, og tilsvarende mindre relevant jo mer kunnskap vi har om miljøverdiene og effektene. For å unngå mulig skade på miljøverdiene kan miljøvernmyndigheten avslå søknaden, gi tillatelse med vilkår eller delvis innvilge søknaden.

Samlet belastning (§ 8)

Når miljøvernmyndigheten skal vurdere en søknad om et tiltak i naturreservatene er det viktig at tiltakets påvirkning på miljøverdiene ikke vurderes isolert, slik at man kan få en situasjon der flere små tiltak i seg selv til sammen vil gi en uheldig miljøvirkning. Nye påvirkninger i et område hvor det allerede er et påvirket økosystem skal vurderes i lys av eksisterende påvirkning.

Sjekkliste for vurdering av samlet belastning:

- Hvilke eksisterende tiltak eller bruk utgjør en påvirkning på miljøverdiene i dag?
- Hvilke framtidige tiltak og bruk som man har oversikt over kan utgjøre en påvirkning på miljøverdiene i fremtiden?
- Hva vil den samlede belastningen (effekten) av det omsøkte tiltaket være, det vil si eksisterende tiltak og bruk, det omsøkte tiltaket og framtidige tiltak og bruk?
- Hvordan påvirkes miljøverdiene i verneområdet/ på Svalbard, sett under ett?

Miljøpåvirkeren skal betale (§ 9)

Den som volder, eller ville kunne volde forurensning eller skade på natur eller kulturminner er ansvarlig for å betale for å hindre dette, eller å rette i etterkant. Dette vil ikke alltid være relevant vurderingstema i behandlingen av søknader om tiltak på Øst-Svalbard, da søknadspliktige tiltak av denne karakter gjerne også vil stride mot verneformålet. Et unntak kan være i forbindelse med søknad om etablering av drivstoffdepoter eller ved fjerning av installasjoner som ikke er i bruk.

Miljømessige teknikker og innsatsfaktorer (§ 10)

Dette prinsippet vil være relevant å vurdere i de fleste forskningssøknader som miljøvernmyndigheten behandler. Faktorer å vurdere kan være tilstedeværelse, hyppighet av vedlikehold, ferdselstype, omfang av prøvetakningen mv. For eksempel kan miljøvernmyndigheten stille krav om at forskningsinstallasjoner som skal plasseres på Øst-Svalbard skal ha best tilgjengelig batterikapasitet, og at teknologien som benyttes er gjennomprøvd og velfungerende, for at behovet for vedlikeholdsbesøk skal reduseres.

3.5 Regulering av ferdsel

Forvaltningsmål

- Ferdsel og aktivitet i naturreservatene skal ikke påvirke verneverdiene negativt.
- Nivået på ferdsel til sjøs og til fots i naturreservatene skal ikke øke, nivået på ferdsel med helikopter skal reduseres.
- Alle besøkende skal kjenne og følge retningslinjene for aktsom ferdsel.

St. meld. nr. 22 (2008-2009), kapittel 7.3.1: *Det er fare for at en stadig mer omfattende ferdsel vil påvirke et økende antall lokaliteter og områder på Svalbard, avhengig av hvordan ferdselen styres. Dette er særlig en utfordring på Øst-Svalbard, på grunn av disse områdenes rolle som store, og i det vesentlige urørte referanseområder for forskning.*

NOU 1999:21 Lov om miljøvern på Svalbard, kapittel 6.5.1: Målsetningen med naturreservatene er å verne om upåvirket arktisk natur, og sikre den naturlige økologiske utvikling og muligheten for forskning på lite påvirkede naturlige økosystemer. Målet om å bevare uberørtheten gjelder også kulturminner.

Svalbardmiljøloven § 5 sier dette om aktsomhetsplikt: *Enhver [...] skal vise hensyn og opptre varsomt så naturmiljø og kulturminner ikke påføres unødig skade eller forstyrrelse.*

Oppdragsbrevet fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) om utarbeidelse av forvaltningsplan sier blant annet:

En forvaltningsplan skal ivareta verneformålet samtidig som den skal legge til rette for bruk som er forenelig med dette formålet. For å oppnå dette er det hensiktsmessig å dele verneområder inn i soner med egne strategier og retningslinjer for hvordan verneformålet skal nås. En slik sonering er den vanlige tilnærmingen til forvaltningsplaner for verneområder på fastlandet, og departementet ser det som formåltjenlig med en slik tilnærming også på Svalbard. Verneformålet vil være det samme for de ulike sonene, mens praktiseringen av verneforskriftene vil være forskjellig.

En sonering av naturreservatene på Øst-Svalbard med ulik grad av restriksjoner på ferdsel og annen aktivitet må utformes på bakgrunn av en kartlegging av bl.a. sårbarhet, verneverdi og verdi som referanseområde for ulike deler av reservatet. Soneringen bør også utformes på en måte som bidrar til å fremme sjøsikkerheten og redusere risikoen for miljøskade som følge av akutt forurensning innenfor reservatene. Soneringen skal danne grunnlaget for en forvaltning som ivaretar verneformålet for reservatene som helhet. Innenfor rammen av verneformålet skal soneringen også bidra til å ivareta og avveie ulike brukerinteresser.

3.5.1 Reglene for ferdsel på Øst-Svalbard

All ferdsel skal etter verneforskriften skje varsomt og ta hensyn til verneverdiene i området. Det er forbudt å forstyrre dyrelivet, og det er ikke lov å plukke planter eller fossiler. Etter svalbardmiljøloven er det også forbudt å fly nærmere enn en nautisk mil fra konsentrasjoner av pattedyr og fugl (jf. § 83).

Hovedregelen er at ferdsel på Øst-Svalbard kan foregå som før, så lenge den følger *retningslinjer for aktsom ferdsel* (se kapittel 3.5.2) som gjelder for hele Øst-Svalbard. For å sikre verneverdiene og en

forvaltning i tråd med verneformålet, er det i tillegg opprettet soner med ferdselsforbud eller annen regulering av ferdselen.

Det er melde- og rapporteringsplikt for ferdsel i to referanseområder for forskning (sone A, se kapittel 3.6.5): Østsiden av Nordaustlandet og deler av Edgeøya. Det er ferdselsforbud i hekketida 15. mai – 15. august i to særlig sårbare fugleområder vest på Lågøya og Tusenøyane (sone B, se kapittel 3.6.6).

Det er angitt fem sårbare og til dels mye besøkte lokaliteter med behov for stedsspesifikke retningslinjer for ilandstigning (sone C, se kapittel 3.6.7), først og fremst for å sikre verneverdiene mot uforvarende skade og ødeleggelse. Det er cruisenæringas eget ansvar at disse er etablert og følges ved ilandstigning.

Det er også fire lokaliteter hvor det har vært ferdselsforbud rundt kulturminner siden 2010 (sone D, se kapittel 3.6.4).

Ferdselsforbudet på Kong Karls Land (omfatter øyene og en sone 500 meter fra land), av hensyn til isbjørnens viktigste hilokalitet og tilholdssted på Svalbard, ble etablert i en egen forskrift i 1985, og er nå inkludert i verneforskriften for naturreservatene (sone E, se kapittel 3.6.3).

Det kan være aktuelt å gi dispensasjon fra disse forbudene for eksisterende og fremtidig forskning og overvåking, samt tiltak av stor samfunnsmessig betydning som ikke strider mot verneformålet. Oppsyns-, politi, rednings- og ambulansetjeneste er også unntatt, men skal så langt som mulig følge de samme reglene.

Forvaltningssoner for kanalisering av ferdsel (se temakart 12)

- Sone A. Referanseområder for forskning. Ferdsel i disse områdene er melde- og rapporteringspliktig.
- Sone B. Et avgrenset område vest på Lågøya ut til 500 m fra land, samt et område rundt Tusenøyane. Ferdsel med båt, ilandstigning, ferdsel på land og overflyging skal ikke foregå i perioden 15. mai - 15. august i denne sonen.
- Sone C. Storøya (Polarstarodden), Kvitøya (Andréeneset og Kræmerpynten), Kapp Lee og Andréetangen på Edgeøya. For ilandstigning med organiserte grupper på disse lokalitetene forutsettes det at turoperatøren har utarbeidet stedsspesifikke retningslinjer for hver lokalitet som skal være egnet til å beskytte naturmiljøet og kulturminner på stedet i samsvar med vernebestemmelsene og svalbardmiljøloven.
- Sone D. Kulturminnelokalitetene på Halvmåneøya, ved Andréetangen, i Habenichtbukta og rundt bygningene på Haudegen. Ilandstigning og ferdsel kan foregå utenom ferdselsforbudet.
- Sone E. Ferdselsforbudsonen på Kong Karls Land. Omfatter Svenskøya, Kongsøya og Abeløya samt omkringliggende øyer, samt sjøområder ut til 500 meter fra land. Ferdselsforbud hele året.

Se rammer og retningslinjer for forvaltningssonene i hvert delkapittel (se kapittel [3.6.3](#) til [3.6.7](#))

3.5.2 Retningslinjer for aktsom ferdsel

All ferdsel skal følge *11 retningslinjer for aktsom ferdsel*, se under. Dette omfatter både organisert reiseliv, individuelle reisende, forskning, fiskeri, andre aktiviteter (Kystvakta, kartlegging av sjøbunn mv.) og forvaltningens eget oppsyn og tilstedeværelse. Retningslinjene skal også gjelde for alle typer

av ferdsel innenfor sonene B, C, D og E som har tillatelse og så langt det er mulig. Disse retningslinjene er utledet av bestemmelser om ferdsel i svalbardmiljøloven, verneforskriften og leirforskriften, og er påbudt å følge for alle som skal ferdes i områdene.

Rammer og retningslinjer

Målet for all ferdsel på Øst-Svalbard er at den skal sette minst mulig fotavtrykk og foregå på miljøets premisser. Det er virkningene av ferdsel som er avgjørende, ikke hvem som utfører den.

Retningslinjer for aktsom ferdsel

1. All ferdsel skal som hovedregel ikke etterlate spor eller forstyrre pattedyr og fugl. Alt plante- og dyreliv er fredet⁴, døde dyr og deler av disse skal ikke fjernes⁵.
2. Isbjørn: Det er forbudt å lokke til seg, forfølge eller ved annen aktiv handling oppsøke isbjørn slik at den blir forstyrret eller det kan oppstå fare for mennesker eller isbjørn⁶. I naturreservatet er det også forbudt å forstyrre dyrelivet⁴. Hold derfor god avstand slik at du ikke risikerer å forstyrre isbjørnen.
3. Hvalross: Besøk på liggeplasser for hvalross skal ikke forstyrre dyrene⁴. Gå ikke nærmere hannedyr enn 30 meter. Hunner og kalver er ekstra vare, gå ikke nærmere enn 150 meter. Gå mot vinden, og unngå å være i silhuett mot horisonten. Kjør småbåt i en stor bue rundt liggeplassen, så sperrer du ikke veien for dyrene ut i sjøen. Tenk også på vindretning ved båtkjøring, og pass på dyr i sjøen.
4. Bakkehekkende fugl: Mange fuglearter hekker på bakken og er sårbare for ferdsel på land. Vær oppmerksom, ikke tråkk i stykker reir og ikke forstyrr fugler på rede slik at egg eller unger blir liggende ubeskyttet⁴. Trekk deg tilbake, gå utenom og følg stranda.
5. Fugl i fuglefjell: All forstyrrelse kan skremme fuglene av redet slik at egg eller unger blir liggende ubeskyttet⁴. Båter skal holde god avstand og ikke gå så nærme at det forstyrrer, gir høy lyd og gir unødvendig motoreksos i kolonien. Ingen må bruke skipsfløyte, løsne skudd eller volde annen kraftig støy nærmere et fuglefjell enn en nautisk mil i tiden 1.4-31.8⁷. Unngå å gå på toppen av fuglefjell for å kikke ned, og ikke beveg deg i fuglefjellet. Hekkeperioden for kolonihekkende fugl på Svalbard strekker seg fra 1. mai til 15. september.
6. Mytende andefugler: Ærfugl og gjess skifter de ytre svingfjærene og er ikke flyvedyktige en periode i juli og august. Hold god avstand til fots og i båt⁴.
7. Vegetasjon og fossiler: Alle planter og fossiler er fredet og skal ikke plukkes⁸. Spor i vegetasjonen varer lenge. Unngå ferdsel i fuktige områder og tråkk i helninger med vegetasjon på løst underlag. Gå på fast mark og fjell for å unngå stidannelse.

⁴ Bestemmelse: "Pattedyr og fugl og deres bo og reir er fredet mot skade og forstyrrelse av enhver art". (jf. verneforskriften § 25)

⁵ Lovhjemmel: "Fallvilt, deler av fallvilt [...] tilhører Sysselmannen". (jf. svalbardmiljøloven § 94).

⁶ Lovhjemmel: "Det er forbudt å lokke til seg, forfølge eller ved annen aktiv handling oppsøke isbjørn slik at den blir forstyrret eller det kan oppstå fare for mennesker eller isbjørn" (jf. svalbardmiljøloven § 30)

⁷ Lovhjemmel: "Ingen må bruke skipsfløyte, løsne skudd eller volde annen kraftig støy nærmere et fuglefjell enn en nautisk mil i tiden 1.april til 31.august" (jf. svalbardmiljøloven § 30).

⁸Bestemmelse: "Planter og fossiler må ikke fjernes og skal være fredet mot skader og ødelegelser av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsel" (jf. verneforskriften § 26).

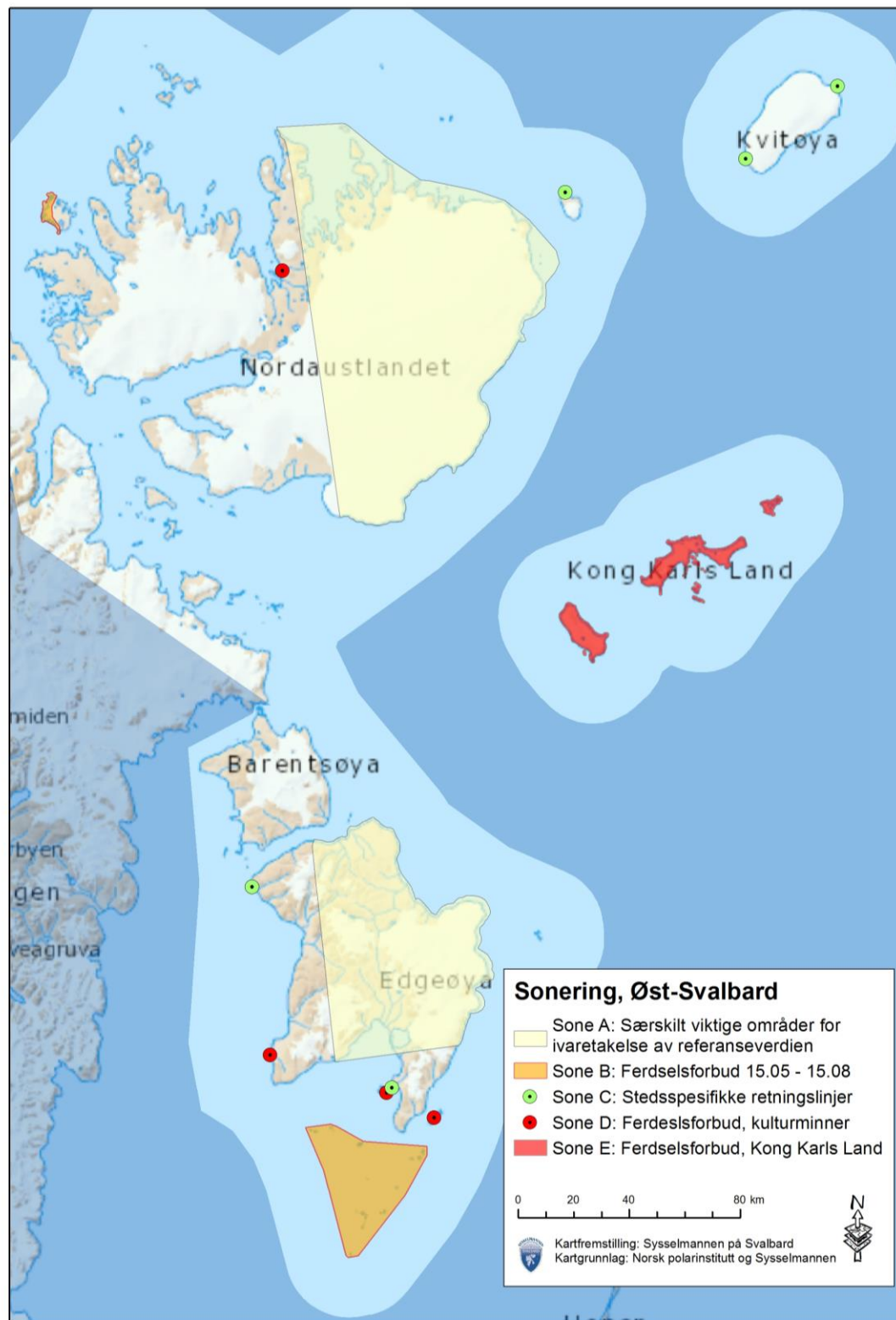
8. Telting og bålbrekking (leir): Telting bør så langt det mulig ikke skje på vegetasjonsdekt mark. Bålbrekking bare på stein, grus eller sand, bålplassen skal ryddes og restene fjernes så langt det er mulig⁹.
9. Kulturminner: Vær særlig varsom når du ferdes på steder med mange gjenstander på bakken, ved slakteplasser for hvalross, bygninger med skader som råte i gulv og dører, og ved gravsteder. Pass på hvor du setter føttene, og ikke ødelegg kulturminner med tråkk. Telting og bålbrekking innenfor sikringssonen på 100 m rundt automatisk fredete kulturminner er ikke tillatt¹⁰.
10. Båter skal ikke slippe ut kloakk og gråvann i nærmere enn 500 meter fra land i naturreservatene, eller i Rjippfjorden¹¹.
11. Avfall og etterlatenskaper av enhver art skal tas med tilbake etter bruk. Området skal holdes ryddig, for eksempel ved eventuell etablering og vedlikehold av installasjoner eller tillatt forskningsaktivitet. Avfall skal ikke brennes, men tas med tilbake til lovlig mottak¹² (Longyearbyen eller fastland).

⁹ Lovhjemmel: "Telt og andre installasjoner skal så langt det er mulig legges på vegetasjonsfri mark" (jf. leirforskriften § 6). "Det skal ikke brennes bål på vegetasjonsdekket mark eller direkte på mark dekket av moldjord. Bålplass skal ryddes og restene etter bålet skal så langt som mulig fjernes" (jf. leirforskriften § 9).

¹⁰ Lovhjemmel: "Ingen må skade [...] et fredet kulturminne med sikringssone, eller sette i gang tiltak som kan medføre fare for at slikt skjer. I sikringssonen er det ikke tillatt å sette opp telt, brenne bål eller liknende" (jf. svalbardmiljøloven § 42).

¹¹ Lovhjemmel: "Det er forbud mot å slippe ut kloakk eller gråvann fra skip eller andre fartøy innenfor en avstand av 500 meter fra land. I Rjippfjorden er det forbudt å slippe ut kloakk og gråvann fra skip eller annet fartøy i området som vist på kart i vedlegg 7." (jf. verneforskriften § 24).

¹² Lovhjemmel: "Det er forbudt å tømme eller etterlate avfall. Stoff og gjenstander som kan skade dyre- og plantelivet eller virke skjæmmende må ikke tømmes eller etterlates" (jf. verneforskriften § 24). "Ingen må tømme, brenne, etterlate, oppbevare eller transportere avfall slik at det kan virke skjæmmende eller være til skade eller ulempe for miljøet. Ingen må etterlate avfall utenfor planområdene. [...] Første ledd er ikke til hinder for at avfall blir tatt hånd om ved lovlig mottak". (jf. avfallsforskriften for Svalbard, § 7).

Figur 5. Oversikt over sone A – E, Øst-Svalbard (Temakart 12). De ulike sonene har ulike retningslinjer for hvordan verneformålet skal ivaretas samtidig som det legges til rette for bruk som er forenelig med dette formålet.

3.6 Saksbehandling etter enkeltbestemmelsene

Naturreservat som verneform på hele Øst-Svalbard gir et strengt vern av natur- og kulturverdier mot forstyrrelser og inngrep. Dette innebærer også at tilrettelegging for økt ferdsel og naturopplevelse ikke er et mål med forvaltningen av områdene.

Tillatelser og dispensasjoner kan bare gis dersom tiltaket eller aktiviteten ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig og ikke er i strid med verneformålet. Som hovedregel vil det ikke bli gitt tillatelse til vitenskapelige undersøkelser som kan foregå utenfor naturreservatene. I dispensasjoner/tillatelser skal vedtaket være begrunnet og vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningen på miljøet og hvilken vekt det er lagt på det.

Bestemmelsene i forskriften er gitt i den grå tekstboksen først i hvert avsnitt

3.6.1 § 15 Forbud mot motorferdsel

§ 15. Forbud mot motorferdsel

Bruk av terrenggående kjøretøyer og landing med luftfartøy er forbudt. Forbudet gjelder også overflyvning av områdene under 500 meter. Forbudet mot overflyvning gjelder så langt værforholdene tillater det.

Presisering av hva ”landing” omfatter

Svalbardmiljøloven § 83 annet ledd gir et forbud mot landing med luftfartøy utenfor landingsplass som har konsesjon eller er godkjent etter luftfartsloven. En flyvning anses som en landing dersom det for eksempel foregår henting og drop av last. Det trenger ikke nødvendigvis berøre bakken for å anses som en landing da miljøvirkningene i form av støy i stor grad vil bli det samme som ved en landing. Vernebestemmelsene gjør at det uansett kreves tillatelse ved flyvning under 500 m.

I henhold til Forskrift om lufttrafikkregler § 3-5, er minstehøyden for flyging med fly og helikopter utenfor tettbebyggelse på Svalbard 500 fot (=152 meter), og helikopteraktør skal ha tillatelse fra Sysselmannen for å fly lavere enn dette.

I henhold til svalbardmiljøloven § 83 er det forbudt å fly nærmere enn 1 nm (=1,85 km) fra større, kjente konsentrasjoner av pattedyr og fugl.

Retningslinjer for saksbehandling

- I henhold til svalbardmiljøloven (§ 83) er det som nevnt ikke tillatt å fly nærmere enn en nautisk mil fra større, kjente konsentrasjoner av pattedyr og fugl. Det er ikke angitt at Sysselmannen kan gjøre unntak fra forbudet. I følge e-post fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) 15.7.2010 har det imidlertid ikke vært lovgivers intensjon at Sysselmannen ikke skal kunne gjøre unntak fra den aktuelle bestemmelsen. Praxis har vært å gi unntak for tiltak med vitenskapelig formål eller når helt særlige grunner foreligger. I naturreservatene skal det uansett ikke gis tillatelse til landing med helikopter innenfor en radius på 500 m fra liggeplasser for hvalross, se temakart 14.
- Ved behandling av søknader om helikopterlandinger, vil det være spesielt relevant å vurdere miljørettsprinsippet i svalbardmiljøloven § 8 (føre vår-prinsippet), jf. kapittel 0.
- Sysselmannen har en avtale med Lufttransport om rapportering av posisjon for landinger utenfor godkjent landingsplass. Forskere og andre som benytter andre helikoptertransportører må rapportere dette i etterkant av feltarbeidet (stilles som vilkår i tillatelsen).

3.6.2 § 16 Krav til skipstrafikk

§ 16. Krav til skipstrafikk

Skip som anløper reservatene skal ikke bruke eller ha om bord annet drivstoff enn kvaliteten DMA i samsvar med ISO 8217 Fuel Standard.
Skip i reservatene kan ikke ha flere enn 200 passasjerer om bord.

DMA tilsvarende marin diesel.

3.6.3 § 17 Ferdelsforbud på Kong Karls Land (sone E)

§ 17. Ferdelsforbud på Kong Karls Land

Det er forbudt å ferdes på Kong Karls Land hele året, på Svenskøya, Kongsøya, Abeløya, omkringliggende øyer og i deres sjøområde i en avstand av 500 meter fra land eller skjær ved laveste vannstand. Forbudet gjelder også overflyvning av områdene under 500 meter.

Formålet med ferdelsforbudet er å hindre at isbjørnbestanden på Svalbard blir skadelidende på grunn av uønsket ferdsel på isbjørnens viktigste hionråder og tilholdssted.

Kong Karls Land omfatter alle øyer og holmer med en sone på 500 m ut fra land og i lufta lavere enn 500 meter. Dette tilsvarende området som har vært omfattet av et forbud mot all ferdsel hele året gjennom egen forskrift siden 1985, og hvor dispensasjonspraksisen har vært streng. Hensikten med forbudet er å skjerme isbjørnens viktigste yngleområde og et viktig tilholdssted på Svalbard mot uønsket ferdsel. Øygruppa rommer også ti historiske ismåkekolonier, en tett bestand av reinsdyr på Svenskøya (men ingen reinsdyr på de øvrige øyene) og liggeplasser for hvalross. Bortsett fra hytta på Kapp Koburg (med drivstoffdepot for redning/beredskap) og den automatiske værstasjonen på Kongsøya, hyttene Kapp Pettersen og Kapp Hammerfest og et fuglekamera på Svenskøya, er det få tekniske inngrep på Kong Karls Land.

Ferdelsforbudet opprettholdes som før, men er nå inkludert i verneforskriften for naturreservatene på Øst-Svalbard.

Retningslinjer for saksbehandling

- På Kong Karls Land kan det gis tillatelse til å fortsette overvåking av hilokaliteter for isbjørn, i samme omfang som det har vært til nå. For dette feltarbeidet bør hytta på Kapp Koburg lånes ut som den er, i stedet for at det blir satt opp letthytter. Bruk til dette formålet forutsetter at kulturminneverdiene ikke forringes. Bruken skal ikke medføre noen endringer på hytta.
- Det bør fortsatt kunne gis tillatelse til telling av reinsdyr på Svenskøya, av hensyn til den lange tidsserien.
- I forbindelse med behandlingen av søknaden om å få sette opp værstasjonen på Kongsøya, har Sysselmannen varslet følgende forbehold til Meteorologisk institutt med hensyn til fremtidige søknader om tillatelse til helikopterlandinger "Sysselmannen vurderer det å ikke tillate landinger med helikopter i området på tider av året der isbjørnen er særlig sårbar, som et aktuelt tiltak for å redusere den mulige belastningen på isbjørn i området" (Sak 201000137-2).
- Ferdsel og aktivitet på Kong Karls Land skal også i fremtiden holdes på et svært begrenset nivå, og det skal som hovedregel ikke gis tillatelse til ytterligere ferdsel og tiltak i Sone E.

3.6.4 § 18 Kulturminnelokaliteter med ferdselsforbud (sone D)

§ 18. Ferdselsforbud ved fredede kulturminner

Det er forbudt hele året å gå i land og ferdes i nærmere avgrensede områder ved de automatisk fredede kulturminnene ved Habenichtbukta, Zieglerøya, Delitschøya, Spekkholmen med tilliggende holmer og skjær, Haudegen og på Halvmåneøya som vist på kart i vedlegg 3.

Disse lokalitetene er omtalt som sone D i forvaltningsplanen, og ferdselsforbudet trådte i kraft 01.01.2010.

Det er ferdselsforbud rundt kulturminnene innenfor fire soner avgrenset på kart på Halvmåneøya, øyene ved Andréeetangen på Edgeøya, i Habenichtbukta på Edgeøya og i et lite område rundt bygningene på Haudegen på Nordaustlandet, se temakart 12. Forbudssonene er ikke merket i terrenget, avgrensningen vises i kartvedlegg 3 til verneforskriften. Stedene kan naturligvis oppleves, men på avstand – dvs. sett utenfor ferdselsforbudssonen.

Når man etter hvert har høstet erfaring med reiselivsnæringens egne stedsspesifikke retningslinjer, bør det vurderes om krav om slike retningslinjer kan erstatte dagens ferdselsforbud på noen av lokalitetene.

Retningslinjer for saksbehandling

- Forbudet er generelt og dispensasjon etter forskriften skal som hovedregel ikke gis. Det betyr at også Sysselmannens egen aktivitet i disse områdene skal begrenses til et minimum.

3.6.5 § 19 Særskilt viktige områder for ivaretagelse av referanseverdien (sone A)

§ 19. Krav til ferdsel i sone A

Sone A avgrenses som fastsatt på kart i vedlegg 4. Sone A utgjør særskilt viktige områder for forskning.

Skal noen ferdes i sone A, skal de melde fra til Sysselmannen senest 4 uker før. Vurderes det som nødvendig for å ivareta områdenes verdi som referanseområde for forskning, kan Sysselmannen kreve at et turopplegg endres, stille krav til turopplegget eller nedlegge forbud mot et turopplegg. Et rapporteringsskjema skal leveres Sysselmannen etter at oppholdet er avsluttet.

Sysselmannen kan gi forskrift om melde- og rapporteringsplikten.

I dag er bevaring av Svalbards særegne villmarksnatur et av hovedmålene for norsk svalbardpolitikk, og det er norsk politikk at miljøhensyn skal veie tyngst ved konflikt med andre interesser, jf. St.meld. nr. 22 (2008-2009). De tilnærmet uberørte naturområdene har stor egenverdi og er viktige for bevaring av det sårbare biologiske mangfoldet som finnes her. Øst-Svalbard har stor verdi som kilde til kunnskap om klimaendringer og miljø, og blir brukt i reiseliv og til naturopplevelse. Det er uttrykt i verneformålet at reservatene på Øst-Svalbard skal bevares som referanseområder for forskning. Dette er i utgangspunktet et formål som gjelder hele arealet i begge reservatene, selv om det i tillegg er avsatt særskilte referanseområder for forskning i forskriften (*særskilt viktige områder for ivaretagelse av referanseverdien*). Sistnevnte områder er ment å dekke en type forskning som har, eller i fremtiden kan få, et særlig behov for områder uten, eller tilnærmet uten, lokal påvirkning på naturmiljøet.

Siden 1973 har reiseliv og forskning i området utviklet seg og økt i omfang. Tiltak for å regulere aktiviteten eller styre ferdselen som er blitt iverksatt er ferdselsforbudet på Kong Karls Land, forbudet mot tungolje, passasjerbegrensninger på cruisebåter (maksimalt 200) og forbud mot ilandstigning ved fire kulturminnelokaliteter. I forbindelse med implementeringen av forvaltningsplanen legger myndigheten opp til bedre styring av aktivitet og ferdsel i tid og rom innenfor naturreservatene, basert på tilgjengelig kunnskap om miljøverdier og påvirkning.

Når klimaet endrer seg, og aktivitet og forurensningen øker, blir den uberørte naturen enda viktigere som kilde til kunnskap om klimaendringer og miljø. For å fange opp slike endringer, er det viktig at referanseområdene for forskning inkluderer gradientene nord-sør og øst-vest. Klimaendringene kan slå ulikt ut avhengig av havstrømmer, luftstrømmer, mikroklima, herskende vindretning og andre forhold som kan påvirke registreringene. Naturområdene på Øst-Svalbard har stort potensial som referanseområder for klima- og miljøforskning på grunn av deres størrelse og grad av urørthet. Tilgangen til slike områder er en viktig ressurs for Svalbard som plattform for internasjonal forskning (St.meld. nr. 22, 2008-2009, kapittel 7.1). Forvaltningen av områdene skal derfor i tråd med verneformålet og nasjonale miljømål sikre at referanseverdien opprettholdes for fremtiden og ikke blir redusert eller skadet av tiltak eller ferdsel.

Særs viktig område for ivaretagelse av referanseverdien er karakterisert ved til dels høye naturverdier, til en viss grad sammenliknbare naturkvaliteter andre steder på Svalbard, og at de representerer geografiske og klimatiske gradienter innenfor de to naturreservatene. Sammen med tilsvarende sonering i nasjonalparkene på Vest-Spitsbergen, vil referanseområdene kunne være deler av et større nettverk for sammenliknende forskning og overvåking av klimaendringer på hele Svalbard. Slik vil de også kunne bidra til den plattformen Svalbard er for norsk og internasjonal klima- og miljøforskning.

Lovlig fiskeri etter forskriften i dag er av et svært beskjedent omfang eller fraværende i referanseområdene for forskning. Det foregår heller ikke mye ilandstigning, og forskning/overvåking har begrenset aktivitet i disse sonene. Med innføring av særskilt melde- og rapporteringsplikt får myndighetene et godt verktøy for å overvåke videre utvikling i ferdsel og aktivitet i sone A.

Miljødirektoratet kan med hjemmel i forskriften § 22 regulere og forby ferdsel: «Miljødirektoratet kan i forskrift regulere og forby ferdselen innenfor nærmere avgrensa deler av land og sjø i naturreservatene, dersom det anses nødvendig for å unngå forstyrrelse av dyrelivet, slitasje på vegetasjonen eller kulturminner eller for å bevare områdenes verdi som referanseområde for forskning (...).»

Avgrensning av sone A

Særs viktig område for ivaretagelse av referanseverdien er vist som vedlegg til verneforskriften.

A1. Nordaustlandet øst er i vest avgrenset av lengdegrad (bortsett fra en landskapstilpasset grense på vannskillet på halvøya ved Kapp Platen i nordvest). Den øvrige grensen i nord fra Kapp Platen, via Kapp Laura til Italiaodden tar utgangspunkt i en sone 500 m fra land på ytterste holme/nes og med rette linjer imellom og videre til kysten øst for Vibebukta. Det nordlige området som ikke er dekket av bre har isfylte farvann stort sett hele året (ikke isfritt hver sommer), og har dermed historisk sett hatt svært begrenset lokal påvirkning. Avgrensningen omfatter største deler av Svalbards og Norges største bresystem (Austfonna) med lange brefronter i sjøen, et helt stort ispåvirket fjordsystem (Duvefjorden) og flere halvøyer mot nord. Området rommer i tillegg flere viktige hvalrossliggeplasser, hvorav noen er mye brukt av hunner/kalver, og åtte vann/vassdrag med svalbardrøye, hvorav tre av disse har sjørøye.

A2. *Sentral-Edgeøya* er avgrenset i øst av 500 m fra land/brefront, ellers av fast lengde- og breddegrad i vest og sør. Området er stort i utstrekning, har gradienter for vegetasjon og naturtyper på alle nivåer på Edgeøya, herunder kyst-innland, og består av store selvstendige bresystem med lange brefronter i havet. Området har en østlig og god bestand av svalbardrein i lavlandsdelta og dalfører. Vegetasjonen er frodig, og områdene er mye brukt som rasteområder og myteområder for gjess og ærfugl. Området i øst har vist seg å være et svært viktig næringsområde for fugl på høsten (bl.a. store mengder krykkje).

Sone A på Nordaustlandet utgjør sammen med sone A på Edgeøya en nord-sør klimagradient med få/ingen tekniske inngrep.

Ved ferdsel i sone A skal turfølget/forskergruppen/turistoperatøren på forhånd, og minst 4 uker før, ha sendt inn melding til Sysselmannen på eget skjema. Meldingen skal inneholde kontaktinformasjon, informasjon om størrelse på gruppen, planlagte ilandstigningssteder, varighet av besøk, om gruppen er ledet av guide, informasjon om planlagte aktiviteter og bekreftelse på at man kjenner regelverket vedrørende avfall, utslipp av kloakkvann/gråvann, retningslinjene for aktsom ferdsel etc. Denne særskilte meldeplikten er hjemlet i verneforskriftens § 19, og kommer i tillegg til melding i henhold til turistforskriften. Meldingen om ferdsel i sone A legges som et vedlegg til det ordinære meldeskjemaet for individuelle reisende, og begge meldingene behandles av reiselivsrådgiver hos Sysselmannen. Reiselivsrådgiver vurderer meldingen, og om den planlagte aktiviteten vil kunne ha innvirkning på områdenes verdi som referanseområde for forskning. For meldte forskningsaktiviteter i sone A, vil saksbehandler på miljøvernavdelingen gjøre denne vurderingen.

Det skal rapporteres på ferdselen i etterkant. Rapporteringen skal inneholde informasjon om gruppen og hvordan ferdselen i sone A ble gjennomført. Det skal oppgis GPS-posisjon for landingssted og i hvor stor radius gruppen har beveget seg fra dette. Det skal bekreftes at det ikke er sluppet ut gråvann/kloakk i sjøen, at det ikke er etterlatt noen former for avfall, etc.

Norsk Polarinstitutt har et depot for helikopterdrivstoff i Bjørnvika innenfor referanseområdet på Nordaustlandet. Det er et mål å få lokalisert flest mulig av alle drivstoffdepoter på Svalbard utenfor Sone A.

Meteorologisk institutt har en automatisk værstasjon på Kapp Heuglin på Edgeøya. Det beregnes et behov for besøk hvert 2. år for å skifte slidedeler og kvalitetskontroll av målinger. Eksisterende automatisk værstasjon bør kunne fortsette på dagens nivå. For drift og vedlikeholdsarbeider på disse bør tillatelsen stille krav om at transporten av mannskap og utstyr til/fra lokaliteten skal skje med lettbåt hvis mulig og på en tid av året når tilgjengelighet for båt er best.

Retningslinje for saksbehandling, krav om melding (se også kapittel 4.1)

- Ved ferdsel i sone A skal turfølget/forskergruppen/turistoperatøren på forhånd ha sendt inn egen melding til Sysselmannen.
- Meldingen skal inneholde kontaktopplysninger og informasjon om sted, tidspunkt, antall personer og planlagt aktivitet. I tillegg må melder bekrefte at man kjenner forbudet mot å slippe ut kloakk og gråvann i sone A, og at man kjenner retningslinjene for aktsom ferdsel.
- Ferdselen skal rapporteres til Sysselmannen i etterkant. Rapporten skal blant annet inneholde informasjon om ferdselen, GPS-posisjoner, og bekreftelse på avfallshåndtering.
- Sysselmannen ønsker at det ikke skal være drivstoffdepoter innenfor sone A.
- Tillatelsen til drift og vedlikeholdsarbeider på værstasjonen på Edgeøya bør stille krav om at transporten av mannskap og utstyr til/fra lokaliteten skal skje med lettbåt hvis mulig og på en tid av året når tilgjengelighet for båt er best.

3.6.6 § 20 Tidsavgrenset ferdselsforbud (sone B)

§ 20. Ferdelsforbud i sone B

Sone B avgrenses som fastsatt på kart i vedlegg 5.

All ferdsel i sone B, i sjøen nærmere enn 500 meter fra land, er forbudt i tiden 15. mai til 15. august.

For å beskytte de store naturverdiene i områder som er svært viktig for bl.a. rødlistearter og som har et rikt bakkehekkende fugleliv og stabile hvalrossliggeplasser, er det etablert to ferdselsforbud i hekketida (15. mai – 15. august). Disse er hjemlet i verneforskriften og omfatter Lågøya og Tusenøyane:

1) Vestsiden av Lågøya og ut til 500 meter fra land, og med en landskapstilpasset grense mellom høydepunkt i øst. Arealet rommer den tredje mest brukte ilandstigningslokaliteten av reiselivet i perioden 1996-2010 (Purchasneset). Lågøya har en rekke miljøkvaliteter med ferskvannsdammer, brakkvannsdammer og øvrige viktige funksjonsområder for bakkehekkende fugl. Lågøya vest er en svært viktig hekkelokalitet for en rødlisteart som er sårbar for ferdsel. Området inkluderer også en viktig liggeplass for hvalross.

2) Tusenøyane, avgrenset av en tilsvarende sone på 500 m ut fra land rundt alle øyer og holmer, og et sammenhengende areal mellom disse og i rette linjer i ytterkant. Tusenøyane består av mange mindre øyer med grunne havområder mellom disse, som skaper gode næringsområder for et rikt fugleliv i området. Øyene har mosaikk av rike naturtyper med våtmarksområder og dammer, og de fleste har svært rike funksjonsområder for fugl. Rødlistede arter (blant annet ringgås og ismåke) hekker flere steder. Området har få/ingen tekniske inngrep, bortsett fra et overvåkingskamera ved en stabil og jevnlig høyt benyttet hvalrossliggeplass (Havmerra). Det har til nå vært ilandstigninger både på Ækongen og Bölscheøya i nordvest. I tillegg til å være et attraktivt område for fugl, er Tusenøyane sommerhabitat for en del isbjørn. De grunne havområdene rundt øyene er også svært produktive og utgjør et viktig funksjonsområde for hvalross.

Øyene ligger tett, og har store, men spredte forekomster av arter som er vurdert som sårbare for ferdsel. Fragmentering av slike områder ved å tillate ferdsel inn til øyer uten betydelig forekomst av hekkefugl eller andre sårbare arter er ikke tilrådelig i hekketiden. Dette følger av rapporten om sårbarhetsvurderinger av faunaen på Øst-Svalbard fra Norsk polarinstitutt.

Aktuelle tiltak som på vilkår kan få tillatelse til ferdsel er kartlegging og overvåking av fuglehekkingen, drift og vedlikehold av eksisterende overvåkingskamera for hvalrossliggeplasser, samt samfunnsnyttige tiltak (som automatiske værstasjoner, sjøsikkerhet etc.). Institusjoner som har kameraovervåking eller værstasjoner på disse lokalitetene, skal sørge for at montering/demontering/vedlikehold skjer utenfor tidsrommet for hekketidsfredningen. Oppsyns-, politi- og redningstjeneste er unntatt bestemmelsene, men skal så langt det er mulig unngå ferdsel i disse områdene under hekketidsfredningen.

Helikopterlandinger – (gjelder generelt i naturreservatene)

I henhold til svalbardmiljøloven (§ 83) er det ikke tillatt å fly nærmere enn en nautisk mil fra større, kjente konsentrasjoner av pattedyr og fugl. Det er ikke angitt at Sysselmannen kan gjøre unntak fra forbudet. I følge e-post fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) 15.7.2010 har det imidlertid ikke vært lovgivers intensjon at Sysselmannen ikke skal kunne gjøre unntak fra den aktuelle bestemmelsen. Praksis har vært å gi unntak for tiltak med vitenskapelig formål eller når helt

særlige grunner foreligger. I naturreservatene vil det settes som vilkår i en eventuell tillatelse landing med helikopter må skje utenfor en radius på 500 m fra liggeplasser for hvalross, se temakart 14.

Retningslinje for saksbehandling

- Det kan gis tillatelse på vilkår til kartlegging og overvåking av fuglehekking, drift og vedlikehold av eksisterende overvåkingskamera for hvalrossliggeplasser, samt samfunnsnyttige tiltak (som automatiske værstasjoner, sjøsikkerhet etc.).
- Institusjoner som har kameraovervåking eller værstasjoner på disse lokalitetene, skal sørge for at montering/demontering/vedlikehold skjer utenfor tidsrommet for hekketidsfredningen.

3.6.7 § 21 Krav til organisert turopplegg i sone C

§ 21. Krav til organisert turopplegg i sone C

Sone C avgrenses som fastsatt på kart i vedlegg 6.

Reisearrangører som gjennomfører organiserte turer innenfor sone C, skal utarbeide stedsspesifikke retningslinjer for aktiviteten i områdene fastsatt på kart i vedlegg 6.

Retningslinjene skal være egnet til å beskytte naturmiljøet og kulturminner på stedet i samsvar med vernebestemmelsene og svalbardmiljøloven. Sysselmannen fører tilsyn med at retningslinjene ivaretar dette og bruken av retningslinjene.

Denne bestemmelsen omhandler regulering i mye besøkte steder med flere sårbare miljøverdier. For bedre å sikre fem utvalgte og hyppig besøkte lokaliteter (sone C) med flere sårbare natur- og kulturverdier på samme sted, er det krav om at turoperatører som har ilandstigning av organiserte grupper med guide har utarbeidet stedsspesifikke retningslinjer for hver lokalitet. Stedsspesifikke retningslinjer er en konkretisering og veiledning i hvordan ferdsel bør foregå på den enkelte lokalitet for å sikre at man ferdes i tråd med regelverket. AECO har utarbeidet slike stedsspesifikke retningslinjer for 10 lokaliteter på Vest-Spitsbergen. Brudd på bestemmelsene i verneforskriften og svalbardmiljøloven vil kunne straffeforfølges.

Turoperatørene sender inn de stedsspesifikke retningslinjene når de melder inn turopplegg som inkluderer besøk i sone C.

AECO har utarbeidet retningslinjene med støtte fra Svalbard miljøvernfond. I praksis benytter også turoperatørene som ikke er medlem av AECO de samme stedsspesifikke retningslinjene som AECO har utarbeidet.

- Det kan gis tillatelse til ilandstigning for utarbeidelse av retningslinjene.
- Sysselmannen skal føre tilsyn med at retningslinjene skal være egnet til å beskytte naturmiljøet og kulturminnene i sone C.

Storøya

Svært viktig hvalrossliggeplass med forekomst av hunner og kalver. Hvalrossene benytter blant annet småholmer og skjær rundt nesene og stranda i bukta mellom nesene på nordsiden. Det er et overvåkingskamera for ferdsel ved hvalrossliggeplassen på stranda. Siden dette området har hyppige isbjørnbesøk er det ofte kun aktuelt med ferdsel i lettboat og ingen ilandstigning.

Andréeneset og Kræmerpynten (Kvitøya)

Svært viktige hvalrossliggeplasser, også med forekomst av hunner og kalver. Det foregår i dag drift og vedlikehold av en automatisk værstasjon i nærheten av liggeplassen på Andréeneset, noe som kan gi mulighet for samlokalisering med et overvåkingskamera for hvalross. Overflyging og landing med helikopter i nærheten av liggeplassene er forbudt og det vil ikke bli gitt tillatelse til slik flyging innenfor en radius av 500 m. Ferdsel med lettboat skal foregå etter *retningslinjer for aktsom ferdsel* (jf.

kapittel 3.5.2). Andréneset har fått sitt navn etter den siste leiren til Andrée og hans reisefeller. Leirplassen er lett å overse, men er sårbar for tråkk. Den representerer i tillegg store immaterielle verdier.

Kapp Lee (Edgeøya)

Kapp Lee/Dolerittneset er det mest brukt ilandstigningsstedet på Øst-Svalbard med over 1 100 ilandstigninger per år i gjennomsnitt siden 2001. I dette området er det en hvalrosslakteplass og en mye benyttet hvalrossliggeplass (hanner) på stranda, og det er oppført et overvåkingskamera for ferdsel ved hvalrossliggeplassen.

Andréetangen/Pontongen (Edgeøya)

Ved denne lokaliteten finnes det både kulturminne- og miljøkvaliteter. Andréetangen/Pontongen har en hvalrosslakteplass og en mye benyttet hvalrossliggeplass (hanner) på stranda, i tillegg til mye ærfugl og praktærflugl som i myteperioden er sårbar for forstyrrelser. Området er et jevnlig brukt ilandstigningssted med ca. 130 ilandstigninger i gjennomsnitt per år. Det er et overvåkingskamera for ferdsel ved hvalrossliggeplassen. Hytta på Andréetangen er per 2012 skadet av råte.

Tilsyn

Det er ingen godkjenningsordning for de stedsspesifikke retningslinjene. I forbindelse med at turoperatørene melder inn sine turopplegg for kommende sesong kan Sysselmannen gjennomgå retningslinjene. Sysselmannen vil føre tilsyn med bruken av retningslinjene ved å gjøre en vurdering av om innholdet i retningslinjene er egnet til å beskytte naturmiljøet. Dette bør skje i forbindelse med tokt, spesielt i forkant av turistinspeksjonstoktet på sommeren.

Sysselmannen gjorde en slik vurdering våren 2015. Et eksempel på en retningslinje som ikke var i tråd med regelverket var formuleringen "*Approach the beach calmly to ensure that geese and eiders with young are able to retreat safely*". Denne formuleringen ble vurdert til å være i strid med verneforskriften § 25 «*Pattedyr og fugl og deres bo og reir er fredet mot skade og forstyrrelse av enhver art*».

Behov for skjerming av andre sårbare forekomster?

I rapporten fra Norsk Polarinstitutt (Overrein et.al. 2011) om dyreliv og sårbarhet for ferdsel, er det vist til flere sårbare områder. Noen av disse er omfattet av soneringen over, både sone A, B, C og D. Alle områdene er vurdert, særlig behovet for tiltak sett i forhold til dagens ferdsel og aktivitet. Det er en viss usikkerhet i dataene, både mht. geografisk utbredelse, alder på registreringene og tidsserier. I tillegg er det svært beskjeden ferdsel i mesteparten av disse områdene i dag, og forekomstene oppfattes derfor ikke som særlig truet av dagens aktiviteter i reservatet eller påregnelig utvikling i planperioden. På bakgrunn av dette og at en del data er til dels gamle og usikre, foreslår Sysselmannen derfor som et eget tiltak i planen at hekking og artsutbredelse kartlegges i disse områdene i løpet av planperioden, for å kunne gi nye faglige vurderinger rundt eventuelt behov for skjerming mot ferdsel i hekketiden. Slik kartlegging må gjøres på en måte som medfører minst mulig belastning for artene som blir gjenstand for kartleggingen. Resultatene av kartleggingen bør ses i sammenheng med utvikling i ferdselen i området slik at eventuelle ytterligere forvaltningstiltak for å ivareta disse blir så treffsikre som mulig.

Retningslinjer for saksbehandling:

- Ilandstigning forutsetter at reisearrangører har utarbeidet stedsspesifikke retningslinjer for ferdsel på disse stedene.
- Det kan gis tillatelse til ilandstigning for utarbeidelse av retningslinjene.

3.6.8 § 22 Regulering av ferdsel**§ 22. Regulering av ferdsel**

Miljødirektoratet kan i forskrift regulere og forby ferdselen innenfor nærmere avgrensede deler av land og sjø i naturreservatene, dersom det anses som nødvendig for å unngå forstyrrelse av dyrelivet, slitasje på vegetasjonen eller kulturminner eller for å bevare områdenes verdi som referanseområde for forskning. Gjennomfarten i Hinlopenstredet, Heleysundet og Freemansundet kan ikke reguleres.

Bestemmelsen i denne paragrafen hjemler muligheten for Miljødirektoratet til å sette inn tiltak for å begrense ferdselen, dersom forvaltningen i fremtiden skulle avdekke en uønsket utvikling i ferdsel eller påvirkning på dyreliv, planter, kulturverdier eller områdenes verdi som referanseområde for forskning.

3.6.9 § 23 Vern mot inngrep**§ 23. Vern mot inngrep**

Områdene er fredet mot alle tekniske inngrep som oppføring av bygninger og anlegg av enhver art, bergverksdrift, boring etter olje og drift av oljekilder, massetak og annen virksomhet som medfører terrenginngrep eller forstyrrelser av naturmiljøet.

Havbunnen er fredet mot fangst eller innhøsting ved dykking og ved bruk av bunntål eller skrape. Tråling etter reker er tillatt i farvann med dybder på 100 meter eller mer.

Det er likevel tillatt å sette opp terrestriske navigasjonsmidler som lykter, båker mv. Navigasjonsmidlene skal utformes, anlegges, vedlikeholdes og føres tilsyn med i samråd med Sysselmannen.

Generelle retningslinjer

- Bergverksdrift og mineralleting ikke er tillatt i naturreservatene, jf. § 27.
- Det skal ikke gis tillatelse til permanente/irreversible inngrep utover det som er unntatt i tredje ledd.
- Omfanget av forstyrrelser på grunn av ferdsel og anleggsvirksomhet vil vurderes i hver enkelt sak, men det er et mål at det ikke skal skje forstyrrelser i naturmiljøet. Årstid, geografisk plassering/utbredelse av tiltak/aktivitet, nærhet til natur- og kulturverdier, sårbare perioder om sommeren for dyreliv etc. vil være avgjørende i slike vurderinger.
- Det vil ikke bli gitt tillatelse til boring etter olje/gass eller annet fossilt brensel, eller leteaktivitet med det formål å finne eller avgrense slike områder (jf. kapittel 4.6).
- De fleste av de miljørettslige prinsippene vil være aktuelle å vurdere hvis det skal gis en dispensasjon fra verneforskriftens § 23. (jf. kapittel [3.4](#))

3.6.10 § 24 Forbud mot forurensning**§ 24. Forbud mot forurensning**

Det er forbudt å tømme eller etterlate avfall. Stoffer og gjenstander som kan skade dyre- og plantelivet eller virke skjemmende skal ikke tømmes eller etterlates.

Det er forbudt å slippe ut kloakk og gråvann fra skip eller andre fartøy innenfor en avstand av 500 meter fra land. I Rijpfjorden er det forbudt å slippe ut kloakk og gråvann fra skip eller andre fartøy i området som vist på kart i vedlegg 7.

Forsøpling, henleggelse av avfall eller tilførsel av enhver form for forurensning med miljøgifter til grunn eller vann er ikke tillatt. Dette innebærer f.eks. at avfall skal tas med ut av området, det skal ikke brennes på land eller graves ned.

Når det gjelder avfall som er knyttet til eller skriver seg fra vanlig drift av skip, har man på visse vilkår anledning til å brenne dette i forbrenningsanlegg om bord, i henhold til [Forskrift om forhindring av forurensning fra skip \(MARPOL-forskriften\)](#). Denne forskriften er gjort gjeldende for Svalbard. Forbrenningsanlegget skal oppfylle nærmere angitte krav, beskrevet i [vedlegg VI, kapittel 7 Regler om hindring av luftforurensning fra skip](#). Det er også gitt regler om utslipp fra skip i [Forskrift om miljømessig sikkerhet for skip og flyttbare innretninger](#).

Tømming av grå- og svartvannstanker

Både av hensyn til naturmiljøet og av hensyn til områdenes referanseverdi for forskning og overvåking av forurensning og miljøgifter, skal tømming av grå- og svartvann/kloakktanker ikke gjøres nærmere enn 500 meter fra land innenfor naturreservatene eller i Rjipfjorden (området innenfor linjen mellom Kapp Lovén og Kapp Wrede). Rjipfjorden er i dag et mye benyttet område for forskning og overvåking. Ved studier av miljøgifter er man avhengig av at prøvene ikke er forurenset med sanitært avløpsvann (kjemikalier fra såpe/kosmetikk) og kloakk, særlig for å kunne relatere funn til langtransport og opphopning av miljøgifter.

Det foregår i dag et arbeid i regi av International Maritime Organization (IMO) om den såkalte "Polarkoden" der det er foreslått et strengere regime når det gjelder utslipp, enn det som verneforskriften fastsetter.

Akutt forurensning

Kystverket er myndighet etter svalbardmiljøloven § 70 fjerde ledd ved akutt forurensning eller fare for akutt forurensning, men kan delegere denne videre til Sysselmannen. Fordelingen av ansvar mellom Sysselmannen og Kystverket ble gjort klarere i brev fra Fiskeri- og kystdepartementet 21.12.2007 (dok. 200400255-44). Skip som trafikkerer i farvannene har ikke et egenansvar for beredskap mot akutt forurensning. Sysselmannen har det operative ansvaret for å iverksette tiltak dersom en hendelse med akutt forurensning skulle skje.

Kystverket er delegert ansvar for skipsvrak som representerer akutt forurensning eller fare for akutt forurensning. Dette er nærmere beskrevet i brev datert 02.10.2012 fra MD (sak 200900462-95). Kystverket har plikt til å konferere med Sysselmannen som vernemyndighet om de oppfølgende tiltak som skal gjennomføres etter den akutte fasen. Myndighet etter andre bestemmelser i loven som vil kunne være relevante i den etterfølgende opprydningsfasen, ligger hos sysselmannen som miljøvernmyndighet etter svalbardmiljøloven med forskrifter. Kystverket har eksklusiv kompetanse til å vurdere sikkerhet rundt aksjoner i forbindelse med akutt forurensning og til å treffe beslutninger om operative tiltak under den akutte fasen av et hendelsesforløp. Når den akutte fasen er over, må oppfølgende tiltak skje i samsvar med øvrig gjeldende regelverk.

Generelle retningslinjer for oppfølging av akutt forurensning

- Aksjonering og oppfølging av akutt forurensning skal skje i henhold til *Beredskapsplan mot akutt forurensning på Svalbard* og ledes av Utvalget mot akutt forurensning (UA Svalbard).
- Sysselmannen gir på forespørsel sin anbefaling til Kystverket om hva som bør skje med eventuelt skipsvrak begrunnet ut fra hvilke verneverdier/verneformål som blir truet.
- Miljørettsprinsippet i svalbardmiljøloven § 9 (miljøpåvirkeren skal betale) vil være aktuelt i saker som omhandler akutt forurensning.

3.6.11 § 25 Vern av dyrelivet

§ 25 Vern av dyrelivet

Pattedyr og fugl og deres bo og reir er fredet mot skade av enhver art. Fredningen er likevel ikke til hinder for fangst av sjøpattedyr som ikke er stedegne og som reguleres i forskrifter fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet. Det er forbudt å innføre nye arter.

Både terrestriske og marine pattedyr er omfattet av bestemmelsen. Forskning på dyr, eller forskning som kan skade/forstyrre dyreliv, må ha dispensasjon fra vernebestemmelsen for å kunne gjennomføres. Instrumentering, for eksempel påsetting av gps-sendere eller dataloggere krever i tillegg også tillatelse fra Forsøksdyrutvalget, se også kapittel 2.3.

Retningslinjer for saksbehandling:

- Tillatelse til vitenskapelige undersøkelser kan gis i henhold til verneforskriftens § 28.
- Tillatelse kan bare gis dersom de vitenskapelige undersøkelsene ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig, ikke er i strid med verneformålet og ikke kan foregå utenfor naturreservatene.
- Tillatelse fra Forsøksdyrutvalget(FDU)skal foreligge før Sysselmannen behandler forskningssøknaden.
- Avlivning av rødlistearter i forskningssammenheng tillates ikke i verneområder.
- Se kapittel 4.1

3.6.12 § 26 Vern av plantelivet og fossiler

§ 26. Vern av plantelivet og fossiler

Planter og fossiler skal ikke fjernes og er fredet mot skader og ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsel. Det er forbudt å innføre nye plantearter.

Retningslinjer for saksbehandling:

- Tillatelse til vitenskapelige undersøkelser kan gis i henhold til verneforskriftens § 28.
- Tillatelse kan bare gis dersom de vitenskapelige undersøkelsene ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig, ikke er i strid med verneformålet og ikke kan foregå utenfor naturreservatene.
- Se også kapittel 3.5.2. med retningslinjer for aktsom ferdsel

3.6.13 § 27 Forbud mot ervervelse av bergrettigheter

§ 27. Forbud mot ervervelse av bergrettigheter

I fredete områder er det ikke tillatt å søke etter mineraler og bergarter, jf. bergverksordningen, og det gis ikke nye bergrettigheter.

3.6.14 § 28 Dispensasjon

§ 28. Dispensasjon

Sysselmannen kan gi tillatelse til

- a) å oppføre, sette i stand og vedlikeholde hus som er nødvendige som nødstasjoner og for å utføre tilsyn
- b) personer som er bosatt på Svalbard til å bruke terrenggående kjøretøyer i fastlagte traseer på Ny-Friesland
- c) å utføre vitenskapelige undersøkelser dersom det ikke vil stride mot formålet med naturreservatene
- d) andre disposisjoner når særlige grunner foreligger og disposisjonen ikke vil stride mot formålet med naturreservatene

Forvaltningsmyndigheten har i bestemte tilfeller anledning til å gi tillatelse til tiltak som ikke faller inn under de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene. Dette kan for eksempel være uforutsette forhold som ikke var aktuelt eller vurdert på vernetidspunktet.

For å kunne tillate å oppføre, sette i stand og vedlikeholde hus som er nødvendige som nødstasjoner og for å utføre tilsyn (punkt a), bør det være viktige, tungtveiende, samfunnsmessige hensyn som ligger til grunn.

Når det gjelder terrengkjøring i fastlagte traseer på Ny-Friesland for personer bosatt på Svalbard (punkt b) har det ikke vært søkt om dette i nyere tid. Det forutsettes at det er beltegående kjøretøy på snødekt mark det er snakk om. Det foreligger ikke noe kart over fastlagte traseer per i dag, så det må derfor foretas en konkret vurdering av eventuelle søknader.

Verneforskriftens § 28 c) og d) er nærmest likelydende med dispensasjonshjemmelen i svalbardmiljøloven § 22. Svalbardmiljøloven § 22 gir to muligheter for å gi tillatelse; vitenskapelige undersøkelser og når særlige grunner foreligger. Forarbeidene til svalbardmiljøloven kan brukes for å avklare hva som ligger i disse begrepene. For begge bestemmelsene kreves det at tiltaket ikke må være i strid med eller i konflikt med verneformålet for naturreservatene. Dette gjelder også ved vurdering om dispensasjon skal gis med hjemmel i vernebestemmelsens § 28.

Det skal som hovedregel ikke gis tillatelse til vitenskapelige undersøkelser som kan foregå utenfor verneområdene. I Ot.prp. nr. 38 om svalbardmiljøloven heter det at *både høyere utdanning og forskning omfattes av begrepet "vitenskapelige formål"* (side 134).

Hva som ligger i begrepet «særlige grunner» er omtalt i Ot.prp. nr. 38. Her heter det at "I kriteriet "særlig grunn" ligger både at det må dreie seg om et behov som oppstår forholdsvis sjelden, og at behovet er tungtveiende" (s 134).

I henhold til svalbardmiljøloven § 22 skal begrunnelsen i en slik dispensasjon vise hvordan miljøvernmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for miljøet, og hvilken vekt det er lagt på dette. Det er søkers ansvar å beskrive miljøvirkningene av tiltaket det søkes om.

Vedtak bør omtale hvordan miljørettsprinsippene i svalbardmiljøloven §§ 7 – 10 er vurdert, der de er relevante. Se kapittel [3.4](#).

Retningslinjer for saksbehandling

- Dispensasjoner skal ikke gis dersom tiltaket kan komme i konflikt eller i strid med verneformålet.
- Ved søknader om å oppføre sette i stand og vedlikeholde hus som er nødvendige som nødstasjoner og for å utføre tilsyn skal det være viktige samfunnsmessige hensyn som ligger til grunn
- Tillatelse til vitenskapelige undersøkelser skal bare gis dersom undersøkelsene ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig, ikke er i strid med verneformålet, og ikke kan foregå utenfor verneområdet (jf. § 28 c)
- begrepet «vitenskapelig formål» omfatter både høyere utdanning og forskning.
- se øvrige retningslinjer for saksbehandling av forskningssøknader i 4.1
- Ved en dispensasjonssøknad skal miljøvirkningene beskrives i søknaden
- Ved behandling av søknaden skal det framgå hvordan miljøvirkningene er vurdert og vektet.
- Ved behandlingen av søknader skal rettslige prinsippene i svalbardmiljøloven §§ 7-10 vurderes, se kap.3.4.

4 Brukerinteresser

Dette kapitlet gir en oversikt over aktuelle brukerinteresser og forvaltningsmessige problemstillinger i de to naturreservatene. Det gjøres for hver brukerinteresse/problemstilling kortfattet rede for status, hvilke rammer verneforskriften setter, retningslinjer for forvaltningen, og eventuelle tiltak som planlegges. En samlet oversikt over alle planlagte tiltak i forvaltningsplanen, med tidsplan, er gitt i vedlegg 1.

Reservatene er vanskelig tilgjengelige, og det er begrenset menneskelig ferdsel. Likevel er området skattet som reisemål for cruiseturister på mellomstore ekspedisjonsbåter, og det er verdifullt for forskning både på arter og økosystemer som er sårbare for klimaendringer. Det foregår også noe fiske, blant annet etter reke, miljøovervåking, ekspedisjoner enkelte år og litt lokalt båtfriluftsliv.

4.1 Forskning og miljøovervåking

Kilde: [Rapport fra Arbeidsgruppe forskning/utdanning \(2011\)](#), [MOSJ – Miljøovervåking for Svalbard og Jan Mayen, Norsk polarinstitutt](#).

Forvaltningsmål

- Naturreservatenes verdi som referanseområder for forskning og overvåking skal opprettholdes, slik at store globale påvirkninger som klimaendringer og langtransportert forurensning kan fanges opp av fremtidig forskning/overvåking.
- Forskningens/overvåkingens ferdsel og aktiviteter skal ikke redusere natur- og kulturverdiene i verneområdene eller områdenes verdi som referanse for forskning.
- Den samlede miljøpåvirkningen fra forskning/overvåking, inkludert ferdsel, skal begrenses.
- Belastningen på dyrearter nevnt i verneformålet (særlig isbjørn, hvalross, og ringgås) eller andre rødlistearter som blir direkte berørt av forskning/overvåking skal reduseres.
- Kolonier av sjøfugl eller hvalross som blir overvåket med kamera skal ikke forstyrres av etablering, vedlikehold eller drift av installasjonene eller ferdselen knyttet til dette.
- Omfanget av installasjoner skal ikke øke for å ivareta uberørt preg, villmark og referanseverdi for forskning (jf. kapittel 4.7).

Status

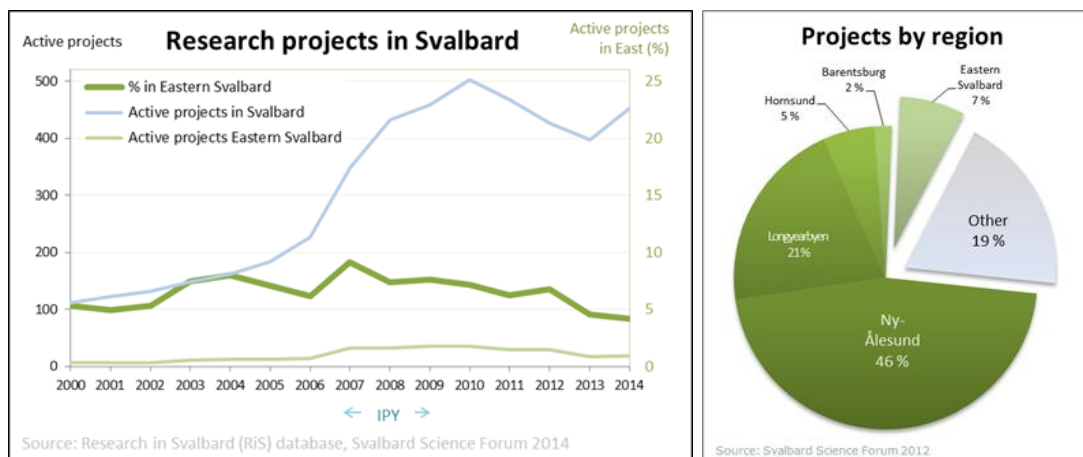
Forskningen på Øst-Svalbard er hovedsakelig innen fagområdene biologi, glasiologi og geologi. Anslagsvis 7 % av alle forskningsprosjektene som gjennomføres på Svalbard, gjennomfører deler eller hele feltarbeidet innenfor naturreservatene i øst.

I perioden 2009-2010 ble det gjennomført 56 ulike forskningsprosjekter med feltarbeid på Øst-Svalbard. Norsk polarinstitutt var den forskningsinstitusjonen med flest prosjekter i området. Også Universitetssenteret på Svalbard, Universitetet i Bergen, Polish Academy of Science, Universitetet i Uppsala, The Pomor State University (PGU), Russian Academy of Science (PABGI) og Universitetet i Helsinki gjennomførte eller deltok i flere prosjekter. I alt var det institusjoner fra åtte nasjoner som forsket på Øst-Svalbard i denne perioden. Sysselmannen har innvilget tillatelser til forskningsprosjekter på Øst-Svalbard også før denne tid, disse tillatelsene finnes i Sysselmannens arkiv. Per i dag finnes det ingen komplett oversikt over all forskning som gjennom årene har foregått på Øst-Svalbard, men Svalbard Science Forum arbeider blant annet med å bedre oversikten over pågående forskning på Svalbard.

Feltarbeidet som gjennomføres på Øst-Svalbard foregår stort sett om sommeren fra juni til september, med unntak av glasiologiprojekter og isbjørnstudier som foregår i mars og april. Feltperiodene er

vanligvis 1-4 uker, med et gjennomsnitt på 2 uker. Transporten ut til feltområdet skjer ofte med bruk av helikopter, alternativt med båt. Ute i felt ferdes forskerne med helikopter, snøskuter, båt, til fots eller på ski.

Sysselemanden registrerer at forskningsaktiviteten på Øst-Svalbard har økt de siste årene, særlig i forbindelse med gjennomføringen av det fjerde internasjonale polaråret (IPY) i 2007-2008. Etter økningen i forbindelse med IPY har aktiviteten igjen gått noe ned. Sannsynligvis vil områdene på Øst-Svalbard bli enda mer aktuelle for forskning og overvåking i fremtiden, da det er ventet at effektene av klimaendringer vil vise seg først og være størst i disse delene av Arktis. Intensiv bruk av de etablerte forskningsområdene på Svalbard, som Ny-Ålesund og Longyearbyen, kan også bidra til at forskerne ønsker å benytte mer uberørte områder, som naturreservatene på Øst-Svalbard.

Figur 6 og 7. Utviklingen i antall og andel forskningsprosjekter som krever tillatelse etter svalbardmiljøloven på Øst-Svalbard. Forskningsprosjekter fordelt på områder på Svalbard. Merk at det først var i 2008 at Sysselemanden stilte som vilkår for å behandle forskningssøknader at prosjektene skulle være registrert i RiS-databasen, og at tall før dette er mangelfulle. Kilde: Svalbard Science Forum.

Miljøovervåking i MOSJ

Overvåkningssystemet MOSJ (Miljøovervåkingen for Svalbard og Jan Mayen) er en del av den statlige miljøovervåkingen i Norge. En viktig funksjon for MOSJ er å gi en ramme og et grunnlag for å se om de politiske målene som er satt for miljøutviklingen i nordområdene nås. Data som presenteres i MOSJ kommer fra mange leverandører som utfører overvåking. MOSJ inneholder overvåkningsserier på blant annet liggeplasser for hvalross, bestandsstørrelse av og miljøgifter i isbjørn, og ilandstigning av cruiseturister.

Vedlegg: Se temakart

12. Kart med oversikt over sonering (sone A, B, C, D og E) på Øst-Svalbard.
13. Kart over forskningsinstallasjoner og andre inngrep/tiltak (letthytter, aut. værstasjoner mv.).
14. Kart over soner med oversikt over hvor det ikke skal gis tillatelse til landing med helikopter.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

Vernebestemmelsene angir hvilke tiltak og aktiviteter som er tillatt og ikke i naturreservatene. Bestemmelsene skal praktiseres strengt, men med mulighet for tillatelse for tiltak og aktiviteter i forbindelse med forskning/overvåking (jf. retningslinjene under). Eventuelle tillatelser forutsetter at konsekvenser av forskningsaktivitetene ikke er i strid med verneformålet og at det er godtgjort hvorfor undersøkelsene ikke kan skje utenfor naturreservatene. Tillatelse til vitenskapelige undersøkelser gis med hjemmel i verneforskriftens § 28 (se kapittel 3.6.14).

St.meld. nr. 22 (2008-2009): *Det skal finnes store, og i det vesentlige urørte naturområder på Svalbard som dekker behovet for referanseområder for klima- og miljøforskning (kapittel 7.2) De ulike sektorene har et egenansvar for å unngå konflikter med miljøhensyn og bidra til å oppfylle miljømålene (kapittel 7.1)*

...God kunnskap om hvordan lokal aktivitet og ytre påvirkningsfaktorer som klimaendringer og langtransportert forurensning påvirker miljøet, og ikke minst hvordan disse faktorene virker sammen, er et nødvendig grunnlag for god forvaltning. Kunnskapsinnhenting gjennom kartlegging, løpende overvåking og miljøforskning er derfor viktige virkemidler (kapittel 7.3.2)

Generelle retningslinjer for saksbehandling av forskning i reservatene:

- Forskningsprosjekter som krever tillatelse skal primært foregå utenfor verneområdene (jf. Sysselmannens [Krav til forskningssøknader](#)).
- Forskning/overvåking av klimaendringer og status for naturverdier nevnt i verneformålet vil bli prioritert innenfor naturreservatene.
- Den samlede belastningen fra forskning/overvåking skal begrenses.
- Forskningens egen forstyrrelse på dyrelivet skal dokumenteres der dette er relevant, jf. vilkår i tillatelser. Dette kan være dokumentasjon av innfangning, hvordan dyr håndteres, tidsbruk, inngrep osv.
- Forskning av eksperimentell karakter med varig påvirkning på miljøet skal ikke foregå i reservatene på Øst-Svalbard. Dette kan for eksempel være tilføring av næringsstoffer, eller oppsetting av snøgjerder med mer.
- Tillatelse til forskning/overvåking uten direkte påvirkning på dyrelivet (passiv overvåking) vil bli prioritert.
- Forskning som endrer naturmiljøet gis ikke tillatelse.
- Forskningsprosjekter som krever tillatelse fra Sysselmannen skal følge [Krav til forskningssøknader](#) og [Mal for rapportering](#) som ligger på Sysselmannens hjemmesider.

Installasjoner

- Permanente installasjoner for forskning/overvåking tillates som hovedregel ikke.
- Det kan gis tillatelse til ikke-permanente inngrep direkte knyttet til forskning som vurderes å være i tråd med verneformålet (installasjoner som master og letthytter med mer.) (jf. verneforskriftens § 23, jf. dispensasjonsmuligheter i § 28 bokstav c). Det gis normalt kun ettårige tillatelser.
- Automatiske værstasjoner og liknende kan eventuelt gis flerårig tillatelse, men under forutsetning av at installasjonen og alle spor etter denne skal fjernes når prosjektet avsluttes, samt at det gis en årlig bekreftelse på at installasjonen er i bruk. Det skal brukes småbåt hvis mulig ved vedlikeholdsarbeid, og det skal være ryddig rundt stasjonene. Plassering av slike værstasjoner bør vurderes i forhold til nærliggende naturverdier og den ferdselen som må påregnes å komme i forbindelse med etablering og drift av installasjonen.
- Alle tiltak som kan påvirke sikkerhet og fremkommelighet til sjøs (også selv om tiltaket er på land) skal også ha tillatelse fra Kystverket ([havne- og farvannsloven](#) § 27).
- Se også kapittel 4.7 *tekniske inngrep*.

Dyreliv

- Forskning som kan skade/forstyrre dyreliv må ha dispensasjon fra dyrelivsfredningen i forskriften (verneforskriften § 25) og etter svalbardmiljøloven (§ 30) for å kunne gjennomføres.
- Alle tillatelser til overvåking/forskning på dyreliv skal ha vilkår om rapportering av omfanget av forstyrrelsen. Det vil si detaljert oversikt over blant annet individlokaliteter, tidsforbruk ved innfangning og instrumentering etc. i henhold til [Mal for rapportering](#).
- Ved søknader som innebærer instrumentering av dyr, skal tillatelse fra Forsøksdyrutvalget foreligge før tillatelse kan gis. All instrumentering, bortsett fra ”enkel identitetsmerking, uttak av blodprøver og oppsamling av naturlige sekreter og ekskreter dersom det ikke er grunn til å anta at forsøket vil påvirke dyrets normale livsutfoldelse eller medføre annet enn helt forbigående lett smerte eller ubehag”, krever tillatelse, jf. [Forskrift om forsøk med dyr](#).

Ferdsel

- Det settes som vilkår i tillatelsene at forskerne skal følge *retningslinjene for aktsom ferdsel på Øst-Svalbard*, jf. kapittel 3.5.2.
- Flygning/landing med helikopter nærmere enn en nautisk mil fra større konsentrasjoner av dyreliv er forbudt i svalbardmiljøloven § 83 og vil normalt ikke få tillatelse. Det skal ikke gis tillatelse til landinger innenfor sonene rundt særlig viktige og sårbare forekomster i områdene vist i *temakart 14*.
- Behandlingen av søknader med vilkår til tillatelser skal stimulere til forskningsmetoder med mindre logistikk, infrastruktur og tilstedeværelse, og fortrinnsvis bruk av best tilgjengelig teknologi, for å redusere samlet miljøbelastning, inkludert ferdsel (jf. miljørettsprinsippet i svalbardmiljøloven § 10, se kapittel [3.3](#)).

- § 19 *Krav til ferdsel i sone A.*

Dette er særskilt viktige områder for ivaretagelse av referanseverdien (ferdsel er melde- og rapporteringspliktig).

”Et referanseområde er et område som er mest mulig uberørt av lokal menneskelig aktivitet, og som derfor kan brukes til overvåking av ulike parametere som skal fange opp konsekvenser av storskala prosesser; klimaendringer, forurensning eller nye og ukjente problemstillinger.”

Fra rapporten fra arbeidsgruppe forskning/utdanning

Retningslinjer for saksbehandling av forskning i Sone A:

- Melde- og rapporteringsplikten for ferdsel i sone A gjelder alle besøkende, også forskere.
- Forskningsprosjekter som krever tillatelse skal primært foregå utenfor verneområdene, spesielt referanseområdene for forskning. Klimaforskning og annen miljøforskning som krever tilgang på store, og i det vesentlige urørte områder, kan få tillatelse til tiltak innenfor Sone A.
- Overvåking, forskning og kartlegging i Sone A skal ha minst mulig påvirkning på miljøet og bruke beste tilgjengelige teknologi (jf. svalbardmiljøloven § 10) innen logistikk og datainnsamling.
- Motorferdsel og eventuell lagring av drivstoff skal bare unntaksvis tillates.
- Pågående overvåking kan fortsette og ny overvåking kan igangsettes, men med miljømessig best tilgjengelige teknologi, minst mulig miljøpåvirkning, mindre behov for ferdsel og tilstedeværelse, og mindre direkte håndtering av dyr.
- Nykartlegging som krever tillatelse i Sone A skal begrenses til et minimum. Kartlegging for å etablere basiskunnskap om prioriterte eller rødlistede naturtyper/arter, eller naturkvaliteter nevnt i verneformålet, vil kunne innvilges tillatelse.

Planlagte tiltak

- Innhente data for årlig statistikk av volumet (geografisk og i tid) av forskningsferdsel.
Ansvarlig: Sysselmannen, blant annet gjennom vilkår i tillatelser og meldings/rapporteringskrav
- Kreve rapportering på omfanget av forskningens egen forstyrrelse av dyrelivet.
Ansvarlig: Sysselmannen stiller vilkår ved tillatelser
- Fjerne tidsbegrensede forskningsinstallasjoner og installasjoner som ikke lenger er i bruk.
Ansvarlig: tiltakshavere, følges opp av Sysselmannen. Sysselmannen henter eventuelt inn på eiers regning
- Vurdere om etablert og planlagt overvåking (helikopterferdsel i forbindelse med drift og innhenting av data) er i konflikt med sårbare naturverdier på enkelte lokaliteter. Det bør vurderes om tillatelsen til hvalrosskameraet på Storøya bør trekkes tilbake, eventuelt at kameraet flyttes.
Ansvarlig: Sysselmannen i samråd med Norsk polarinstitutt

Kunnskapsbehov

- Beskrive kunnskapsstatus og avklare videre behov for forskning/overvåking av bestandsutvikling hos isbjørn og ismåke på Svalbard, herunder omfanget av isbjørnmerking som reduserer samlet belastning og gir minst mulig forstyrrelse og skade på individer og bestand.

4.2 Reiseliv

Kilder: [Rapport fra Arbeidsgruppe reiseliv \(2011\)](#), [Vurdering av sårbarhet ved 31 av de mest besøkte stedene på Øst-Svalbard, Sysselmannen \(2011\)](#), [Environmental impacts of expedition cruise traffic around Svalbard, Akvaplan-niva report 4823-1 \(2011\)](#), [Continent-wide risk assessment for the establishment of nonindigenous species in Antarctica, Chown et. al \(2012\)](#) og [Sårbarhetsvurdering og bruk av lokaliteter på Svalbard, NINA rapport nr 785 \(2012\)](#).

Forvaltningsmål

- Reiselivets ferdsel og aktiviteter skal ikke redusere natur- og kulturverdiene i verneområdene eller områdenes verdi som referanse for forskning.
- Den samlede miljøpåvirkningen fra reiselivet, skal begrenses.
- Alle turister skal kjenne og følge retningslinjene for aktsom ferdsel på Øst-Svalbard.

Kystcruiseturisme på Svalbard og til Øst-Svalbard

Det har vært skipsbasert turisme (kystcruiseturisme) i naturreservatene på Øst-Svalbard siden midten av 1980-tallet. Da startet den nederlandske stiftelsen ”Plancius” kombinerte forsknings- og cruisetokt, og de første ”turistene” i reservatene var gjester på forskningstokt. Villmarksnaturen, dyrelivet og kulturminnene fremstår i dag som et viktig, men samtidig sårbart grunnlag for cruisenæringa.

Kystcruisenæringen bruker skip uten tungolje og kan maksimalt ha 200 passasjerer om bord, slik verneforskriften angir. Skipstrafikken i øst er også regulert mht. miljø og sikkerhet gjennom internasjonale og nasjonale regler for skipsfart i Arktis og isfylte farvann.

Statistikk

Sysselmannen har siden 1996 laget statistikk over antall turister og ilandstigninger fra cruiseoperatører på Svalbard. Siden da er det rapportert om totalt 1 429 491 ilandstigninger på hele Svalbard. For årene før 2001 mangler tall fra noen operatører, og materialet fra 1996-2000 er derfor ikke fullstendig.

Tabell 4. Tabellen under viser rapporterte tall til Sysselmannen 2001-2013 (blå tall er stipulert):

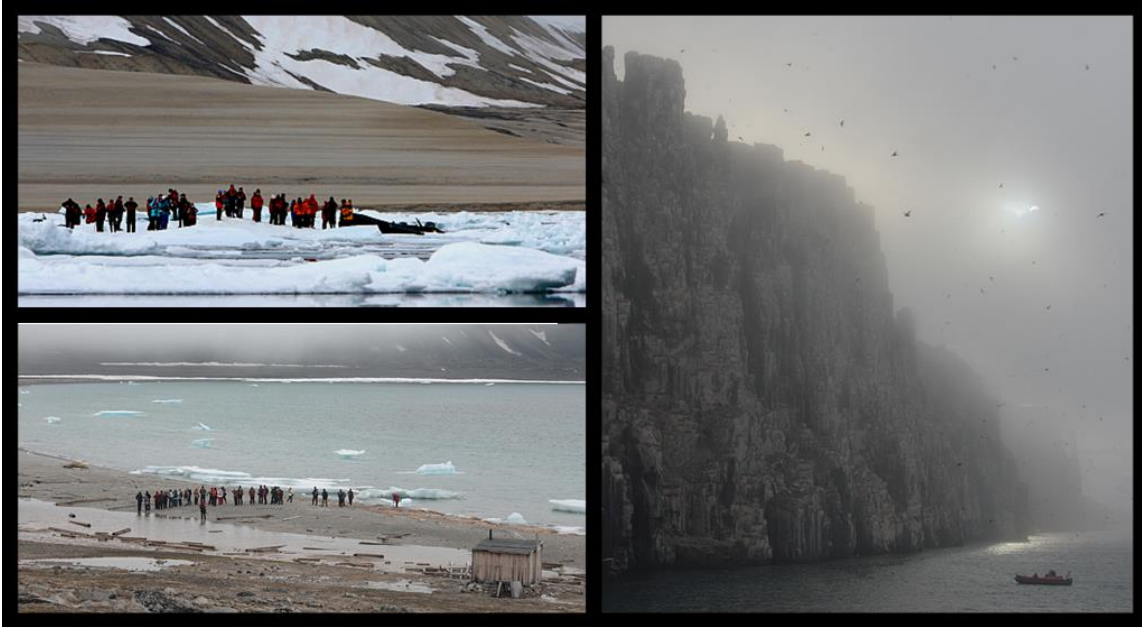
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Besøkte steder hele Svalbard	139	147	163	164	192	164	161	160	164	166	198	240	241
Besøkte steder i villmarka (MOSJ)	120	119	135	139	165	137	136	134	139	142	153	176	189
Besøkte steder på Øst-Svalbard	53	38	29	39	71	58	35	17	31	31	53	81	78
Ilandstigninger hele Svalbard	70 067	74 974	71 890	77 866	95 925	99 107	96 551	97 704	101 938	100 242	90 881	121 189	136 479
Ilandstigninger i villmarka (MOSJ)	42 166	44 566	43 703	42 762	55 393	57 143	57 044	61 099	53 951	52 732	58 233	76 135	66 523
Ilandstigninger på Vest-Svalbard	62 200	67 592	63 669	70 176	86 230	85 260	86 817	87 216	91 348	84 716	74 955	102 632	89 199
Ilandstigninger på Øst-Svalbard	7 867	7 382	8 221	7 690	9 695	13 847	9 734	10 488	10 590	15 526	15 926	18 483	19 290
Ilandstigninger i snitt/turist på Øst-Svalbard			3,86	3,29	2,97	3,70	2,64	2,43	2,76	2,45	2,95	3,15	2,87
Cruiseturister på Svalbard	31 069	30 292	30 936	36 628	47 210	46 842	52 467	52 143	53 063	48 810	48 191	66 351	64 337
Cruiseturister på Øst-Svalbard	2 300	2 100	2 132	2 339	3 269	3 744	3 682	4 313	3 834	6 345	5 399	5 876	6 729
Skip på Øst-Svalbard (alle typer)	5	12	22	21	23	22	21	23	18	15	15	19	16
Antall feltdøgn på Øst-Svalbard (forskning/utd. og individuelle reisende)	506	111	182	566	763	617	2 100	2 019	1 974	1 174	1 128	1219	1081

Antallet ilandstigninger av cruiseturister på Øst-Svalbard utgjør 12,6 % av ilandstigningene på Svalbard samlet i perioden 2001-2013 (154 739 mot totalt 1 229 952). I programmet *Miljøovervåking for Svalbard og Jan Mayen* (MOSJ) ser en bort fra besøk til bosetninger og inngrepsområder (Barentsburg, Ny-Ålesund og deler av Isfjorden) og teller ilandstigninger i Svalbards villmarksområder. Da utgjør ilandstigninger på Øst-Svalbard 21,7 % i perioden 2001-2013 (116 966 mot totalt 711 450 i villmark på Svalbard). I 2013 utgjorde andelen ilandstigninger på Øst-Svalbard 29,0 % av ilandstigningene i villmark på Svalbard (MOSJ-tall, 19 290 i øst mot 66 523 totalt). Ilandstigninger på Øst-Svalbard utgjør altså årlig 20-30 % av totalt antall ilandstigninger i villmarksområdene på hele Svalbard i perioden 2001-2013.

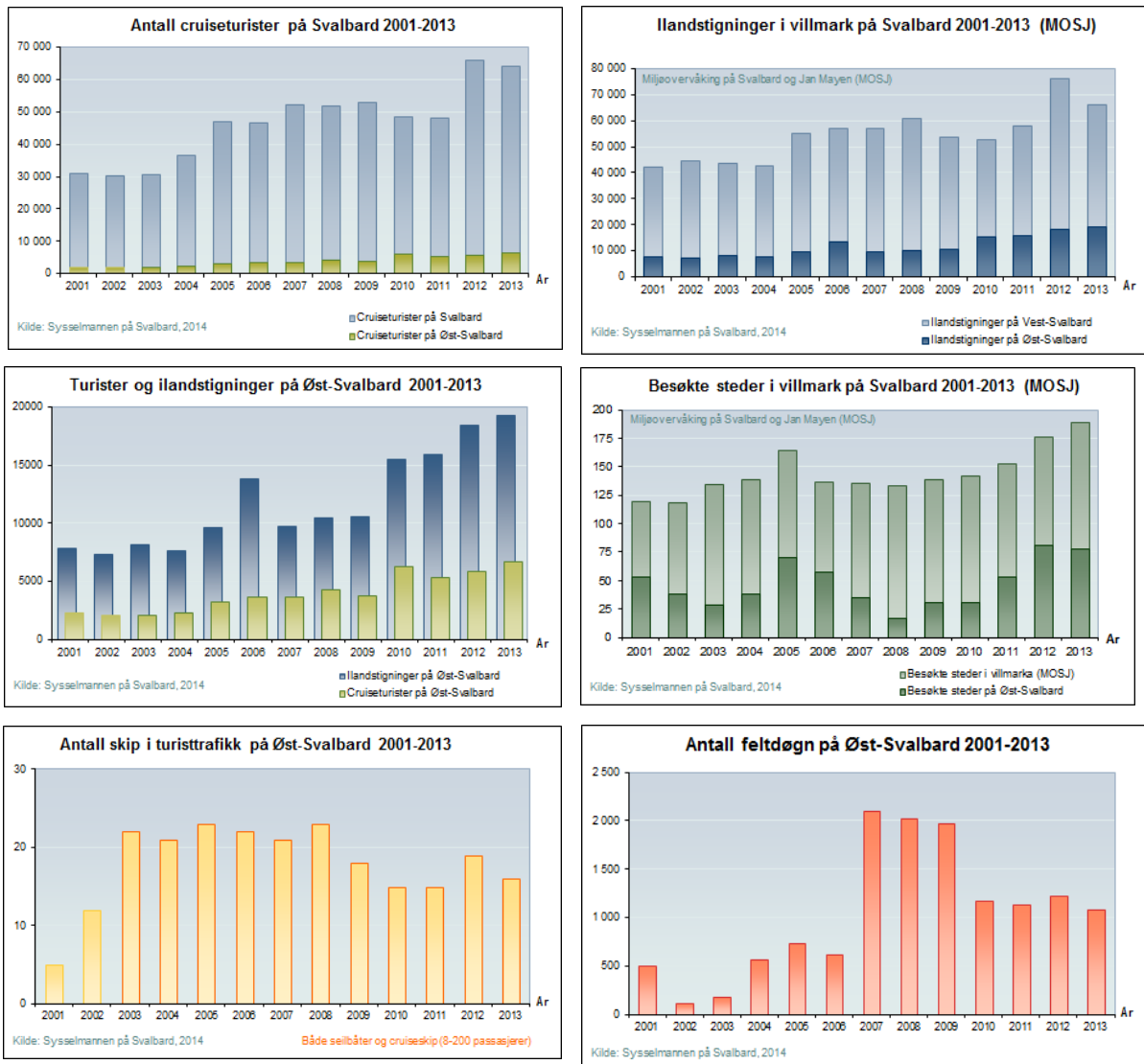
Antallet turister som dro på cruise i perioden 2003-2013 var 546 978 for hele Svalbard, og av disse dro 8,7 % (47 662) til Øst-Svalbard. I 2013 var andelen turister til Øst-Svalbard 10,5 %.

Seilingsruter og ilandstigningssteder blir valgt etter rådende vær-, vind- og isforhold. Antallet steder med ilandstigning på Øst-Svalbard varierer fra ca. 30 til 80 i året, avhengig av hvor isforholdene gjør det mulig å gå i land. Til sammen er det siden 1996 rapportert om ilandstigning på 134 ulike steder i naturreservatene på Øst-Svalbard. De siste årene (2003-2013) har i gjennomsnitt ca. 4 330 turister besøkt dette området hvert år i regi av organiserte turoperatører. I 2013 var tallet høyere (6 729 turister), og disse stod for totalt 19 290 ilandstigninger, se tabell 1 og figur 1 - 6. I 2013 var 55 % av ilandstigningene på de åtte mest besøkte stedene.

Se også temakart 15 - 16 over ilandstigninger av cruiseturister på hele Svalbard for årene 2005 (år med lite is) og 2008 (år med mye is).

Turister på isflak i Palanderbukta (øverst til venstre), ilandstigning ved hytta og hvalrossliggeplassen i Isflakbukta (nederst til venstre) og sightseeing ved Alkefjellet i Hinlopen (til høyre). Foto: Halvard R. Pedersen/ Syssemmannen

Figur 8. (øverst til venstre): Antall cruiseturister på Svalbard og andel av disse som har besøkt Øst-Svalbard. Antall turister på Øst-Svalbard i 2001 og 2002 (lys grønne søyler) er stipulert.

Figur 9. (øverst t.h.): Cruiseturisters ilandstigninger i villmark (etter MOSJ, iandstigning utenom bosettingene Barentsburg, Ny-Ålesund, Longyearbyen og noen inngrepsområder i Isfjorden) fordelt på Øst- og Vest-Svalbard.

Figur 10. (i midten t.v.): Antall cruiseturister med kystekspedisjonsskip til Øst-Svalbard (grønne søyler) og deres totale antall ilandstigninger (blå søyler). Antall turister i 2001 og 2002 (lys grønne søyler) er stipulert.

Figur 11. (i midten t.h.): Antall steder på Svalbard (etter MOSJ) som er besøkt av cruiseturister gjennom hver sesong og andelen av disse som ligger på Øst-Svalbard.

Figur 12. (nederst t.v.): Antall skip (fra chartrede seilbåter til større kystekspedisjonsskip) som har seilt med turister på Øst-Svalbard. For årene 2001 og 2002 har Sysselmannen mangelfulle data, og stipulert antall skip for disse årene (lys gule søyler) er et maksimalanslag.

Figur 13. (nederst t.h.): Individuelle reisende på Øst-Svalbard er definert som deltakere på private seilturer og alle forskere i felt. Grafene viser rapporterte feltdøgn i naturreservatene på Øst-Svalbard for individuelle reisende. Feltdøgnene rapporteres til Sysselmannen. De siste årene har forskerne i økende grad levert inn meldeskjema til Sysselmannen etter endt feltopphold, men det er fortsatt en del som ikke gjør det. Tallene er mangelfulle, men gir en indikasjon på omfanget av ferdsel utenom organisert cruiseturisme på Øst-Svalbard

(inkl. individuelle reisende i egne båter). Det var en markant økning av forskerdøgn i felt i forbindelse med IPY i 2007- 2009.

Fremtidsutsikter

Lengre isfri sesong kan gi lengre seilingssesong og dermed økt antall turister som besøker naturreservatene.

Myndighetshåndtering av organisert reiseliv

Alle turoperatørene i reservatene er gjennom *turistforskriften for Svalbard* pålagt å melde inn planlagt aktivitet før seilingssesongen. Sysselmannen behandler turoppleggene etter bestemmelsene i turistforskriften og stiller vilkår til utførelsen av reiselivsaktivitetene. Sysselmannen legger spesielt vekt på turoperatørens plikt til å ivareta både natur og kulturmiljø i reservatene. I tillegg til verneforskriftene for reservatene, er den organiserte ferdselen fra cruisenæringen regulert gjennom blant annet skipssikkerhetsloven, havne- og farvannsloven, svalbardmiljøloven med tilhørende forskrifter, og svalbardloven med tilhørende turistforskrift. Disse bestemmelsene er styrende for all ferdsel i reservatene.

De fleste turoperatørene er tilsluttet Association of Arctic Expedition Cruise Operators (AECO). AECO har laget egne retningslinjer for ferdsel for besøkende, zodiac-førere, guider og skipsoffiserer (AECO 2011). Retningslinjene beskriver ønsket adferd ved ilandstigning, rundt kulturminner, ved hvalrosskolonier, ved isbjørnmøter og ved fuglekolonier.

Det er viktig for bevaringen av naturverdiene i naturreservatene at guider, ekspedisjonsledere og sjøkapteiner har god kunnskap om svalbardmiljøloven og verneforskriftene. Det er arbeidsgiverens ansvar å sørge for at det gis god opplæring i regelverket til sine ansatte. Videre vil for eksempel stedsspesifikke retningslinjer kunne gi veiledning i hvordan regelverket skal omsettes i praksis på de enkelte lokalitetene som besøkes.

Turistenes fotavtrykk

Befaring på 31 av de mest besøkte stedene på Øst-Svalbard (rommer over 80 % av ilandstigningene siden 1996) utført i 2011, viser lite eller ingen ferdselsslitasje på vegetasjon eller kulturminner (Sysselmannen på Svalbard 2011). Noen ilandstigningslokaliteter er i områder med svært rikt bakkehekkende fugleliv. Hvordan ferdselen over tid har påvirket hekkesuksess og ungeoverlevelse er ikke kjent. Det er også ilandstigninger og ferdsel med lettboat ved tre steder som er særlig viktige liggeplasser for hvalross med hunner og kalver (Andréeneset og Kræmerpynten på Kvitøya, og Storøya). Disse liggeplassene er mer sårbare for forstyrrelse enn andre liggeplasser. Det er ikke rapportert om tilfeller av panikk eller flukt på sjøen av hvalross ved ilandstigning og ferdsel i nærheten av liggeplasser, men det er heller ikke noe system for slik rapportering.

Andre effekter av reiseliv er beskrevet i Akvaplan-nivas rapport nr. 4823-1 (2011). Cruiseskipene har et potensial for utslipp av kloakk, gråvann, forsøpling, støy og oljesøl ved ulykker, og står for 20 % av trafikken på Øst-Svalbard. Introduksjon av nye arter eller sykdommer kan være en risiko når turister og guider kommer fra fjerne strøk og er i land mange steder på øygruppa. Guidene representerer sannsynligvis en større trussel enn gjestene, ettersom disse ofte også arbeider andre steder i Arktis og i Antarktis, og kan bringe med seg arter som vil ha lettere for å etablere seg på Øst-Svalbard enn arter fra tempererte områder. Forskning fra Antarktis har vist at forskere og guider bringer med seg mer frø på klær og utstyr, enn turister (Chown et. al, 2012). Risiko for store miljøkonsekvenser ved oljeutslipp er redusert ved at tungolje ikke er tillatt. Turoperatørene og skipene har også retningslinjer som ikke gir anledning til tømning av avløpsvann inne i fjordene, og som sier at ferdsel på sjø og på land skal være skånsom og ta hensyn til natur- og kulturverdiene.

Individuelle reisende

Individuelle reisende på Øst-Svalbard er definert som deltakere på private seilturer og alle forskere i felt. Det har vært en økning i antall individuelle reisende i reservatene de siste årene, se grafisk fremstilling i figur 15 s. 63. Det er sjelden mer enn 20 private seilbåter som seiler gjennom Hinlopen i løpet av sesongen, og enda færre går nordover til Sjuøyane. Det går sjelden mer enn to seilbåter rundt Nordaustlandet hvert år. Seilbåtene har i snitt 4-5 personer om bord, og antallet individuelle reisende til Øst-Svalbard er sjelden over 100 personer i året.

Individuelle reisende i reservatene melder inn sine turopplegg til Sysselmannen før starten av ekspedisjonen. Sysselmannen stiller krav til opplegget og informerer om gjeldende ferdselsregler, herunder en enkel hovedregel: *"Det er forbudt å ta med seg noe fra naturen eller kulturminnene, forstyrre dyr og fugler eller etterlate synlige spor når man ferdes på Svalbard."*

Individuelle reisende og forskere har ikke hatt guider eller egne fastlagte retningslinjer for ferdsel slik cruisenæringen har. Alle typer ferdsel skal nå skje etter *retningslinjene for aktsom ferdsel* (jf. kapittel 3.5.2).

Chartrede seilbåter

Som et tilbud til forskere, fotografer, filmmakere og individuelle reisende, finnes det noen få seilbåter som kan chartres. Innmelding og behandling av turopplegg skjer på samme måte som for individuelle reisende, og informasjonen fra Sysselmannen om gjeldende regelverk er den samme. Samlet sett seiler de tre tilbyderne i Longyearbyen til Øst-Svalbard med omtrent 50 personer i året. Turene innenfor reservatene varer 4-11 dager. De fleste kundene er forskere og fotografer.

Vedlegg: Se temakart

15. Oversikt over ilandstigninger av cruiseturister på Øst-Svalbard i 2005 (år med lite is)

16. Oversikt over ilandstigninger av cruiseturister på Øst-Svalbard i 2008 (år med mye is)

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

St.meld. nr. 22 (2008-2009, kap. 7.1): *De ulike sektorene har et egenansvar for å unngå konflikter med miljøhensyn og bidra til å oppfylle miljømålene.*

§ 17 Ferdselforbud på Kong Karls Land

Det er helårlig ferdselforbud på Kong Karls Land av hensyn til isbjørn. Se også kapittel [3.6.3](#)

§ 18 Ferdselforbud ved sårbare kulturminner

Det er helårlig forbud mot å ferdes ved de automatiske fredede kulturminnene på Habenichtbukta, Zieglerøya, Delitschøya, Spekkholmen med tilliggende holmer og skjær, Heudegen og Halvmåneøya som vist på kart i verneforskriften. Se også kapittel [3.6.4](#)

§ 19 Krav til ferdsel i sone A

Det er krav om melde- og rapporteringsplikt for ferdsel i sone A. Meldingen skal sendes Sysselmannen innen 4 uker før planlagt ferdsel. Se også kapittel [3.6.5](#)

§ 20 Ferdselforbud i sone B

I perioden 15. mai til 15. august er all ferdsel på Lågøya vest og på Tusenøyane, samt i en sone 500 meter fra disse (sone B) forbudt. Se også kapittel [0](#)

§ 21 Krav om organisert turopplegg i sone C

For ilandstigning med organiserte grupper på Storøya (Polarstarodden), Kvitøya (Andréeneset og Kræmerpynten), Kapp Lee og Andréetangen på Edgeøya, forutsettes det at turoperatøren har utarbeidet stedsspesifikke retningslinjer for hver lokalitet. Retningslinjene skal være egnet til å beskytte naturmiljøet og kulturminner på stedet i samsvar med vernebestemmelsene og svalbardmiljøloven. Sysselmannen fører tilsyn med at retningslinjene ivaretar dette og bruken av retningslinjene. (Se også kapittel [3.6.7](#))

Se *retningslinjer for aktsom ferdsel og ilandstigning på Øst-Svalbard*, kapittel 3.5.2.

Øvrige forskrifter med relevante bestemmelser:

Turistforskriften

Regulerer all ferdsel på Øst-Svalbard, herunder chartrede båter, kystcruiseturisme og ferdsel i forbindelse med forskning og utdanning.

Leirforskriften

Regulerer leirslagning og sikring av leir på Svalbard.

Planlagte tiltak

- Få bedre oversikt over omfanget av individuelle reisende, blant annet gjennom revidering av rapporteringskortet som leveres i etterkant av meldepliktig ferdsel.
Ansvarlig: Sysselmannen
- Formidle retningslinjer for aktsom ferdsel og gjøre disse gjeldende i egne retningslinjer hos operatører/guidere.
Ansvarlig: AECO, eventuelt turoperatører som ikke er organisert i AECO
- Sikre at organisert ferdsel i sone C skjer etter næringens stedsspesifikke retningslinjer.
Ansvarlig: Sysselmannen, som gir veiledning til turoperatørene om regelverket og fører tilsyn.
- Sørge for at individuelle reisende til Øst-Svalbard og andre besøkende får bedre informasjon og oppfølging for å sikre aktsom ferdsel og bedre rapportering av omfanget av ferdsel.
Ansvarlig: Sysselmannen

4.3 Fiskeri

Kilde: [Fisket ved Svalbard i dag og videre frem i tid](#), Fiskeridirektoratet (2011)

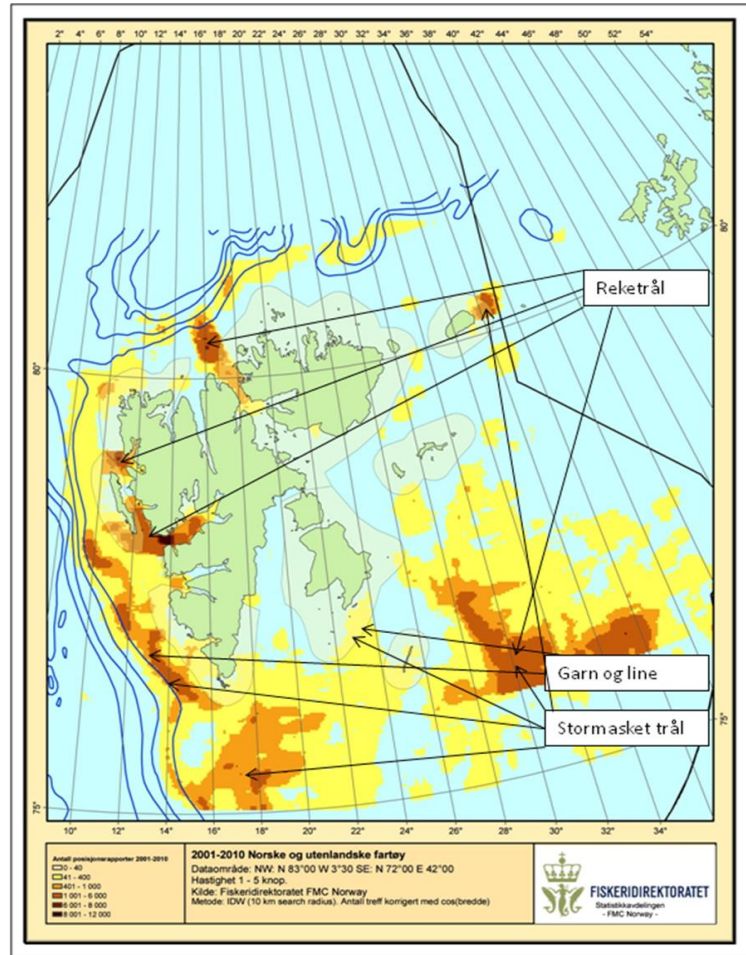
Forvaltningsmål

- Menneskelig aktivitet skal ikke påvirke fiskebestander og annet marint biologisk mangfold på en slik måte at næringsgrunnlaget for sjøfugl og andre arter, svekkes (*jf. kapittel 2.4*).
- Bifangst av sjøfugl som følge av lovlig fiske skal minimeres.
- Den samlede miljøpåvirkningen fra fiskerinæringen, skal begrenses.
- Avfall i havet og på strender fra fiskerinæringen skal reduseres vesentlig.

Status

Det er stor fiskeriaktivitet i Barentshavet, og aktiviteten er også betydelig innenfor naturreservatene på Øst-Svalbard. Fiske etter torsk, hyse og reker er de viktigste fiskeriene for den norske havfiskeflåten som har tillatelse til å fiske i Svalbardsonen. Fisket etter disse artene foregår med varierende intensitet med basis i områder og årstidsvariasjoner.

Den lovlige aktiviteten har hovedsakelig omfattet rekestråling i områdene nord i Hinlopenstretet og fiske etter torsk og hyse med garn og line sørøst for Edgeøya og på nordøstsida av Kvitøya. Tråling etter reker er bare tillatt i farvann med dybder på 100 meter eller mer. Ifølge Fiskeridirektoratet (e-post 22.8.2011) er det bare i helt spesielle tilfeller at reka er tilgjengelig i fangstbare mengder grunnere enn 100 meter, og fisket på grunnere vann enn dette er derfor ikke særlig interessant. Når man sammenholder satellittporingsdata med dybdekart for Øst-Svalbard ser man likevel at det har vært registrert rekefiske på grunnere vann enn 100 meter, dette gjelder munningen av Lomfjorden, områder ved Kvitøya og øst av Tusenøyane (se temakart 17). Det har ikke vært rapportert hvalfangst på østsida av Svalbard de siste ti årene.

Figur 14. Satellittporing av norske og utenlandske fiskefartøyer (hastighet 1-5 knop) ved Svalbard i perioden 2001-2010. Mørk farge i kartet viser størst aktivitet (mange posisjonsrapporter).

Fisket med den havgående fiskeflåten foregår i større grad lengre nord og øst i Barentshavet, og områdene innenfor 12 nautiske mil (territorialgrensa rundt Svalbard) er sannsynligvis mer interessante nå enn tidligere forutsatt at det er fangstbare mengder med fisk i områdene. Det kan være grunn til å tro at det kan ha blitt fisket med bunntrawl i verneområdene tidligere som følge av uvitenhet om gjeldende regelverk. Fiskeridirektoratet mener videre at satellittporingsdata sørøst for Edgeøya gir grunn til å tro at aktiviteten som er registrert her er fiske etter bunnfisk med bunntrawl siden Kystvakten bortviste trålere fra området i 2010. Øvrig registrert aktivitet kan være fiskefartøyer i transitt eller som har drevet et svært begrenset fiske med konvensjonelle fiskeredskaper eller trål.

Fiskerne forholder seg til Forskrift om maskevidde, bifangst og minstemål m.m. ved fiske i Svalbards territorialfarvann og indre farvann. I denne forskriften er ikke forbudet mot bunntrawl i naturreservatene nevnt.

Fisket fremover (eventuelt klimaendringer)

Fiskeriaktiviteten på Øst-Svalbard forventes å øke i årene fremover dersom endringene i fiskens vandringsmønster fortsetter. Ved klimaendringer med gradvis høyere temperaturer, vil den generelle effekten for fisk i norske områder være at flere store og kommersielt viktige bestander får en sterkere nordlig/nordøstlig utbredelse og vandring. Isolert sett vil dette gjøre Barentshavet enda viktigere som leveområde for og høsting av store fiskebestander enn i dag. Økte forekomster av fisk ved Svalbard kan således sette regimet for norsk fiskeriforvaltning her under økt press.

Den store havgående fiskeflåten har de siste årene flyttet seg lenger nord- og østover, dette gjelder spesielt for fisket etter torsk. Hvorvidt dette skyldes klimaendringer eller andre naturlige svingninger i vandringsmønstret til disse artene, er vanskelig å fastslå.

Vedlegg: Se temakart: 17. Fiskeaktivitet på Øst-Svalbard i perioden 2007 - 2010.
18. Rekefiske på Øst-Svalbard, 2007 – 2010.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

St.meld. nr. 22 (2008-2009, kapittel 7.1): *De ulike sektorene har et egenansvar for å unngå konflikter med miljøhensyn og bidra til å oppfylle miljømålene.*

§ 19 Krav til ferdsel i sone A

Kravet om melde- og rapporteringsplikt for ferdsel i sone A gjelder også for fiskefartøy. Sonen strekker seg 500 meter fra land, og inkluderer også Duvefjorden på Nordaustlandet og indre deler av Tjuvfjorden på Edgeøya. Se også kapittel 3.6.5

§ 20 Ferdselforbud i sone B

I perioden 15. mai til 15. august er all ferdsel på Lågøya vest og på Tusenøyane, samt i en sone 500 meter i sjø fra disse (sone B) forbudt. Se også kapittel 0

§ 23 Vern mot inngrep (2. ledd)

Det er forbud mot bruk av bunntål og skrape i naturreservatene (12 nm. fra land), tråling etter reker er tillatt i farvann med dybder på 100 meter eller mer. Se også kapittel 3.6.9

§ 24 Forbud mot forurensning

Generelt i naturreservatene er det forbud mot å tømme eller etterlate avfall, samt i hele Rjipfjorden er det forbud mot å slippe ut kloakk og gråvann fra skip. Se også kapittel 3.6.10

Planlagte tiltak

- Informasjon til fiskerinæringa om bestemmelsene i verneforskriften for å unngå lovbrudd (se også kapittel 4.3). Herunder arbeide for at *Forskrift om maskevidde, bifangst og minstemål m.m.* harmoneres mot verneforskriften.
Ansvarlig: Sysselmannen i dialog med Fiskeridirektoratet
- Føre tilsyn med fiskeriaktiviteten og bestemmelsene i verneforskriften om forbud mot reketråling grunnere enn 100 m og fiske med bruk av bunntål og skrape (se også kapittel 4.3).
Ansvarlig: Sysselmannen. Kystvakta bistår med å observere, dokumentere og rapportere mulige brudd på verneforskriften til Sysselmannen
- Sette i gang arbeid for å innhente kunnskap om, og ved behov iverksette tiltak, som minimerer påvirkning fra fiskeriaktivitet.
Ansvarlig: Sysselmannen tar opp spørsmålet med fiskerimyndighetene.

Kunnskapsbehov

- Kartlegge omfanget av bifangst som en følge av fiskeriaktivitetene i verneområdene.

4.4 Friluftsliv/ekspedisjoner og lokal bruk

Kilde: [Rapport fra Arbeidsgruppe lokal bruk](#).

Forvaltningsmål

- Utøvere av friluftsliv, ekspedisjoner og annen lokal bruk skal ha tilstrekkelig utstyr og kompetanse for å unngå konfrontasjoner med isbjørn, slik at det unngås skade på mennesker eller dyr.
- Den samlede miljøpåvirkningen fra ekspedisjoner og lokal bruk, inkludert ferdsel, skal begrenses.
- Ekspedisjoner og lokal bruk skal ikke redusere natur- og kulturverdiene i verneområdene eller områdenes verdi som referanseområde for forskning.
- Alle besøkende skal kjenne og følge retningslinjene for aktsom ferdsel.

Status

Svalbard har flott natur som blir mye brukt både av fastboende og tilreisende. Selv om naturreservatene i øst ligger utenfor rekkevidden til de fleste, er det stadig flere fastboende som skaffer seg båt for å kunne dra på tur om sommeren. Kystekspedisjonscruisebåtene som går rundt øygruppa bidrar noen ganger i logistikken for lokalbefolkningens ekspedisjoner, ved å transportere folk eller småbåter. Den lokale bruken av Øst-Svalbard er likevel meget beskjeden. Når det gjelder båttrafikk, så dreier det seg anslagsvis om mellom en og ti båter per sesong, og gjennomsnittet ligger trolig i nedre del av dette. Muligheten til å ferdes i disse områdene med båt er i første rekke begrenset av været og andre klimatiske forhold (spesielt is). Muligheten for å kunne besøke disse områdene er en viktig verdi i seg selv for de fastboende. Ferdselen fra lokale skjer hovedsakelig i august og september, og den er trolig begrenset av at ferdselen til og i disse områdene er utfordrende og krever riktig og godt utstyr, erfaring og mye forberedelse.

Det gjennomføres år om annet også ikke-motoriserte ekspedisjoner til Øst-Svalbard, dette dreier seg om kajakkpadlere som padler rundt Spitsbergen eller Svalbard. Slike ekspedisjoner gjennomføres stort sett av tilreisende, og antallet varierer mellom null og et par grupper per år.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

§ 17 Ferdselforbud på Kong Karls Land

Det er helårlig ferdselforbud på Kong Karls Land av hensyn til isbjørn

§ 18 Ferdselforbud ved sårbare kulturminner

Det er helårlig forbud mot å ferdes ved de automatiske fredede kulturminnene på Habenichtbukta, Zieglerøya, Delitschøya, Spekkholmen med tilliggende holmer og skjær, Heudegen og Halvmåneøya som vist på kart i verneforskriften.

§ 19 Krav til ferdsel i sone A

Det er kravet om melde- og rapporteringsplikt for ferdsel i sone A. Meldingen skal sendes Sysselmannen innen 4 uker før planlagt ferdsel.

§ 20 Ferdselforbud i sone B i hekketiden

I hekketiden, perioden 15. mai til 15. august, er all ferdsel på Lågøya vest og på Tusenøyane, samt i en sone 500 meter fra disse (sone B) forbudt.

Se retningslinjer for aktsom ferdsel og ilandstigning på Øst-Svalbard, kapittel 3.5.2.

Turistforskriften § 7

- Både fastboende på Svalbard og individuelle tilreisende skal melde turopplegg som innebærer ferdsel til eller innen naturreservatene i Øst-Svalbard. Dette gjøres på eget skjema, og reiselivsrådgiver er saksbehandler for disse.
- Turistrådgiver har individuell oppfølging av de ulike ekspedisjonsgruppene, og sender dem standardinformasjon om lover og regler, SAR-forsikring, isbjørnsikring, risiko for å bli hindret av drivis osv, samt brosjyren ”[Sikkerhet på Svalbard](#)”.

Planlagte tiltak

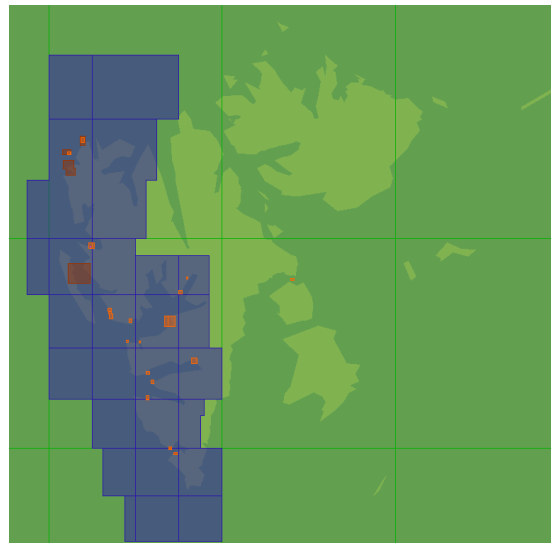
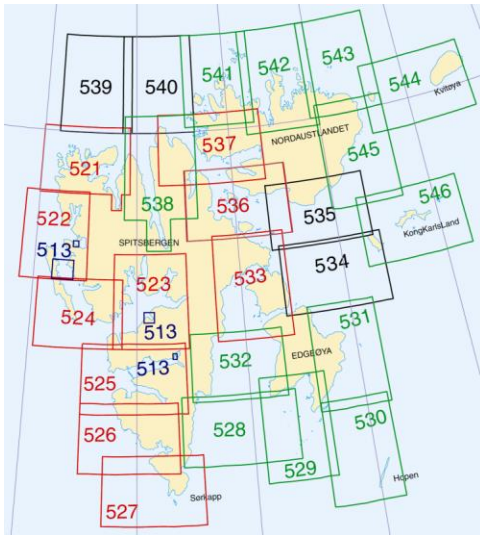
- Gjennomgå brosjyren ”Sikkerhet på Svalbard” for å vurdere om informasjonen om sikkerhet og forsvarlig leirslagning/vakthold mht. isbjørnangrep er tilstrekkelig.
Ansvarlig: Sysselmanen
- Legge til rette for elektronisk rapportering av alle hendelser mellom isbjørn og menneske, for direkte importering i PBHIMS-databasen. Hendelser som skal registreres er situasjoner der man må gjøre aktive tiltak for å skape avstand mellom seg selv og isbjørnen.
Ansvarlig: Sysselmanen

4.5 Øvrig skipstrafikk, sjøsikkerhet og sjøkartlegging

Kilde: [En analyse av sannsynligheten for ulykker ved seilas på Øst-Svalbard](#), Rambøll/ Kystverket (2011), innspill fra Statens kartverk Sjø og [Arbeidsgruppe reiseliv](#).

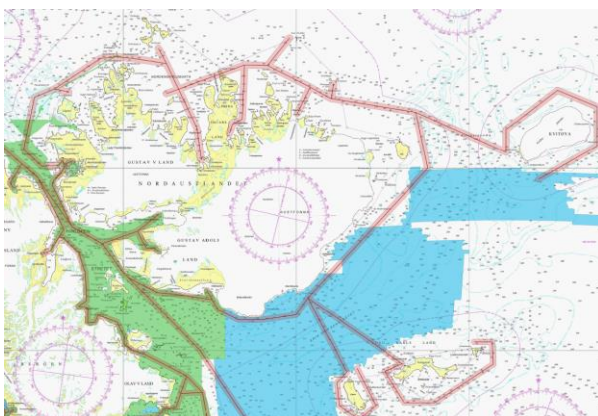
Status for sjøkart og sjømålinger

Status for utgivelser av analoge og digitale sjøkart på Svalbard er vist i figurene under. Store områder av Hinlopen og sjøområdene rundt Barentsøya er i dag allerede ferdig sjømålt, men dataene er ennå ikke ferdig prosessert slik at nye kart kan utgis.

Figur 15. Status for utgivelse av sjøkart på papir (til venstre): Havnekart (blå, 513), digitale hovedseriekart (røde, 10 stk.), analoge hovedseriekart (svarte, 4 stk.) og planlagte hovedseriekart (grønne, 12 stk.).

Figur 16. Status for utgivelse av digitale sjøkart (ENC, electronic navigational charts) på Svalbard (til høyre).

Figur 17. Utførte og planlagte sjømålinger frem til 2011. Grønne områder er sjømålt med multistråle ekkolodd, mens blå områder er målt med enkeltstråle.

Planer for kartutgivelser, sjømåling og andre sjøsikkerhetstiltak

Det er i rapporten fra Kystverket/Rambøll ikke kommet frem kunnskap eller vurderinger rundt behovet for tiltak mht. sjøsikkerhet gjennom arbeidet som gir klare anbefalinger med hensyn til sonering på Øst-Svalbard. Statens kartverk Sjø vil etter planen utgi nye kart for Øst-Svalbard. Disse

sjøkartene vil inneholde de siste gjennomførte sjømålingene og gradvis bedre kartgrunnlaget for Øst-Svalbard. Den gjeldende kartplanen vil kunne hentes på Statens kartverks internettsider.

For tiltak etter havne- og farvannsloven og losloven er det Kystverket som er myndighet. Det er identifisert tiltak som kan gi økt sikkerhet for seiling i farvannene på Øst-Svalbard, men disse er ikke en del av forvaltningsplanen (se Rambøll/Kystverket 2011, kapittel 7.3 og 7.4):

- Bedre sjøkart der det ikke er utgitt og/eller oppmålt, og i påvente av dette, måle opp korridorer, etablere anbefalte ruter
- kartlegge og etablere anbefalte seilingsleder
- nye fyr/seilingsmerker ved mye brukte ilandstigningssteder
- erfaringsdatabase for alle fartøy med dybdemålinger og ruter
- los/kjentmann/farledsbevis
- bedre AIS-dekning, påbud om AIS på alle fartøy
- krav om isklasse og kompetansekrav til isnavigasjon

Statens kartverk Sjø gjennomfører en forsert kartlegging av sjøområdene og påfølgende utgivelse av analoge og digitale navigasjonskart. Ny sjømåling med tanke på farleder for ferdsel rundt øyene på Øst-Svalbard vil kunne gi bedre sjøkart og gi tryggere seiling i området.

Forbudet mot tungolje i verneforskriften (§ 16) gjør at fartøy i området går på marin diesel. Miljøkonsekvensene ved et eventuelt oljesøl for miljøet anses som mindre enn ved tungoljesøl. Utslipp av marin diesel innebærer også akutt forurensning og skal ikke forekomme i reservatene.

Fiskeri- og kystdepartementet har fastsatt forskrift om lostjeneste på Svalbard. Med dette er det innført en statlig lostjeneste for all skipstrafikk i farvannet ved Svalbard på tilsvarende måte som for fastlandet. Forskriften trådte i kraft den 1. juli 2012, men det vil være overgangsordninger med trinnvis innføring av losplikt. Det blir full losplikt i 2015. Det er også noen muligheter for å oppnå farledsbevis for å unngå losplikt.

Planlagte tiltak

- Gi innspill på vurderinger omkring prioritering og områder med eventuelt spesiell sårbarhet for kartleggingsaktiviteten.
Ansvarlig: Sysselmannen på Svalbard, etter forespørsel fra Statens kartverk Sjø.
- Gi Statens kartverk Sjø tilgang på Sysselmannens Olex-data.
Ansvarlig: Sysselmannen på Svalbard
- Informere om relevant regelverk.
Ansvarlig: Sysselmannen på Svalbard

4.6 Petroleumsaktivitet og geologisk ressurskartlegging

Kilde: Innspill fra Oljedirektoratet, Bergmesterrapporter fra befaringer 2000-2009.

Forvaltningsmål

- Tidligere petroleumsaktivitet skal ikke føre til forurensning til miljøet.

Status

På tørt land på Øst-Svalbard er det områder med sedimentære bergarter som ifølge Oljedirektoratet kan benyttes for å forstå geologisk utvikling og avsetningshistorie i Barentshavet. Dette gjelder spesielt for Edgeøya, Barentsøya, og ved Hinlopenstredet. Tilsvarende bergarter under havbunnen kan bare studeres indirekte ved geofysiske metoder som seismikk, eventuelt støttet av grunne borer. Øst-Svalbard kan også ha geologisk interesse for forskning og undervisning innen geofaglige tema. Dersom isdekket i fremtiden blir mindre, kan det komme ønsker om å kartlegge berggrunnen geologisk der den i dag er dekket av is.

Øst-Svalbard har vært benyttet som geologisk referanseområde for Oljedirektoratet, ulike oljeselskap, og forskningsinstitusjoner. Oljedirektoratet har gjennom flere år samlet inn marine seismiske data og tatt grunne geologiske havbunnskjerner (se temakart 19). Årsaken til at noen av seismikklinjene på temakartet går innenfor grensene for naturreservatene er sannsynligvis at disse undersøkelsene er gjort før utvidelsen av reservatgrensene fra 4 til 12 nm. 1. januar 2004. Verneforskriften åpner ikke for seismisk aktivitet i reservatene på grunn av forbudet mot forstyrrelse av dyrelivet.

Det finnes noen spor i terrenget etter oljeleting fra tidligere tider (se temakart 19), men det er ryddet godt opp ved disse lokalitetene er. Unntaket er Plurdalen hvor utviklingen av erosjon ved elva bør følges regelmessig. Boring etter olje/gass eller annet fossilt brensel er forbudt etter verneforskriften.

Vedlegg: Se temakart 19 Seismiske undersøkelser og oljeboringer på Øst-Svalbard.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

St.meld. nr. 22 (2008-2009, kapittel 7.1): *De ulike sektorene har et egenansvar for å unngå konflikter med miljøhensyn og bidra til å oppfylle miljømålene.*

Geologisk kartlegging

- Terrenginngrep er forbudt i henhold til vernebestemmelsene § 23 (se kapittel 3.6.9). I henhold til § 26 (se kapittel 3.6.12) er det forbudt å fjerne fossiler. Å samle løs stein uten fossiler i forbindelse med geologisk kartlegging vil ikke kreve egen tillatelse. Se for øvrig kapittel 4.1 for rammer og retningslinjer for forvaltningen for *forskning og miljøovervåkning* og kapittel 3.5 for bestemmelser om *regulering av ferdsel*. Ved behandlingen av slike søknader kan det også være relevant med vurderinger av alle de miljørettslige prinsippene, (se kapittel 3.4)

Oljeleting og -boring

- Boring etter olje/gass eller annet fossilt brensel er forbudt.

Seismikk

- Det gis som hovedregel ikke tillatelse til seismikk i naturreservatene på bakgrunn av forbudet mot enhver forstyrrelse av dyrelivet (§ 25).
- Se også NPs utredning om *Effekter av seismiske undersøkelser på marin fauna på Svalbard*, mai 2011 (sak 200800644-3).

Planlagte tiltak

- Overvåke erosjonen ved den gamle lokaliteten for petroleumsboring i Plurdalen hvert tredje år og eventuelt sette i verk nødvendige oppryddingstiltak

Ansvarlig: Sysselemdannen i samråd med Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard

4.7 Tekniske inngrep

Kilde: Sysselmannens egne kartdata og DocuLive.

Forvaltningsmål

- Omfanget av inngrep/installasjoner skal ikke øke, slik at uberørt preg, villmark og referanseverdi for forskning ivaretas (jf. kapittel 4.1).
- Områdene skal være fri for tekniske installasjoner som ikke er i bruk.

Meteorologisk antenne ved Crozierpynten i Sorgfjorden. Foto: Halvard R. Pedersen/ Sysselmannen

Status

Det finnes en del tekniske inngrep i naturreservatene på Øst-Svalbard, de fleste av disse er master og måleinstallasjoner, overvåkningskameraer, samt letthytter og liknende for enkel overnatting og lagring av utstyr. Fredede kulturminner regnes ikke som tekniske inngrep i denne sammenhengen, og det henvises til kapittel 5.4 om kulturminner for nærmere omtale av disse.

Ulike forskningsinstitusjoner og meteorologisk institutt er eiere av de fleste installasjonene. Det er en utfordring for forvaltningen å ha en fullstendig oversikt over alle installasjoner med kontaktinformasjon til eiere, for å sikre at installasjoner som ikke lenger er i bruk blir fjernet.

Vedlegg: Se temakart 13, oversikt over forskningsinstallasjoner og andre inngrep/tiltak (letthytter, aut. værstasjoner mv.)

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

Vernebestemmelsene angir hvilke tiltak som er tillatt og ikke i naturreservatene (se kapittel 3).

§ 23 Vern mot inngrep

Områdene er fredet mot alle tekniske inngrep som oppføring av bygninger og anlegg av enhver art, bergverksdrift, boring etter olje og drift av oljekilder, massetak og annen virksomhet som medfører terrenginngrep eller forstyrrelser av naturmiljøet. Havbunnen er fredet mot fangst og høsting ved dykking, bruk av bunntål og skrape. Terrestriske navigasjonsmidler kan settes opp, men skal utformes, anlegges, vedlikeholdes og føres tilsyn med i samråd med Sysselmannen.

I de fleste tilfeller hvor det er aktuelt å gi tillatelse til et tiltak, vil dette være i tilknytning til vitenskapelige undersøkelser. Verneforskriften åpner for at Sysselmannen kan gi slike tillatelser med hjemmel i § 28. Tillatelse kan kun gis dersom det ikke strider mot verneformålet og bør heller ikke gis dersom tiltaket kan gjøres utenfor naturreservatene.

De miljørettslige prinsippene

Ved vurdering av søknader om installasjoner vil alle de fire miljørettslige prinsippene i svalbardmiljøloven §§ 7-10 kunne være relevante å vurdere, men særlig vil vurderinger omkring samlet belastning (§ 8) og best tilgjengelig teknologi (§ 10) kunne være relevante. Se kapittel 0.

Retningslinjer for saksbehandlingen (tillatelser), hentet fra kapittel 4.1 Forskning og miljøovervåkning:

Installasjoner

- Permanente installasjoner for forskning/overvåking tillates som hovedregel ikke.
- Det kan gis tillatelse til ikke-permanente inngrep direkte knyttet til forskning som vurderes å være i tråd med verneformålet (installasjoner som master og letthytter med mer.) (jf. forskriftens § 23 , jf. dispensasjonsmuligheter i § 28). Det gis normalt kun ettårige tillatelser.
- Automatiske værstasjoner og liknende kan eventuelt gis flerårig tillatelse, men under forutsetning av at installasjonen og alle spor etter denne skal fjernes når prosjektet avsluttes, samt at det gis en årlig bekreftelse på at installasjonen er i bruk. Det skal brukes småbåt hvis mulig ved vedlikeholdsarbeider, og det skal være ryddig rundt stasjonene. Plassering av slike værstasjoner bør vurderes i forhold til nærliggende naturverdier og den ferdsel som må påregnes å komme i forbindelse med etablering og drift av installasjonen.
- Alle tiltak som kan påvirke sikkerhet og fremkommelighet til sjøs (også selv om tiltaket er på land) skal også ha tillatelse fra Kystverket ([havne- og farvannsloven](#), § 27).

Planlagte tiltak

- Utarbeide en mest mulig komplett kartbasert oversikt over tekniske inngrep og installasjoner i terrenget på Svalbard, og oppdatere denne fortløpende.

Ansvarlig: Sysselmannen

4.8 Drivstoffdepoter

Kilde: Sysselmannens egne kartdata og eget arkiv.

Forvaltningsmål

- Drivstoffdepot skal ikke føre til utslipp og forurensning.
- Utsetting og innhenting av drivstoff skal ikke forstyrre dyrelivet.

Status

Det er åtte større faste drivstoffdepot på Øst-Svalbard. Norsk Polarinstittutt har åtte (forskning/isbjørnprosjektet), og Sysselmannen/Lufttransport har fire (beredskapsdepot). Disse fire er lokalisert på samme sted som Norsk polarinstittutt sine depoter.

Ulike forskningsinstitusjoner søker i noen tilfeller om tillatelse til å ha drivstoffdepoter innenfor naturreservatene i forbindelse med feltarbeid eller liknende. Disse drivstoffdepotene er vanligvis av mindre størrelse og kortere varighet, for eksempel en sommersesong. Privatpersoner søker i sjeldne tilfeller om utplassering av mindre drivstoffdepoter i forbindelse med private båtturer til Øst-Svalbard.

Tabell 4. Oversikt over lagring av drivstoff innenfor naturreservatene på Øst-Svalbard. Se også temakart 20.

Sted	Institusjon	Merknad
Negerdalen Svarttangen Discobukta Auge, Barentsøya Heimland, Barentsøya Kongsøya Oxfordhalvøya Kinnvika Camp Bjørnehi, Rijpfjorden	Norsk polarinstittutt	Depot i Bjørnvika, Nordaustlandet avvikles i 2015.
Kongsøya Kinnvika Svarttangen Rijpfjorden	SMS/Lufttransport	

Norsk polarinstittutts drivstoffdepot på Oxfordhalvøya, Nordaustlandet. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen

Vedlegg: Se temakart 20, Oversikt over drivstoffdepoter på Øst-Svalbard.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

I henhold til verneforskriften § 24 er det forbudt å etterlate stoffer eller gjenstander som kan skade dyre- og plantelivet eller virke skjemmende. Lagring av drivstoff i terrenget krever dispensasjon fra både § 24 og *svalbardmiljøloven* § 57. Sysselmannen stiller i sine tillatelser vilkår til lagring av drivstoff i terrenget. Vilåårene skal redusere sannsynligheten for uhell og utslipp til miljået.

Ved behandling av søknader om drivstoffdepot (og forlenging av eksisterende depot), er det viktig at plassering i forhold til kjente naturverdier og kulturminner sjekkes for den aktuelle lokaliseringen før tillatelse gis. Sysselmansens dispensasjonsadgang er hjemlet i § 28. Ved vurderingen av søknaden vil formålet med depotet vil være sentralt, det er mulighet for å gi dispensasjon for vitenskaplige undersøkelser, eller for "srlige grunner". I begge tilfeller er det et krav at tiltaket ikke må være i strid med verneformålet for naturreservatene.

Etablering av drivstoffdepot i terrenget krever også tillatelse etter *svalbardmiljøloven* § 57. Sysselmannen skal i utgangspunktet behandle søknader om depoter med volum under 10 m³. For depoter større enn 10 m³ skal søknaden behandles av Miljødirektoratet. Ved søknader opp mot dette volum skal Miljødirektoratet avgjøre hvem om skal behandle søknaden.

De miljørettslige prinsippene

Ved vurdering av søknader om drivstoffdepoter vil alle de fire miljørettslige prinsippene i *svalbardmiljøloven* §§ 7-10 kunne være relevante å vurdere. (Se kapittel 3.4)

Svalbardmiljøloven § 57: Større drivstoffdepoter med flere oljefat blir som regel løftet med helikopter, og det er da viktig at lokaliseringen ikke er i strid med forbudet mot flyging nærmere enn 1 nm. fra større, kjente konsentrasjoner av pattedyr og fugl.

Svalbardmiljøloven § 39: Det er en 100 m sikringssoner rundt automatisk fredete kulturminner. Sikringssonene skal sjekkes ut på kart, og det skal som hovedregel ikke gis nye tillatelser til etablering av drivstoffdepot innenfor sikringssonen. Innenfor vedtaksfredet område i Kinnvika, kan det gis tillatelse til lagring ved eksisterende depot sørvest for stasjonsområdet ved sjøen.

Tillatelser til drivstoffdepot skal ha vilkår i tråd med til enhver tid gjeldende praksis, jf. Sysselmansens nettsider og intern saksbehandlingsprosedyre for drivstoffdepoter. Drivstoffdepoter bør ikke plasseres i referanseområder for forskning (Sone A).

Planlagte tiltak**Planlagte tiltak**

- Tilsyn med drivstoffdepoter i terrenget gjøres nr Sysselmannen er i felt på oppsyn, rundtokt osv. Ulovlige drivstoffdepoter hentes inn.
Ansvarlig: Sysselmannen
- Tillatelsene til Lufttransport og NP gjennomgås for å sikre at drivstoffdepotene plasseres mer enn en nautisk mil fra større, kjente konsentrasjoner av pattedyr og fugl, slik at bruk og vedlikehold av depotene ikke bryter med forbudet mot slik flygning i *svalbardmiljøloven* § 83 og 100 meters sikringssonene for automatisk fredede kulturminner (§ 39).
Ansvarlig: Sysselmannen
- Formalisering av Sysselmansens egne SAR-drivstoffdepoter på Svalbard, ved søknadsbehandling på vanlig måte.
Ansvarlig: Sysselmannen
- Vurdere behov for ytterligere sikringstiltak på større drivstoffdepoter.
Ansvarlig: Sysselmannen

4.9 Dokumentasjon og formidling (film/foto/lyd)

Forvaltningsmål

- Foto/film/dokumentasjonsprosjekter skal ikke føre til negativ påvirkning av verneverdiene nevnt i formålet for naturreservatene.
- Foto/film/dokumentasjonsprosjekter skal ikke redusere natur- og kulturverdiene i verneområdene eller områdenes verdi som referanseområde for forskning.

Status

Det foregår noe aktivitet knyttet til innhenting av dokumentasjon/filmopptak innenfor naturreservatene i Øst-Svalbard. Foto- og filmopptak som ikke krever egne tillatelser fra Sysselmannen foregår på sommerstid, med utgangspunkt i cruise- og seilbåter.

Landskapsfotografering/filming fra helikopter der man overholder minstehøyder, avstand fra fuglefjell, og heller ikke lander i reservatene, krever heller ingen tillatelse fra Sysselmannen, forutsatt at flygingen ikke faller inn under motorferdselsforskriftens § 11, første ledd («*Bruk av luftfartøy til sightseeing er forbudt på Svalbard*»). Dersom slike foto- og filmopptak medfører landinger, bruk av snøskuter, eller på andre måter krever dispensasjon fra verneforskriftene, må søknad sendes til Sysselmannen.

Jason Roberts Production AS (JRP) har stått for omtrent alt av logistikk, ferdsel og tilrettelegging for filmprosjekter i de østlige reservatene, særlig vinterstid. Filmskaping krever lengre tids tilstedeværelse med få mennesker og tilgang til områder av spesiell interesse. Filmprosjekter med tillatelse fra Sysselmannen har i perioden 2006 - 2011 utgjort ca. 300 feltdøgn sommerstid og 500 feltdøgn vinterstid i snitt hvert år.

Siden Øst-Svalbard er vanskelig tilgjengelig og logistiktjenester for filmskapere krever god kjennskap til området, forventer Sysselmannen ingen økning i søknader om filmferdsel og -aktivitet i naturreservatene fremover.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

Søknader om tillatelse til foto/film/lydopptak vil kunne berøre regelverket som omhandler motorferdsel (*motorferdselsforskriften*), landinger med luftfartøy i terrenget (*verneforskriften*, § 15), utsetting av drivstoffdepoter (*svalbardmiljøloven* § 57 og *verneforskriften*, § 24), forbudet mot forstyrre dyrelivet (*verneforskriften* § 25) og forbudet mot å oppsøke og forstyrre isbjørn (*svalbardmiljøloven* § 30).

I tillegg gjelder ferdseisforbudene i de ulike sonene, jf. §§ 17 – 21 i vernebestemmelsene.

En eventuell dispensasjon hjemlet i *verneforskriftens* § 28, bokstav d ("særlige grunner"), må vurderes ut fra de føringer som er lagt i forarbeidene til *svalbardmiljøloven*. I Ot.prp. nr. 38 om *svalbardmiljøloven*, heter det at "I kriteriet "særlig grunn" ligger både at det må dreie seg om et behov som oppstår forholdsvis sjelden, og at behovet er tungtveiende" (s 134). Videre kan en tillatelse kun gis dersom tiltaket ikke vil stride mot verneformålet.

De miljørettslige prinsippene

Ved vurdering av søknader om foto- og filmprosjekter på Øst-Svalbard vil alle de fire miljørettslige prinsippene i *svalbardmiljøloven* §§ 7-10 kunne være relevante å vurdere, men særlig vil prinsippet om best tilgjengelig teknologi (§ 10) kunne være relevant. Moderne kamerateknologi med gode telelinser og liknende kan føre til mindre forstyrrelse av dyrelivet. Se kapittel 3.4.

Sysselmannen er generelt restriktiv med å gi tillatelse til foto/film-prosjekter i Øst-Svalbard. For prosjekter med isbjørn som tema kreves særskilt dokumentasjon av kompetanse. Vurderinger gjøres også rundt produksjonsselskapets seriøsitet, distribusjonsbredde av det ferdige produkt mv. for å minske risikoen for forstyrrelse av eller skade på naturverdiene.

Dokumentasjons- og formidlingsprosjekter som krever tillatelse skal primært foregå utenfor naturreservatene.

Det skal ikke gis flerårige tillatelser.

5 Forvaltningsoppgaver og tiltak

Dette kapitlet gjør rede for Sysselmannens arbeid med informasjon og tilrettelegging for allmennheten, og naturovervåking i verneområdene, inkludert beskrivelse av planlagte tiltak. En samlet oversikt over alle planlagte tiltak i forvaltningsplanen, med tidsplan, er gitt i vedlegg 1.

5.1 Oppsyn, tilsyn, tilstedeværelse og redningstjeneste

Forvaltningsmål

- Sysselmannens oppsyns- og tilsynsvirksomhet skal sikre ivaretagning av verneverdiene.
- Sysselmannen skal sikre at aktiviteter innenfor reservatene foregår i henhold til gjeldende regelverk.
- Sysselmannens oppsyns- og tilsynsvirksomhet skal ikke redusere natur- og kulturverdiene i verneområdene eller områdenes verdi som referanse
- Sysselmannen skal følge retningslinjene for aktsom ferdsel
- Den samlede miljøpåvirkningen fra forvaltningen, inkludert ferdsel, skal begrenses

Status

Sysselmannen har flygninger og toktvirksomhet i verneområdene på Øst-Svalbard i forbindelse med forvaltningen av verneområdene, men også for tilstedeværelse og ved tilsyn og kontroll med annen aktivitet. Det er i dag oppsyn hovedsakelig gjennom Sysselmannens rundtokt på sensommeren og sporadisk ved andre enkelttokt i sesongen. Det er ikke etablert egen oppsynsordning eller feltinspektørtjeneste i området.

*M/S "Polarsyssel" ble tatt i bruk som Sysselmannens tjenestefartøy høsten 2014. Tjenestefartøyet benyttes aktivt for myndighetsutøvelse, redningstjeneste og tilstedeværelse på øygruppen i den isfrie delen av året..
Foto: Per Andreassen/ Sysselmannen*

Bruk av luftfartøy i oppsynsøyemed kan utøves av Sysselmannen for å utføre bestemte oppdrag, i medhold av vernereglene, når naturoppsyn er det primære formålet med ferdselen. Det forutsettes at denne ferdselen begrenses til et nødvendig minimum og skjer disiplinert, blant annet ved at en tar

nødvendige hensyn til dyrelivet. Det er viktig at forvaltningen har en bevisst holdning til hvordan helikopterflyging gjennomføres når man er ute på egne oppdrag. Det er utarbeidet interne retningslinjer for «Egen ferdsel i felt» i Sysselmannens felthåndbok (2012). Retningslinjene omhandler både bruk av helikopter, ferdsel i områder med ferdselsforbud og ferdsel til fots og i båt.

Omfang

På Øst-Svalbard er det hvert år noe flyging med helikopter i redningstjeneste (SAR). De siste 10 årene har dette utgjort omtrent 5-7 oppdrag årlig, hovedsakelig til områdene rundt Nordaustlandet, Edgeøya (og Hopen, eget naturreservat sørøst for Edgeøya). SAR-trening forekommer fra tid til annen, men ikke systematisk eller i stort omfang. Etterfylling av drivstoff skjer ved beredskapsdepot på Edgeøya, Kinnvika, Vindbukta, Kapp Koburg (og Hopen). Gjennomflygninger ved oppdrag utenfor territorialfarvannet rundt Svalbard skjer oftest i områdene Edgøya, Kapp Koburg (og Hopen).

Strandryddingstoktet har i 2003-04 og 2010-11 ryddet strandsøppel innenfor naturreservatene i øst. I løpet av 2010 og 2011 ble 91 km strandlinje ryddet for 92 m³ strandsøppel innenfor Nordaust-Svalbard naturreservat.

Vedlegg: Temakart 21 Oversikt over strekninger ryddet for strandsøppel.

Kystvakt og redningstjeneste

Beredskapen og aktiviteten knyttet til redningstjenesten forventes å holde seg på samme nivå fremover, men kan øke med intensivert fiskeriaktivitet. Dersom det blir mer aktivitet i Barentshavet, forventes omfanget av flygning gjennom verneområdene å kunne øke noe.

Kystvakta patruljerer territorialfarvannet rundt Svalbard og er til stede og utfører andre oppdrag både sommer og vinter. Lufttransport flyr Kystvaktjeneste for Kystvakta, vanligvis en tur rundt Svalbard hver uke.

Posisjonsrapporteringsforskriften gjelder også på Svalbard. Dette medfører at alle større skip (alle skip som fører passasjerer og skip over 24 meter) i Svalbards territorialfarvann, daglig melder sin posisjon til Kystverkets sentral i Vardø.

Norsk romsenter får posisjonsdata til alle båter som har AIS (Automatic Identification System) fra satellitten AIS Sat1. Sysselmannen har gjennom å benytte Kystverkets distribusjon av disse dataene, mulighet til å få opplysninger om posisjoner til alle båter med AIS som befinner seg innenfor naturreservatene. Opplysningene benyttes i beredskapssammenheng, som for eksempel ved medisinsk evakuering fra båter eller for å finne hvilken båt som kan ha sendt et nødsignal med nødpeilesender. Systemet benyttes også av Kystvakten for å holde oppsyn med fiskeriaktiviteten.

Rammer

- I verneforskriftens § 39 heter det at bestemmelsene i denne forskriften er ikke til hinder for utrykning for brann-, politi- eller redningstjeneste og oppsyn, eller tilsyn etter svalbardmiljøloven § 77 og § 87.
- I henhold til Forskrift om lufttrafikkregler § 3-5, er minstehøyden for flyging med fly og helikopter utenfor tettbebyggelse på Svalbard 500 fot, og helikopteraktør skal ha tillatelse fra Sysselmannen for å fly lavere enn dette.
- I henhold til svalbardmiljøloven § 83 er det forbudt å fly nærmere enn 1 nm fra større, kjente konsentrasjoner av pattedyr og fugl.

Retningslinjer

- Sysselmannen skal så langt det er mulig unngå å komme i konflikt med motorferdselsforbudene som

gjelder for andre

- Ferdsel i regi av Sysselmannen skal følge retningslinjer for aktsom ferdsel på Øst-Svalbard (se kapittel 3.5.2).
- Reglene om minstehøyde og avstand til fuglefjell, hvalrosskolonier osv. skal ikke brytes med mindre oppdragets art krever dette.

Hovedprioriteringene til oppsynet i Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater:

- informere og rettlede brukere og besøkende (forskere, turister mfl.) i felt
- ha oppsyn med naturtilstanden i området, med særlig vekt på arter nevnt i verneformålet, andre truede og sårbare arter (røddlistearter) og andre sårbare områder mht. forstyrrelse, slitasje og forøpling
- ha oppsyn med status/tilstand for prioriterte kulturminner iht. kulturminneplanen
- holde oversikt over utvikling i bruk av området (reiseliv, forskning, motorferdsel mv.)
- kontrollere, rapportere og reagere på brudd på verneforskriftene og annet regelverk

Planlagte tiltak

Rydde kartlagt strandsøppel ved anledning, på søppeltokt og andre tokt, særlig nordvest på Nordaustlandet (se temakart 21).

Ansvarlig: Sysselmannen

Vurdere etablering av et eget feltinspektørslag stasjonert på østsiden av Storfjorden (Edgeøya, Barentsøya, Halvmåneøya og Tusenøyane).

Ansvarlig: Sysselmannen

Etablere rutine som sikrer at Sysselmannens egen ferdsel i Sone A rapporteres på samme måte som øvrig ferdsel i disse forvaltningssonene.

Ansvarlig: Sysselmannen

Gjennomgå rutiner for egen helikopterflyging, samt hvordan oppdrag til Sysselmannens helikoptertransportør utformes.

Ansvarlig: Sysselmannen

Digitalisere 100 meters-linjen i sjø i naturreservatene som grunnlag for bedre oppsyn med fiskerifartøyenes virksomhet. Kartmateriale distribueres til Kystvakta.

Ansvarlig: Sysselmannen bestiller fra Sjøkartverket

5.2 Informasjon

Forvaltningsmål

- Sysselmannen skal formidle relevant kunnskap til publikum om naturreservatene på Øst-Svalbard, herunder informasjon om regelverk, miljøtilstand, naturforhold, samt råd og veiledning om aktsom ferdsel.

Sabinemåke. Foto: Espen Stokke/ Sysselmannen

Status

Sysselmannen har som forvaltningsmyndighet et informasjonsansvar for Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater. Det er viktig at informasjonen er tilpasset formålet og målgruppen.

For å gi besøkende informasjon om verneområdene og for å sikre skånsom ferdsel og opptreden i tråd med verneformål og bestemmelser, er det viktig å utforme informasjonsmateriell som viser hvor verneområdene ligger, hvorfor områdene er vernet og hvilke regler som gjelder.

Informasjon om verneverdiene

Svalbardkartet er en interaktiv karttjeneste på internett for publikum, med grunnkart og mange ulike temadata som vegetasjonsdekke, historisk havisutbredelse og fauna. Kartet gir også oversikt over verneområder, administrative inndelinger, jaktområder og ferdselsbestemmelser. Svalbardkartet er et samarbeid mellom Norsk polarinstitutt og Sysselmannen på Svalbard. Kartinnholdet blir fortløpende oppdatert av både Sysselmannen og polarinstituttet, og er en god kanal for å formidle kunnskap om verneområdene og verneverdiene til publikum.

For piloter i fly og helikopter produserte Norsk polarinstitutt i 1998 et flykart der restriksjonsområder mht. dyre- og fugleliv er inntegnet. Dette kartet har aldri blitt oppdatert, og baserer seg blant annet på verneforskrifter som ikke lenger er gyldige. Det vil være en prioritert oppgave å sørge for at dette kartet oppdateres og utgis på nytt. Slik informasjon er viktig for at pilotene skal kunne vite hvilke områder som skal unngås av hensyn til dyre- og fuglelivet.

Svalbard Museum

En viktig kilde til informasjon om verneområdene er Svalbardporten på Svalbard Museum i Longyearbyen. Museet har ganske omfattende informasjon om natur- og kulturverdiene på Svalbard. Det meste av informasjonen er også oversatt til engelsk.

Oppmerking i felt og uteinformasjon

Knekkpunktene for verneområdegrensene er ikke merket i felt. Det skal ikke stå informasjon om naturreservatene ute i terrenget såfremt dette ikke er nødvendig for å ivareta verneformålet. Det skal ikke stå informasjonstavler i terrenget, da Sysselmannen vurderer at turister får nødvendig informasjon og rettleiding av guiden. Se også kapittel 5.3 *Tilrettelegging for allmennheten*.

Internett

Det er en rekke internettsteder som har informasjon om verneområdene på Øst-Svalbard. De viktigste er Miljøstatus på Svalbard (www.miljostatus.no/svalbard), Svalbard Museum (www.svalbardmuseum.no) og Naturbase (<http://miljodirektoratet.no/naturbase>).

Verneområdesenter

På fastlandet er det etablert nasjonalparksentre i tilknytning til flere av nasjonalparkene. Disse sentrene skal gi både befolkningen og turister kunnskap om nasjonalparken senteret er tilknyttet og øvrige nasjonalparker i Norge. I tillegg gir sentrene informasjon om friluftslivmuligheter og allemannsretten. På fastlandet er det i alt 15 slike nasjonalparksentre. Syv av Norges 44 nasjonalparker ligger på Svalbard, og verneområdene på Svalbard har et betydelig besøksvolum i løpet av året. Sysselmannen har tatt initiativ til å opprette et eget verneområdesenter i Longyearbyen.

Hovedformålet med etablering av et verneområdesenter vil være å dekke behovet for informasjon om verneområdene og miljøverdiene de representerer. I dette ligger å:

- skape oppmerksomhet om nasjonalparkene
- øke kunnskapen om områdenes miljøverdier og hvordan de forvaltes
- øke besøkendes forståelse for miljøverdiene
- gi kunnskap om kulturminnene og samspillet mellom mennesker og natur
- formidle ny kunnskap fra forskning og overvåking
- veilede besøkeren om hva man kan se, oppleve og gjøre i og rundt senteret og i villmarka
- motivere til å bruke området på en måte som ikke forringer verdiene
- stimulere interesse for natur og friluftsliv

Senteret skal være et kompetansesenter for opplevelsesbasert læring om kultur- og naturverdier. Popularisert formidling av resultater fra forskning og overvåking kan gjøres gjennom utstillingen og ulike info-plattformer. Senteret skal styrke guideopplæring ved å være en arena for kompetanseheving og erfaringsutveksling for guider.

Rammer og retningslinjer

- Sysselmannen kan gi tillatelse til merking og oppføring av skilt i verneområdene. Merking og skilting i verneområdene skal skje på en helhetlig og gjennomtenkt måte, og skal være forankret i forvaltningsplanen.
- Miljødirektoratet er ansvarlig for utgivelse og oppdatering av eget informasjonsmaterieell om reservatene på internett og heftet "Verneområdene på Svalbard" på norsk og engelsk.

Planlagte tiltak

- Utarbeide en informasjonsstrategi for formidling av de "11 retningslinjene for aktsom ferdsel på Øst-Svalbard"
Ansvarlig: Sysselmannen
- Produsere nytt flykart for Svalbard med fuglekolonier og liggeplasser for hvalross.
Ansvarlig: Norsk polarinstitutt
- Oppdatere verneområdebrosjyren for Svalbard, med informasjon om verneverdiene og hvilke bestemmelser som gjelder. Tiltak i forvaltningsplanen som for eksempel sonering og retningslinjer for aktsom ferdsel skal beskrives i informasjonsmateriellet.
Ansvarlig: Sysselmannen i samråd med Miljødirektoratet.
- Soneringer i forvaltningsplanen skal publiseres på internett som pdf-kart og GPS-data.
Ansvarlig: Sysselmannen
- Informere om vern og bevaring av miljøet på Øst-Svalbard i Svalbardporten.
Ansvarlig: Sysselmannen i samarbeid med Svalbard museum.

- Arbeide for etablering av et verneområdesenter i Longyearbyen
Ansvarlig: Sysselmannen, Miljødirektoratet

5.3 Tilrettelegging for allmennheten

Forvaltningsmål

- Det skal ikke gjennomføres fysisk tilrettelegging for allmennheten i naturreservatene.

Status

Det er ikke tilrettelagt for allmennheten i verneområder ellers på Svalbard, og naturopplevelse generelt er ikke en del av verneformålet for naturreservatene i Øst-Svalbard.

NOU 1999:21 om Lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven) sier om naturreservatene i Øst-Svalbard at ”Målet om uberørthet medfører at det sjelden er aktuelt med tilretteleggingstiltak og skilting i naturreservatene” (s. 100).

Rammer og retningslinjer

- Tilrettelegging er ikke ønskelig i naturreservatene på Øst-Svalbard, men kan likevel vurderes ved behov for å unngå påvist og problematisk slitasje, skader på kulturminner eller liknende.
- For å hindre brudd på vernebestemmelser kan informasjonstiltak eller annen tilrettelegging ute i felt i særlige tilfeller vurderes.

5.4 Kulturminner

Kilde: [Kulturminner i naturreservatene på Øst-Svalbard](#), Sysselmannen (2011), Kulturminneplan for Svalbard 2013-2023, Sysselmannen (2013).

Forvaltningsmål

- Kulturminner skal bevares og ikke forringes av ferdsel eller annen direkte menneskelig påvirkning.
- Dersom hytter skal brukes, skal dette bidra til å ivareta kulturminnene, og ikke forringe dem.
- Ved kulturminner med ilandstigningsforbud skal Sysselmannens egen aktivitet begrenses til kun nødvendig tilsyn, oppsyn og vedlikehold.

Kinnvika, Nordaustlandet. Foto: Erik Nygaard/ Sysselmannen

Status

Situasjonen for kulturminnene i øst er forholdsvis god. Den største påvirkningskraften er vær, klima og geologiske forhold. Generelt kan vi si at det tørre og kalde klima gir gode bevaringsforhold. Kulturminner som ligger langs kysten er imidlertid utsatt for stranderosjon mens kulturminner i hellinger utsettes for jordsig, snøras, jord- eller steinskred. Varmere vær vil påvirke de ulike typer geofarar som kulturminnene utsettes for, og gi bedre levekår for råtesopper og mugg som bryter ned organisk materiale, det gjelder både treverk i bygninger og kulturminner under permafrosten.

Andre påvirkningsfaktorer er isbjørn og mennesker. Isbjørn kan rasere hytter og andre kulturminner som for eksempel graver. I østområdene er det forholdsvis lite ferdsel. Det er vanskelig å måle endringer som følge av plukking av gjenstander som suvenirer eller slitasje etter tråkk på kulturminnene. Imidlertid er det lite tråkk å se rundt kulturminnene i øst.

De fleste kulturminnene i øst er forholdsvis robuste. Det ser ut til at de fleste kulturminnene tåler den mengden med besøkende som er i området i dag. Dette kan ha sammenheng med at ferdselen er organisert og guider veileder turistene på en slik måte at kulturminnene ikke utsettes for unødig slitasje eller skade. Kulturminnene som er mest sårbare er løse gjenstander, slakteplasser, spekkovner, bygninger som har begynnende skader og graver. Spesielt løse gjenstander og kulturminner som ikke kan ses eller lett forstås som kulturminner kan uforvarende bli skadet eller fjernet av besøkende.

”Liggende kulturminner” som spekkovner, graver, kors og tufter

Mange av kulturminnene, særlig de fra den tidligste virksomheten, er i dag tufter, ruiner eller løse gjenstander. Den naturlige nedbrytingen av disse går for de fleste sakte. Imidlertid er flere av kulturminnene utsatt for kysterrosjon. Det er lite ferdsel i området, og den ser ut til å sette lite spor etter seg.

Kulturminnene fra 1600-tallet er tufter, graver, spekkovner og løse gjenstander. Det er spesielt to områder med mange bevarte anlegg på Øst-Svalbard: Habenichtbukta og øyene Zieglerøya, Delitschøya og Spekkholmen. Spekkholmen har godt bevarte spekkovner, blant annet en sjelden trippel spekkovn. Anlegget har tufter etter bygninger og mange hvalrosskaller. I Habenichtbukta, inntil hvalfangsanlegget, ligger tuftene etter en russisk overvintringsstasjon. Anlegget er godt bevart. Begge områdene fikk ilandstigningsforbud i 2010 hjemlet i forskriften for Sørøst-Svalbard naturreservat.

Fra russernes fangstvirksomhet er det bevart en rekke fangstasjoner med tufter og rester av russekors. Bevarte laftestokker og teglstein, spesielt de som er lite nedgrodd, er gjerne sårbare for tråkk og selv den minste ferdsel kan gjøre stor skade. Foruten de to korsene i Murchisonfjorden, er det ingen stående bevarte russekors – de fleste framstår som avkappede stokker og enkelte steder er bare røysa som omkranset korsfoten bevart med stolpehull i midten.

Mange av gravene, både fra den eldste hvalfangsten, ulykker på sjøen og den senere overvintringsfangsten, ligger på odder og skrenter ut mot sjøen. De står derfor ofte i fare for å rase ut på grunn av erosjon. Graver med eksponerte kister og skjeletter er sårbare for tråkk. Enkelte graver kan være vanskelige å gjenkjenne og kan derfor uforvarende bli skadet. En del graver viser tegn til å ha vært åpnet av nysgjerrige besøkende.

Løse gjenstander og slakteplasser

Slakteplasser for hvalross, bevarte bjørneskjelett knyttet til fangst og løse gjenstander, både i og utenfor bygninger, er ofte svært sårbare for ferdsel og står i fare for både å skades av tråkk og fjernes av suvenirjegere. Hvor stort omfanget av det siste er, er ikke kjent.

Stående bygninger

For de stående kulturminnene er situasjonen todelt. En del av hyttene er nå i en tilstand der de ikke lenger er bevaringsdyktige eller at forfallet er kommet så langt at det ikke er aktuelt med vedlikehold eller forsiktig istandsetting. Med årene vil disse bli ruiner.

Noen hytter er i forholdsvis god stand. Dette gjelder fangsthytter, og hytter brukt til forskning eller satt opp som ledd i norsk suverenitetshevdelse. Det er verd å merke seg at i den nordlige delen av Øst-Svalbard er alle fangstmannshyttene i dårlig stand. Ved siden av forskning har den norske overvintringsfangsten vært den viktigste aktiviteten på Nordaustlandet.

Fangsthytter

Fangsthyttene er i varierende tilstand. Det er kun et fåtall som er tett i den forstand at de har tak, vegger, vindu og dører intakt. Mange er i en tilstand mellom å mangle vesentlige bygningsdeler som vindu, dører, deler av vegg og tak, og til det å ha falt ned og blitt til en ruin. Befaring i forbindelse med tokt i 2011 viser at av 34 hytter bygd som fangsthytter er 19 ruiner, 4 i brukbar stand og de øvrige i forfall. I oversikten er det ikke tatt med tufter der kun markering i terrenget, eventuelt med noe materialer fra for eksempel svill er synlig, mens det øvrige er borte. Alle fangsthyttene som er ruiner eller som står er fra den norske overvintringen. Fra den russiske overvintringen er det kun tufter igjen.

De fire hyttene, Heimland, Kapp Koburg, Oxfordhuset og Phippsøya, som ble oppført under bergmester Mercolli ekspedisjon i 1936, er alle i relativt god stand. De opprinnelige materialene er til stede i høy grad og med årlig ettersyn og normalt vedlikehold vil hyttene kunne bestå videre som kilder til vesentlig kunnskap om sin tid. Det er ønskelig å videreføre funksjonen som nødhytter.

Forskningsstasjoner

To av forskningslokalitetene har flere enn to hus. Av disse er gradmålingsstasjonen i Sorgfjorden nærmest en ruin. Deler av en bygning står, de øvrige er falt ned. I Kinnvika står alle de ti bygningene. Bygningene, løse gjenstander som hører til driften under arbeidet fra 1957-1959, og et område rundt stasjonen er vedtaksfredet. Av bygningen her er det hovedstasjonen som er i dårligst tilstand. Prøver sendt inn til Mycoteam AS i 2011 viser rik vekst av slimsopp, husnettsopp og svertesopp. Tiltak må iverksettes. De øvrige bygningene er i god stand.

Oxford-ekspedisjonen i 1935-1936 satte opp to bygninger på Depotodden. Et hovedhus som hadde funksjon både som bolig og til arbeidsoppgaver, og et observasjonshus til undersøkelse av ionosfæren. Bygningene er i god stand.

Würzburgerhytta på Barentsøya er i forholdsvis god stand, men er noe fuktig.

Norsk polarinstitutt bygde på 1970-tallet tre små hytter på Øst-Svalbard. De går under navnet "trekanthytter" på grunn av formen. Disse står godt. I 1980 dro den svenske isbryteren Ymer med forskere til Svalbard. Fra denne ekspedisjonen står to hytter, en på Glennhalvøya og en på Storøya. Hytta på Storøya er fuktig, og tilstanden til hytta på Glennhalvøya er ukjent.

Opp gjennom årene er flere hytter vedlikeholdt av Norsk polarinstitutt og Sysselmannen på Svalbard. Det siste store prosjektet er utskifting av råteskadde materialer på paviljongen på Kapp Lee, Edgeøya i 2009.

Vedlegg: Se temakart 22. Oversikt over hytter på Øst-Svalbard med tilstandsvurdering.

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

Sone D. I henhold til verneforskriften er det fastsatt ferdselforbud av hensyn til kulturminner på Halvmåneøya, øyene ved Andréetangen på Edgeøya, i Habenichtbukta på Edgeøya og på Haudegen på Nordaustlandet, se temakart 11. Ferdselforbudet trådte i kraft 1.1.2010. Forbudssonene er ikke merket i terrenget, avgrensningen vises i kartvedlegg til verneforskriften. Forbudet er generelt og dispensasjon etter forskriften skal som hovedregel ikke gis. Det betyr at også Sysselmannens egen aktivitet i disse områdene skal begrenses til et minimum. Se også kapittel 3.6.4.

På kulturminneområdet er det to regelverk som kommer til anvendelse ved søknader om tiltak. Sysselmannen behandler søknaden både som naturvernmyndighet i henhold til verneforskriftens bestemmelser og med Miljødirektoratet som klageinstans, og som kulturminnemyndighet i henhold til svalbardmiljølovens kapittel V om kulturminner, med Riksantikvaren som klageinstans.

Sysselmannen kan i henhold til svalbardmiljøloven § 45 treffe nødvendige tiltak for å ta vare på løse kulturminner. Det må likevel søkes om tillatelse fra Riksantikvaren for tiltak innenfor et automatisk fredet kulturminnes sikringsone.

Kulturminneplanen gir prioriteringen for forvaltning av kulturminner på Øst-Svalbard. Tiltak på kulturminner skal ikke skade naturen

Det finnes både automatisk fredete og verneverdige kulturminner på Øst-Svalbard. Kulturminner som er fra etter 1945 kan være verneverdige, slik som hytta på Andréetangen (Pontongen). For nærmere informasjon, se kulturminneplanen.

Skjøtsel og tiltak på automatisk fredete kulturminner skal utføres i tråd med svalbardmiljøloven § 45 og "Kulturminneplan for Svalbard".

Kinnvika

Stasjonsområdet Kinnvika på Nordaustlandet ble fredet gjennom vedtak av Riksantikvaren 22.06.2009 (sak 2007001198-16) for å bevare stedet som et eksempel på en arktisk forskningsstasjon fra det internasjonale geofysiske året (IGY) 1957-58.

Vedlikehold

Vedlikehold skal skje i henhold til prioriteringer i kulturminneplan for Svalbard.

Dokumentasjon

Hytter er i stadig forfall og vedlikehold er i stor grad kun ment for å forsinke forfallet. Hyttene vil sakte, men sikkert gå tapt. Det er derfor viktig å dokumentere hyttene mens de fortsatt står.

Utlån

Utlån av statens hytter skal skje i henhold til Sysselmannens hytteinstruks.

Planlagte tiltak

- Utarbeide plan for vedlikehold av Kinnvika.
Ansvarlig: Sysselmannen.
- Avklare eierskap og vedlikeholdsplikt for hytter satt opp i nyere tid.
Ansvarlig: Sysselmannen.
- Klargjøre Sysselmannens ”hytteinstruks” slik at rammene for bruk/utlån av statens hytter på Øst-Svalbard er tydelig definert.
Ansvarlig: Sysselmannen
- Videreføre arbeidet med dokumentasjon av fredete og verneverdige hytter på Øst-Svalbard.
Ansvarlig: Sysselmannen
- Videreføre arbeidet med registrering av kulturminner på Øst-Svalbard og oppdatere det nasjonale registeret over fredete kulturminner, Askeladden. Endring av tilstand oppdateres fortløpende.
Ansvarlig: Sysselmannen

5.5 Forvaltningsmyndighetens egen miljøovervåking

Forvaltningsmål

- Forvaltningsmyndigheten skal ved innhenting av kunnskap om verneområdene søke å benytte metodikk som ikke krever tilstedeværelse og ikke setter spor.
- Tilstedeværelse fra forvaltningsmyndigheten gjennom sommersesongen skal bidra til egnete data som kan brukes i MOSJ.
- Miljøovervåking skal gi minst mulig forstyrrelse og skade på enkeltindivider og bestander.

Rødnebbterne. Foto: Espen Stokke/ Sysselemannen

For å kunne ivareta verneverdiene på en god måte er det nødvendig å ha kunnskap om utviklingen i området. En hovedutfordring vil være å overvåke kjente forekomster og registrere nye, samt å utvikle metodikk som reduserer belastningen fra myndighetenes overvåking av verneområdene. Det er i tillegg viktig å overvåke ferdselen til lands, til vanns og i lufta, både i områder med sårbare og verdifulle naturforekomster og i områder med mange ilandstigninger. Utviklingstrender i friluftsliv og reiseliv går i retning av økt bruk av utmarksområdene. Det er derfor viktig at man har mulighet til å overvåke ferdselen på en slik måte at det kan iverksettes forvaltningsmessige tiltak i tilfeller hvor ferdselen kommer i konflikt med verneformålet.

Status

Det statlige overvåkingsprogrammet *Miljøovervåkingen på Svalbard og Jan Mayen* (MOSJ) har en del virksomhet med innhenting og registrering av data på Øst-Svalbard, se kapittel 4.1. MOSJ må innrettes slik at systemet kan benyttes av forvaltningen som grunnlag for å vurdere måloppnåelse i naturreservatene på Øst-Svalbard..

Sysselemannen har i dag lite egen overvåking på Øst-Svalbard, bortsett fra tellinger og tilsyn utføres som del av det årlige ”rundtoktet”. Dette omfatter telling av reinsdyr med helikopter i faste områder etter forvaltningsplanen for svalbardrein. Sysselemannen bidrar også med registreringer på hvalrossliggeplasser for Norsk polarinstitutt. Tilstand til utvalgte fredete hytter og andre kulturminner vurderes hvert år på tokt. Sysselemannen har inntil 2010 bidratt med data på mengder strandsjøppel i Isflakbukta på Sjuøyane, men denne lokaliteten ble lagt ned i 2011 da lokaliteten ofte har vært utilgjengelig på grunn av is når Sysselemannen har vært i området på det årlige rundtoktet, og det dermed er mange hull i dataene, i tillegg til at det ble avdekket at cruiseturister også hadde plukket strandsjøppel på denne lokaliteten. De siste årene er det imidlertid gjort noe kartlegging av strandsjøppel, for å prioritere hvor innsatsen skal settes inn i forbindelse med de årlige strandryddingstoktene som Sysselemannen arrangerer.

Det er nødvendig å overvåke påvirkning og endring i naturmiljøet og belastningen fra menneskelig aktivitet (belastning) for å vurdere om verneverdiene er i ferd med å reduseres. Hvis verneverdiene trues av forurensning, ferdsel mv., må tiltak iverksettes. Overvåkingen av og kunnskap om noen av

artene nevnt i verneformålet er mangelfull, dette gjelder særlig bestanden av ringgås og denne artens bruk av områder gjennom sommersesongen, samt bestandsutvikling for isbjørn og andre rødlistearter. Sysselmannen har videre mangelfull oversikt over tilstanden til de arkeologiske kulturminnene.

Forurenset grunn

Det har tidligere vært påvist PCB i grunnen ved den gamle forskningsstasjonen Kinnvika på Nordaustlandet, men de oppfølgende undersøkelsene av PCB- og PAH-forurensning i jordsmonn og på sjøbunnen i 2011 kan vise til nivåer i tilstandsklasse meget god. De nye resultatene tilsier at det ikke er behov for ytterligere risikovurderinger eller tiltak på denne lokaliteten.

Ferdselsslitasje

Norsk institutt for naturforskning (NINA) har hatt i oppdrag fra Norsk polarinstitutt å komme med forslag til to nye lokaliteter for ferdselsslitasjeovervåking i MOSJ innenfor naturreservatene i Øst-Svalbard. Befaring på de 31 mest besøkte lokalitetene (over 80 % av totalt besøk i Øst-Svalbard i perioden 2001 - 2010) viste at ingen av lokalitetene var egnet for etablering av ferdselsslitasjeovervåking, enten på grunn av manglende vegetasjon, for diffus arealbruk eller at nåværende vegetasjon er sterkt kulturbetinget eller påvirket av slitasje fra dyreliv ([Vurdering av sårbarhet ved 31 av de mest besøkte stedene på Øst-Svalbard, Sysselmannen på Svalbard 2011](#))

Vedlegg: Temakart 4, tetthet av svalbardrein basert på tellinger i ulike områder på Øst-Svalbard..

Området sør på Edgeøya og Svenskøya på Kong Karls Land telles av Sysselmannen i forbindelse med tokt.

Rammer og retningslinjer

- Ferdsel i regi av Sysselmannen skal følge retningslinjer for aktsom ferdsel på Øst-Svalbard (se kapittel 3.5.2).
- Det er viktig at forvaltningen har en bevisst holdning til hvordan helikopterflyging gjennomføres når man er ute på egne oppdrag. Reglene om minstehøyde og avstand til fuglefjell, hvalrosskolonier osv. skal ikke brytes med mindre oppdragets art krever dette.

Planlagte tiltak

- Miljøforvaltningen skal innen 2015 avklare nivå for overvåking av isbjørn og ismåke, med mål om reduksjon av samlet belastning og minst mulig forstyrrelse og skade på individer og bestand, gjennom bruk av ny teknologi som gir minst mulig behov for tilstedeværelse.
Ansvar: Sysselmannen med bistand fra øvrig miljøforvaltning og Norsk polarinstitutt samt ekstern kompetanse
- Lage retningslinjer for Sysselmannens registreringer av miljødata i felt, og rutiner for overføring av disse dataene til MOSJ.
Ansvar: Sysselmannen i samråd med Norsk Polarinstitutt.
- Utarbeide nye parametre knyttet til MOSJ på kulturminner.
Ansvar: Sysselmannen i samråd med Riksantikvaren og Norsk Polarinstitutt.

Kunnskapsbehov

- Sysselmannen har behov for å videreutvikle metodikk for overvåking av tilstanden til fredete kulturminner. Metodikken skal basere seg på ny teknologi som gir minst mulig behov for tilstedeværelse.
- Kartlegging av blant annet arten ringgås innenfor reservatene både med hensyn til hekkelokaliteter, leveområder/furasjeringsområder og myteområder. Det skal etableres en jevnlig overvåking som kan svare på status og utvikling for bestanden i området.

- Gjennomgang av all miljøovervåking i området for å vurdere om denne er tilstrekkelig for oversikt over tilstand og utvikling for arter nevnt i verneformålet i løpet av planperioden, samt at det benyttes metodikk som gir lite belastning

5.6 Forurensning

Forvaltningsmål

- Mengdene strandsøppel skal reduseres, både gjennom oppryddinger i området, samarbeid med cruisenæringa i ”Clean up Svalbard”, oppfordring til fiskerinæringa om bedre avfallshåndtering og innspill til nasjonalt/internasjonalt arbeid for mindre søppel på verdenshavene.
- Drivstoffdepot skal begrenses og ikke gi forurensning til grunnen ved lekkasjer.
- Det skal ikke etterlates søppel i området, og søppel skal ikke brennes.

Status

Tidligere undersøkelser av PCB i grunnen ved forskningsstasjonen Kinnvika på Nordaustlandet viste forhøyede verdier, men oppfølgende undersøkelser av PCB- og PAH-forurensning i Kinnvika i 2011 viste nivåer i tilstandsklasse meget god. De nye resultatene tilsier dermed at det ikke er behov for ytterligere risikovurderinger eller tiltak.

Strandstrekningene i området nord- og vestsiden av Nordaustlandet, deler av Lomfjorden og noen områder i Hinlopen samler til dels store mengder strandsøppel. Sysselmannen har siden 2000 arrangert strandryddingstokt med frivillige deltakere som er fastboende på Svalbard. Det er flere år også ryddet strandsøppel i Nordaust-Svalbard naturreservat, i områdene Sorgfjorden, Lomfjorden og på de nordvestlige deler av Nordaustlandet. Det er i tillegg foretatt en del kartlegging av områder innenfor dette naturreservatet hvor det er behov for opprydding av strandsøppel.

Strandsøppelet stammer hovedsakelig fra fiskeflåten, og i tillegg til å være en estetisk forurensning langs strendene, utgjør særlig rester av garn og not en fare for svalbardrein. Reinen setter fast gevirene i nøtene og sulter i hjel. Fra Nordsjøen kjenner man til at sjøfugl skades av å spise plastavfall. Isbjørn tygger på skumplastmaterialer som driver i land. Om dette kan medføre en fare for at isbjørnen kan få i seg miljøgifter er ukjent.

Fra 2002 har de største turoperatørene i de østlige reservatene deltatt i prosjektet ”Clean Up Svalbard” hvor turistene som går i land plukker søppel og leverer dette i Longyearbyen ved ankomst. Sysselmannen har ikke gode tall på hvor mye av søppelet som er plukket i reservatene, men en av de største operatørene har hatt Edgeøya som prioritert lokalitet for sine gjester, noe som har ført til at strendene rundt Kapp Lee, Rosenbergdalen og Diskobukta har vært plukket grundig alle de årene is-situasjonen har gjort det mulig å landsette folk der.

Vedlegg: Se temakart

21. Oversikt over strekninger ryddet for strandsøppel på Øst-Svalbard

23. Oversikt over sjøfuglkolonier sårbare for oljesøl

Rammer og retningslinjer for forvaltningen

Tømming av tanker om bord på skip

I henhold til svalbardmiljøloven § 67, er det forbudt å slippe ut avfall i sjøen fra skip eller annet fartøy. *Utslipp av rent matavfall fra småbåter eller av sanitært avløpsvann i åpen sjø, er likevel tillatt.*

I henhold til verneforskriftens § 24 er det *forbudt å tømme eller etterlate avfall. Stoffer og gjenstander som kan skade dyre- og plantelivet eller virke skjæmmende må ikke tømmes eller etterlates. Det er forbudt å slippe ut kloakk og gråvann fra skip eller annet fartøy innenfor en avstand av 500 m fra*

land og i Rippfjorden i området avgrenset på vedlagte kart. Grensen er trukket mellom Kapp Lovén - Kapp Wrede, nord i Rippfjorden, og området er kartfestet i vedlegg til verneforskriften.

I alle tillatelser til forskningsaktivitet og organisert turopplegg og i tilbakemeldinger til individuelle reisende, skal det være informasjon om regelverket som hindrer forurensning i fjordene og som kan påvirke forskningen:

- Vi minner om at i henhold til verneforskriften for Øst-Svalbard er det forbudt å tømme eller etterlate avfall. Det er forbudt å slippe ut kloakk og gråvann fra skip eller annet fartøy innenfor en avstand av 500 m fra land og i Rippfjorden, avgrenset av linjen Kapp Lovén - Kapp Wrede.

Retningslinjer for avfallshåndtering

All feltvirksomhet, herunder forskning, ekspedisjoner mv., skal håndtere avfall og etterlatenskaper i tråd med reglene i forurensningsforskriften for Svalbard og verneforskriften, § 24 (se kapittel 3.6.10). Alle tillatelser som innebærer feltaktiviteter skal gis følgende vilkår:

- Alt utstyr som benyttes i felt og alt avfall skal forsvarlig tas hånd om. Avfall skal tas med tilbake til Longyearbyen når personell transporterer inn fra felt. Kun rent trevirke kan brennes.

Retningslinjer for drivstoffdepot - Se kapittel 4.8.

Planlagte tiltak

- ”Clean-up Svalbard” fornyes og styrkes på Øst-Svalbard slik at strandsøppel blir ryddet på besøkte steder.
Ansvarlig: Sysselmannen i samarbeid med AECO.
- Større ilanddrevet strandsøppel skal fjernes. Oppdraget til Kystvakta i 2010 gjennomgås, og planer for gjennomføring i løpet av planperioden avklares.
Ansvarlig: Sysselmannen i samarbeid med Kystvakta.
- Strandsøppel ryddes i de mest utsatte områdene, i henhold til utført kartlegging.
Ansvarlig: Sysselmannen i samarbeid med lokalbefolkningen (strandryddingstokt).
- Sysselmannen vil be Sjøfartsdirektoratet bistå i å vurdere muligheten for at Svalbard/verneområdene på Svalbard kan bli såkalte ”Special Areas” i MARPOL.
Ansvarlig: Sysselmannen/Sjøfartsdirektoratet

Begge bilder er fra Sysselmannens strandryddingstokt. Til venstre: tre svalbardrein har satt seg fast og dødd i en fiskenet i Lomfjorden, Nordaust-Svalbard naturreservat. Til høyre: mesteparten av strandsøppelet stammer fra fiskerinæringa. Søre Russøyane, Murchinsonfjorden, Nordaustlandet. Foto: Elin M. Lien/ Sysselmannen

6 Kilder

Rapporter og utredninger:

Akvaplan Niva 2011. [Assessment of benthic macrofauna oil spill vulnerability and valuable areas on Svalbard. Akvaplan-niva report 5285-1 \(2011\).](#)

Chown et al. 2012. [Continent-wide risk assessment for the establishment of nonindigenous species in Antarctica.](#) 6 s.

Dallmann, W., Elvevold, S. og Blomeier, D. 2010. [Geologiske forhold og lokaliteter på Øst-Svalbard.](#) Norsk Polarinstitutt. 15 s.

Ecofact, 2010. Redlisted vascular plants recorded in the protected areas of Eastern Svalbard. Ecofact Nord AS - Geir Arnesen. 16 s.

Evju, M., Blumentrath, S. & Hagen, D. 2010. [Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater. Kunnskapsstatus for flora og vegetasjon.](#) NINA Rapport 554. 63 s.

Evju, M., Blumentrath, S. & Hagen, D. 2011. [Tilleggsoppdrag på ”Kunnskapsstatus for vegetasjon og flora i Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater”.](#) NINA Minirapport 315, 18 s + vedlegg.

Hagen, D et al. 2012. [Sårbarhetsvurdering og bruk av lokaliteter på Svalbard.](#) NINA rapport 785, 110 s. + vedlegg.

Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelseth, S. (red.) 2010. Norsk rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

Overrein, Ø., Vongraven, D., og Njaastad, B. 2011. [Faunaregistreringer og sårbarhetsvurderinger i Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater.](#) Norsk Polarinstitutt. 59 s.

Evenset, A. og Christensen, G.N. 2011. [Environmental impacts of expedition cruise traffic around Svalbard.](#) Akvaplan-niva AS rapport 4823-1. 107 s.

Rambøll 2011. [En analyse av sannsynligheten for ulykker ved seilas på Øst-Svalbard.](#) Rapport til Kystverket. 44 s.

Sysselemanden på Svalbard 2000. [Kulturminneplan for Svalbard 2000-2010.](#) Rapportserie Nr 2/2000.

Sysselemanden på Svalbard 2010. [Melding om oppstart. Forvaltningsplan for naturreservatene på Øst-Svalbard. 11 s.](#)

Sysselemanden på Svalbard 2011. [Vurdering av sårbarhet ved 31 av de mest besøkte stedene på Øst-Svalbard. 40 s.](#)

Sysselemanden på Svalbard 2013. Kulturminneplan for Svalbard 2013-2023. Rapportserie Nr 1/2013. 112 s

Lover:

LOV-2001-06-15 nr 79: [Lov om miljøvern på Svalbard \(svalbardmiljøloven\).](#) Lovdata

LOV 2009-04-17 nr 19: [Lov om havner og farvann.](#) Lovdata

LOV 2009-06-19 nr 100: [Lov om forvaltning av naturens mangfold](#). Lovdata (Kap XII gjelder også for Svalbard)

Forskrifter:

FOR 1973-06-01 nr 3780: [Forskrift om opprettelse av fuglereservater og større naturvernområder på Svalbard](#). Lovdata.

FOR 1991-10-18 nr 671: [Forskrift om turisme og annen reisevirksomhet på Svalbard](#). Lovdata.

FOR 2002-06-27 nr 731: [Forskrift om leiopphold på Svalbard](#). Lovdata.

FOR 2002-06-24 nr 723: [Forskrift om ferdsel med motorkjøretøy i terrenget og om bruk av luftfartøy til turistformål på Svalbard](#). Lovdata.

FOR 2000-12-01 nr 1333: [Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere](#). Lovdata

FOR 1996-01-15 nr 23: [Forskrift om bruk av dyr i forsøk](#). Lovdata

FOR 2003-02-07 nr 252: [Forskrift om luftromsorganisering](#) Lovdata

FOR 2008-06-26 nr 718: [Forskrift om havner og farvann på Svalbard](#) Lovdata

FOR 2012-05-30 nr 488: [Forskrift om miljømessig sikkerhet for skip og flyttbare innretninger](#).

Lovdata

FOR 2012-06-25 nr 655: [Forskrift om lostjenesten på Svalbard](#). Lovdata

Annet:

Direktoratet for naturforvaltning 2008. Områdevern og forvaltning. (DN-Håndbok nr. 17-2001).

Direktoratet for naturforvaltning 2009. Verneområdene på Svalbard sikrer unike natur- og kulturminneverdier. Informasjonshefte. 34 s.

Torbjørn Lange, Direktoratet for naturforvaltning 2012. Bruk av prinsippene i dispensasjonsvedtak og i forvaltningsplaner. Foredrag på vernefagsamling, Langøysund, 2012.

Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning, NINA – NIKU 1995. Notat om referanseområder. Datert 20.11.1995. 8 s.

Dudley, N. (red.) 2008. Guidelines for Applying Protected Area Management Categories. Gland, Switzerland. IUCN. 106s. <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/PAPS-016.pdf>, www.iucn.no

Beskrivelser av verneområdene: www.npolar.no, www.wikipedia.no, www.naturbase.no

Stortingsmelding nr. 22 (2008-2009) Svalbard: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-22-2008-2009-.html?id=554877>

NOU 1999:21. Lov om miljøvern på Svalbard.

NorACIA-RCM (klimamodell for Svalbard og Nord-Norge)

http://met.no/admin/filestore/Manus_NorACIA.pdf

AECO 2011. Retningslinjer for cruiseturisme: <http://www.aeco.no/guidelines/>

7 Vedlegg

Vedlegg 1 – Oversikt over planlagte forvaltningstiltak

Vedlegg 2 – Temakart 1 – 23

Vedlegg 3 – Oppdragsbrev fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) om utarbeidelse av forvaltningsplan for Øst-Svalbard, datert 03.06.09 og 14.07.10.

Vedlegg 1. Tiltaksplan

Nr	Tiltak	Ansvarlig myndighet	Gjennomføres av	Evt samarbeidspartnere	Kostnad*	Tidsplan
Forurensning						
1	Overvåke erosjon ved gammel petroleumsboring for behov for oppryddingstiltak	Sysselmannen	Sysselmannen/ Bergmesteren	Bergmesteren		Hvert 5. år
2	Opprettholde ”Clean-Up Svalbard”: Avfallshåndtering, småsekker til operatørene, Clean-Up pins (anslagsvis 2.500 stk/år)	Sysselmannen	Reiselivsnæringen		15.000,-/år	Gjennomføres årlig
3	Plukke strandsøppel ved ilandstigning egne tokt, bigbager	Sysselmannen	Sysselmannen		5000,-/år	På alle tokt i området
4	Formalisering av Sysselmannens egne SAR-drivstoffdepoter på Svalbard, ved å sende søknad til Klif.	Miljødirektoratet	Sysselmannen		**	2016
5	Vurdere behov for ytterligere sikringstiltak på større drivstoffdepoter	Sysselmannen	Sysselmannen	Miljødirektoratet kan bes om bistand ved vurderinger	Interne ressurser/ **	2016
6	Rydde kartlagt strandsøppel ved anledning, på søppeltokt og andre tokt, særlig nordvest på Nordaustlandet	Sysselmannen	Sysselmannen, Svalbards lokalbefolkning på strandryddings-tokt		Kostnadene for strandryddings tokt er ca 100.000,- per år (deponavgift)	Hele planperioden
7	”Clean-up Svalbard” fornyes og styrkes på Øst-Svalbard slik at strandsøppel blir ryddet på besøkte steder	Sysselmannen	AECO/ Turoperatørene	AECO/ Turoperatørene	10.000,- /år (deponavgift)	2015-16

8	Større ilanddrevet strandsøppel skal fjernes. Oppdraget til Kystvakta i 2010 gjennomgås, og planer for gjennomføring i løpet av planperioden avklares	Sysselmannen	Kystvakta		Avtale med Kystvakta/ tildelingsbrev	2015-16
9	Vurdere krav om AIS på alle skip som seiler kommersielt på Svalbard	Sjøfartsdirektorat et	Sjøfartsdirektorat et	Sysselmannen og Kystverket		2015-16
Kunnskapsbasert forvaltning						
10	Klargjøre hvilke kunnskapsbehov som kan dekkes av Norsk polarinstitutt	Sysselmannen	Norsk polarinstitutt		Tildelingsbrev	2016
11	Innen neste planrevisjon skal status og eventuelt endringer for dyreliv/naturmiljø vurderes ut fra gjeldende kunnskap og overvåkingsdata. Dette gjelder særlig sårbarhet for fugleliv på ilandstigningspunktene.	Sysselmannen	Norsk polarinstitutt		Tildelingsbrev, +**	Innen neste planrevisjon
12	Innhente data for årlig statistikk av volumet (geografisk og i tid) av forskningsferdsel. Utføres gjennom vilkår i tillatelser og meldings/rapporteringskrav.	Sysselmannen	Sysselmannen		Interne ressurser	Start i 2015
13	Kartlegging av hekking og artsutbredelse i områdene utpekt i NPs rapport ”Faunaregisteringer og sårbarhet i nordaust-Svalbard og søraust-Svalbard naturreservater” (2011).	Sysselmannen	Norsk polarinstitutt		Tildelingsbrev / ekstra prosjektmidler	2015-16
Overvåkning						
14	Vurdere behov for overvåking av slitasje på vegetasjon jf også pågående evaluering i MOSJ	Sysselmannen	Sysselmannen	Norsk polarinstitutt	**	2016
15	Vurdere om etablert og planlagt overvåking (ferdsel/aktiviteter ved drift og innhenting av data) er i konflikt med sårbare naturverdier på enkelte lokaliteter. Eks: vurdere om tillatelsen til hvalrosskameraet	Sysselmannen	Sysselmannen	Norsk polarinstitutt, Meteorologisk institutt	**	2016

	på Storøya bør trekkes tilbake, og kameraet eventuelt flyttes.					
16	Få bedre oversikt over omfanget av individuelle reisende, blant annet gjennom revidering av rapporteringskortet som leveres i etterkant av meldepliktig ferdsel	Sysselmannen	Sysselmannen		**	2016
17	Legge til rette for elektronisk rapportering av alle hendelser mellom isbjørn og menneske, for direkte importering i PBHIMS-databasen. Hendelser som skal registreres er situasjoner der man må gjøre aktive tiltak for å skape avstand mellom seg selv og isbjørnen	Sysselmannen	Turoperatører, individuelle reisende		100.000,-	2015-16
18	Miljøforvaltningen skal innen 2016 avklare nivå for overvåking av isbjørn og ismåke, med mål om reduksjon av samlet belastning og minst mulig forstyrrelse og skade på individer og bestand	Sysselmannen med bistand fra øvrig miljøforvaltning	Sysselmannen med bistand fra øvrig miljøforvaltning og Norsk polarinstitutt samt ekstern kompetanse		Tildelingsbrev / interne ressurser/ **	Innen 2016
19	Lage retningslinjer for Sysselmannens registreringer av miljødata i felt, og rutiner for overføring av disse dataene til MOSJ	Sysselmannen	Sysselmannen i samråd med Norsk polarinstitutt		Tildelingsbrev / interne ressurser/ **	2016
20	Utarbeide nye parametre knyttet til MOSJ på kulturminner	Sysselmannen i samråd med Riksantikvaren og Norsk polarinstitutt	Sysselmannen i samråd med Riksantikvaren og Norsk polarinstitutt		Tildelingsbrev / interne ressurser/ **	2015-16
21	Avklare til hvilke MOSJ-parametre Sysselmannen skal bidra med innsamling av data i felt og hvilken metodikk som skal benyttes	Sysselmannen i samråd med Norsk polarinstitutt	Sysselmannen i samråd med Norsk polarinstitutt		Tildelingsbrev / interne ressurser/ **	2016

Informasjon						
22	Informasjon til fiskerinæringa om bestemmelsene i verneforskriften for å unngå lovbrudd (se også kapittel 4.3). Herunder arbeide for <i>at Forskrift om maskevidde, bifangst og minstemål m.m.</i> harmoneres mot verneforskriften.	Sysselmannen/Fiskeridirektoratet	Fiskeridirektoratet /Sysselmannen			2016
23	Formidle retningslinjer for aktsom ferdsel og gjøre disse gjeldende i egne retningslinjer hos operatører/guider	Sysselmannen	AECO, ev. turoperatører som ikke er organisert i AECO	De enkelte turoperatørene	**	2016
24	Føre tilsyn med at organisert ferdsel i sone C skjer etter næringens stedsspesifikke retningslinjer	Sysselmannen kan gi veiledning om regelverket og fører tilsyn	Turoperatørene.		**	Hele planperioden
25	Sørge for at individuelle reisende til Øst-Svalbard og andre besøkende får bedre informasjon og oppfølging for å sikre aktsom ferdsel og bedre rapportering av omfanget av ferdsel	Sysselmannen	Sysselmannen	Svalbardporten	**	2016
26	Gjennomgå brosjyren "Sikkerhet på Svalbard" for å vurdere om informasjonen om sikkerhet og forsvarlig leirslagning/vakthold mht. isbjørnangrep er tilstrekkelig.	Sysselmannen	Sysselmannen		Interne ressurser/ **	2016
27	Bidra til at det produseres nytt flykart for Svalbard med fuglekolonier og liggeplasser for hvalross	Forsvarets militærgeografiske tjeneste (FMGT)	FMGT	Norsk polarinstitutt, Sysselmannen	Tildelingsbrev	2015-16
29	Sørge for at naturreservatene blir synliggjort på Miljødirektoratets nasjonalparksider på internett	Miljødirektoratet	Miljødirektoratet	Sysselmannen		2016
30	Soneringer i forvaltningsplanen skal publiseres på internett som pdf-kart og GPS-data	Sysselmannen	Sysselmannen		Interne ressurser/ **	2016

31	Informere om vern og bevaring av miljøet på Øst-Svalbard i Svalbardporten	Sysselmannen	Svalbard museum/ Svalbardporten		Svalbardportene får i dag tilskudd på 80.000,-/år	Hele perioden
32	Utarbeide en informasjonsstrategi for formidling av de "11 retningslinjene for aktsom ferdsel på Øst-Svalbard"	Sysselmannen	Sysselmannen		Interne ressurser/ **	2016
33	Arbeide for etablering av et verneområdesenter i Longyearbyen	Sysselmannen, Miljødirektoratet	Sysselmannen, Miljødirektoratet	Svalbard museum, reiseliv, forskningsmiljøer, m.fl		
Tilsyn/oppsyn						
34	Føre tilsyn med fiskeriaktiviteten og bestemmelsene i verneforskriften om forbud mot reketraling grunnere enn 100 m og fiske med bruk av bunntål og skrape	Sysselmannen	Kystvakta bistår med å observere, dokumentere og rapportere mulige brudd på verneforskriften til Sysselmannen			Hele planperioden
35	Fjerne tidsbegrensede forskningsinstallasjoner og installasjoner som ikke lenger er i bruk	Sysselmannen	Tiltakshavere. Sysselmannen henter eventuelt inn på eiers regning		Kostnader kan påberegnes	Hele perioden
36	Digitalisere 100 meters-linjen i sjø i naturreservatene som grunnlag for bedre oppsyn med fiskerifartøyenes virksomhet. Kartmateriale distribueres til Kystvakta.	Sysselmannen	Sjøkartverket	Kystvakta		2016
37	Tilsyn med drivstoffdepoter i terrenget gjøres når Sysselmannen er i felt på oppsyn, rundtøkt osv. Ulovlig drivstoffdepoter hentes inn.	Sysselmannen	Sysselmannen		Interne ressurser	Kontinuerlig
38	Vurdere etablering av et eget feltinspektørlag stasjonert på østsiden av	Sysselmannen	Sysselmannen		500.000,-/år	2015-16

	Storfjorden (Edgeøya, Barentsøya, Halvmåneøya og Tusenøyane).					
Saksbehandling						
39	Stille vilkår om rapportering på omfanget av forskningens egen forstyrrelse av dyrelivet når det gis tillatelser.	Sysselmannen	Sysselmannen		**	Fra 2015
40	Utarbeide en mest mulig komplett kartbasert oversikt over tekniske inngrep og installasjoner i terrenget på Svalbard, og oppdatere denne fortløpende.	Sysselmannen	Sysselmannen		Interne ressurser/ **	Fra 2015
41	Tillatelsene til Lufttransport og NP gjennomgås for å sikre at drivstoffdepoten plasseres mer enn en nautisk mil fra større, kjente konsentrasjoner av pattedyr og fugl, slik at bruk og vedlikehold av depotene ikke bryter med forbudet mot slik flygning i svalbardmiljøloven § 83.	Sysselmannen	Sysselmannen	Lufttransport og, Norsk polarinstitutt	**	2016
42	Etablere rutine som sikrer at Sysselmannens egen ferdsel i Sone A rapporteres på samme måte som øvrig ferdsel i disse forvaltningssonene	Sysselmannen	Sysselmannen		Interne ressurser/ **	2016
43	Avklare eierskap og vedlikeholdsplikt for hytter satt opp i nyere tid	Sysselmannen	Sysselmannen		Interne ressurser/ **	2016
44	Klargjøre Sysselmannens ”hytteinstruks” slik at rammene for bruk/utlån av statens hytter på Øst-Svalbard er tydelig definert	Sysselmannen	Sysselmannen		Interne ressurser/ **	2016
45	Føre statistikk over tillatelser etter svalbardmiljøloven og verneforskriftene til aktivitet og ferdsel i referanseområdene og reservatene som helhet	Sysselmannen	Sysselmannen		Interne ressurser/ **	2016
46	Utarbeide årlig statistikk over ferdselen i naturreservatene	Sysselmannen			Interne ressurser/ **	Årlig
47	Gi innspill til Statens kartverk Sjø om	Statens kartverk	Sysselmannen, på		Interne	På

	viktige ferdselsområder på Øst-Svalbard for prioritering ved sjømålinger og konstruksjon av nye sjøkart	Sjø	forespørsel		ressurser/ **	etterspørsel
48	Gå igjennom internasjonale regler/forslag til regler på området utslipp fra skip for å lage en langvarig strategi for å synkronisere forvaltningsplanen med MARPOL, Ballastvannkonvensjonen (BWG), Bunnstoffkonvensjonen (AFS Convention), den framtidige polarkoden og andre relevante internasjonale bestemmelser.	Sysselmannen og Sjøfartsdirektoratet			Interne ressurser/ **	2016
Kulturminner						
49	Utarbeide plan for vedlikehold og bruk av Kinnvika	Riksantikvaren	Sysselmannen	Riksantikvaren	Interne ressurser/ egeninnsats	2015-16
50	Videreføre arbeidet med dokumentasjon av fredete og verneverdige hytter, samt skipsvrak på Øst-Svalbard	Sysselmannen	Sysselmannens dokumentasjonslag		Ca 150.000,- /år	2015-17
51	Videreføre arbeidet med registrering av kulturminner på Øst-Svalbard og oppdatere det nasjonale registeret over fredete kulturminner, Askeladden. Endring av tilstand oppdateres fortløpende	Sysselmannen	Sysselmannen	Riksantikvaren	Interne ressurser/ egeninnsats	Fortløpende
52	Vurdere behov for overvåking av slitasje på kulturminner	Sysselmannen	Sysselmannen	Riksantikvaren	**	Fortløpende

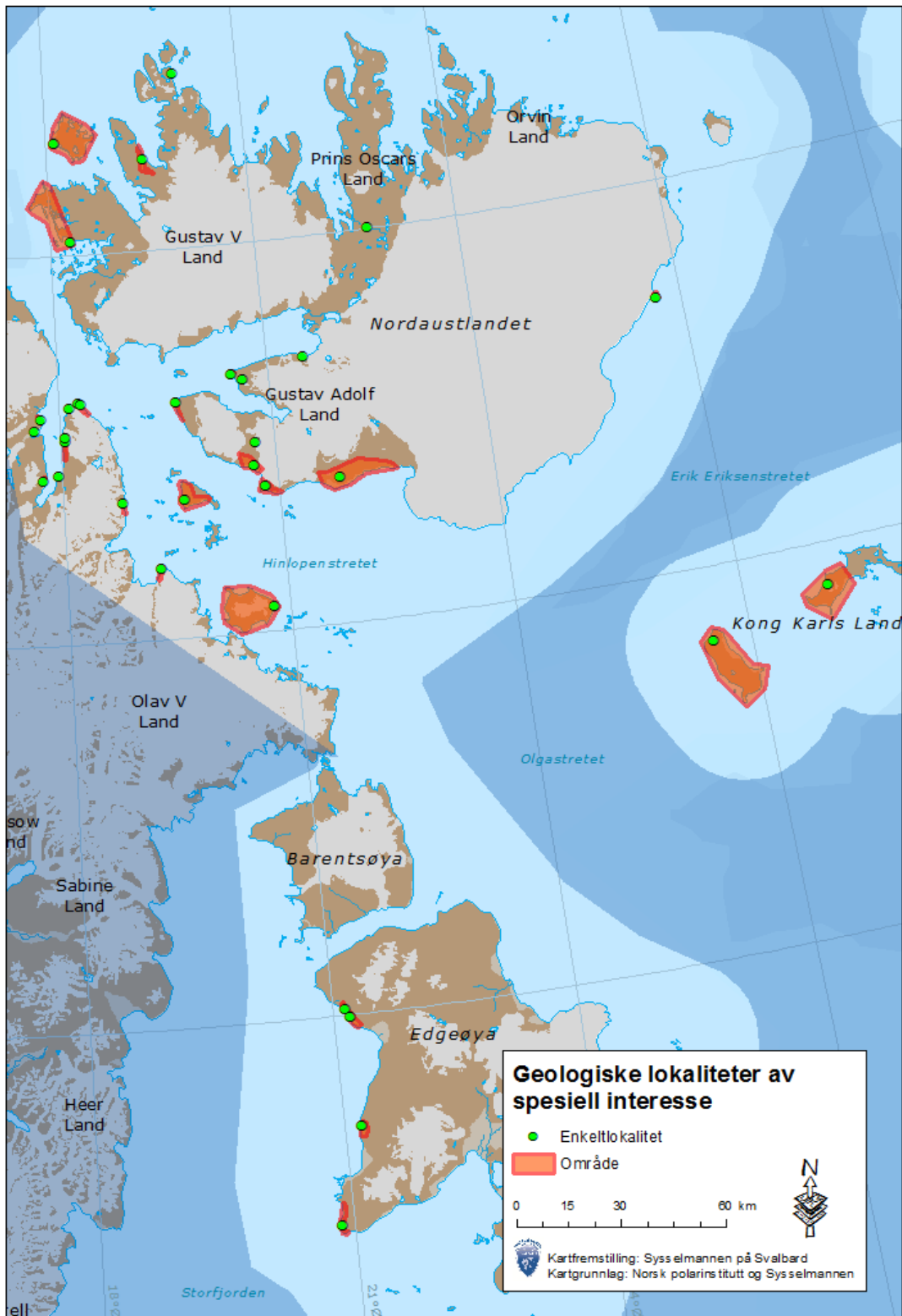
*De enkelte tiltakene er kostnadsberegnet så langt det er mulig.

** Vil være en del av oppgavene til en evt. verneområdeforvalter.

Nr	Tiltak – dekke kunnskapsbehov	Kan utføres av	Kostnad
53	Kartlegge utbredelsen på Øst-Svalbard av rødlistede naturtyper for Svalbard.	Norsk polarinstitutt	Tildelingsbrev/ prosjektmidler?
54	Definere en forvaltningsrettet kartlegging/nyregistrering med innsamling av belegg på lokaliteter der det tidligere er registrert sjeldne arter (og eventuelt nært truede høyarktiske arter) etter tabell 2 (s. 19). Kartlegging av moser og lav kan foregå samtidig på de samme lokalitetene	Norsk polarinstitutt/ innleid kompetanse?	Tildelingsbrev/ prosjektmidler?
55	Skaffe bedre kunnskap om sårbarhet og effekter av båttrafikk nært opp til fuglefjell.	Norsk polarinstitutt	Tildelingsbrev/ prosjektmidler?
56	Innhente stedfestet informasjon om naturtyper/arter/verdi/sårbarhet i marint miljø som grunnlag for saksbehandling etter svalbardmiljøloven.	Norsk polarinstitutt	Tildelingsbrev/ prosjektmidler?
57	Kartlegging av marine naturtyper som kan påvirkes negativt av aktivitet (fiskeri, petroleumsaktivitet, utbygging) og klimaendringer.	Norsk polarinstitutt	Tildelingsbrev/ prosjektmidler?
58	Kartlegging av skipstrafikkens bevegelser, bearbeiding av AIS-data.	Kystverket	Prosjektmidler?
59	Innen 2016 beskrive kunnskapsstatus og avklare videre behov for forskning/overvåking av bestandsutvikling hos isbjørn og ismåke på Svalbard, herunder omfanget av isbjørnmerking som reduserer samlet belastning og gir minst mulig forstyrrelse og skade på individer og bestand.	Sysselemanden/ Norsk polarinstitutt/ Miljødirektoratet	Interne ressurser
60	Utvikle metodikk for å overvåke belastningen på miljøet på Svalbard.	Norsk polarinstitutt	Tildelingsbrev/ prosjektmidler?
61	Sysselemanden har behov for å videreutvikle metodikk for overvåking av tilstanden til fredete kulturminner. Metodikken skal basere seg på ny teknologi som gir minst mulig behov for tilstedeværelse.	Norsk romsenter?	Prosjektmidler?
62	Kartlegging av blant annet arten ringgås innenfor reservatene både med hensyn til hekkelokaliteter, leveområder/furasjeringsområder og myteområder. Det skal etableres en jevnlig overvåking som kan svare på status og utvikling for bestanden i området.	Norsk polarinstitutt	Tildelingsbrev/ prosjektmidler?
63	Gjennomgang av all miljøovervåking i området for å vurdere om denne er tilstrekkelig for oversikt over tilstand og utvikling for arter nevnt i verneformålet i løpet av planperioden, samt at det benyttes metodikk som gir lite belastning.	Norsk polarinstitutt / ekstern kompetanse?	Tildelingsbrev/ prosjektmidler?
64	Kartlegge omfanget av bifangst som en følge av fiskeriaktivitetene i verneområdene	Ekstern kompetanse?	Prosjektmidler?

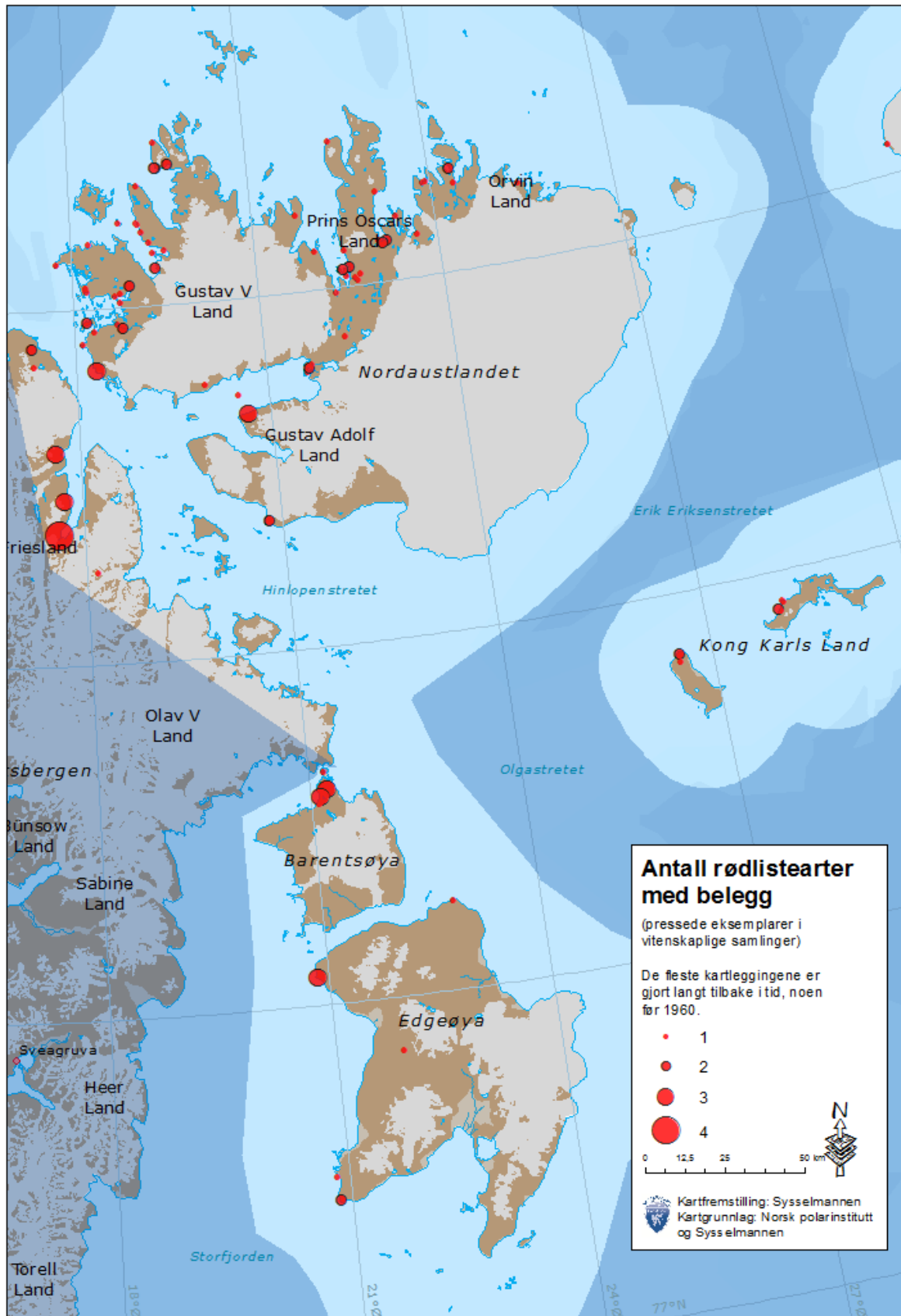
Vedlegg 2. Temakart 1-23

1. *Geologiske lokaliteter med spesiell interesse på Øst- Svalbard*
2. *Oversikt over lokaliteter hvor det er registrert rødlistearter (planter) på Øst- Svalbard*
3. *Oversikt over hvalrossliggeplasser på Øst- Svalbard*
4. *Tetthet av svalbardrein basert på tellinger i ulike områder på Øst- Svalbard*
5. *Oversikt over hiområder for isbjørn på Øst-Svalbard*
6. *Oversikt over hekkelokaliteter for ringgås på Øst-Svalbard*
7. *Oversikt over røyevann og -vassdrag på Øst-Svalbard*
8. *Aggregert oversikt over rødlistede sjøfuglarter på Øst-Svalbard*
9. *Spesielle marine områder på Øst-Svalbard*
10. *Registrerte kulturminner i databasen Askeladden på Øst-Svalbard (per april 2011)*
11. *Temperaturendringer fra 1961-90 og 2071-2100 på Svalbard*
12. *Oversikt over forvaltningssoner på Øst-Svalbard*
13. *Oversikt over forskningsinstallasjoner på Øst-Svalbard*
14. *Avgrensning for hvor helikopterlandingstillatelse ikke skal gis*
15. *Oversikt over ilandstigninger av cruiseturister på Øst-Svalbard i 2005 (år med lite is)*
16. *Oversikt over ilandstigninger av cruiseturister på Øst-Svalbard i 2008 (år med mye is)*
17. *Fiskeaktivitet uten rekefiske på Øst-Svalbard 2007 – 2010*
18. *Rekefiske på Øst-Svalbard 2007 - 2010*
19. *Seismiske undersøkelser og oljeboringer på Øst-Svalbard*
20. *Oversikt over drivstoffdepoter på Øst-Svalbard*
21. *Oversikt over strekninger ryddet for strandsøppel på Øst-Svalbard*
22. *Oversikt over hytter på Øst-Svalbard med tilstandsvurdering*
23. *Sjøfuglkolonier på Øst-Svalbard som er sårbare for oljesøl*

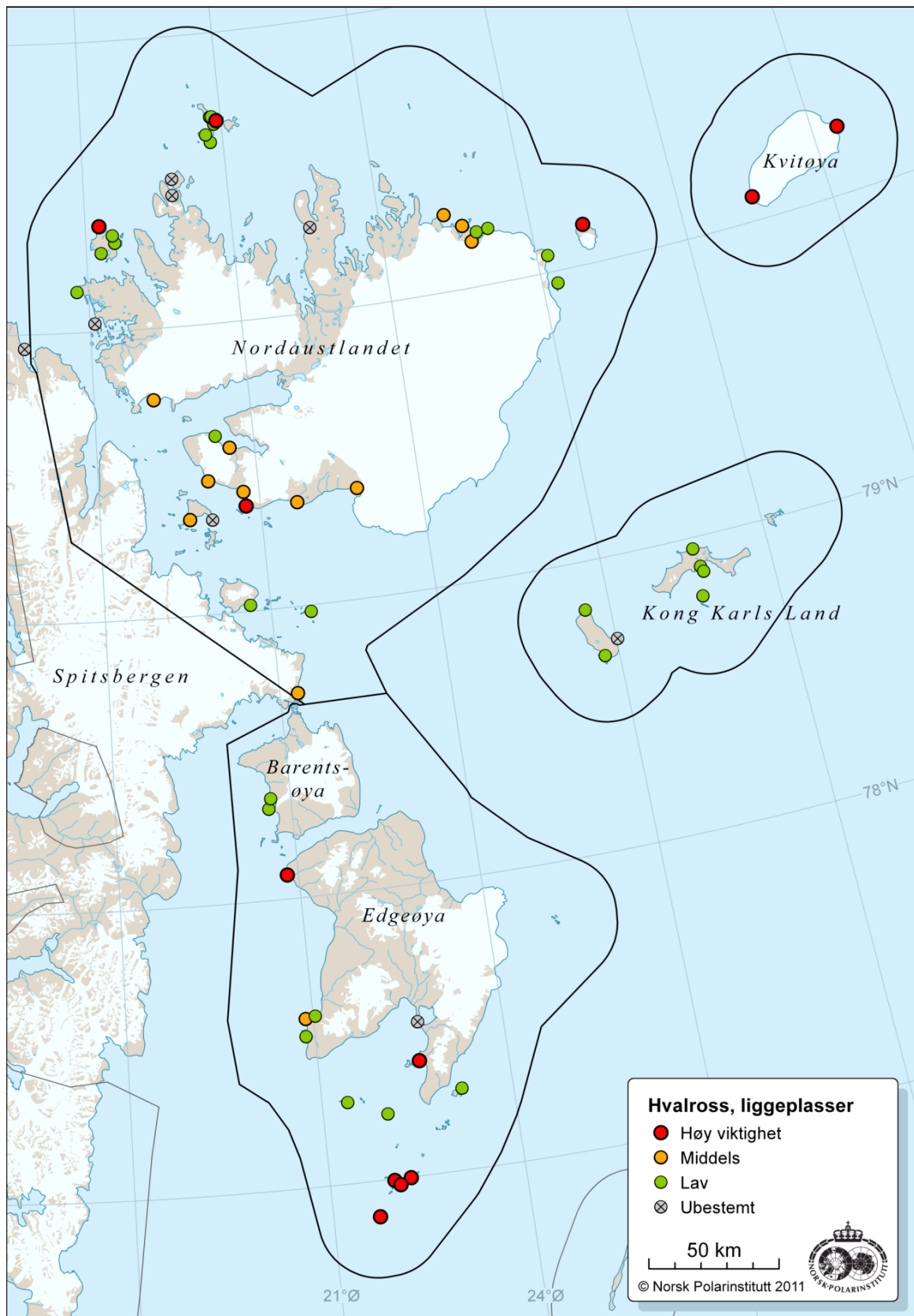
Temakart 1: Geologiske lokaliteter med spesiell interesse på Øst-Svalbard*

*) Rapporten ”[Geologiske forhold og lokaliteter på Øst-Svalbard](#)”, Norsk Polarinstitutt (2010), har beskrivelser av de ulike lokalitetene.

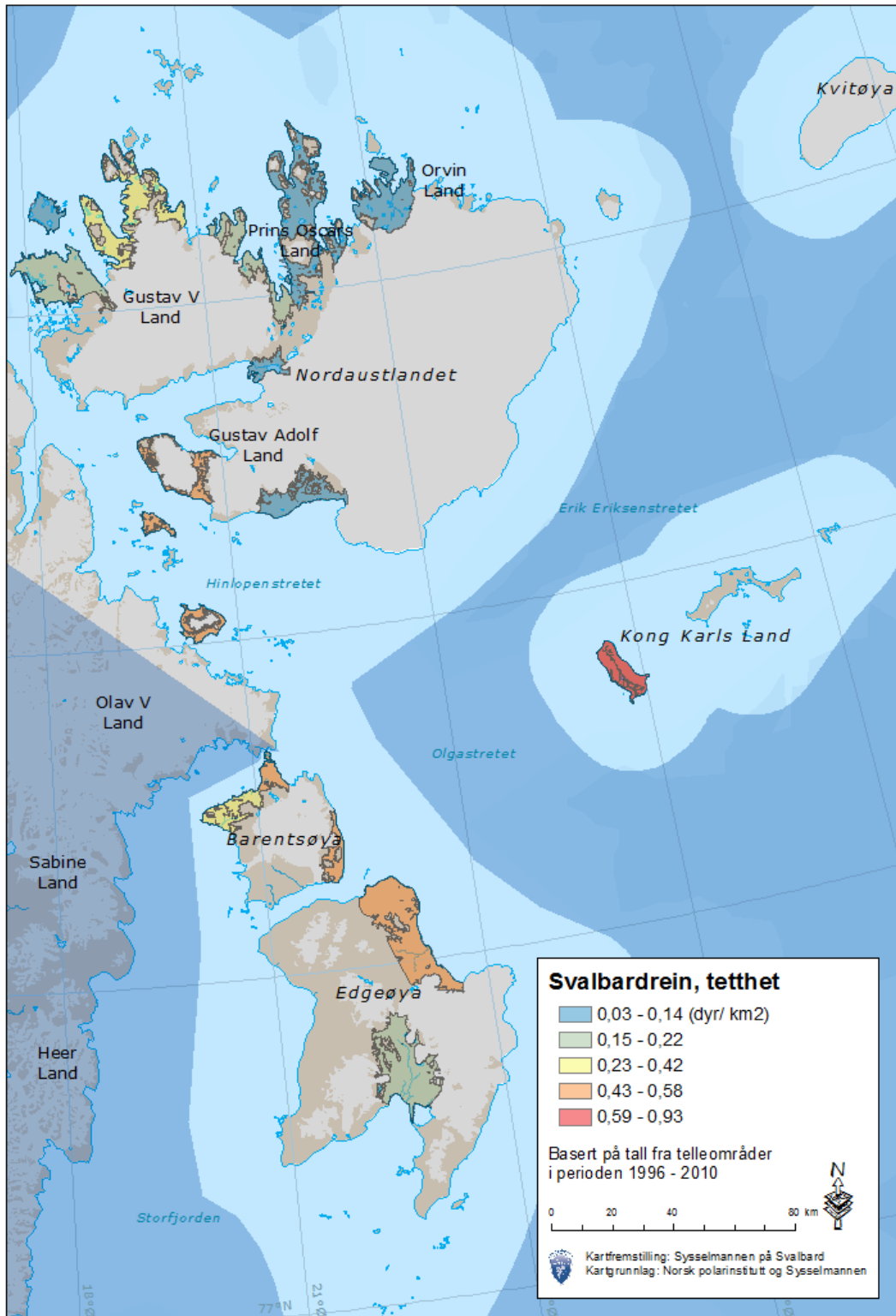
Temakart 2: Oversikt over lokaliteter hvor det er registrert rødlistearter (planter) på Øst-Svalbard

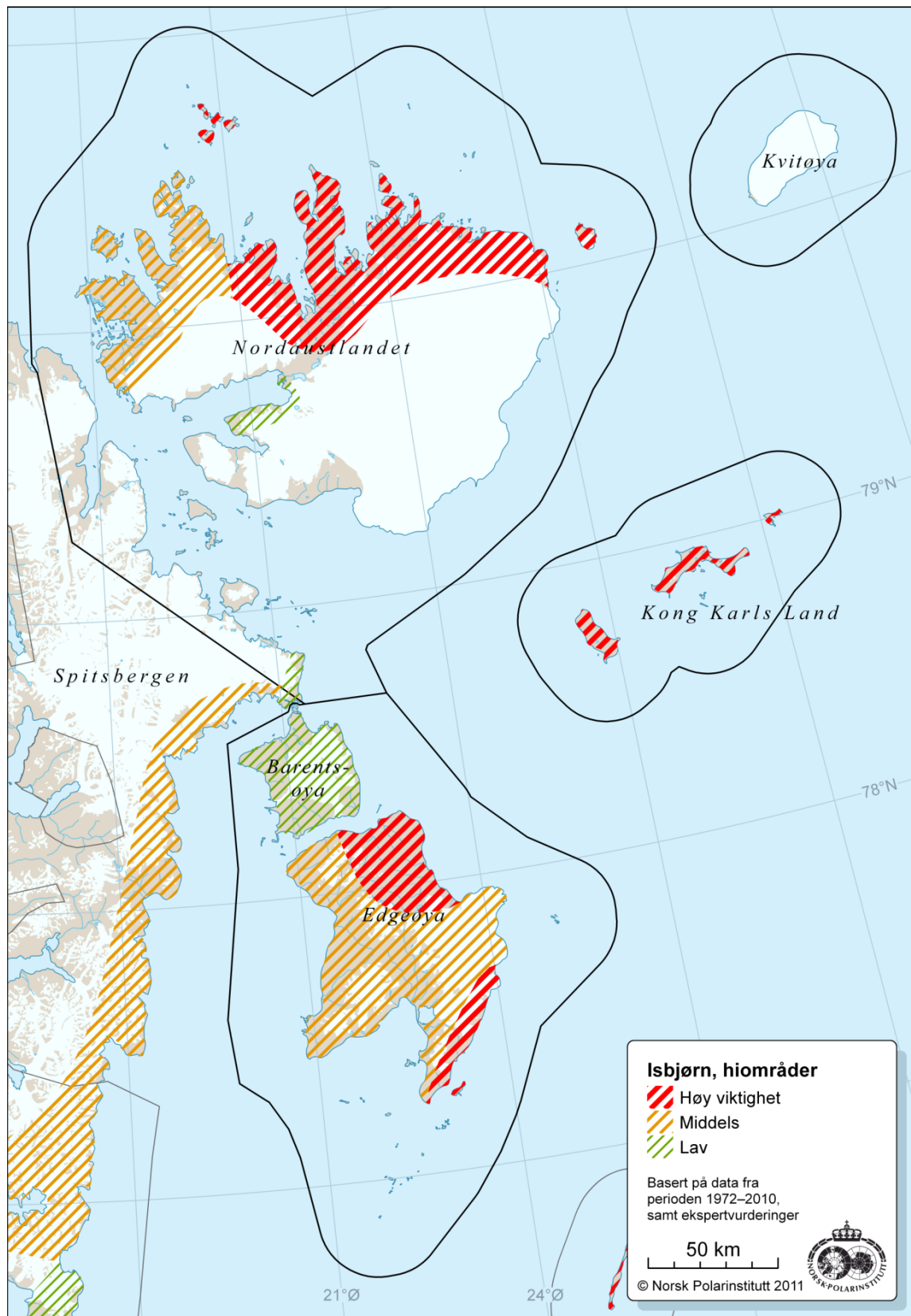
Temakart 3: Oversikt over hvalrossliggeplasser på Øst- Svalbard **

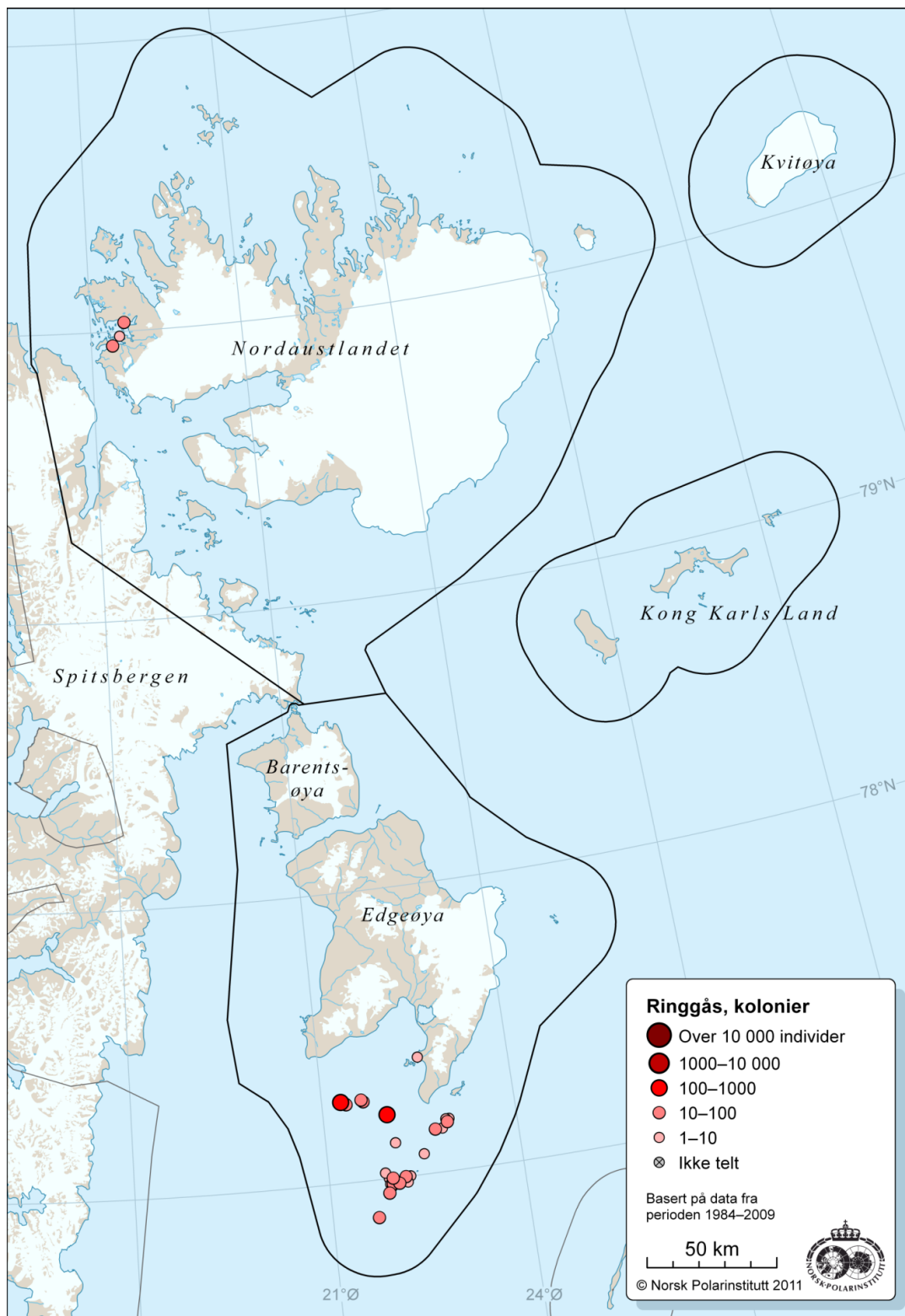
Temakart 4: Tetthet av svalbardrein basert på tellinger i ulike områder på Øst- Svalbard**

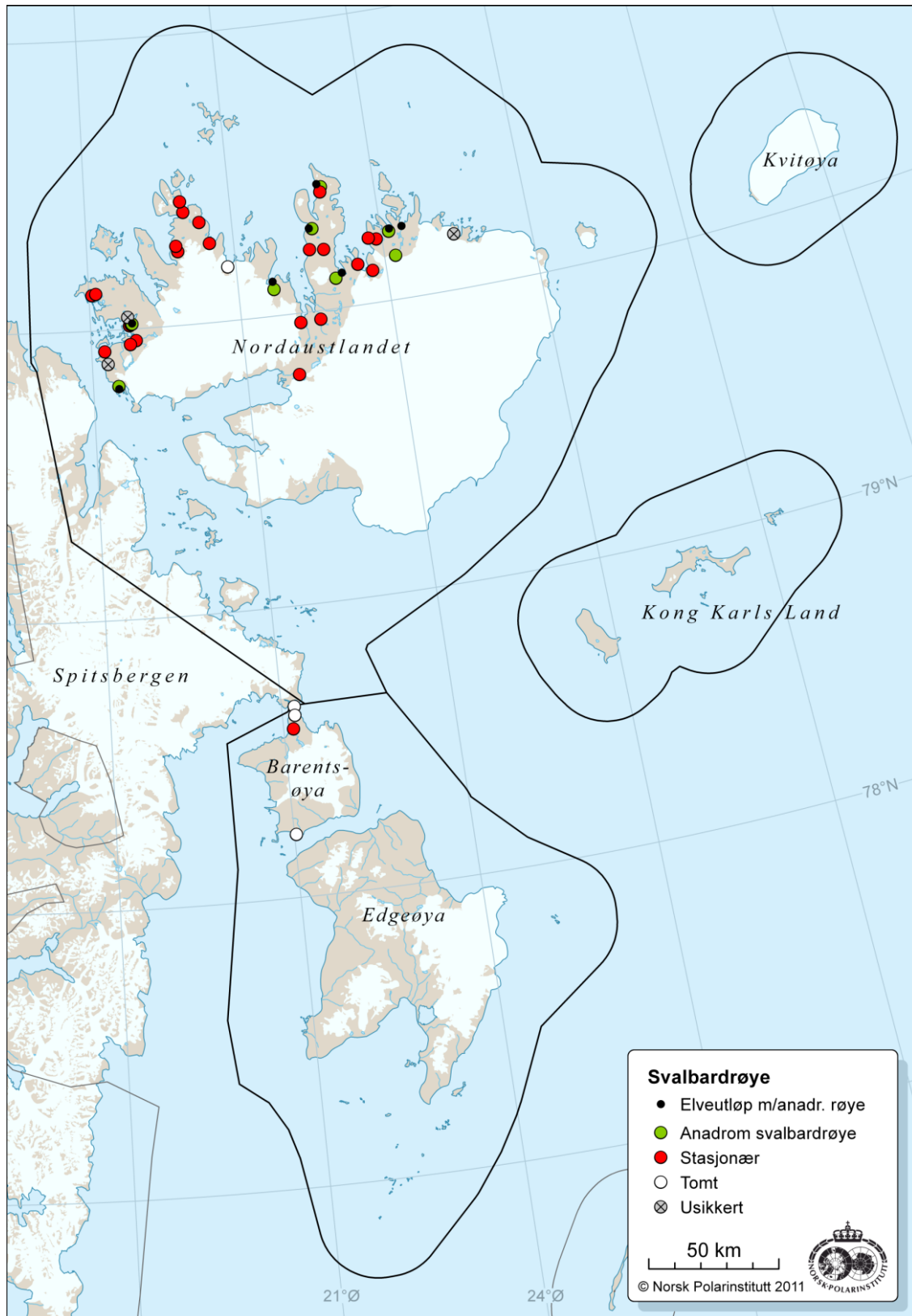
Temakart 5: Oversikt over hiområder for isbjørn på Øst-Svalbard**

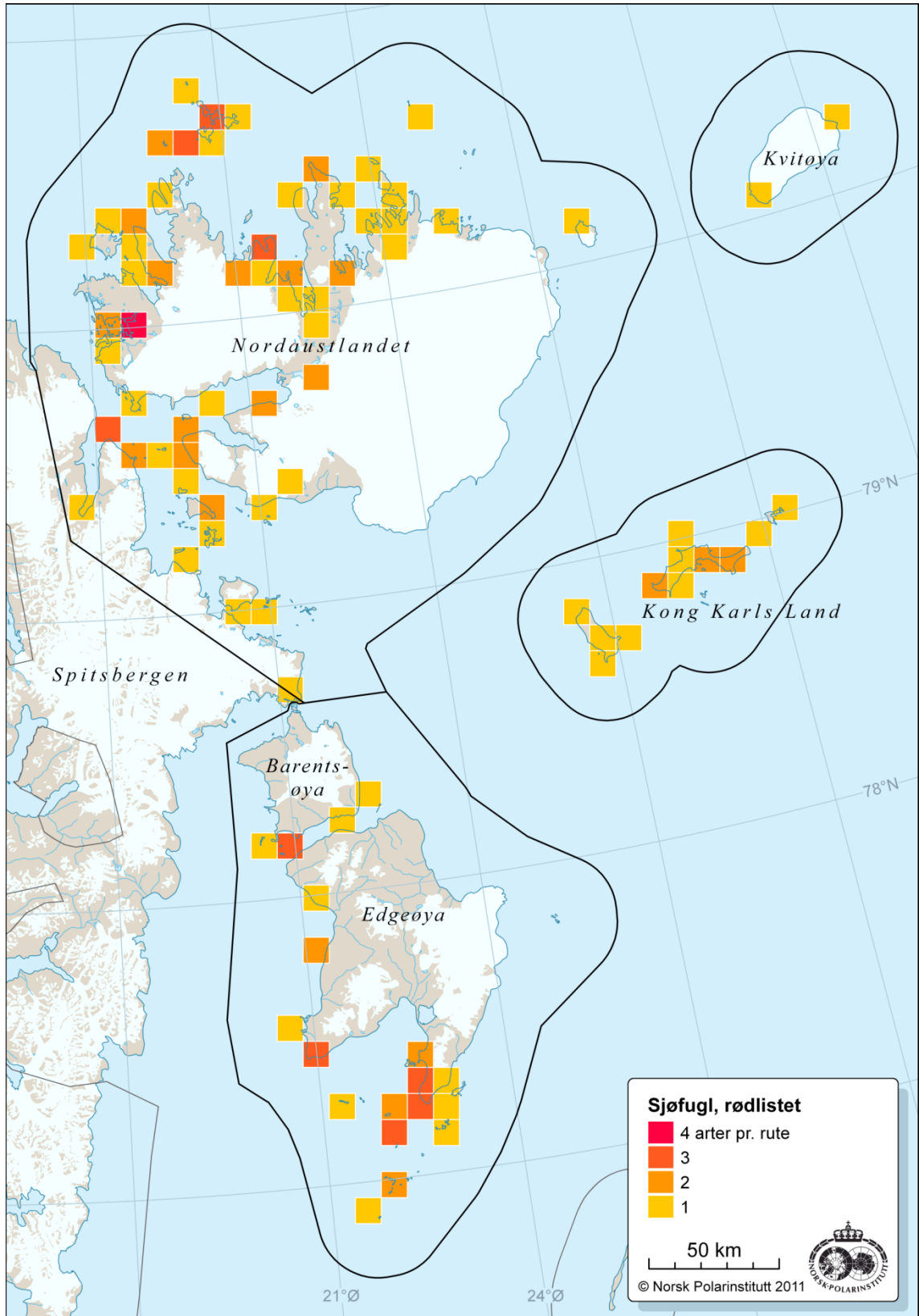
Temakart 6: Oversikt over hekkelokaliteter for ringgås på Øst-Svalbard**

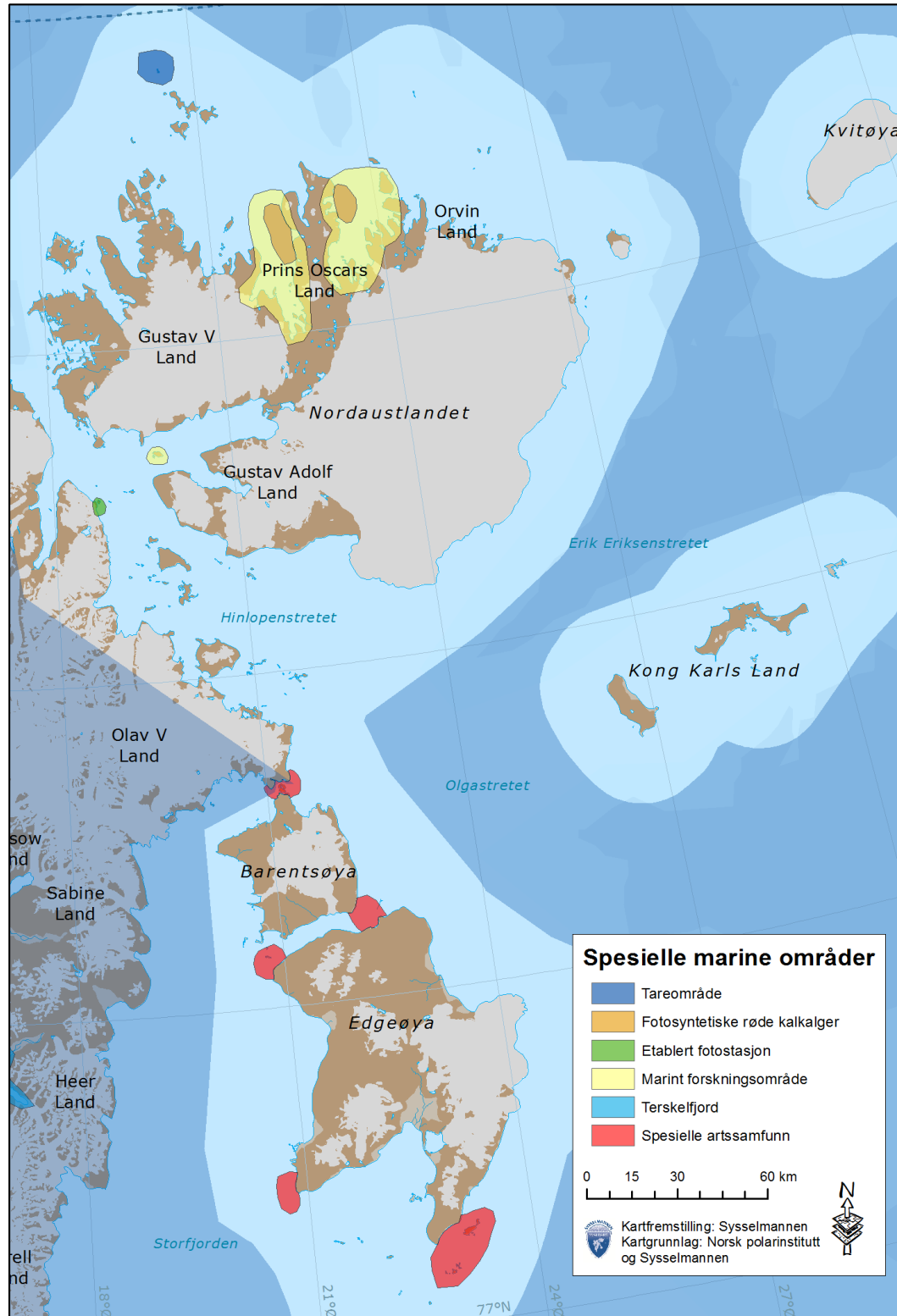

Temakart 7: Oversikt over røyevann og -vassdrag på Øst-Svalbard**

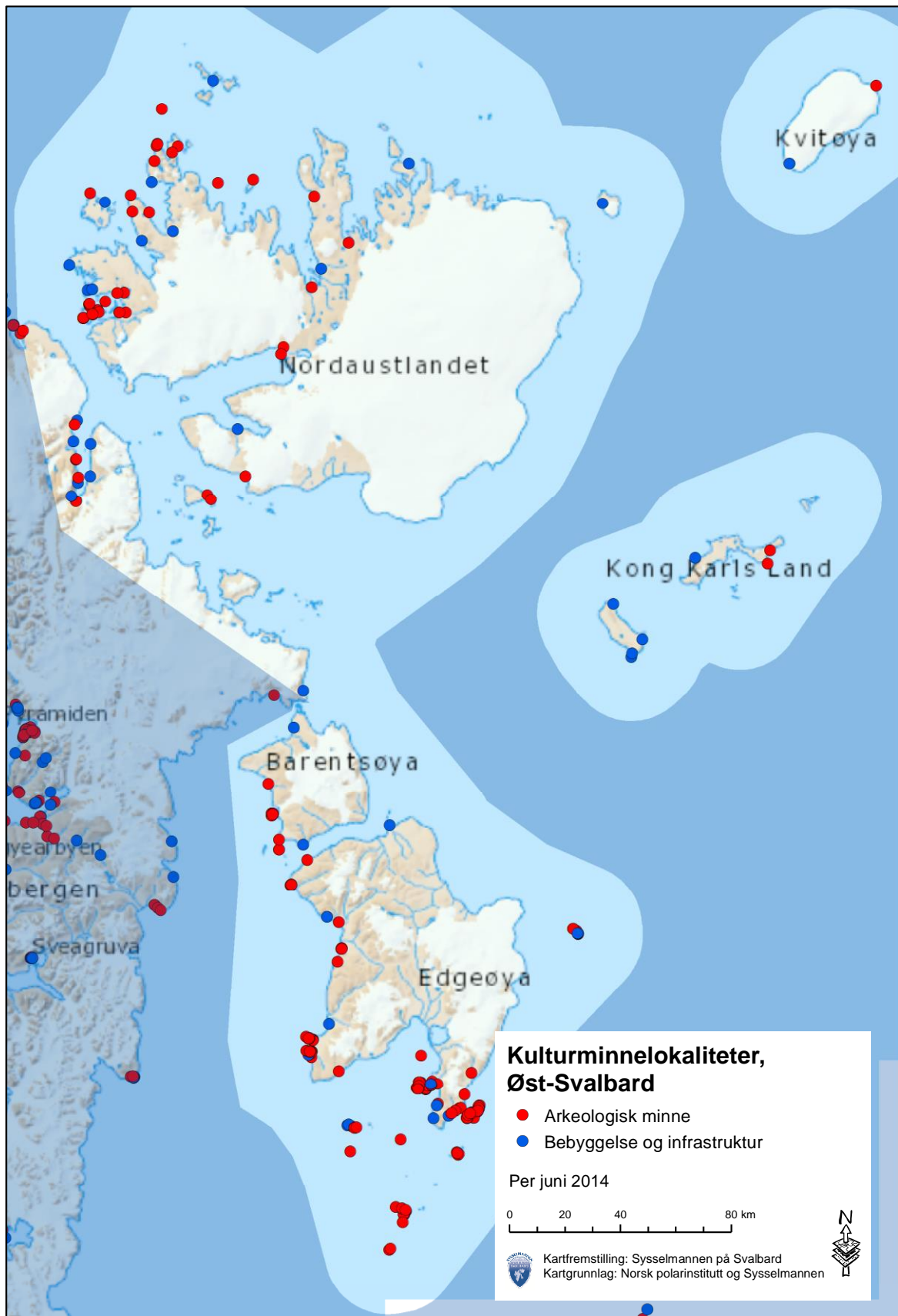
Temakart 8: Aggregert oversikt over rødlistede sjøfuglarter på Øst-Svalbard**

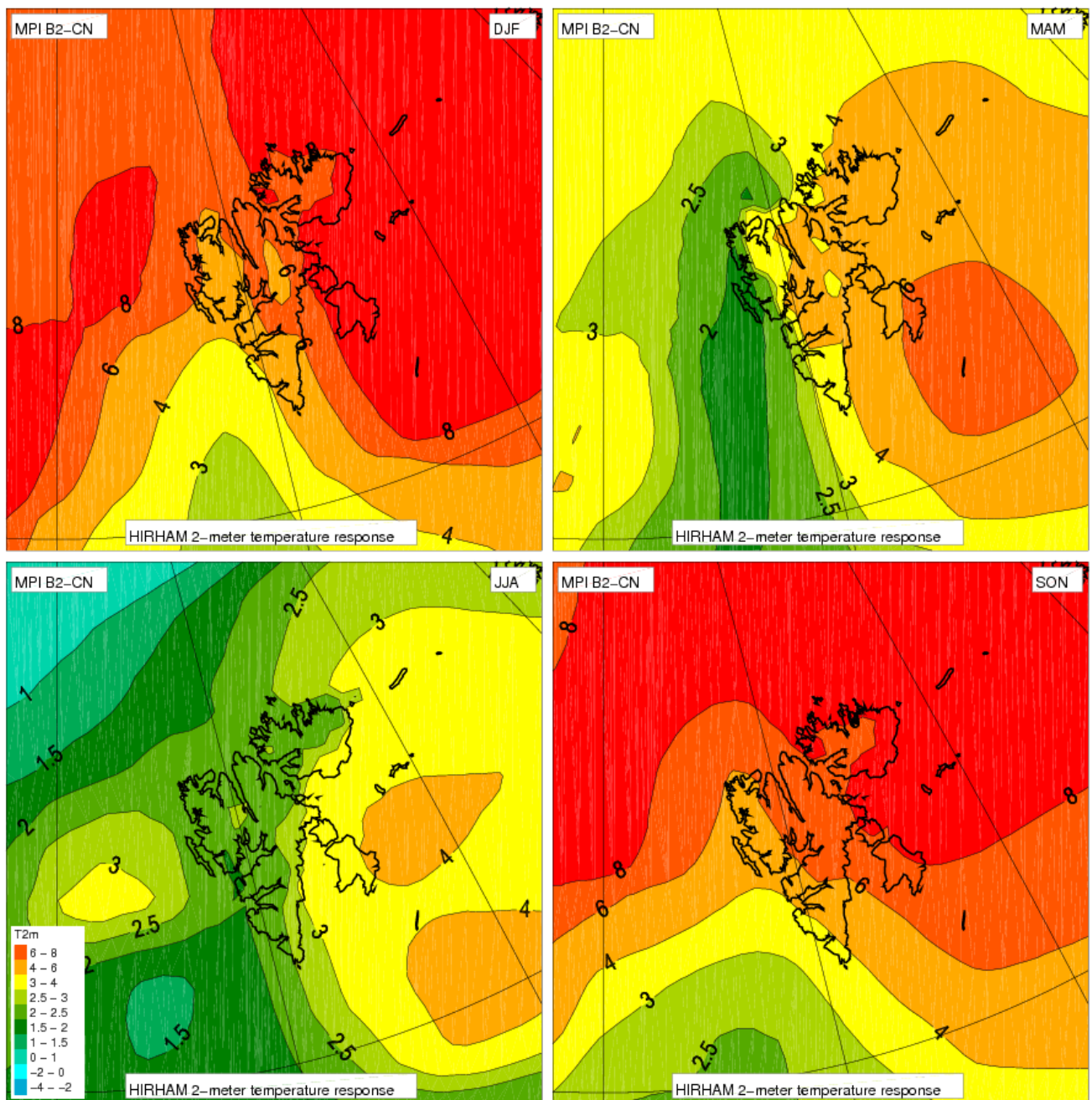
Temakart 9: Spesielle marine områder på Øst-Svalbard

Kilde: Rapporten ”[Assessment of benthic macrofaunal oil spill vulnerability and valuable areas on Svalbard](#)”, Akvaplan-niva report 5285-1 (2011)”, har beskrivelser av de ulike områdene.

Temakart 10: Registrerte kulturminner i databasen Askeladden (per juni 2014)

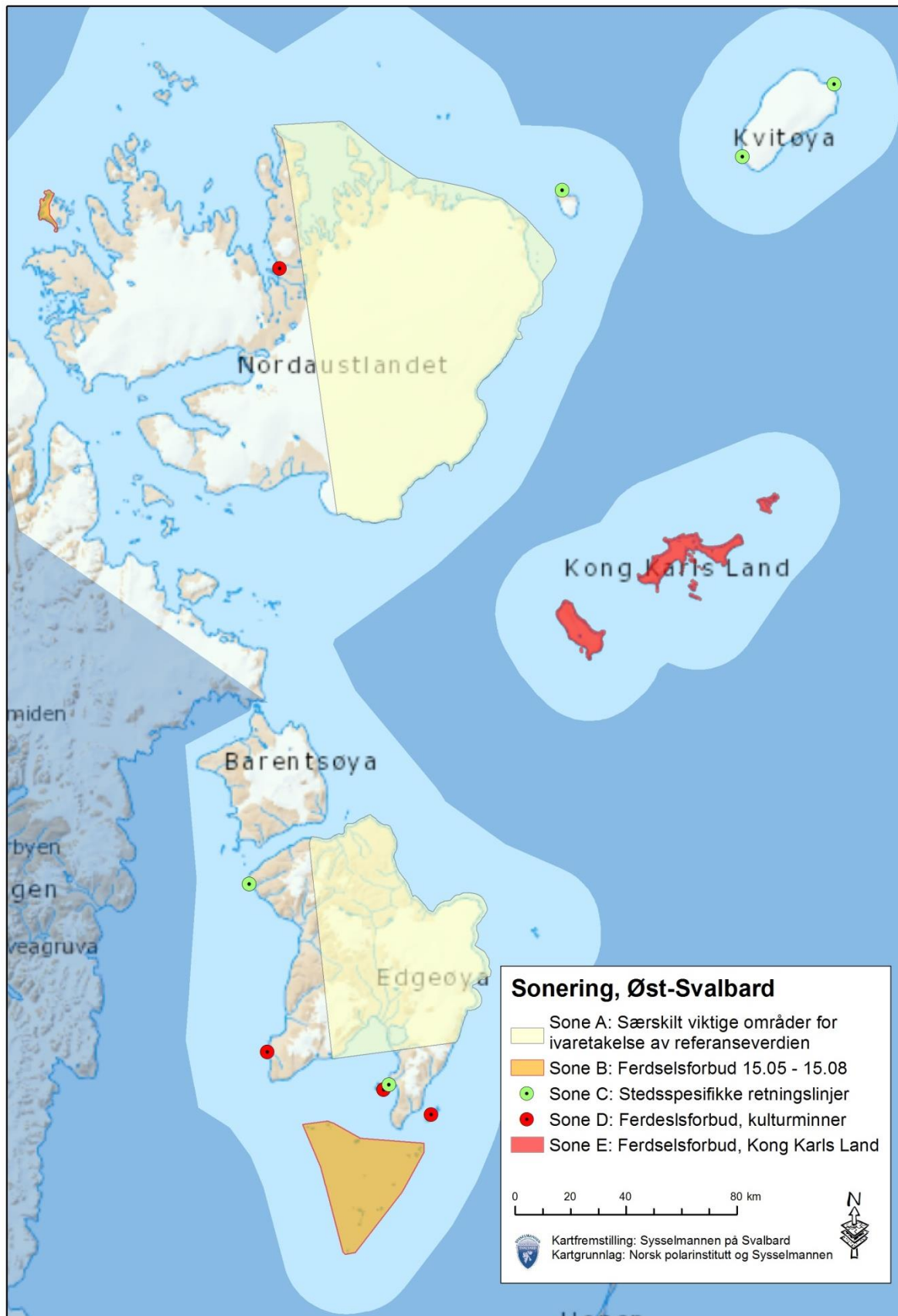

Temakart 11: Temperaturendringer fra 1961-90 og 2071-2100 på Svalbard

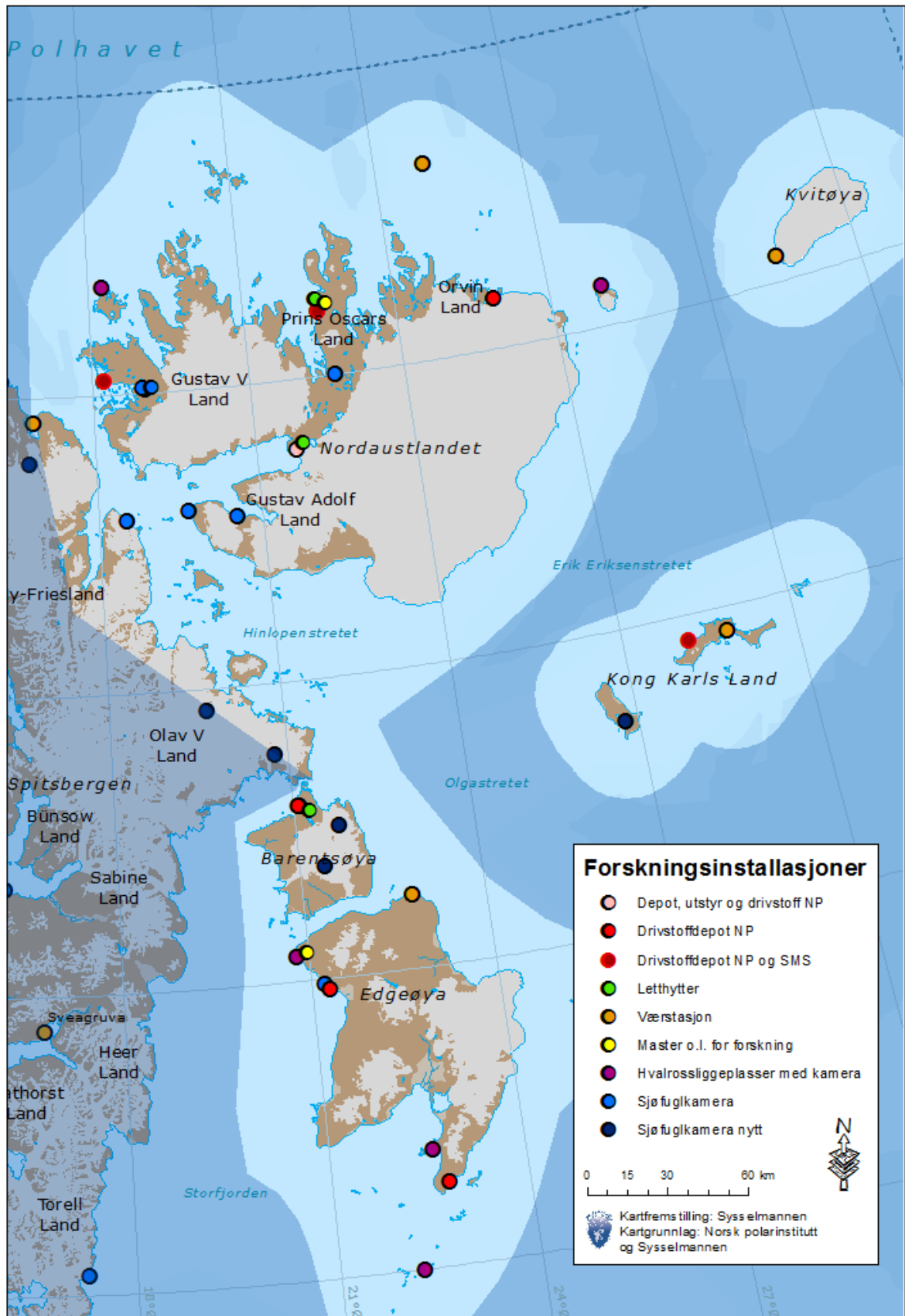

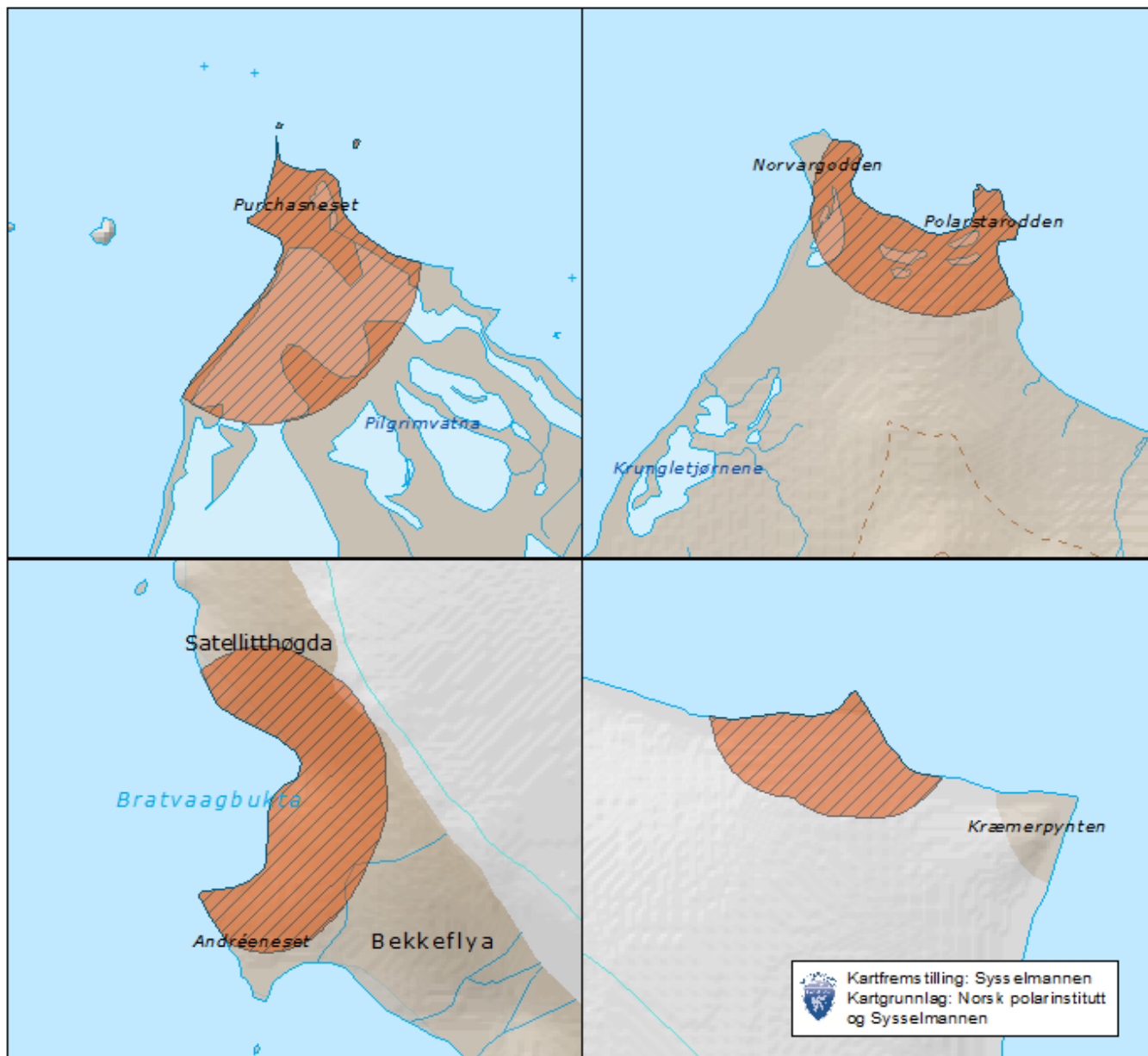
Temperaturendringer fra 1961-90 til 2071-2100, vinter (desember, januar, februar), vår (mars, april, mai), sommer (juni, juli, august) og høst (september, oktober, november). Kilde: [NorACIA-RCM](#) (klimamodell for Svalbard og Nord-Norge) og NP-notat 5.1.2011 [Klimaendringer på Øst-Svalbard](#)

Temakart 12: Oversikt over forvaltningssoner på Øst-Svalbard

Temakart 13: Oversikt over forskningsinstallasjoner på Øst-Svalbard

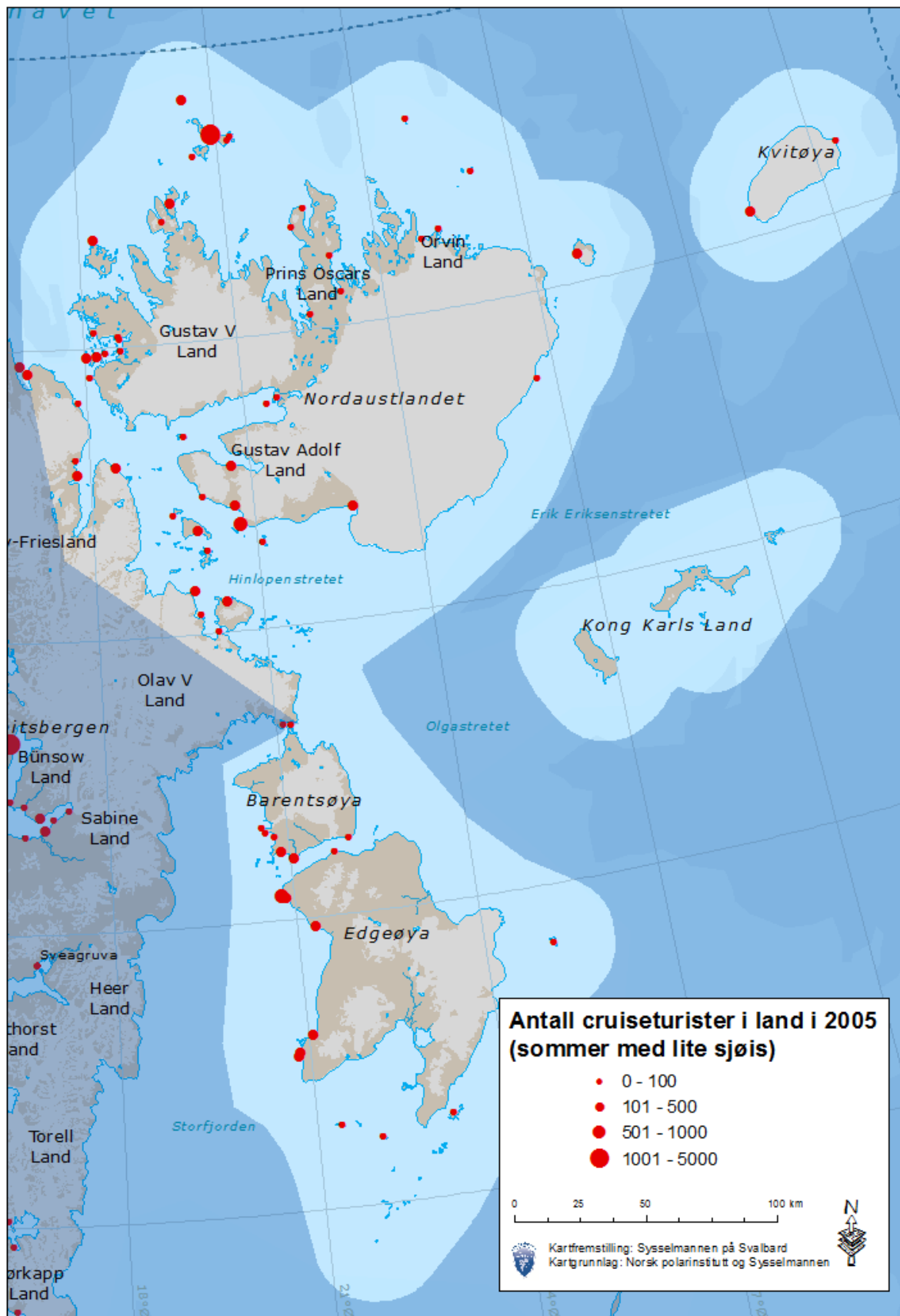

Temakart 14: Avgrensning for hvor helikopterlandingstillatelse ikke skal gis

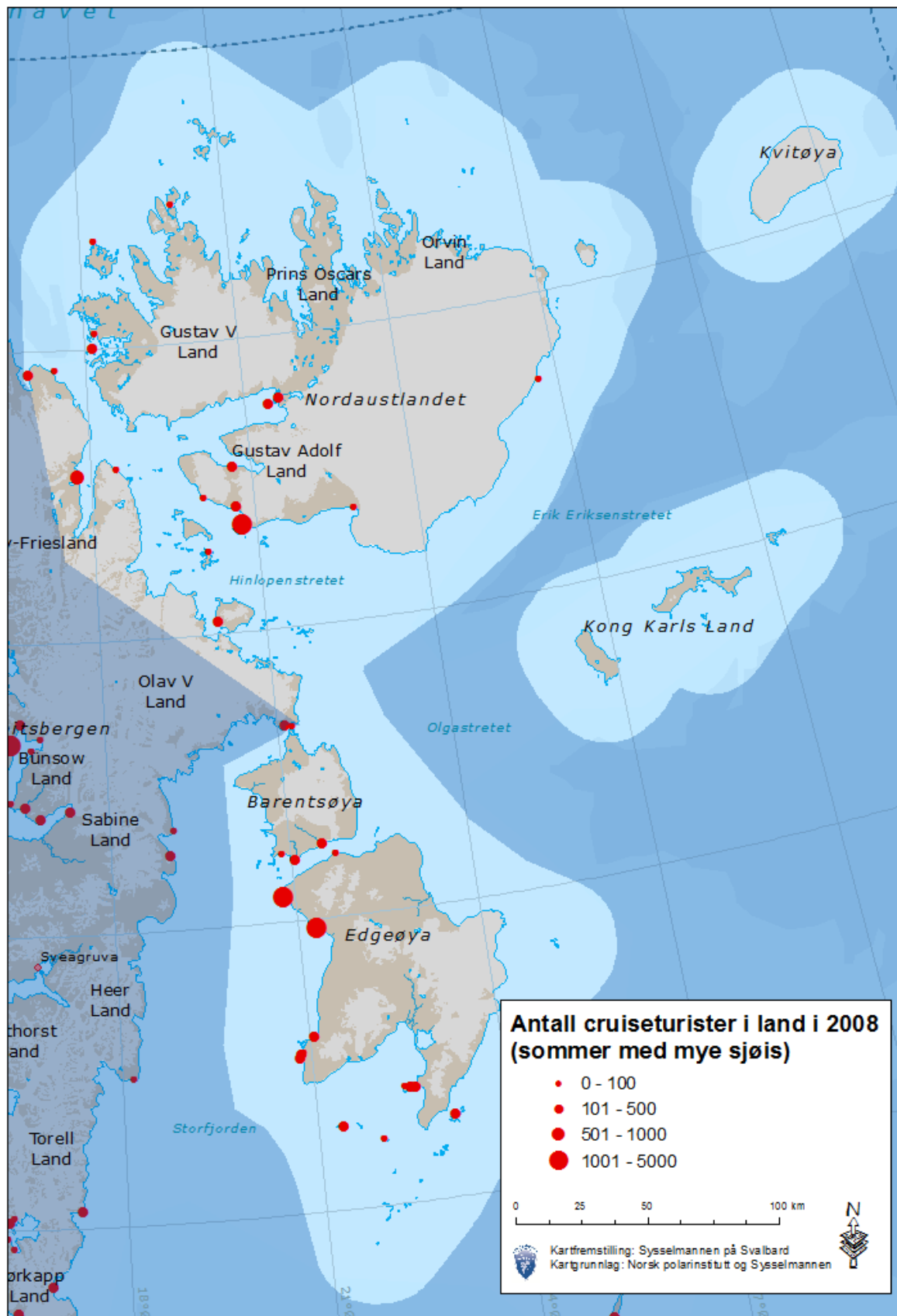
Den røde skraveringen viser hvor helikopterlandingstillatelse ikke skal gis, av hensyn til viktige liggeplasser for hvalross.

Øverst, venstre: Purchasneset, Lågøya, 1:25 000.
Øverst, høyre: Polarstarodden, Storøya, 1:40 000.
Nederst, venstre: Andréeneset, Kvitøya, 1:40 000.
Nederst, høyre: Kræmerpynten, Kvitøya, 1:40 000.

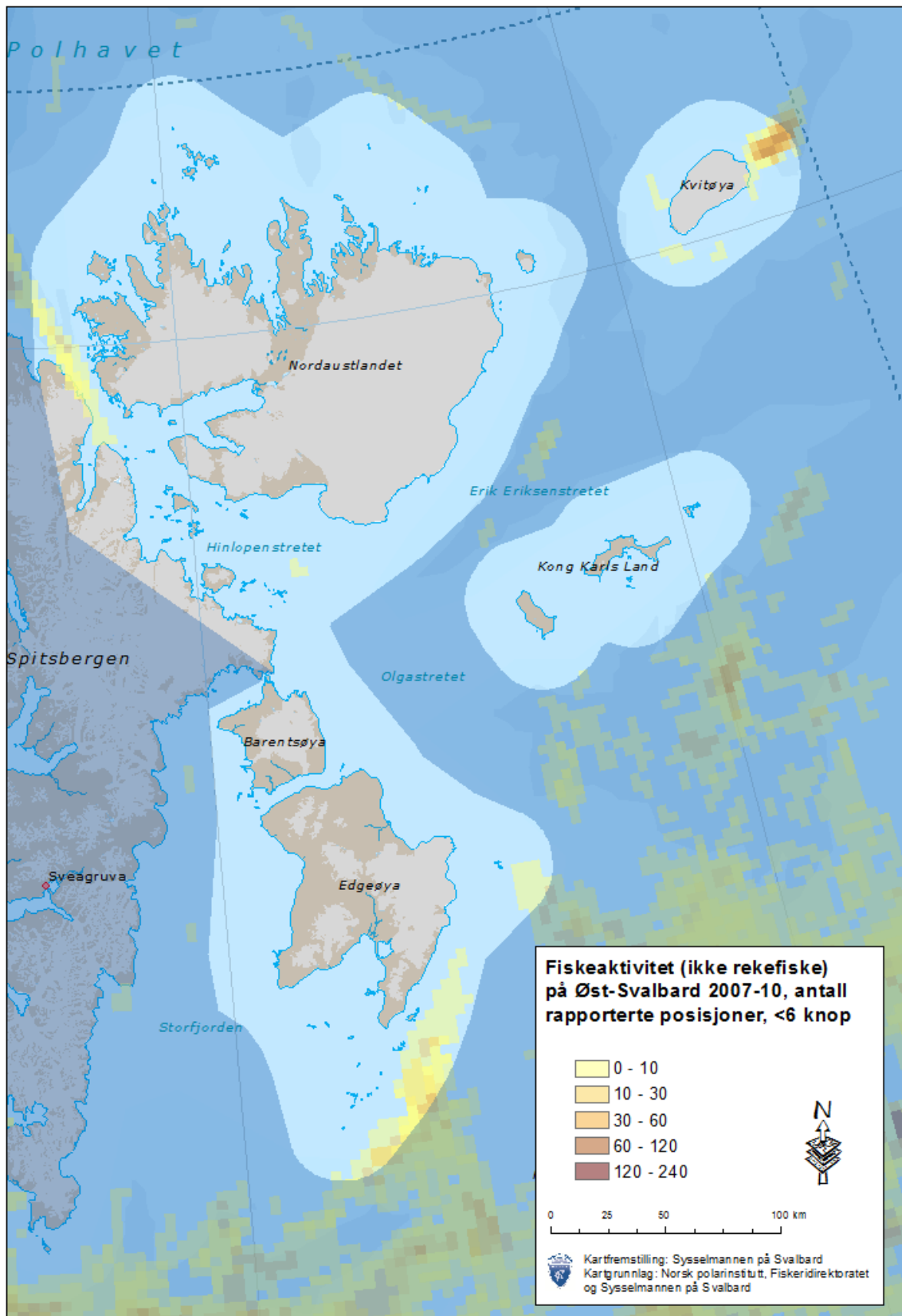
Temakart 15: Ilandstigninger av cruiseturister på Øst-Svalbard i 2005 (år med lite is)

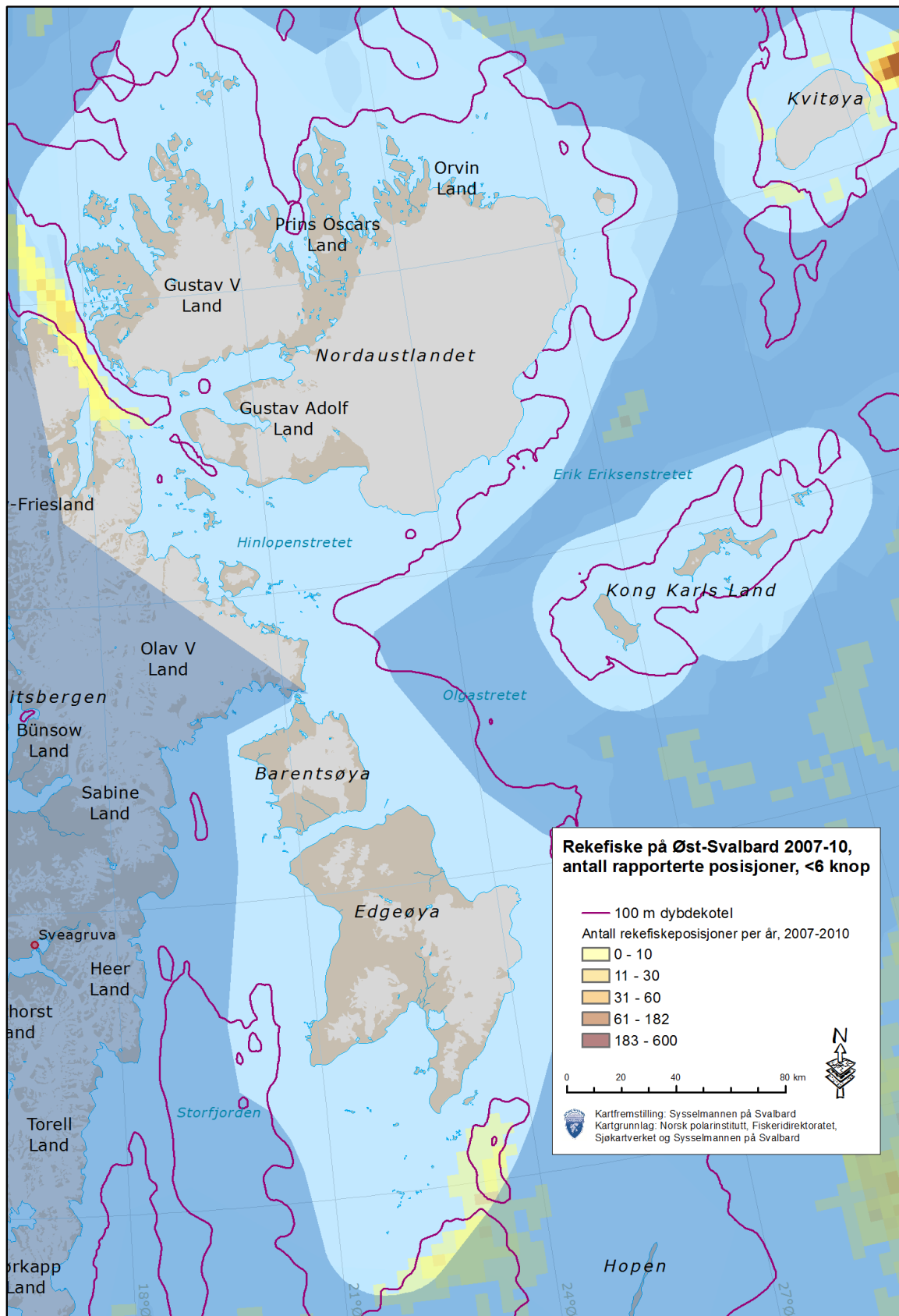
Temakart 16: Ilandstigninger av cruiseturister på Øst-Svalbard i 2008 (år med mye is)

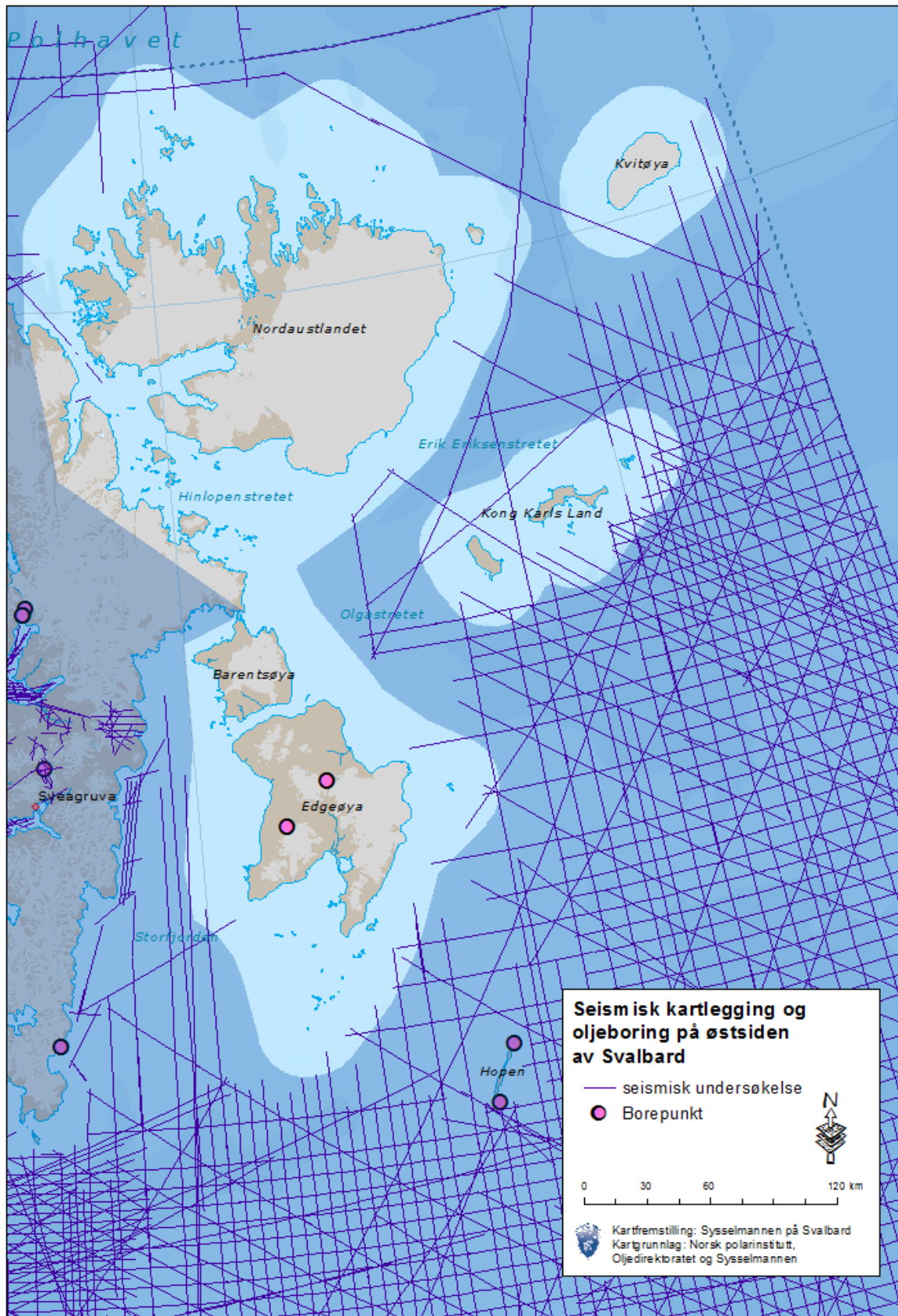
Temakart 17: Fiskeaktivitet uten rekefiske på Øst-Svalbard 2007 – 2010

Temakart 18: Rekefiske på Øst-Svalbard 2007 – 2010

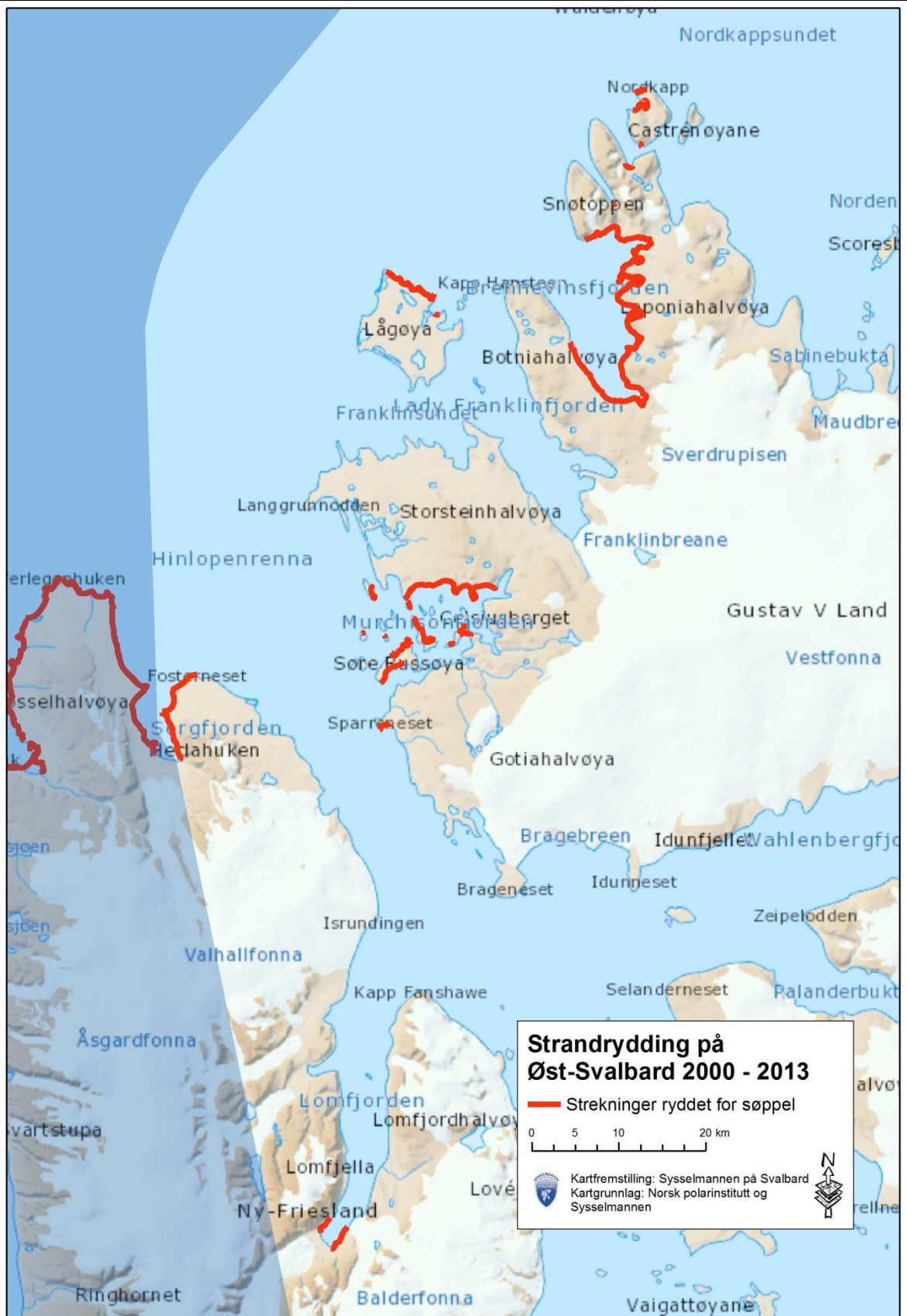
Temakart 19: Seismiske undersøkelser og oljeboringer på Øst-Svalbard

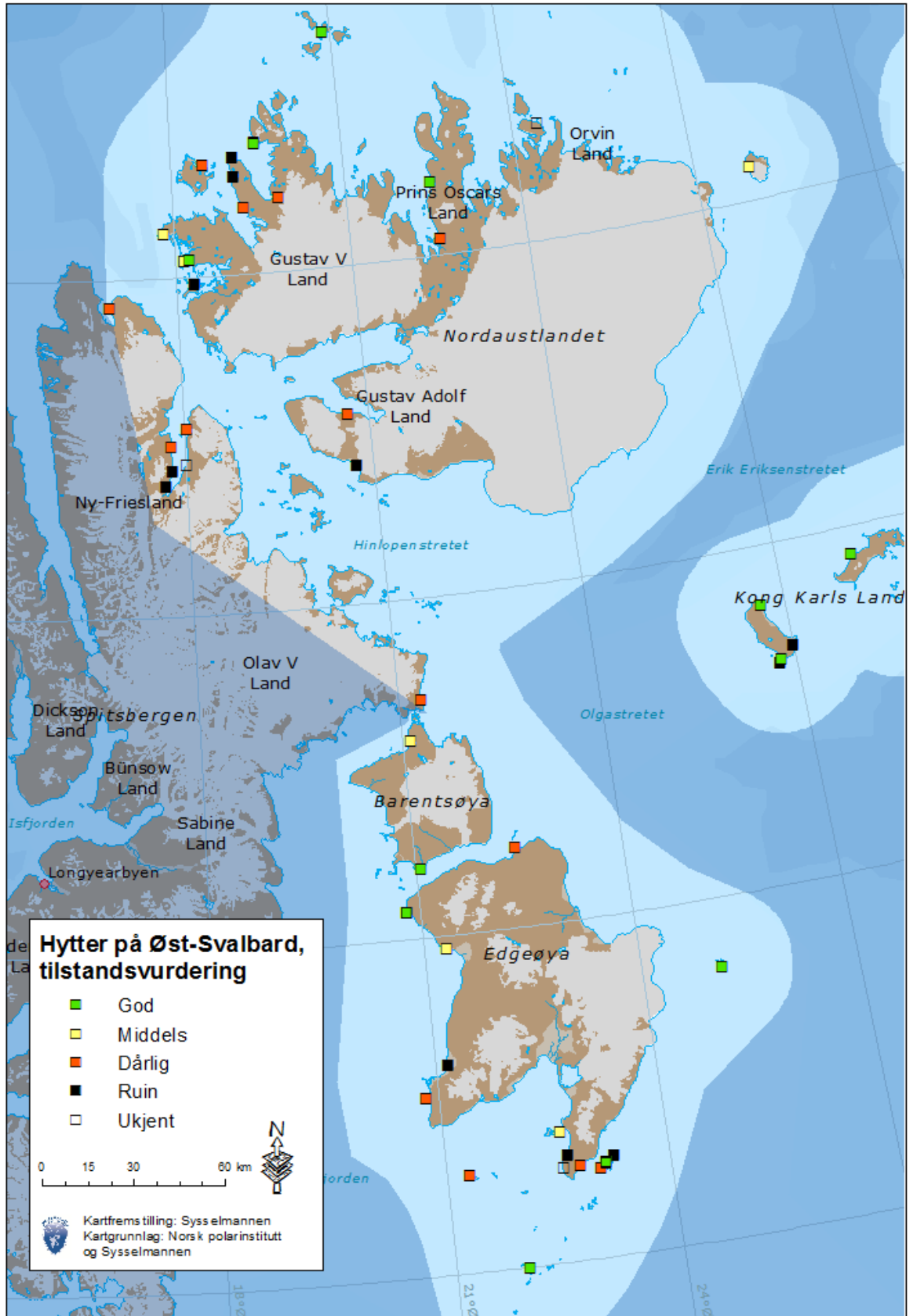
Temakart 20: Oversikt over drivstoffdepoter på Øst-Svalbard

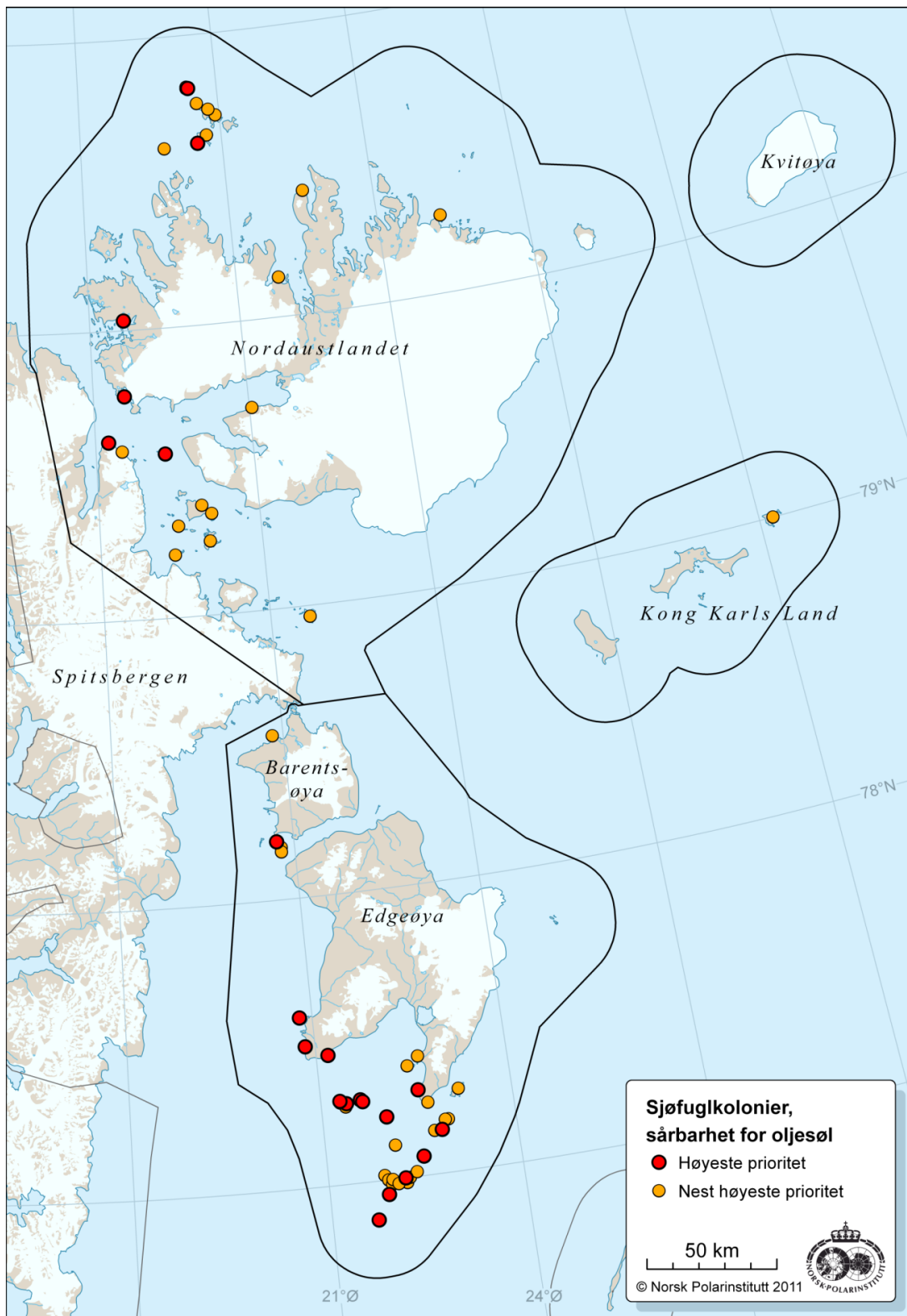
Temakart 21: Oversikt over strekninger ryddet for strandsøppel på Øst-Svalbard

Temakart 22: Oversikt over hytter på Øst-Svalbard med tilstandsvurdering

Temakart 23: Sjøfuglkolonier på Øst-Svalbard som er sårbare for oljesøl**

***) Kilde: [Faunaregistreringer og sårbarhetsvurderinger i Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater](#), Norsk polarinstitutt (2011)

Vedlegg 3 Oppdragsbrev

1. Utarbeidelse av forvaltningsplaner for verneområdene på Svalbard – oppdragsbrev til Sysseimannen på Svalbard, datert 03.06.09
2. Utarbeidelse av forvaltningsplan for Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater – presisering av oppdrag, datert 14.07.10

Vedlegg 3.1

Sysselmannen på Svalbard
Postboks 633
9171 LONGYEARBYEN

SYSSELMANNEN PÅ SVALBARD	
SAKSNR. 200900558	DOK.NR.: 1
DATO 15/6-09	ARKIV. SII
REALST. JAS	VISES.

Deres ref

Vår ref
200901602

Dato | 3 JUN 2009

Utarbeidelse av forvaltningsplaner for verneområdene på Svalbard – oppdragsbrev til Sysselmannen på Svalbard

Vi viser til tildelingsbrev for Sysselmannen på Svalbard (SMS) for 2009, der det står at SMS skal starte opp arbeidet med å utarbeide forvaltningsplaner for de store verneområdene på Svalbard. I tildelingsbrevet står det videre at verneområdene på Øst-Svalbard skal prioriteres.

I dette oppdragsbrevet utdyper Miljøverndepartementet (MD) det oppdraget som er gitt i tildelingsbrevet, og gir føringer for det videre arbeidet med forvaltningsplaner for de store verneområdene på Svalbard.

Overordnede mål og føringer

Forvaltningsplanene skal sikre en helhetlig styring av ulike former for ferdsel som begrenser den samlede belastningen på miljøet i tråd med vernets formål. Planene skal også gi føringer for hvordan kryssende brukerinteresser skal håndteres innenfor en slik ramme. Forvaltningsplanene skal ta hensyn til at belastningen på mange arter og økosystemer som følge av klimaendringene trolig vil øke, og sikre at ferdsel og annen lokal virksomhet tilpasses disse endringene.

Verneområdene på Svalbard har en viktig rolle som referanseområder for klima- og miljøforskning, og interessen for slik bruk av verneområdene er økende. Dette gjelder særlig naturreservatene på Øst-Svalbard. Forvaltningsplanene skal legge til rette for bruk av verneområdene som referanseområder for forskning i samsvar med verneformålet.

Postadresse
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Myntgt. 2
postmottak@md.dep.no
www.miljo.no

Telefon
22 24 90 90
Org. no.
972 417 882

Avdeling for internasjonalt
samarbeid
Telefaks
22 24 95 60

Saksbehandler
Fredrik Juell Theisen
22 24 60 55

Vedlegg 3.1

Til grunn for arbeidet legges verneforskriftene, svalbardmiljøloven, svalbardloven, St.meld.nr 22 (2008-2009) Svalbard og andre føringer fra Storting og regjering knyttet til forvaltningen av Svalbard.

Konkrete rammer og føringer for forvaltningen av verneområdene på Svalbard er gitt i verneformål og vernebestemmelser. Forvaltningsplanene skal være et hjelpemiddel for å utdype og realisere formålet med verneområdene og gi retningslinjer for en helhetlig forvaltning innenfor disse rammene. Slike planer skal også være et redskap når det gjelder å avveie hensynene til ulike brukergrupper som forskning og reiseliv, og legge til rette for at aktiviteten er i samsvar med verneformålet. Planene skal videre bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget, og sikre at forvaltningen har et godt faglig fundament.

Ut fra formålet med vernet, fordelingen av naturverdier, sårbarhet og behov, vil man i en forvaltningsplan kunne dele de enkelte verneområdene inn i forvaltningssoner med ulike målsettinger og avveininger mellom bruk og vern eller mellom ulike brukerinteresser. Andre aktuelle virkemidler kan blant annet være kanalisering av ferdsele, antallsbegrensninger, stedstilpassede retningslinjer og krav til sertifisering av guider. Innenfor verneområdene vil slike tiltak forankres i de respektive verneforskriftene. Eventuelle forvaltningsplaner utenfor verneområdene må bygge på svalbardmiljøloven med forskrifter og de generelle miljømålene for Svalbard. Dersom det er behov for det, kan forvaltningsplanene også omfatte forslag til tiltak som krever forskriftsendringer.

MD vil i denne sammenheng understreke at føre-var prinsippet, som er nedfelt som et overordnet prinsipp i svalbardmiljøloven, skal legges til grunn for forvaltningen av verneområdene og andre villmarkspregete naturområder på Svalbard. Føre-var prinsippet innebærer at hvis det mangler tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger ferdsel og annen aktivitet kan ha på naturmiljø eller kulturminner i verneområdene, skal områdene forvaltes med sikte på å unngå mulige skadevirkninger på miljøet.

MD vil videre understreke at svalbardmiljølovens prinsipp om samlet belastning tilsier at all virksomhet skal vurderes ut fra den samlede belastningen som naturmiljøet og kulturminnene vil bli utsatt for. MD ser det som særlig viktig at verneområdene forvaltes på en måte som tar høyde for de miljøbelastninger som følger av at klima og miljøforhold endres, og at hva som er akseptabel belastning og risiko som følge av lokal virksomhet vurderes i lys av dette.

Et sentralt formål med forvaltningsplanene vil være å avklare mulige konflikter mellom forskningens og reiselivsnæringens bruk av verneområdene. Planene må gi nødvendige føringer og rammer som sikrer at både forskning og reiseliv foregår innenfor rammene av verneformålet og vernebestemmelsene, og at konflikter mellom ulike brukerbehov kan håndteres innenfor disse rammene.

Vedlegg 3.1

Miljøverndepartementet ser det også som viktig at mulige konsekvenser for sjøsikkerheten vurderes og tas hensyn til i forvaltningsplanarbeidet.

Prioritering av områder

Sysselemannen skal prioritere arbeidet med forvaltningsplaner i følgende rekkefølge:

1. Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater
2. Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen nasjonalparker.
3. Områdene på det sentrale Spitsbergen

Forholdet til arbeid med forskriftsendringer og andre prosesser

Et forslag til endringer i vernebestemmelsene for de store naturvernområdene på Svalbard har vært på høring. Forslaget omfatter bestemmelser om hvor det skal være lov å sette cruiseturister i land innenfor de østlige naturreservatene, ferdelsbegrensninger ved enkelte utvalgte kulturminner og krav til drivstoffkvalitet for skip som seiler innenfor nasjonalparkene på Vest-Svalbard. Sysselemannens tilråding i saken ble oversendt til Direktoratet for naturforvaltning 29.1.2009.

DN har i mai 2009 oversendt sin tilråding til MD vedrørende krav til drivstoffkvalitet og ferdelsbegrensninger omkring enkelte utvalgte kulturminner. Når det gjelder forslagene til forskriftsendringer for naturreservatene på Øst-Svalbard, er disse fortsatt til behandling i DN. Før DN kan gi sin tilråding til MD om denne delen av forslaget er det blant annet behov for at Kystverket vurderer forslagens betydning for sjøsikkerheten.

Med bakgrunn i at det pågår et arbeid med å vurdere forslag til forskriftsendringer, forutsetter Miljøverndepartementet at det tas høyde for at disse endringene kan komme, og at forslag til sonering og ulike typer ferdelsbegrensninger ikke utformes før regjeringen har tatt stilling til de aktuelle forslagene til forskriftsendringer.

Forvaltningsplaner for Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater

Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater har lovens strengeste verneform. Begge naturreservatene har som formål å bevare et stort, sammenhengende og i det vesentligste urørt naturområde på land og i sjøen med intakte naturtyper, økosystemer, arter, naturlige økologiske prosesser, landskapselementer og kulturminner som referanseområde for forskning. Naturopplevelse er ikke en del av verneformålet i disse områdene. Det fremgår således klart av verneformålet at hensynet til utnyttelse av områdene som referanseområder for forskning skal veie tyngst ved konflikt med annen ferdsel og virksomhet innenfor de to store naturreservatene på Øst-Svalbard. Dette skal legges til grunn for forvaltningsplanene.

En utnyttelse av verneområdene som referanseområder for klima- og miljøforskning forutsetter at forskningens behov for å kunne ferdes og drive forskningsaktivitet i verneområdene ivaretas innenfor de rammene formålet med verneområdene setter.

Vedlegg 3.1

Samtidig ser MD det som viktig at forvaltningsplanene setter strenge krav til forskning i felt, og bidrar til å begrense forskningsrelatert ferdsel og faren for påvirkning av miljøet som følge av dette. Forvaltningsplanene bør også stimulere til forskning som tar i bruk ny metodikk som reduserer behovet for logistikk, infrastruktur og menneskelig nærvær i verneområdene.

Departementet ser det som viktig at behov og muligheter for utnyttelse av de østlige naturreservatene som referanseområder for klima- og miljøforskning konkretiseres så langt det lar seg gjøre som grunnlag for forvaltningsplanarbeidet. Samtidig må det tas høyde for langsiktige behov, også knyttet til nye og ennå ukjente problemstillinger som ennå ikke lar seg konkretisere. Det må også gjøres en grundig vurdering av hvilke krav dette setter til skjerming av områdene mot ferdsel og annen virksomhet, og hvordan dette best kan ivaretas. For å kunne vurdere behovet for, og utforme forslag til ferdselsbegrensninger, er det også nødvendig med en sammenstilling av eksisterende kunnskap om naturgrunnet og kulturminnene i områdene, og en vurdering av sårbarheten for ferdsel. Dette bør blant annet bygge på kunnskap innhentet i forbindelse med arbeidet med forslag til forskriftsendinger.

Forslag til ferdselsrestriksjoner må sees i sammenheng med forslaget til bestemmelser om hvor det skal være lov å sette cruiseturister i land innenfor de østlige naturreservatene, som er til behandling i Direktoratet for naturforvaltning. Dette forslaget har vesentlig betydning for arbeidet med forvaltningsplaner for de østlige naturreservatene. Miljøverndepartementet ser det derfor ikke som hensiktsmessig at det startes opp en formell forvaltningsplanprosess før denne saken er avklart. I påvente av en slik avklaring ser departementet det som naturlig at Sysselmannen prioriterer forberedende arbeid som innhenting og sammenstilling av kunnskap om naturmiljø, kulturminner, og brukerinteresser knyttet til forskning, reiseliv og friluftsliv.

Forvaltningsplaner for Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen Nasjonalparker

Også i disse områdene er formålet med fredningen å bevare et stort, sammenhengende og i det vesentligste urørt naturområde på land og i sjøen med intakte naturtyper, økosystemer, arter, naturlige økologiske prosesser, landskapselementer, kulturminner og kulturmiljøer. Til forskjell fra naturreservatene i øst er opplevelse av Svalbards natur- og kulturarv her en del av verneformålet ved siden av bevaring som referanseområde for forskning. Departementet er opptatt av at forvaltningsplaner for disse nasjonalparkene gir en god balanse mellom reiselivets og forskningens behov, og avklarer kryssende brukerinteresser innenfor rammen av verneformålet.

DN har oversendt sin tilråding til MD vedrørende krav til drivstoffkvalitet i disse verneområdene og ferdselsbegrensninger omkring enkelte utvalgte kulturminner. Dette forslaget har vesentlig betydning for arbeidet med forvaltningsplaner for de tre nasjonalparkene fra 1973. Miljøverndepartementet ser det derfor ikke som

Vedlegg 3.1

hensiktsmessig at det startes opp en formell forvaltningsplanprosess for disse områdene før beslutning om endringer i verneforskriftene er fattet.

Forvaltningsplaner for det sentrale Spitsbergen

På det sentrale Spitsbergen ser Miljøverndepartementet det som aktuelt at det utarbeides forvaltningsplaner som omfatter både vernede og ikke-vernede områder. I St.meld.nr.22 (2008-2009) Svalbard legges det opp til en konsentrasjon av ferdselen i dette området, mens andre områder skal skjermes helt eller delvis. Samtidig legger regjeringen i meldingen vekt på å sikre gode rammevilkår for ikke-motorisert friluftsliv og reiseliv med utgangspunkt i Longyearbyen. Det er viktig at forvaltningsplaner for dette området legger til rette for dette, og gir føringer for hvordan arealbrukskonflikter i forhold til motorisert ferdsel skal håndteres.

I St.meld.nr 22 varsles det at det vil bli satt i gang et arbeid med å vurdere hvordan det kan legges bedre til rette for ikke-motorisert reiseliv med utgangspunkt i Longyearbyen, og at lokale reiselivsaktører vil bli trukket inn i arbeidet. I tildelingsbrevet fra MD til Sysselmannen for 2009 heter det at Sysselmannen skal starte opp arbeidet med en kartlegging av behovene for bedre tilrettelegging for ikke-motorisert friluftsliv og turisme på Svalbard. Dette arbeidet vil være en viktig del av grunnlaget for utarbeidelsen av forvaltningsplaner for de aktuelle områdene på det sentrale Spitsbergen.

Miljøverndepartementet vil på et senere tidspunkt spesifisere rammene for arbeidet med forvaltningsplaner for det sentrale Spitsberget på bakgrunn av erfaringene med forvaltningsplanarbeidet for naturreservatene og nasjonalparkene fra 1973, og arbeidet med å vurdere hvordan det kan legges bedre til rette for ikke-motorisert friluftsliv og turisme på Svalbard. MD vil i denne forbindelse blant annet vurdere hensiktsmessigheten av å utarbeide helhetlige planer som omfatter også de ikke-vernede naturområdene på det sentrale Spitsbergen, og hvordan en slik plan eventuelt skal avgrenses geografisk. Dette vil også bli vurdert i sammenheng med arbeidet med å utrede Svalbard som et mulig verdensarvområde.

Involvering av berørte interesser

Miljøverndepartementet ser det som viktig at berørte brukergrupper og andre interesser trekkes inn i arbeidet med forvaltningsplaner for de store verneområdene på Svalbard på et tidlig stadium. Dette gjelder særlig lokalbefolkningen, reiselivet, og de aktuelle forskningsmiljøene. En slik dialog er etter departementets syn viktig for å identifisere behov og ønsker, og for å innhente synspunkter på hvordan ferdsel og aktivitet best kan styres for å ivareta brukerinteressene og håndtere kryssende interesser innenfor rammen av formålet med de ulike verneområdene.

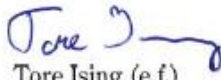
Vedlegg 3.1

Faglig bistand og godkjenning av forvaltningsplanene

Direktoratet for naturforvaltning har det faglige ansvaret for forvaltningen av verneområdene på Svalbard, og har fått i oppdrag å godkjenne forvaltningsplanene på Svalbard. DN vil konsultere Riksantikvaren og Norsk Polarinstitut i forbindelse med faglig gjennomgang og før endelig godkjenning av forvaltningsplanene.

Forvaltningsplanene vil gi viktige føringer for forvaltningen av områder med verneverdier som har stor betydning både i nasjonal og internasjonal sammenheng, og berører viktige interesser knyttet til blant annet forskning og reiseliv. I lys av oppgavens karakter og viktighet ser Miljøverndepartementet det som nødvendig at Direktoratet for naturforvaltning bidrar med råd og veiledning under utarbeidelsen av forvaltningsplanene. Det forutsettes at Sysselmannen legger opp til en prosess hvor DN fyller en slik rolle. Miljøverndepartementet ber også Sysselmannen sørge for at Riksantikvaren og Norsk Polarinstitut involveres i arbeidet. Kystverket skal involveres i den delen av arbeidet som berører forholdet til sjøsikkerheten.

Med hilsen

Tore Ising (e.f.)
avdelingsdirektør

Fredrik Juell Theisen
Seniorrådgiver

Kopi:

Justisdepartementet v/polaravdelingen
Direktoratet for naturforvaltning
Norsk Polarinstitut
Riksantikvaren
Kystverket

Vedlegg 3.2

19 JUL 2010

Sysselmannen på Svalbard
9171 LONGYEARBYEN

SYSSELMANNEN PÅ SVALBARD			
SAKSNR.:	200900598	DOK.NR.:	9
DATO:	2017-10	ARKIV:	511
SAKSANSV.:	HRD	VISES:	

Deres ref

Vår ref
200901874-/FJT

Date 14 JUL 2010

Utarbeidelse av forvaltningsplan for Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater - presisering av oppdrag

Vi viser til oppdragsbrev av 3. juni 2009 vedrørende utarbeidelse av forvaltningsplaner for verneområdene på Svalbard der det heter at Sysselmannen skal prioritere arbeidet med forvaltningsplaner i følgende rekkefølge:

1. Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater
2. Nordvest-Spitsbergen, Forlandet og Sør-Spitsbergen nasjonalparker.
3. Områdene på det sentrale Spitsbergen

I oppdragsbrevet av 3. juni 2009 vises det til at det pågår et arbeid med å vurdere forslag til forskriftsendringer som innebærer begrensninger på hvor det skal være tillatt å sette i land cruiseturister innenfor naturreservatene på Øst-Svalbard. I brevet understrekes det at dette forslaget har vesentlig betydning for arbeidet med forvaltningsplaner for de østlige naturreservatene, og at Miljøverndepartementet derfor ikke ser det som hensiktsmessig at det startes opp en formell forvaltningsplanprosess før denne saken er avklart. I brevet forutsatte departementet også at forslag til sonering og ulike typer ferdselsbegrensninger i forvaltningsplanen ikke skulle utformes før man har tatt stilling til de aktuelle forslagene til forskriftsendringer.

Miljøverndepartementet har nå mottatt tilrådingen fra DN om de aktuelle forskriftsendringene, og har etter en samlet vurdering besluttet at det ikke på det nåværende tidspunkt vil bli fremmet forslag om forskriftsendringer som innebærer ytterligere ferdselsrestriksjoner i naturreservatene på Øst-Svalbard.

Postadresse
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Mynigt. 2
postmottak@md.dep.no
www.miljo.no

Telefon
22 24 90 90
Org no.
972 417 882

Avdeling for internasjonalt
samarbeid
Telefaks
22 24 95 60

Saksbehandler
Fredrik Juell Theisen
22 24 60 55

Vedlegg 3.2

Departementet ser det som mest hensiktsmessig at man utformer en helhetlig tilnærming til styring og regulering av alle typer ferdsel og aktivitet gjennom forvaltningsplanarbeidet og prosessen knyttet til dette. Forslag til nødvendig regulering av ferdsel og annen aktivitet som vil kreve forskriftsendringer bør etter departementets syn inngå som en del av dette arbeidet.

Oppdraget til Sysselmannen som ble gitt i brev av 3. juni 2009 utvides derfor til også å omfatte forslag til nødvendige forskriftsendringer for Nordaust-Svalbard og Søraust-Svalbard naturreservater. Vi forutsetter at det omfattende materialet i tilrådingen fra DN, herunder bakgrunnsdokumentasjon, høringsuttalelser og vurderinger, inngår som en sentral del av grunnlaget for det videre arbeidet.

De avklaringer som nå er foretatt med hensyn til den videre håndteringen av det foreliggende forslaget om forskriftsendringer innebærer også at sysselmannen nå formelt kan igangsette prosessen med å utarbeide forvaltningsplan og forskriftsendringer i tråd med de føringene som er gitt i dette brevet og oppdragsbrevet av 3. juni 2009.

Oppdragsbrevet til Sysselmannen av 3. juni 2009 gir generelle føringar for arbeidet med forvaltningsplaner, og gir også enkelte mer spesifikke føringar for arbeidet med forvaltningsplaner for Søraust-Svalbard og Nordaust-Svalbard naturreservater (se vedlegg). Disse føringene gjelder fortsatt. Nedenfor gis det supplerende føringar for det utvidede oppdraget til Sysselmannen om å utarbeide forvaltningsplaner og nødvendige forskriftsendringer for de to naturreservatene.

Føringar for arbeidet

Sysselmannen skal utarbeide forslag til forvaltningsplan og endringer av verneforskriftene for Nordaust-Svalbard og Søraust-Svalbard naturreservater. Forvaltningsplanen skal bygge på de nå gjeldende verneforskrifter med de endringer sysselmannen foreslår. Forslagene til forvaltningsplan og forskriftsendringer skal oversendes Direktoratet for naturforvaltning for faglig godkjenning, og deretter sendes på høring samlet. Departementet ber Sysselmannen legge frem en fremdriftsplan for arbeidet innen 30. september 2010. Departementet vil deretter komme tilbake med en frist for når forslagene til forvaltningsplan og forskriftsendringer skal oversendes Direktoratet for naturforvaltning for faglig godkjenning.

Det skal opprettes en referansegruppe med representantar for forskningsmiljøene, reiselivet, lokalstyret og andre berørte interesser, herunder frivillige organisasjonar, som skal følge arbeidet og komme med innspill til forvaltningsplanen og forskriftsendringene.

Forskriftsendringene og forvaltningsplanen skal til sammen sikre en forvaltning av Nordaust-Svalbard og Søraust-Svalbard naturreservater som er i samsvar med verneformålet. Planene skal omfatte all aktivitet innenfor naturreservatene som kan ha

Vedlegg 3.2

betydning for verneverdiene, og sikre at denne aktiviteten skjer i samsvar med verneformålet. Forvaltningsplanen skal løse aktuelle utfordringer samtidig som den skal ha et langsiktig perspektiv (200 år) på forvaltningen av de aktuelle områdene.

I tillegg til de føringer som verneformålet gir, skal planen og de reviderte verneforskriftene sikre en forvaltning i samsvar IUCN sine retningslinjer for forvaltning av naturreservater.

En forvaltningsplan skal ivareta verneformålet samtidig som den skal legge til rette for bruk som er forenelig med dette formålet. For å oppnå dette er det hensiktsmessig å dele verneområder inn i soner med egne strategier og retningslinjer for hvordan verneformålet skal nås. En slik sonering er den vanlige tilnærmingen til forvaltningsplaner for verneområder på fastlandet, og departementet ser det som formåltjenlig med en slik tilnærming også på Svalbard. Verneformålet vil være det samme for de ulike sonene, mens praktiseringen av verneforskriftene vil være forskjellig.

Mens større verneområder på fastlandet i all hovedsak er nasjonalparker og landskapsvernområder, er verneområdene på Øst-Svalbard naturreservater, som er lovens strengeste verneform. Verneformålet og utviklingen når det gjelder aktivitet og ferdsel i reservatene tilsier at det vil være behov for strengere restriksjoner i deler av reservatene enn det som følger av dagens verneforskrifter. For å kunne gi enkelte soner et strengere restriksjonsnivå enn det som følger av dagens vernebestemmelser, vil det derfor være nødvendig å foreta endringer i forskriftene. Dette er bakgrunnen for at Sysselmannen gis i oppdrag å utarbeide forslag til nødvendige forskriftendringer som skal følge forslaget til forvaltningsplan. Departementet ser det også som hensiktsmessig at ferdselsforbudet på Kong Karls Land, som i dag har form av en egen forskrift, blir inkludert i verneforskriften for Nordaust-Svalbard naturreservat.

En sonering av naturreservatene på Øst-Svalbard med ulik grad av restriksjoner på ferdsel og annen aktivitet må utformes på bakgrunn av en kartlegging av bl.a. sårbarhet, verneverdi og verdi som referanseområde for ulike deler av reservatet. Soneringen bør også utformes på en måte som bidrar til å fremme sjøsikkerheten og redusere risikoen for miljøskade som følge av akutt forurensning innenfor reservatene. Soneringen skal danne grunnlaget for en forvaltning som ivaretar verneformålet for reservatene som helhet. Innenfor rammen av verneformålet skal soneringen også bidra til å ivareta og avveie ulike brukerinteresser.

Å sikre naturreservatene på Øst-Svalbard som store og i det vesentligste uberørte referanseområder for forskning står sentralt i verneformålet. Samtidig er det blitt stadig klarere at områdene på Øst-Svalbard har et stort potensial som kilde til klima- og miljøkunnskap av stor samfunnsmessig betydning, også globalt sett. Dette er bakgrunnen for at en av regjeringens hovedmålsettinger for miljøvernet på Svalbard er at *"Det skal finnes store, og i det vesentligste uberørte naturområder på Svalbard som*

Vedlegg 3.2

dekker behovet for referanseområder for klima- og miljøforskning" (St.meld.nr.22 (2008-2009) Svalbard.

Det er særlig hensynet til studier av hvordan arter og økosystemer responderer på klimaendringer, langtransportert forurensning og andre storskala miljøendringer som definerer kravene til hvilken lokal påvirkning som kan tillates. For å være egnet som referanseområde i en slik sammenheng, må påvirkning som følge av lokal aktivitet begrenses i rom og omfang slik at effektene på økosystemene av storskala miljøendringer kan studeres med stor grad av visshet om at de observerte endringer ikke helt eller delvis skyldes lokal virksomhet. Departementet understreker at det er en slik forståelse av hva som ligger i at "Formålet med fredningen er å bevare et stort, sammenhengende og i det vesentligste urørt naturområde på land og i sjøen med intakte naturtyper, økosystemer, arter, naturlige økologiske prosesser, landskapselementer og kulturminner som referanseområde for forskning" (vår understrekning) som skal legges til grunn for arbeidet med forvaltningsplaner og endringer av verneforskriftene for de to naturreservatene.

For å ivareta reservatenes verdi som referanseområder må forvaltningen sikre at to grunnleggende forutsetninger oppfylles:

- Det må sikres store, sammenhengende områder uten lokal påvirkning, som omfatter de arter, økosystemer og økologiske prosesser hvor det er viktig å skaffe kunnskap om effekter av storskala miljøendringer.
- Det må være langsiktig forutsigbart hvor lokal påvirkning kan komme.

Disse kravene skyldes først og fremst at de problemstillingene det er aktuelt å forske på krever isolering av langsomme forandringer som er relativt små sammenlignet med den naturlige variasjonen på kort tidsskala. I en slik sammenheng kan små, lokale påvirkninger og forandringer dominere helt over de signaler som søkes påvist. Dette stiller strenge krav til langsiktighet og konsekvens når det gjelder volum og kanalisering av ferdsel og annen aktivitet innenfor naturreservatene på Øst-Svalbard.

Store, sammenhengende referanseområder uten lokal påvirkning er i dag global mangelvare, og er å betrakte som en grunnleggende "infrastruktur" for klima- og miljøforskningen. De østlige naturreservatenes verdi som referanseområde må derfor forvaltes i et langsiktig perspektiv, hvor det også tas høyde for at det i framtiden kan bli behov for å studere nye og hittil ukjente problemstillinger.

Ytterligere føringer for hvordan ulike brukerhensyn skal avveies med utgangspunkt i verneformålet er gitt i oppdragsbrevet av 3. juni 2009 (se vedlegg).

Behovet for regulering av også annen type ferdsel enn cruiseturisme ble understreket av flere høringsinstanser ved høring av forslaget om begrensninger på hvor det skal være tillatt å sette i land cruiseturister innenfor naturreservatene på Øst-Svalbard.

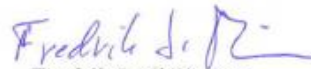
Vedlegg 3.2

Flere av høringsinstansene stilte også spørsmålstegn ved om det er riktig eller hensiktsmessig å skille mellom kommersiell ferdsel og annen type ferdsel. Behovet for å styre og regulere alle typer ferdsel synliggjøres også av den store økningen i forskningsaktivitet på Svalbard de siste årene. Miljøverndepartementet ser det derfor ikke som hensiktsmessig at det i forvaltningsplanen eller forskriftsendringene som nå skal utarbeides gjøres noe skille mellom kommersiell og ikke- kommersiell ferdsel. Det kan etter departementets syn imidlertid være aktuelt å skille mellom organisert og uorganisert ferdsel, som er et innarbeidet prinsipp og vanlig praksis i mange verneområder på fastlandet.

Med hilsen

Tore Ising (e.f.)
avdelingsdirektør

Fredrik Juell Theisen
seniorrådgiver

Kopi:

Justis- og politidepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Kunnskapsdepartementet
Fiskeri- og kystdepartementet
Direktoratet for naturforvaltning
Riksantikvaren
Norsk Polarinstitutt

Vedlegg 1

Side 5

Vedlegg 3.2

Føringer for forvaltningsplaner for Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater gitt i oppdragsbrev av 3. juni 2009

Nordaust-Svalbard og Sørøst-Svalbard naturreservater har lovens strengeste verneform. Begge naturreservatene har som formål å bevare et stort, sammenhengende og i det vesentligste urørt naturområde på land og i sjøen med intakte naturtyper, økosystemer, arter, naturlige økologiske prosesser, landskapselementer og kulturminner som referanseområde for forskning. Naturopplevelse er ikke en del av verneformålet i disse områdene. Det fremgår således klart av verneformålet at hensynet til utnyttelse av områdene som referanseområder for forskning skal veie tyngst ved konflikt med annen ferdsel og virksomhet innenfor de to store naturreservatene på Øst-Svalbard. Dette skal legges til grunn for forvaltningsplanene.

En utnyttelse av verneområdene som referanseområder for klima- og miljøforskning forutsetter at forskningens behov for å kunne ferdes og drive forskningsaktivitet i verneområdene ivaretas innenfor de rammene formålet med verneområdene setter. Samtidig ser MD det som viktig at forvaltningsplanene setter strenge krav til forskning i felt, og bidrar til å begrense forskningsrelatert ferdsel og faren for påvirkning av miljøet som følge av dette. Forvaltningsplanene bør også stimulere til forskning som tar i bruk ny metodikk som reduserer behovet for logistikk, infrastruktur og menneskelig nærvær i verneområdene.

Departementet ser det som viktig at behov og muligheter for utnyttelse av de østlige naturreservatene som referanseområder for klima- og miljøforskning konkretiseres så langt det lar seg gjøre som grunnlag for forvaltningsplanarbeidet. Samtidig må det tas høyde for langsiktige behov, også knyttet til nye og ennå ukjente problemstillinger som ennå ikke lar seg konkretisere. Det må også gjøres en grundig vurdering av hvilke krav dette setter til skjerming av områdene mot ferdsel og annen virksomhet, og hvordan dette best kan ivaretas. For å kunne vurdere behovet for, og utforme forslag til ferdselsbegrensninger, er det også nødvendig med en sammenstilling av eksisterende kunnskap om naturgrunnet og kulturminnene i områdene, og en vurdering av sårbarheten for ferdsel. Dette bør blant annet bygge på kunnskap innhentet i forbindelse med arbeidet med forslag til forskriftsendinger.